

**แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษ
เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองแก่นท้าว**

(พ.ศ.2566 – 2570)

คำนำ

ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2555 มีมติเห็นชอบให้คณะกรรมการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกาศพื้นที่บริเวณใจเมืองน่านและแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมเมืองน่านโดยรอบตำบลในเวียง ตำบลคูใต้ ตำบลนาซาว ตำบลบ่อสวก อำเภอเมืองน่าน และตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน รวมเนื้อที่ 139.37 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน โดยมีเป้าหมายในการฟื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติให้เกิดความยั่งยืน ปรับปรุงการบริหารให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล และใช้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวแก่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และต่อมามีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2558 เห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน พร้อมรับทราบแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 - 2560) ภายใต้วิสัยทัศน์ “น่าน เมืองเก่าที่มีชีวิต” โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่ทำให้แผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าน่าน จัดทำโดยคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า และแผนผังปฏิบัติการอนุรักษ์เมืองน่าน จัดทำโดยกรมโยธาธิการและผังเมือง ไม่สามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้ โดยให้องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ร่วมกับจังหวัดน่านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลักดันให้การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าน่านเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน ทั้งนี้ แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 - 2560) ประกอบด้วยแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวจำนวน 73 โครงการ วงเงินงบประมาณ 2,404,277,450 บาท โดยเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการดังกล่าวในปี พ.ศ.2560 มีแผนงานโครงการที่ได้รับการขับเคลื่อนเพียง 28 โครงการ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจำนวน 303,347,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.62 ของงบประมาณทั้งหมดตามแผนปฏิบัติการ และมีโครงการที่จำเป็นต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำไปดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อีกจำนวน 45 โครงการ มียอดงบประมาณที่จำเป็นต้องได้รับการจัดสรรอีกจำนวน 2,100,930,450 บาท คิดเป็นร้อยละ 87.38 ของงบประมาณทั้งหมดตามแผนปฏิบัติการ อพท. จึงดำเนินการทบทวนแผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน และกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม คงสภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงดงาม สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และวัฒนธรรมเพณีอันดีงาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจ แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ภายใต้วิสัยทัศน์ “น่าน เมืองเก่าที่มีชีวิตด้วยความสร้างสรรค์และยั่งยืน (Living old city with creativity and sustainability)”

ทั้งนี้ แผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ฉบับทบทวนนี้ กำหนดกรอบระยะเวลาในการขับเคลื่อนดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2566 และสิ้นสุดในปีงบประมาณ พ.ศ.2570 ภายใต้บริบทความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการ

แข่งขัน และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ แผนปฏิบัติการระดับกรม/หน่วยปฏิบัติ ตลอดจนแผนพัฒนาภาคเหนือ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (จังหวัดเชียงราย แพร่ พะเยา และจังหวัดน่าน) แผนพัฒนาจังหวัดน่าน และแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นการบูรณาการแผนงานโครงการ 3 มิติ คือ มิตินโยบายที่สำคัญๆ ของรัฐบาล (Agenda) มิติแผนงานของส่วนราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เมืองเก่า (Function) และมิติพื้นที่ (Area) คือ แผนพัฒนาภาคเหนือ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 แผนพัฒนาจังหวัดน่าน 4 ปี แผนปฏิบัติราชการประจำปีจังหวัดน่าน รวมทั้งแผนพัฒนาท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล) ทำให้การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ลดความซ้ำซ้อนของการดำเนินงาน และงบประมาณ

การดำเนินงานครั้งนี้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ หากไม่ได้รับการพิจารณา และให้คำแนะนำข้อคิด ข้อเสนอแนะ รวมทั้งการสนับสนุนจากเครือข่ายภาคีที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ รวมทั้งการดำเนินงานในพื้นที่นั้น ได้รับความร่วมมือจากคณะผู้นำชุมชน ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมถึง ลุง ป่า น้า อา เยาวชน และประชาชนในพื้นที่ซึ่งให้ความสนใจแล้ว เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินโครงการ อันนำไปสู่การบูรณาการแผนงานโครงการต่างๆ ซึ่งได้มีการรวบรวมทุกความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวบริบทในการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า การประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับจากแผนปฏิบัติการ ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ความพึงพอใจของชุมชนท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนา และขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ (Carrying Capacity) ในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า เพื่อให้ส่วนราชการ ภาคีเครือข่ายใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า (พ.ศ.2566 - 2570) เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า แผนฯ ได้จัดเรียงโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วนไว้เรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาตามวิสัยทัศน์ของการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่า และบรรลุผลสัมฤทธิ์ที่รัฐบาลได้มอบหมายไว้

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

โดย สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6

สารบัญ

บทที่	เรื่อง	หน้าที่
	คำนำ	
	สารบัญ	
	สารบัญตาราง	
	สารบัญรูป	
	บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทที่ 1	บทนำ	
	1.1 หลักการและเหตุผล	1
	1.2 วัตถุประสงค์	4
	1.3 เป้าหมาย	4
	1.4 ขอบเขตการดำเนินงาน	5
	1.5 วิธีการดำเนินงาน	14
	1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	15
บทที่ 2	ความสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานที่เกี่ยวข้อง	
	2.1 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	17
	2.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยว (พ.ศ.2561 - 2580)	19
	2.3 แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)	20
	2.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564)	24
	2.5 (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13	29
	2.6 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 – 2564)	32
	2.7 (ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2566 – 2570)	36
	2.8 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้ BCG Model	38
	2.9 แผนพัฒนาภาคเหนือ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)	42

สารบัญ		
บทที่	เรื่อง	หน้าที่
	2.10 แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงใหม่ พะเยา แพร่ น่าน)	45
	2.11 แผนพัฒนาจังหวัดน่าน (พ.ศ.2561-2564)	48
	2.12 แผนขับเคลื่อนองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในระยะ 4 ปี (พ.ศ.2562 - 2565)	51
	2.13 สรุปความสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานที่เกี่ยวข้อง	57
บทที่ 3	การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน	
	3.1 ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดน่าน	74
	3.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	75
	3.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ	76
	3.1.3 ประวัติความเป็นมา	79
	3.1.4 การคมนาคมขนส่ง	88
	3.1.5 ลักษณะทางประชากร	89
	3.1.6 ลักษณะทางสังคม	90
	3.1.7 ลักษณะทางเศรษฐกิจ	92
	3.1.8 การใช้ประโยชน์ที่ดิน	93
บทที่ 4	การประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนา	
	4.1 สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทย	175
	4.2 สถานการณ์และแนวโน้มนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย	180
	4.3 สถานการณ์การท่องเที่ยวในภาพรวมของจังหวัดน่าน	181
	4.4 การประเมินและวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) การพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน	185
	4.4.1 จุดแข็ง	185
	4.4.2 จุดอ่อน	186
	4.4.3 โอกาส	187

สารบัญ		
บทที่	เรื่อง	หน้าที่
	4.4.4 อุปสรรค	188
4.5	การสร้างกลยุทธ์ใหม่จากสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ปัจจุบันของการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า่านาน	189
	4.5.1 กลยุทธ์เชิงรุก (SO)	189
	4.5.2 กลยุทธ์การแก้ไข (WO)	190
	4.5.3 กลยุทธ์การป้องกัน (ST)	191
	4.5.4 กลยุทธ์เชิงรับ (WT)	191
บทที่ 5	แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า่านาน (พ.ศ.2566 - 2570)	
	5.1 วิสัยทัศน์	192
	5.2 พันธกิจ	192
	5.3 วัตถุประสงค์	192
	5.4 เป้าหมายการพัฒนา	193
	5.5 ขอบเขตพื้นที่	193
	5.6 ประเด็นยุทธศาสตร์	193
	5.7 เป้าประสงค์ กลยุทธ์ และตัวชี้วัด	194
	5.8 การจัดลำดับความสำคัญของโครงการ	203
	5.9 โครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า่านาน (พ.ศ.2566 - 2570)	205
	5.10 งบประมาณโครงการจำแนกตามพื้นที่และหน่วยรับผิดชอบ	207
	5.10.1 แผนงาน/โครงการของตำบลในเวียง	
	5.10.2 แผนงาน/โครงการของตำบลคูใต้	
	5.10.3 แผนงาน/โครงการของตำบลบ่อสวก	
	5.10.4 แผนงาน/โครงการของตำบลนาชาว	

สารบัญ

บทที่	เรื่อง	หน้าที่
	5.10.5 แผนงาน/โครงการของตำบลม่วงตึ๊ด	
	5.10.6 แผนงาน/โครงการขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)	
5.11	การวิเคราะห์และมูลค่าทางด้านเศรษฐกิจและสังคม	242
5.11.1	การวิเคราะห์มูลค่าทางเศรษฐกิจจากรายได้รวมจากการท่องเที่ยว	242
5.11.2	การวิเคราะห์มูลค่าทางสังคม	246
5.11.3	มูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม และอัตราผลตอบแทนทางสังคม	248
5.11.4	การประเมินผลที่มีต่อเศรษฐกิจของจังหวัดในภาพรวม	251
5.12	การวิเคราะห์ความต้องการและขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ (Carrying Capacity) ในระดับตำบลเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน	252
บทที่ 6	การขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล	
6.1	กระบวนการขับเคลื่อนแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติ	259
6.2	การบริหารจัดการงบประมาณ	262
6.3	แผนที่นำทาง (Road map) ในการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน	264
6.4	การติดตามและประเมินผล	265
6.5	กลไกและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้	265
6.6	ค่าเป้าหมายระดับพื้นที่เพื่อการถอนตัว (Exit Criteria) ในอนาคต	265

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้าที่
ตารางที่ 1 แสดงภาพรวมของผลของการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน 5 ตำบล	ข
ตารางที่ 2 แสดงการแบ่งเขตการปกครอง ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2	46
ตารางที่ 3 สรุปเหตุการณ์สำคัญในแต่ละยุคสมัยของเมืองน่าน	84
ตารางที่ 4 แสดงการแบ่งเขตการปกครองในจังหวัดน่าน	91
ตารางที่ 5 แสดงสรุปโบราณสถานในเขตผังเมืองรวมเมืองน่านที่ได้รับการขึ้นทะเบียนโดยกรมศิลปากร	113
ตารางที่ 6 แสดงอาคารพักอาศัยของเจ้านายและข้าราชการชั้นสูง	122
ตารางที่ 7 แสดงอาคารอื่นๆ ที่มีลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม	125
ตารางที่ 8 แสดงความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน	132
ตารางที่ 9 แสดงโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ตามแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2556 – 2560)	135
ตารางที่ 10 แสดงผลการทบทวนค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม /รายการและโครงการที่จบ (Review) แผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2556 - 2560	140
ตารางที่ 11 แสดงอุปทานของโรงแรมในจังหวัดน่าน ในปี 2559-2560	183
ตารางที่ 12 แสดงค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยว ในปี 2559-2560	183
ตารางที่ 13 แสดงสัญชาติของผู้เข้าพักในจังหวัดน่าน	184
ตารางที่ 14 แสดงความเชื่อมโยง ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และตัวชี้วัด ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ. 2566 – 2570)	199
ตารางที่ 15 โครงการและงบประมาณตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ.2566 - 2570)	206
ตารางที่ 16 รายละเอียดโครงการแผนงานและงบประมาณตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ.2566 - 2570)	207
ตารางที่ 17 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดน่าน จำแนกตามประเภทการท่องเที่ยว และประเภทผู้เยี่ยมชม พ.ศ. 2552 – 2561	242

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้าที่
ตารางที่ 18 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดน่าน จำแนกตามประเภท ระยะเวลาพำนักโดยเฉลี่ย และรายได้การท่องเที่ยว พ.ศ.2552 – 2561	244
ตารางที่ 19 แสดงการลงทุนของในการท่องเที่ยวจังหวัดน่านตั้งแต่ปี 2566 – 2570	245
ตารางที่ 20 แสดงกระแสเงินสดจ่ายลงทุน รายได้จากการท่องเที่ยว และผลประโยชน์เพิ่มจากโครงการ (หน่วย: ล้านบาท)	250
ตารางที่ 21 แสดงผลการวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐกิจแนวโน้มทางการท่องเที่ยวและผลตอบแทนด้านเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดน่าน และพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน)	251
ตารางที่ 22 แสดงภาพรวมของผลของการท่องเที่ยวใน 5 ตำบล ตามมติ ครม. ที่ประกาศให้เป็นพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน	253
ตารางที่ 23 แสดงภาพรวมการจ้างงานของชุมชนท่องเที่ยว 5 ตำบลของจังหวัดน่าน	253

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงสัญลักษณ์ น่าน เมืองเก่ามีชีวิตอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน	ง
ภาพที่ 2 แสดงเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่านเชิงสร้างสรรค์และยั่งยืน	จ
ภาพที่ 3 แสดงทิศทางการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน (พ.ศ.2566 - 2570)	ญ
ภาพที่ 4 แผนที่แสดงตำแหน่งจังหวัดน่าน	8
ภาพที่ 5 แผนที่แสดงตำแหน่งจังหวัดน่าน	9
ภาพที่ 6 แผนที่แสดงพื้นที่จังหวัดน่าน	10
ภาพที่ 7 ตำแหน่ง 5 ตำบล พื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน ตามประกาศคณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบให้ อพท. ประกาศให้พื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าน่าน วันที่ 1 พฤษภาคม 2555	11
ภาพที่ 8 แผนที่แสดงพื้นที่จังหวัดน่าน	12
ภาพที่ 9 แผนที่ตัวเมืองน่าน	13
ภาพที่ 10 เขตเมืองเก่าน่าน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2548 เรื่อง การอนุรักษ์ และพัฒนาเมืองเก่าน่าน	14
ภาพที่ 11 สัญลักษณ์เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ UNESCO Creative Cities Network (UCCN)	55
ภาพที่ 12 แสดงความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ และแผนในระดับต่างๆ และการบูรณาการงบประมาณ 3 มิติของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน (พ.ศ.2566 - 2570)	58
ภาพที่ 13 ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อของจังหวัดน่าน	75
ภาพที่ 14 ภาพลักษณะภูมิประเทศจังหวัดน่าน	77
ภาพที่ 15 แสดงพื้นที่ป่าไม้ ลุ่มน้ำน่าน	78
ภาพที่ 16 แสดงตราเมืองของจังหวัดน่านในอดีต	80
ภาพที่ 17 แสดงตราเมืองของจังหวัดน่านในปัจจุบัน	80
ภาพที่ 18 รางช้างดำสิ่งสำคัญคู่เมืองน่าน	81
ภาพที่ 19 เครื่องมือกะเทาะหินแหล่งใหญ่ที่สุดในเอเชีย หรือของโลกที่ดอยภูซาง	82
ภาพที่ 20 ที่ตั้งแหล่งโบราณคดีสำคัญของจังหวัดน่าน	83

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
ภาพแผนที่ 21 แสดงที่ตั้งเมืองน่านทั้ง 6 ยุค	85
ภาพที่ 22 แสดงที่ตั้งของเมืองปัวหรือวรนครในอดีต	86
ภาพที่ 23 แสดงกรอบแนวคิดของการวางผังแม่บทเมืองเก่าน่าน	95
ภาพที่ 24 แสดงพระธาตุแช่แห้งและร่องรอยกำแพงเมือง	104
ภาพที่ 25 แสดงแนวกำแพงเมืองโบราณในเขตผังเมืองรวมเมืองน่าน	105
ภาพที่ 26 แสดงวัดพญาวัดและร่องรอยกำแพงเมืองริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101	106
ภาพที่ 27 แสดงแนวขอบเขตเวียงใต้ในอดีต	106
ภาพที่ 28 แสดงวัดสภารศและร่องรอยคูเมืองเวียงเหนือ	107
ภาพที่ 29 แสดงขอบเขตเวียงเหนือในอดีต	107
ภาพที่ 30 แสดงภาพกำแพงเมืองน่านด้านเหนือที่ยังคงเหลือในปัจจุบัน	108
ภาพที่ 31 แสดงแนวกำแพงเมืองน่านในอดีต	108
ภาพที่ 32 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินยุคโบราณในเขตใจเมืองน่าน (ยุคเจ้าอนันตวรฤทธิเดช)	110
ภาพที่ 33 แสดงพื้นที่ดำเนินการโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ตามแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 – 2560)	138
ภาพที่ 34 แสดงกิจกรรมการทำสวดดอกไม้	151
ภาพที่ 35 แสดงกิจกรรมการทำตุ๋งไส้	152
ภาพที่ 36 แสดงกิจกรรมการทำตุ๋งค่าคิง	153
ภาพที่ 37 แสดงกิจกรรมการเขียนตัวเมือง	153
ภาพที่ 38 แสดงกิจกรรมนั่งสามล้อพ่อเมืองเก่าน่าน	154
ภาพที่ 39 แสดงกิจกรรมนั่งรถรางชมเมืองเก่าน่าน	155
ภาพที่ 40 แสดงกิจกรรมร้านเซฟซุมชนเมฆวดี	155
ภาพที่ 41 แสดงผ้าทอมือบ้านชาวหลวง	157
ภาพที่ 42 แสดงเซฟซุมชนบ้านบ่อสวก	158

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
ภาพที่ 43	แสดงหีบอ้อยโบราณ ตำนานน้ำอ้อย	159
ภาพที่ 44	แสดงวิถีชุมชน คนฟุ้งพาป่า และไม้ไผ่ข้าวหลาม	159
ภาพที่ 45	แสดงพิพิธภัณฑ์วัดนาชาวสามัคคี	161
ภาพที่ 46	แสดงหินกระเทาะโบราณคดีภูซาง	162
ภาพที่ 47	แสดงผ้าตาโกงเอกลักษณ์บ้านนาชาว	163
ภาพที่ 48	แสดงสปาสมุนไพรบ้านนวราชฎ์	164
ภาพที่ 49	วัดพระธาตุเขาน้อย	165
ภาพที่ 50	วัดพญาวัด	166
ภาพที่ 51	วัดเจติย	167
ภาพที่ 52	สวนเกษตรอินทรีย์ ตำบลคูใต้	167
ภาพที่ 53	วัดพระธาตุแช่แห้ง	169
ภาพที่ 54	วัดศรีบุญเรือง	169
ภาพที่ 55	แสดงหนองน้ำครก	170
ภาพที่ 56	แสดงหาดหินสวยน้ำใส	171
ภาพที่ 57	กิจกรรมเรียนรู้การทำโคมมะเต่า บ้านโคมคำ	172
ภาพที่ 58	แสดงกิจกรรมแต้มสีหัวเรือจิ๋วเอกลักษณ์น่าน	173

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ.2548 เห็นชอบให้คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ประกาศพื้นที่ใจเมืองน่านและเวียงพระธาตุแช่แห้งเป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าน่าน และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2555 ซึ่งคณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (พทท.) ประกาศพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าน่านและแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมโดยรอบ 5 ตำบล เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน มีเจตจำนงให้ความสำคัญคุ้มครองพื้นที่ เมืองมรดกสำคัญของชาติในบริเวณใจเมืองน่านและพื้นที่บางส่วนของจังหวัดน่านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้ พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอเมืองน่าน 4 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลในเวียง ตำบลคูใต้ ตำบลนาซาว และตำบลบ่อสวก เขตอำเภอภูเพียง 1 ตำบล คือ ตำบลม่วงตึ๊ด จังหวัดน่าน มีเนื้อที่รวมกันประมาณ 139.37 ตารางกิโลเมตร โดยวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2555 มีหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องจำนวน 18 หน่วยงานร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่านให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมบนรากฐานจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สันนิษฐานได้ว่า “น่าน” เป็นที่ตั้งชุมชนสมัยประวัติศาสตร์หลายยุคหลายสมัย มีแหล่งโบราณสถานที่ทรงคุณค่าอยู่เป็นจำนวนมาก อาทิ เมืองเก่าน่าน เวียงพระธาตุแช่แห้ง กำแพงเมืองและประตูเมืองโบราณ แหล่งโบราณคดีชุมชนนาซาว แหล่งเตาเผาโบราณบ่อสวก ซึ่งถือเป็นต้นตุนการพัฒนาที่สำคัญและมีความเป็นของแท้ดั้งเดิมอย่างยิ่ง ผสมผสานกับการมีประชากรหลากหลายชาติพันธุ์ มีจารีต ประเพณี และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางมาเยือนเพื่อสัมผัสมนต์เสน่ห์ของชุมชน ดังนั้น เพื่อเสริมสร้างต่อยอดจากคุณค่าของเมืองให้มีมูลค่าและยั่งยืน จึงได้มีการจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเมืองน่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2553 - 2559) โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “น่าน เมืองเก่าที่มีชีวิต” ต่อมา ได้มีการยกระดับจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน (พ.ศ.2556 - 2560) มุ่งหมายฟื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงการบริหารจัดการบริการให้มีคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งได้มีการดำเนินงานตามแผนมาอย่างต่อเนื่อง และต่อมา อพท. พิจารณาว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม สามารถขับเคลื่อนยกระดับเมืองน่านสู่การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ UNESCO โดยนำเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (GSTC) และ BCG Model มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษ เพื่อให้การท่องเที่ยวมุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ประกอบกับการที่ นายกรัฐมนตรีมีบัญชาให้ อพท. เร่งทบทวนแผนงานโครงการ ตามแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษสู่ความเป็นต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีทิศทางและกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนเมืองเก่าน่านอย่างเป็นรูปธรรมที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนแผนเดิมและการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน (พ.ศ.2566 - 2570)

สำหรับผลการดำเนินการตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า (พ.ศ.2556 - 2560) ที่ผ่านมานั้น สรุปได้ว่าพื้นที่พิเศษเมืองเก่าได้มีการฟื้นฟู อนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งได้รับการปรับปรุงการบริหารจัดการบริการให้มีคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีแผนงานโครงการที่ได้รับการขับเคลื่อนจำนวน 28 โครงการ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรทั้งสิ้น 303,347,000 บาท โดยมีการพัฒนาเมืองให้เมืองน่าอยู่ น่าเที่ยว ทั้งการพัฒนาสภาพแวดล้อมของเมือง การจัดภูมิทัศน์และบรรยากาศของเมืองอย่างเป็นรูปธรรม อาทิเช่น การนำสายไฟฟ้าลงใต้ดิน การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ถนน คูเมืองและกำแพงเมืองเก่า การปรับปรุงศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวและส่วนบริการสาธารณะพื้นที่ท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองน่า ฯลฯ การสร้างความเข้มแข็งเพื่อจัดการพัฒนาเมืองอย่างบูรณาการก่อให้เกิดเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า และก่อให้เกิด “คณะกรรมการประสานและบูรณาการเพื่อบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า” ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยมีหน่วยงานเข้าร่วมเป็นคณะทำงานมากถึง 44 หน่วยงาน จากเดิมในปี พ.ศ.2555 มีหน่วยงานเพียง 18 หน่วยงานที่ร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่า

ในส่วนของการส่งเสริมบริการทางการท่องเที่ยว อพท. ได้มีการสนับสนุนเพื่อเป็นการฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบทอดโดยชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวลงมือทำกิจกรรม เรียนรู้ เข้าใจ และสัมผัสวิถีเมืองเก่า สร้างและกระจายรายได้ให้กับชุมชนก่อให้เกิดผลลัพธ์ทางสังคมและเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ดังจะปรากฏได้จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและทัศนคติของชุมชนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า ซึ่งเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายคือ หัวหน้าครัวเรือน จำนวน 1,375 คนใน 5 ตำบล (13,861 ครัวเรือน) ในปี พ.ศ. 2562 พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุง ตกแต่งค้มนบ้าน การมีชุมชนน่าอยู่มากขึ้นกว่าเดิม เพราะมีการจัดภูมิทัศน์ให้สวยงาม การปรับปรุงสาธารณูปโภค การช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน ในส่วนทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 อันดับแรกเห็นว่าควรมีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าต่อไป โดยมีความยินดีที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตนต้อนรับและเป็นเจ้าบ้านที่ดีแก่ทุกคนที่มาเยือน และรู้สึกภาคภูมิใจในชุมชนของตนเองที่ได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด ส่วนผลการดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจ สามารถอธิบายในภาพรวมดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงภาพรวมของผลของการท่องเที่ยวพื้นที่พิเศษเมืองเก่า 5 ตำบล

พื้นที่	ในเวียง	บ่อสวก	ม่วงตึ๊ด	นาซาว	คูใต้	ค่าเฉลี่ย
ค่าตัวทวี	4.21	4.99	3.27	4.33	3.83	4.13

หมายเหตุ: Multiplier = ((Direct + Indirect + Induced Effects) / Direct Effects)

จากตารางข้างต้น พบว่า ตัวทวีของการท่องเที่ยวใน 5 ตำบลของพื้นที่พิเศษเมืองเก่าในจังหวัดน่านมีค่าอยู่ระหว่าง 3.83 - 4.99 (เฉลี่ย 4.13) นั่นก็หมายความว่าทุก 1 บาท ที่เป็นรายได้จากการท่องเที่ยว

ของจังหวัดน่าน จะสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจถึง 4.13 บาท ซึ่งนับว่าค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ซึ่งเป็นเพราะกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน มีสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตในพื้นที่ค่อนข้างมาก (Indirect effects) ทำให้เกิดการหมุนเม็ดเงินหมุนเวียนจากการท่องเที่ยวในพื้นที่มากขึ้น และการมีลงทุนเพิ่มขึ้นของภาคเอกชนและประชาชน (Induced Effects) ตามไปด้วย

จากการทบทวนแผนและผลการดำเนินงานการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่านระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 - 2560) ถือว่ามีผลลัพธ์ที่บรรลุเป้าหมายในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่านให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมบนรากฐานจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยมีรางวัลที่ได้รับเป็นเครื่องยืนยันจำนวนมาก โดยเฉพาะในปี พ.ศ.2563 เมืองเก่าน่านเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบการพัฒนาตามเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (GSTC) ของสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก และได้รับรางวัล Sustainable Destination Top 100 อย่างไรก็ตามจากแผนปฏิบัติการเดิมยังมีโครงการสำคัญอีกจำนวนมากถึง 45 โครงการยังไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ อีกทั้งในปัจจุบันมีสถานการณ์และปัจจัยต่างๆ ที่เป็นทั้งจุดแข็งจุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่มีผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่านจำนวนมาก ที่ต้องมีการบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน (พ.ศ.2566 - 2570)

สรุปผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ไม่ว่าจะเป็นจุดแข็งด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่น การมีชื่อเสียงและมีมาตรฐานระดับสากล มีโอกาสในเชิงนโยบายจากภาครัฐโดยเฉพาะการที่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) กำหนดเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน และโอกาสในการเชื่อมโยงเส้นทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (BRI) แม้มีอุปสรรคซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการท่องเที่ยวที่สำคัญมากที่สุด คือ ผลกระทบจากมาตรการบริหารจัดการสภาพวิกฤตทั้งด้านสุขภาพและเศรษฐกิจของประเทศจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ นี้ถือเป็นข้อบ่งชี้สำคัญในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ของการพัฒนาทางการท่องเที่ยวต่อไป โดยนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน ซึ่งมีค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักสูงสุด (SO Strategy หรือ S=4.37 และ O=4.22) โดยสรุปแล้วพบว่า การพัฒนาทางการท่องเที่ยวของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ควรใช้กลยุทธ์เชิงรุก (Aggressive -Strategy) หรือกลยุทธ์ จุดแข็ง-โอกาส (Strengths-Opportunities) ถือเป็นตำแหน่งยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงรุก โดยดึงเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาเสริมสร้างและปรับใช้โอกาสต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ยกตัวอย่างเช่น การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศาสนสถานและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ โดดเด่น ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน และเกิดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนที่พร้อมนำมาบริการแก่นักท่องเที่ยวจนเป็นที่ยอมรับและได้รับรางวัล เช่น โฮงเจ้าฟองคำ รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบการพัฒนาตามเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (GSTC) ของสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก และได้รับรางวัล Sustainable Destination Top 100 ให้เป็นไปตามนโยบายภาครัฐที่เน้นพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมโดยยกระดับเมืองน่านสู่การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ UNESCO

นอกจากการกำหนดยุทธศาสตร์หลักคือ ยุทธศาสตร์เชิงรุก (SO Strategies) แล้วนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวของพื้นที่พิเศษเมืองเก่าในปัจจัยภายนอกด้านอุปสรรค (Threats) มีค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักสูงถึง 4.10 ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่ควรนำมาวิเคราะห์ร่วมโดยกำหนดเป็น กลยุทธ์เชิงป้องกัน หรือ ST Strategies (Strengths and Threats Strategies) เป็นการใช้ประโยชน์จากจุดแข็งภายในทั้งหมดเพื่อเอาชนะภัยคุกคามหรืออุปสรรค ที่อาจเกิดขึ้นซึ่งจะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า สถานการณ์นี้เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อม ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานพัฒนาทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะผลกระทบจากมาตรการบริหารจัดการสภาพวิกฤตทั้งด้านสุขภาพและเศรษฐกิจของประเทศจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) (ค่าเฉลี่ย 4.33 SD=0.97) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบในทุกมิติสอดคล้องกับบทวิเคราะห์ใน แผนยุทธศาสตร์เฉพาะกิจภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด 19 (แผน PostCovid19(2564-2565)New Normal (2566-2567) Normal (2568-2570) ดังนั้น กลยุทธ์เชิงป้องกัน ST Strategies ที่ควรดำเนินการคือ การพร้อมรับ (Cope) โดยมีมาตรการในการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมือง โดยจำแนกเป็น (1) ปรับตัว (Adapt) โดยมีการส่งเสริมการสร้างงานและการจ้างงานผู้สูงอายุพร้อมทั้งปรับตัวสู่ธุรกิจใหม่ที่มีแนวโน้มความต้องการมากขึ้นในอนาคตโดยเฉพาะการนำการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมาปรับใช้เพิ่มเติมสร้างสรรค์ให้เข้ากับการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่พิเศษเมืองเก่า และ (2) เปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโต (Transform) เพื่อพัฒนาการติดตามประเมินผลปรับปรุงกฎระเบียบกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาและป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม บูรณาการระหว่างหน่วยงานเพื่อลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพการช่วยเหลือและสนับสนุน SMEs และธุรกิจชุมชนท่องเที่ยว โดยการพัฒนาการรวมกลุ่มและเชื่อมโยงผู้ประกอบการในพื้นที่เพิ่มศักยภาพและบทบาทหน้าของท้องถิ่น เน้นที่จะเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวทั้งระบบให้มุ่งเชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณ

จากการกำหนดยุทธศาสตร์ข้างต้นแล้วสามารถสรุปเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า (พ.ศ.2566 - 2570) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้

วิสัยทัศน์

“น่าน เมืองเก่าที่มีชีวิตอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน”

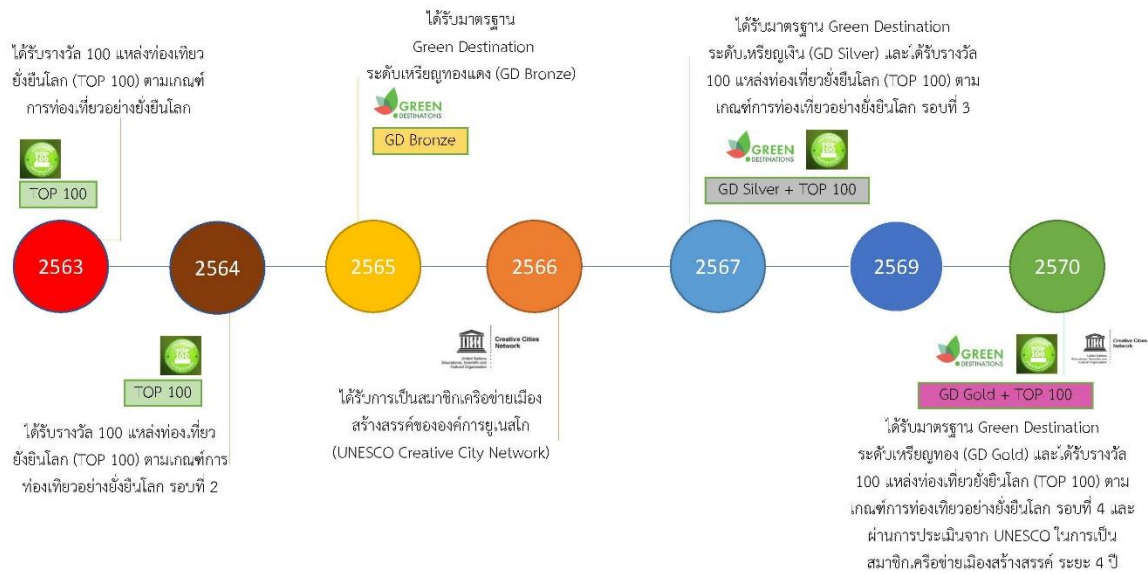
“Living old city with creativity and sustainability”

ภาพที่ 1 แสดงสัญลักษณ์ น่าน เมืองเก่าที่มีชีวิตอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

เป้าหมาย

ภาพที่ 2 แสดงเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่านเชิงสร้างสรรค์และยั่งยืน

การขับเคลื่อนพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน ภายใต้วิสัยทัศน์ “น่าน เมืองเก่าที่มีชีวิตอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน (Living old city with creativity and sustainability)” ให้เกิดเป็นรูปธรรมและสำเร็จผลตามเป้าหมายได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการคำนึงถึงการพัฒนานมิติต่างๆ ทั้งในระดับนโยบาย หน่วยงานและระดับพื้นที่ในการขับเคลื่อนแผนงานโครงการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ โดยภายในปี พ.ศ.2570 พื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่านจะเป็นเมืองน่าอยู่ เมืองน่าเที่ยว โดยมีมาตรฐานระดับสากล คือ การได้เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ UNESCO และการเป็นเมืองท่องเที่ยว Green Destination

ประเด็นยุทธศาสตร์

“น่าน เมืองเก่าที่มีชีวิตอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน”

Living old city with creativity and sustainability

1	2	3	4	5
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์และยั่งยืน	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างผลประโยชน์ให้แก่ชุมชน นักท่องเที่ยว บนพื้นฐานการอนุรักษ์วัฒนธรรม	ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว	ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสื่อสารองค์ความรู้ด้านการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์และยั่งยืน
กลยุทธ์ที่ 1.1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน เพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ กลยุทธ์ที่ 1.2 การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับภาวะวิกฤตและเหตุฉุกเฉินของแหล่งท่องเที่ยวในระดับพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน รวมถึงการติดตามและบรรเทาผลกระทบจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	กลยุทธ์ที่ 2.1 การฝึกอบรมและพัฒนาผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวไม่เกิดความตระหนักรู้ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อแหล่งท่องเที่ยวและดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่านด้วยความรับผิดชอบและมีธรรมาภิบาล กลยุทธ์ที่ 2.2 การติดตามผลกระทบด้านเศรษฐกิจ และการบริหารจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน	กลยุทธ์ที่ 3.1 การเพิ่มคุณค่าการปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน (การจัดการเชิงพื้นที่ท่องเที่ยว (Zoning)) กลยุทธ์ที่ 3.2 การบริหารจัดการแหล่งเที่ยวและการสร้างความตระหนักรู้เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน	กลยุทธ์ที่ 4.1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน กลยุทธ์ที่ 4.2 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน กลยุทธ์ที่ 4.3 การติดตามประเมินผลผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน	กลยุทธ์ที่ 5.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์สู่ประชาชนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน กลยุทธ์ที่ 5.2 การผลิตและพัฒนาบุคลากรและการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน
20 โครงการ	10 โครงการ	30 โครงการ	20 โครงการ	7 โครงการ

ภาพที่ 3 แสดงทิศทางการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ.2566 - 2570)

จากวิสัยทัศน์ดังกล่าว ยังคงเป้าหมายฟื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และปรับปรุงการจัดการบริการให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนงานโครงการที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายสำคัญ คือการเป็นเมืองเก่าที่สร้างสรรค์และมีความยั่งยืน อันประกอบไปด้วย 5 ยุทธศาสตร์ 87 โครงการ สรุปประเด็นยุทธศาสตร์ได้ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์และยั่งยืน
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างผลประโยชน์ให้แก่ชุมชน นักท่องเที่ยว บนพื้นฐานการอนุรักษ์วัฒนธรรม
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสื่อสารองค์ความรู้ด้านการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

โดยใช้ งบประมาณทั้งสิ้น 5,663,290,000 บาท จำแนกตามหน่วยงานรับผิดชอบพบว่า เป็น งบประมาณ อพท. 314,430,000 บาท อพท. และหน่วยงานเครือข่ายดำเนินงานร่วมกันจำนวน 1,397,000,000 บาท และหน่วยงานอื่นๆ จำนวน 3,951,860,000 บาท

การประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับและการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ.2566 - 2570)

การพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน ที่กระทบกับการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และสังคม จังหวัดน่านในภาพรวมในปี พ.ศ.2562 ขยายตัวร้อยละ 2.5 เป็นการขยายตัวที่ชะลอลง ข้ำเติมจากปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 แต่อย่างไรก็ตาม คาดการณ์ว่าเมื่อควบคุมสถานการณ์แพร่ระบาดและมีการใช้วัคซีนป้องกันแพร่หลายมากขึ้นจะทำให้ การท่องเที่ยวในพื้นที่มีการมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องสูงขึ้นในปีต่อไป ผนวกกับปัจจัยส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว การ

บริโภคภาคเอกชน การลงทุนภาคเอกชน การใช้จ่ายภาครัฐ และการค้าชายแดน เป็นสำคัญ ดัชนีผลผลิตภาคบริการที่คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 1.9 (รายงานประมาณการเศรษฐกิจจังหวัดน่าน,สำนักงานคลังจังหวัดน่าน, 2563) และเมื่อวิเคราะห์ผ่านตัวทวีของการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า่านซึ่งมีค่าเท่ากับ 4.13 นั้น ถือว่าสูงมากเมื่อเทียบกับพื้นที่ท่องเที่ยวอื่นๆ โดยภาพรวมแล้ว แผนงานโครงการฉบับนี้จะสนับสนุนการเติบโตเศรษฐกิจในพื้นที่ เกิดการจ้างงาน และสามารถดึงคนทุกกลุ่มในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการ สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาตาม BCG Model ที่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่จากความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยท้องถิ่นสร้างเนื้อหาการท่องเที่ยว ตลอดจนบริหารจัดการเส้นทางและจำนวนนักท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพแหล่งใหม่ที่กระจายนักท่องเที่ยวสู่ชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดเมืองน่าอยู่และเมืองน่าเที่ยวไปพร้อมกัน

นอกจากนี้ การกำหนดแนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติ จำเป็นจะต้องมีการสร้างกลไกการรับรู้เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนระดับนโยบายและระดับพื้นที่ บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการร่วมมือขับเคลื่อนหน่วยงานกำกับนโยบายและอนุมัติแผน อีกทั้งการบริหารจัดการงบประมาณ การติดตามประเมินผลและส่งมอบพื้นที่ดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามเป้าหมายกิจกรรม

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2548 เห็นชอบให้คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ประกาศพื้นที่ใจเมืองน่านและเวียงพระธาตุแช่แห้งเป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าน่าน และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 เห็นชอบให้คณะกรรมการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (พพท.) ประกาศพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าน่านและแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมโดยรอบ 5 ตำบล เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน มีเจตจำนงศึ้ให้ความคุ้มครองพื้นที่ เมืองมรดกสำคัญของชาติในบริเวณใจเมืองน่าน และพื้นที่ บางส่วนของจังหวัดน่าน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าโดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ ความเป็นของแท้ดั้งเดิมควบคู่ไปกับการพัฒนามาตรฐาน การบริการด้านการท่องเที่ยวในระดับสากล ทั้งนี้ พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอเมืองน่าน 4 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลในเวียง ตำบลคูใต้ ตำบลนาซาว และตำบลบ่อสวก เขตอำเภอภูเพียง 1 ตำบล คือ ตำบลม่วงตึ๊ด จังหวัดน่าน มีเนื้อที่รวมกันประมาณ 139.37 ตารางกิโลเมตร องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. เล็งเห็นทั้งจุดแข็งและข้อจำกัดในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าน่าน ที่มีประชากรหลากหลายชาติพันธุ์ เช่น ชาวไทยวน หรือ คนเมือง ชาวไทลื้อ ชาวไทพวน ชาวไทเขิน ชาวไทใหญ่ ฯลฯ ทำให้คนในจังหวัดน่านมีภาษาพูดที่หลากหลาย รวมทั้งมีจารีตประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ประกอบกับ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวิถีพุทธ เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางมาท่องเที่ยว จึงได้จัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเมืองน่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2553 - 2559) โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “น่าน เมืองเก่าที่มีชีวิต” มุ่งหมายฟื้นฟูอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงการบริหารจัดการบริการให้มีคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สร้างรายได้ให้กับการท่องเที่ยว รวมทั้งเพื่อให้พื้นที่เมืองเก่าได้รับการคุ้มครองดูแลมีการพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ สามารถตอบสนองต่อความต้องการใช้สอยที่ดินซึ่งมีความเข้มข้นมากขึ้นในปัจจุบัน และสามารถดำรงคุณค่าความเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศไว้ได้อย่างยั่งยืน จากนั้นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน และยกระดับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเมืองน่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2553 - 2559) เป็นแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 - 2560) ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2558 ซึ่งประกอบด้วยแผนงาน/โครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น รวม 73 โครงการ วงเงินงบประมาณรวมทั้งสิ้น 2,404,277,450 บาท โดยเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ในปี พ.ศ.2560 ปรากฏมีแผนงานโครงการที่ได้รับการขับเคลื่อนเพียง 28 โครงการ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจำนวน 303,347,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 12.62 และมีแผนงานโครงการที่ยังมี ความจำเป็นต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ จำนวน 45 โครงการ มีจำนวนเงิน งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไม่ครบอีก จำนวน 2,100,930,450 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 87.38 ของแผนปฏิบัติการพัฒนาดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม แม้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรมาตลอดระยะเวลา 5 ปีนั้น จะมีเพียงร้อยละ 12.62 แต่ด้วยความร่วมมือ แบบบูรณาการของหน่วยงาน องค์กรและชุมชนท้องถิ่น ทุกภาคส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เป้าหมายการพัฒนาทั้งบริเวณพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า น่าน และแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมโดยรอบ ในเขตตำบลในเวียง ตำบลคูใต้ ตำบลนาซาว ตำบลบ่อสวก อำเภอเมืองน่าน และตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ยังคงรักษาทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวให้คงคุณค่า ทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตชุมชน และภูมิปัญญา ท้องถิ่น ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ยังคงมีความสงบสุข เรียบง่าย แม้ยังคงพึ่งพิงเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก แต่มีรายได้เสริมจากการผลิตสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างน่าพอใจ จนกระทั่งในปี พ.ศ.2563 ได้รับรางวัล Sustainable Destinations Top 100 อันเป็นผลจากการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ตามเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Criteria: GSTC) ซึ่งกำหนดเป้าหมายให้ได้รับรางวัลและมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับโลก (The Sustainable Tourism Certification and Award) ถือเป็นข้อยืนยันได้ถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารจัดการพื้นที่ พิเศษเมืองเก่า น่านที่ประสบความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม เชิงประจักษ์และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

นอกจากนี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังได้กำหนดให้องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. เป็นหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนงานตามแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ประเภทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม อพท. จึงดำเนินการทบทวนแผนขับเคลื่อนองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ระยะ 4 ปี (พ.ศ.2562 - 2565) ให้ครอบคลุมตามแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวดังกล่าว และนำเสนอให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณานำเสนอคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติพิจารณาในการประชุม ครั้งที่ 5/2561 เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2561 ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ความเห็นชอบในหลักการ โดยให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติพิจารณาการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 ทั้งนี้ ภายใต้แผนงานบูรณาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด ตามประเด็นเร่งด่วนของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว กำหนดให้ อพท. ต้องดำเนินการให้รายได้

จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเติบโตร้อยละ 5 และเพิ่มจำนวนเมืองสร้างสรรค์ ใน ปีงบประมาณ พ.ศ.2563 อีกจำนวน 3 เมือง ได้แก่เมืองเก่า น่าน เมืองมรดกโลกสุโขทัย และเมืองสุพรรณบุรี

ในส่วนของผู้ที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน อพท. พิจารณาว่าเป็นพื้นที่ที่มี ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม สามารถขับเคลื่อนยกระดับเมืองสู่การเป็น เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ UNESCO โดยนำเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของสภาการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (GSTC) มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษ เช่น การประเมิน แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามเกณฑ์ GSTC และการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกณฑ์ GSTC แก่บุคลากรของ ชุมชนด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อให้ การท่องเที่ยวมุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว โดยชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน ประกอบกับนายกรัฐมนตรีนโยบายให้ อพท. เร่งทบทวนแผนงานโครงการ ตามแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ. 2556 - 2560) ให้ เป็นปัจจุบัน โดยให้บูรณาการทุกภาคส่วนในพื้นที่ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างความสามารถ ในการแข่งขันและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เสนอ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ส่วนราชการนำไปใช้เป็นกลไก และกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนเมืองเก่า น่านอย่าง เป็นรูปธรรม และในปี พ.ศ.2566 - 2570 รัฐบาลมอบนโยบายให้จังหวัดน่าน เทศบาลเมืองน่าน องค์การ บริหารส่วนจังหวัดน่าน และ อพท. ร่วมกันขับเคลื่อนยกระดับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน สมักรเป็นสมาชิกเครือข่าย เมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (The UNESCO Creative Cities Network UCCN) และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ตามเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Criteria: GSTC) โดยมีเป้าหมายให้ได้รับรางวัลและมาตรฐาน แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับโลก (The Sustainable Tourism Certification and Award) หรือ Sustainable Destinations Top 100 อย่างยั่งยืนต่อไป

ในการดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ.2566 - 2570) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับแผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษสู่ความเป็นต้นแบบการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน โดยมีทิศทางและกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนเมืองเก่า น่านอย่างเป็นรูปธรรมที่มั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืนต่อไป

จากหลักการและเหตุผลที่กล่าวมานั้นได้สะท้อนความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการทบทวนเพื่อจัดทำ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ.2566 - 2570) เช่น ยัง พบว่า แผนปฏิบัติการเดิมยังมีโครงการสำคัญจำนวนมากยังไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ โดยเฉพาะด้าน โครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภคต่างๆ ยังไม่สามารถขับเคลื่อนไปสู่ภาคการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง เช่น การนำ สายไฟฟ้าลงดิน การย้ายเรือนจำจังหวัดน่านและสำนักงานป่าไม้จังหวัดน่าน และ การจัดทำสวนสาธารณะเพื่อพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเมืองเก่า น่าน เป็นต้น อีก

ทั้งในปัจจุบันมีสถานการณ์และปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นทั้ง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่มีผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่านานจำนวนมาก ที่ต้องมีการบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีเอกภาพ สามารถกำหนดแผนงานโครงการที่สอดคล้องกับแผนและผังแม่บทการอนุรักษ์การพัฒนาเมืองเก่านาน มีความเหมาะสมกับสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามยุทธศาสตร์ชาติ ดังนั้น เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านาน (พ.ศ.2566 - 2570) ไปเป็นกลไกและกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์และพัฒนา เมืองเก่านาน รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านานให้เป็น รูปธรรมและมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบที่ทันสมัย สามารถขอรับการจัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติการ ภายใต้แผนแม่บทฯ เพื่อพัฒนาพื้นที่และเกิดการขับเคลื่อนเมืองเก่านาน รวม 5 ตำบล เนื้อที่ประมาณ 139.37 ตารางกิโลเมตร ให้คงไว้ซึ่งการอนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาเมืองเก่านานที่เหมาะสม อันจะส่งผลให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการกระจายรายได้สู่ครัวเรือนอย่างแท้จริง และทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ทั้งศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังคงได้รับการสืบสาน รักษา และอนุรักษ์ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านาน (พ.ศ. 2566 - 2570)

2.2 เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านาน (พ.ศ.2566 - 2570) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

2.3 เพื่อบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีเอกภาพ สามารถกำหนดแผนงานโครงการที่สอดคล้องกับแผนและผังแม่บทการอนุรักษ์การพัฒนาเมืองเก่านาน มีความเหมาะสมกับสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามยุทธศาสตร์ชาติ

2.4 เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านาน (พ.ศ.2566 - 2570) ไปสู่การขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เป็นรูปธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล บรรลุผลสัมฤทธิ์ และให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์

1.3 เป้าหมาย

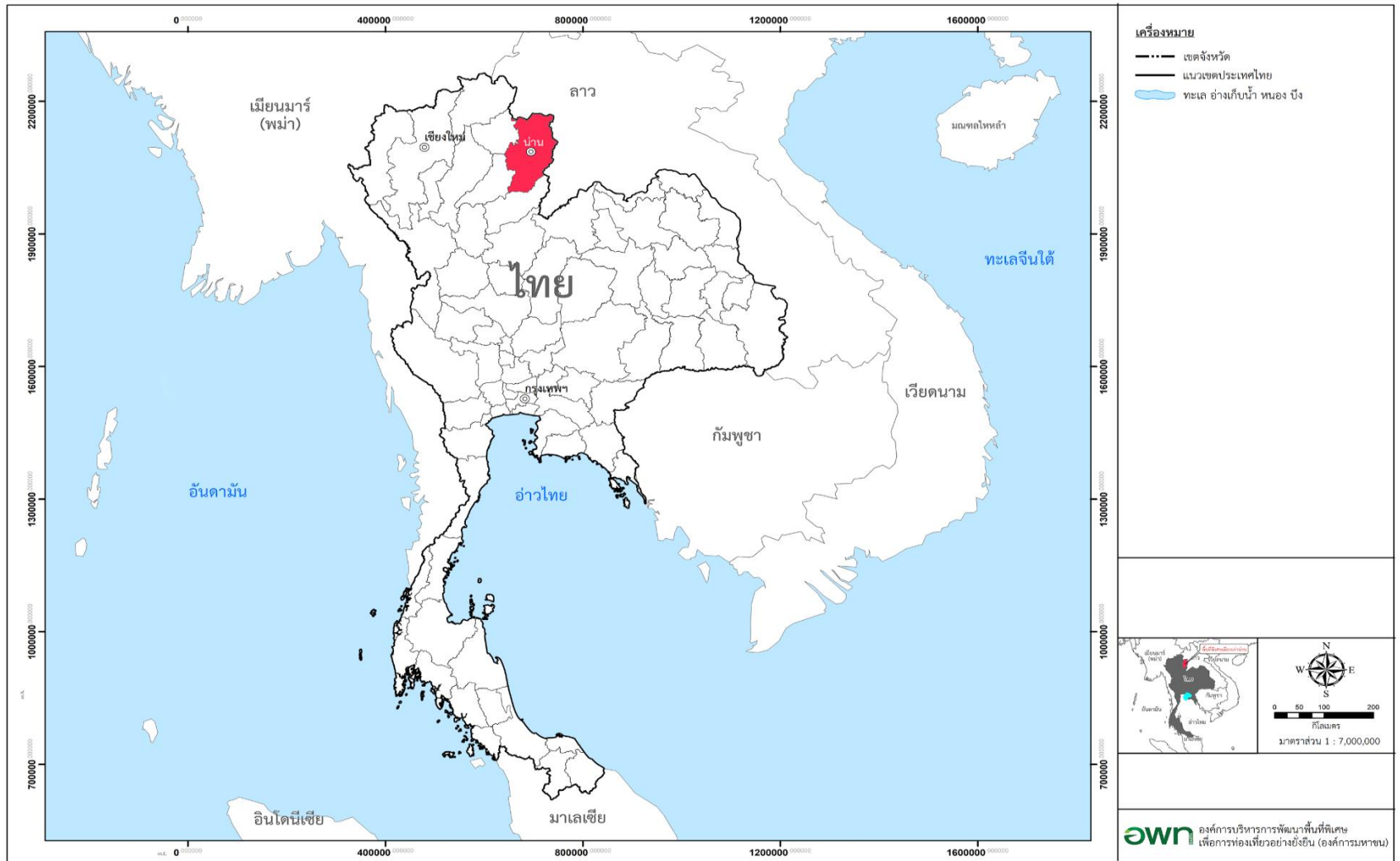
จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านาน (พ.ศ.2566 - 2570) เพื่อการขับเคลื่อนพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านาน นำไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานที่รับผิดชอบตามพันธกิจให้เกิดประสิทธิผล ประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมต่อไป

1.4 ขอบเขตการดำเนินงาน

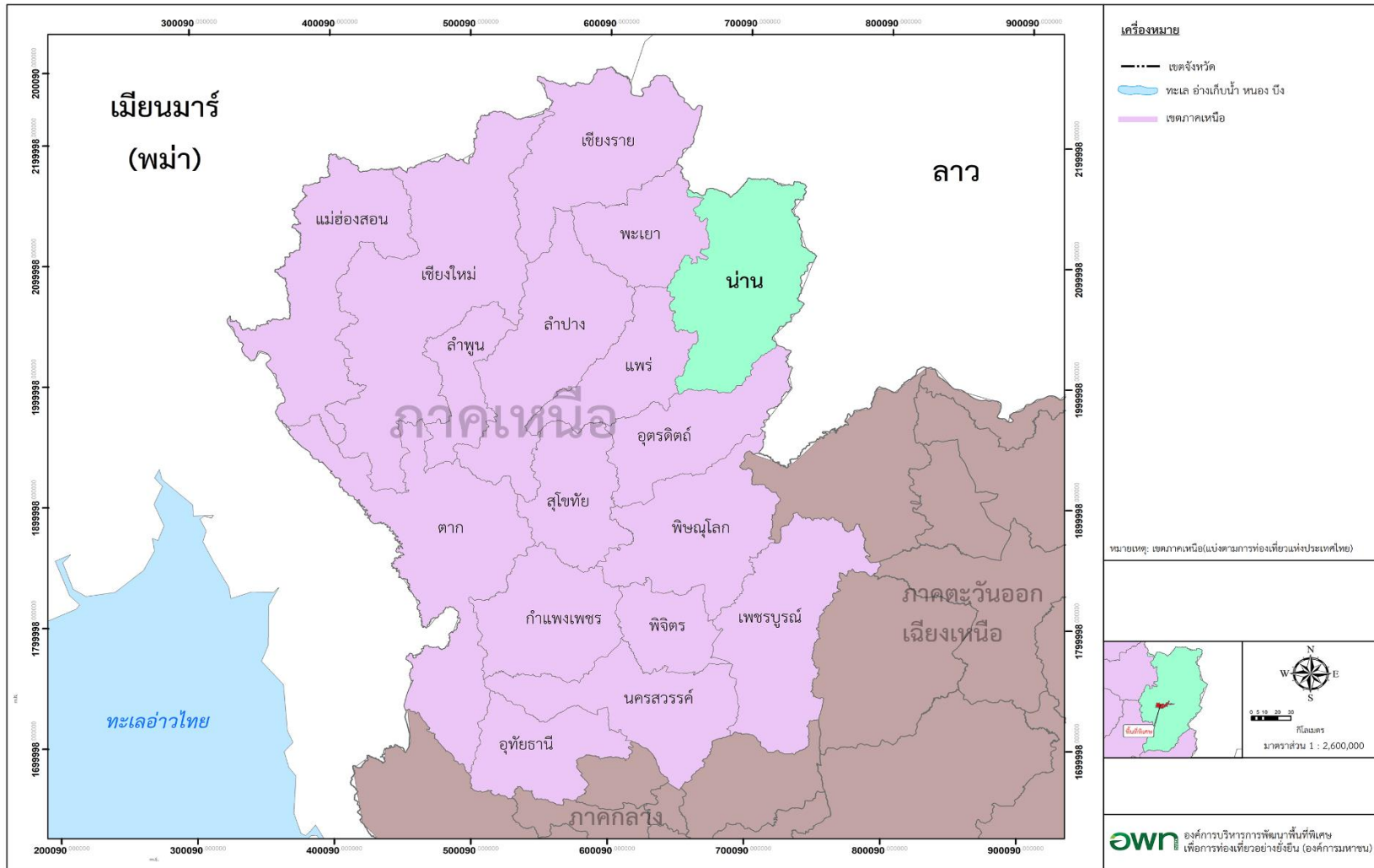
1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ขนาดพื้นที่ 139.37 ตร.กม. โดยมี กลุ่มเป้าหมายคือ หน่วยงาน และองค์กรด้านการท่องเที่ยวและภาคีเครือข่าย วัฒนธรรมท้องถิ่นเมืองน่าน จำนวน 5 ตำบล ได้แก่

ลำดับ	ชื่อชุมชน	อำเภอ	ตัวอย่าง จุดเด่น หรือแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ
1)	ตำบลในเวียง	เมือง	แหล่งอารยธรรม และสถาปัตยกรรมล้านนา/วิถีชีวิตเรียบง่าย/ประเพณีวัฒนธรรม
2)	ตำบลบ่อสวก	เมือง	แหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาในอดีต/ชุมชนวิถีเศรษกิจพอเพียง/แหล่งผลิตน้ำอ้อยสูตรโบราณ
3)	ตำบลม่วงตึ๊ด	ภูเพียง	นมัสการพระธาตุแช่แห้ง/แหล่งหัตถกรรมเลื่องชื่อ/ประเพณีวัฒนธรรมที่งดงาม
4)	ตำบลนาซาว	เมือง	แหล่งโบราณคดี/ศูนย์ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น/ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ
5)	ตำบลคูใต้	เมือง	ชมทัศนียภาพเมืองน่านที่พระธาตุเขาน้อย/วัฒนธรรมพื้นบ้าน/หัตถกรรมจักสาน

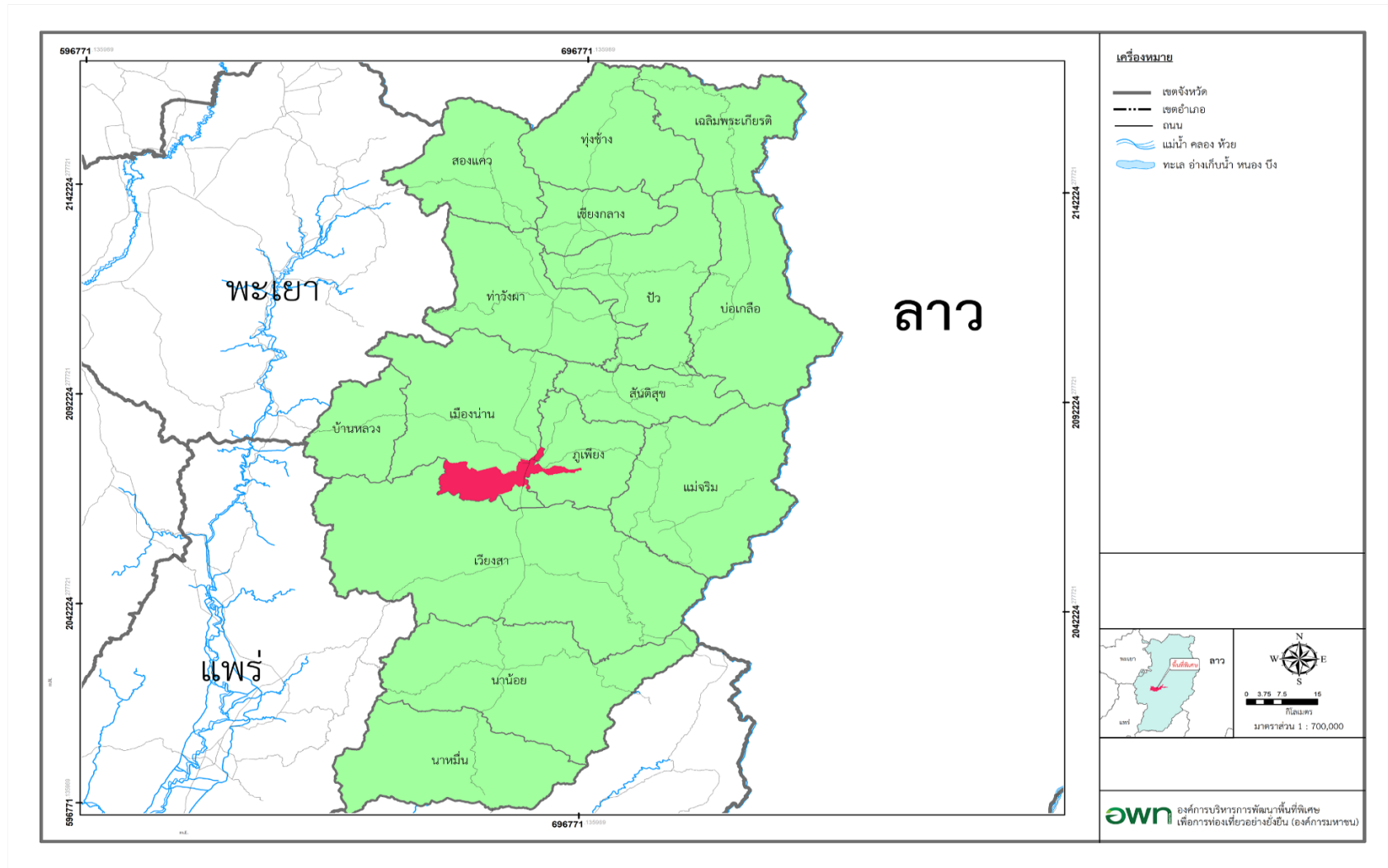

ภาพที่ 4 แผนที่แสดงตำแหน่งจังหวัดน่าน

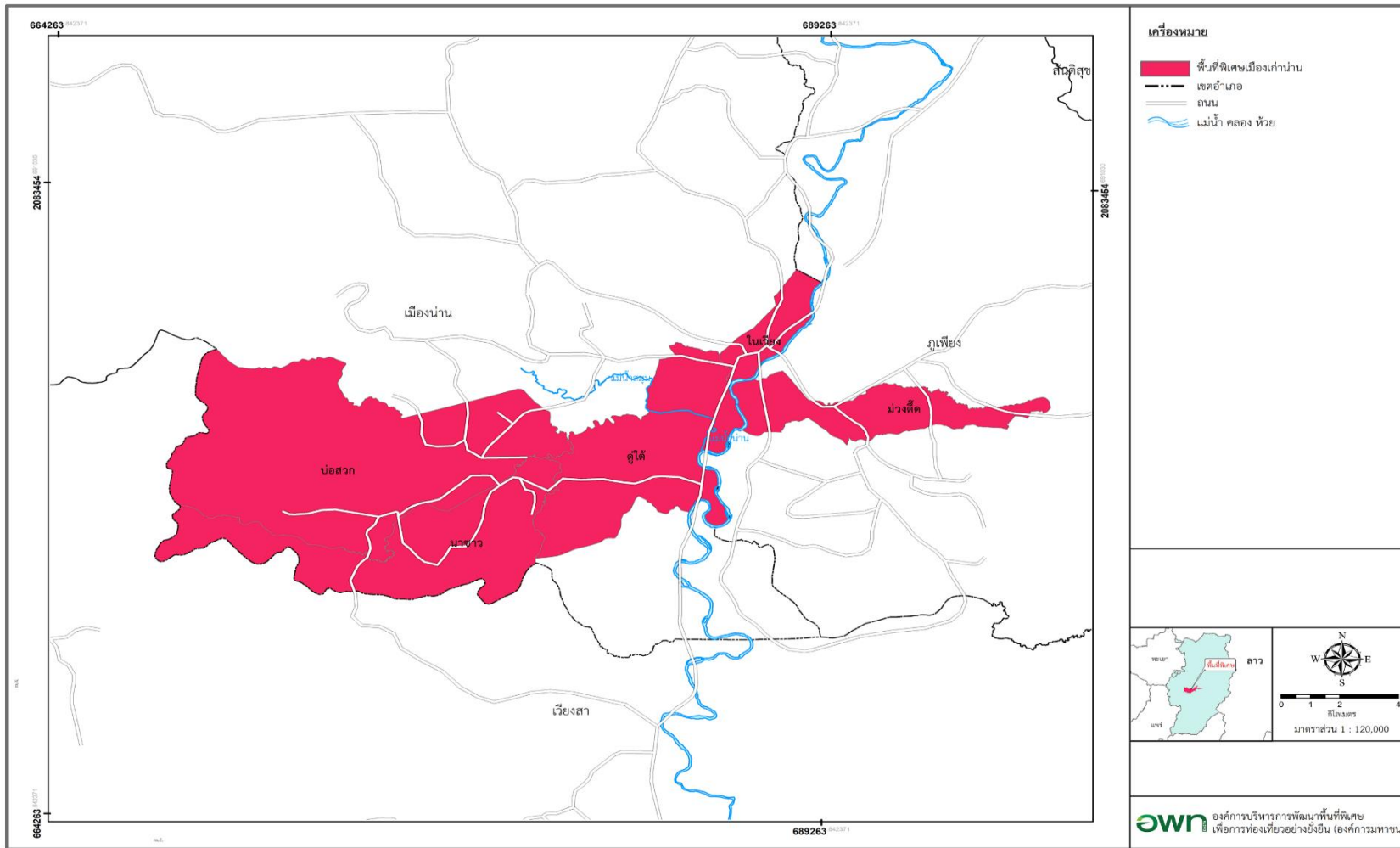

ภาพที่ 5 แผนที่แสดงตำแหน่งจังหวัดน่าน

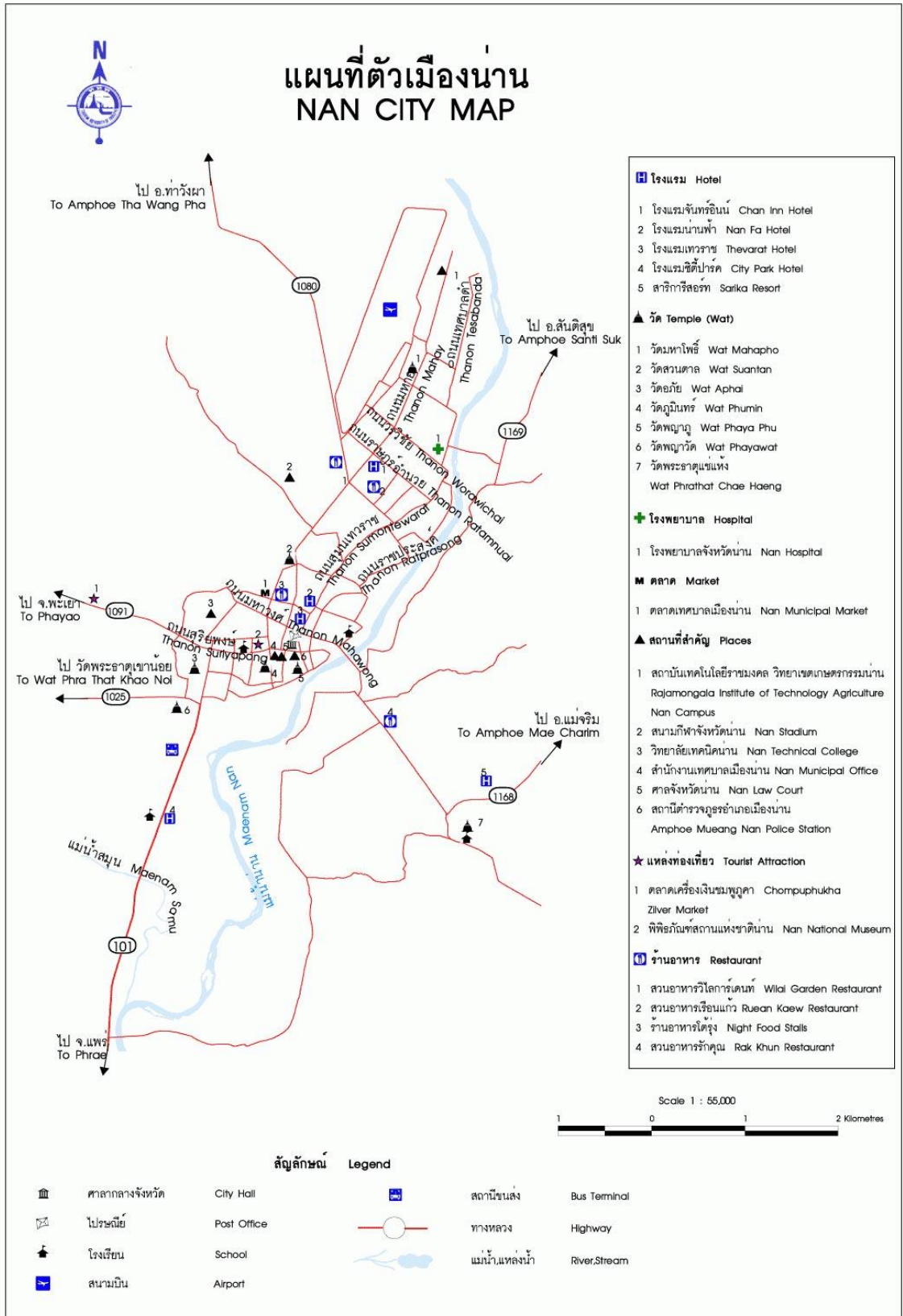

ภาพที่ 7 ตำแหน่ง 5 ตำบล พื้นที่พิเศษเมืองแก่นาน ตามประกาศคณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบให้ อพท. ประกาศให้พื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองแก่นาน วันที่ 1 พฤษภาคม 2555

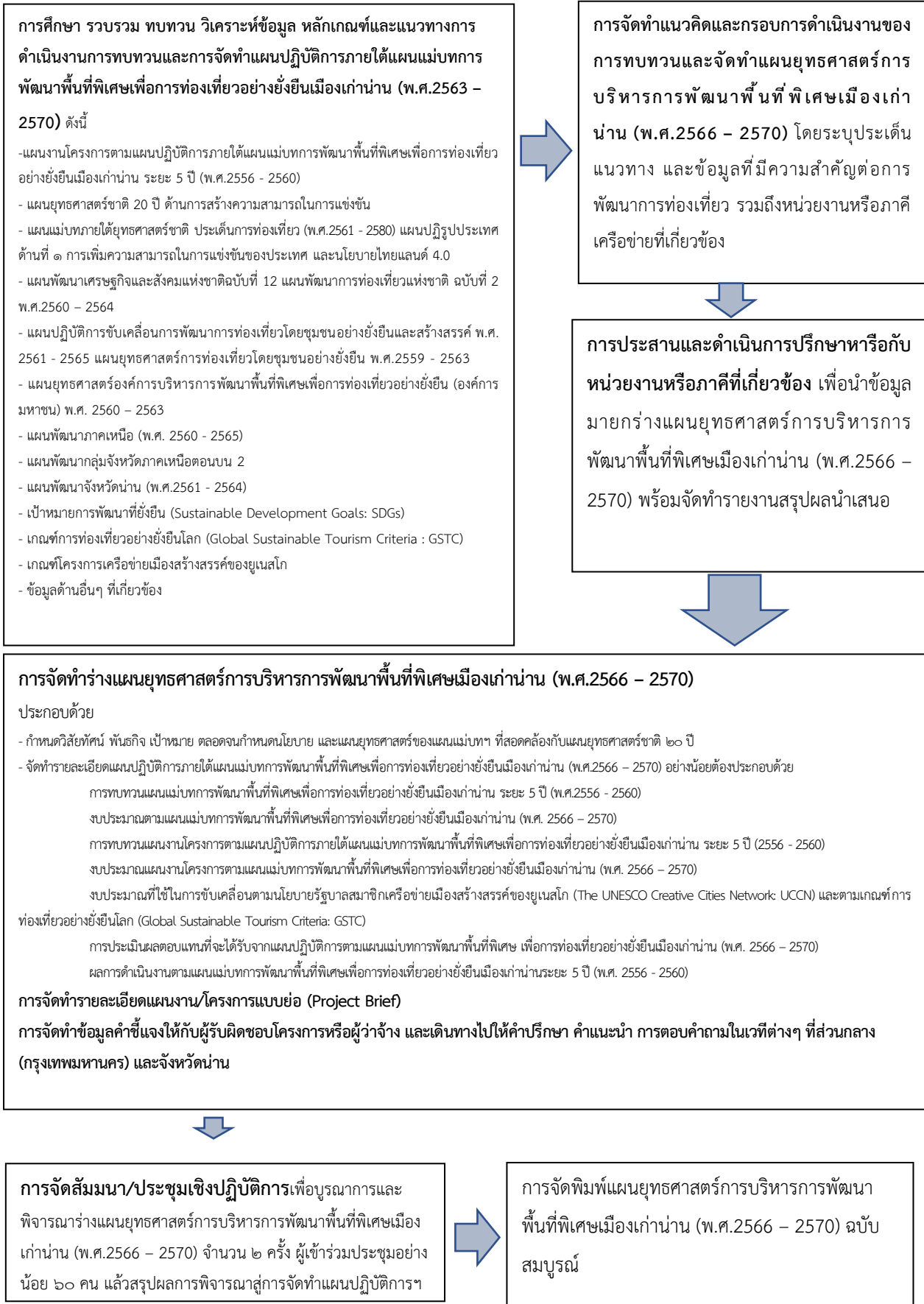
ภาพที่ 8 แผนที่พื้นที่พิเศษเมืองแก่นท้าน ตามประกาศคณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบให้ อพท. ประกาศให้พื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองแก่นท้าน วันที่ 1 พฤษภาคม 2555

ภาพที่ 9 แผนที่ตัวเมืองน่าน

กรอบการดำเนินงานตามขอบเขตดำเนินงาน

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า่านาน

2. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า่านาน (พ.ศ.2566 - 2570) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

3. เกิดบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกำหนดแผนงานโครงการที่สอดคล้องกับแผนและผังแม่บทการอนุรักษ์การพัฒนาเมืองเก่า่านาน มีความเหมาะสมกับสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามยุทธศาสตร์ชาติ

4. การนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า่านาน (พ.ศ.2566 - 2570) ไปสู่การขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เป็นรูปธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล บรรลุผลสัมฤทธิ์ และให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า่านาน ได้รับการเพิ่มผลประโยชน์ จากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่นตน ทั้งด้านการบริการจัดการ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม

บทที่ 2

ความสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานที่เกี่ยวข้อง

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าล้านนา (พ.ศ.2566 - 2570) ดำเนินการให้มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยว (พ.ศ.2561 - 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564 และแผนอื่นๆ ดังนี้

2.1 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

วิสัยทัศน์ประเทศไทย

ยุทธศาสตร์ชาติกำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองตอบ ต่อผลประโยชน์แห่งชาติอันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืน ของสถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็น ปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรี

โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศคือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนา อย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศใน หลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีเก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของ ประชาชนเพื่อ ประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย

- (1) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย
- (2) ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้
- (3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
- (4) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม
- (5) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของ

ทรัพยากรธรรมชาติ

- (6) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

ประเด็นยุทธศาสตร์

เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็น ประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” จำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการ เปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคอุตสาหกรรม ภาค

เกษตรกรรม และภาคบริการได้รับการพัฒนายกระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม พัฒนากลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้าง และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานระบบสวัสดิการ และกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนา ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

- (1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
- (2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- (3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
- (4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
- (5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- (6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวในยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และยุทธศาสตร์ที่ 5 คือ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่

(1) “**ต่อยอดอดีต**” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่นๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่

(2) “**ปรับปรุงจจุบัน**” เพื่อปูทางสู่อนาคตผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ในมิติต่างๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่งโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต

(3) “**สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต**” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคตบนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปรุงจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ ให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก

ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินที่อยู่ดีรวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน คือ การสร้างความหลากหลายด้านการเกษตรสร้างมูลค่า อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก และพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ ในส่วนที่เกี่ยวกับสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

- 1) ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม
- 2) ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ
- 3) ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย
- 4) ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ
- 5) ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะผ่านทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุล 4 ด้าน ดังนี้

- 1) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว
- 2) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล
- 3) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ
- 4) พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

2.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยว (พ.ศ.2561 - 2580)

แผนฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ต้องพัฒนาการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับ และเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มี คุณภาพสูง มุ่งพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงเพิ่มมากยิ่งขึ้น ด้วยอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทย และใช้ประโยชน์จากข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจและความหลากหลาย ของการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่ และมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในสาขาที่มีศักยภาพ แต่ยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับสิ่งแวดล้อมไว้ได้ ทั้งนี้การกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะ 20 ปี ในระยะแรกให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

วางรากฐานด้านการท่องเที่ยวที่เน้นมาตรฐานและคุณภาพระดับสากลสิ่งสำคัญที่สุดคือการสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว การบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความปลอดภัย และไม่ให้นักท่องเที่ยวถูกเอารัดเอาเปรียบ การส่งเสริมการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบนิเวศ และทรัพยากรที่เอื้อต่อการเติบโตของการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เพื่อกระจายโอกาสในการสร้างรายได้ไปสู่ชุมชนและเมืองอย่างทั่วถึงและยั่งยืน และพัฒนาการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไทยกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเพื่อการเป็นแม่เหล็กดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างประทับใจตลอดการท่องเที่ยวจนเกิดการท่องเที่ยวซ้ำและแนะนำต่อโดยแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 แผนย่อย และที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน คือแผนย่อยที่ 1 ดังนี้

แผนย่อยที่ 1 ภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยว (พ.ศ.2561 - 2580) คือ แผนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เน้นการส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว การทำการตลาด และการบริหารจัดการสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยมีเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์ มีการคุ้มครองและปกป้องด้านทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อป้องกันการลอกเลียนแบบ ซึ่งรวมถึงการผลักดันให้เมืองประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและศิลปะได้รับการขึ้นทะเบียนด้านการอนุรักษ์ และส่งเสริมให้ก้าวสู่เมืองที่ได้รับการยอมรับในเวทีสากล อันนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์ และการจัดทำแผนพัฒนาเมืองและแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น พร้อมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามฤดูกาลและตามศักยภาพของพื้นที่ ทั้งการท่องเที่ยววิถีชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธเพื่อให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยววิถีพุทธของโลก

2.3 แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)

ด้านที่ 1 การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เป็นหัวใจของการยกระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีจุดเน้นหลักที่การพัฒนาศักยภาพของภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง คือ ภาคการผลิตและบริการของประเทศ ซึ่งต้องเกิดจากความเข้มแข็งของปัจจัยสนับสนุนหลายด้าน ทั้งด้านทรัพยากรมนุษย์ ศักยภาพด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งกฎระเบียบต่างๆ ที่เอื้อต่อการค้าการลงทุน และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพและมูลค่าเพิ่มสูงสุด โดยในร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี มีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลัก อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้วย นอกจากนี้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศในยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยมุ่งพัฒนาและยกระดับภาคการผลิตและบริการ โดยการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ได้

กำหนดประเด็นการปฏิรูปที่สำคัญที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้แก่ (1) การพัฒนาอุตสาหกรรมหลักของประเทศ เช่น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมเกษตร (2) การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมและบริการในอนาคต ได้แก่ อุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพ อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ อุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัล ธุรกิจการศึกษาและบริการสุขภาพ รวมทั้งพัฒนาปัจจัยสนับสนุน และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (1) การพัฒนาบุคลากรและแรงงานในอุตสาหกรรม (2) การเพิ่มการแข่งขันทางการค้าภายในประเทศ (3) การพัฒนาขีดความสามารถด้านเทคโนโลยี (4) การพัฒนาระบบนิเวศด้านการวิจัยและพัฒนาและนวัตกรรม ผ่านการจัดสรรเงินทุนอย่างมีคุณภาพเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาของภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย (5) การบูรณาการเศรษฐกิจกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค ด้วยการส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและการเปิดเสรีการค้าและบริการระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศ CLMV (กัมพูชา ลาว เมียนมา เวียดนาม และไทย) และภูมิภาคใกล้เคียง เช่น ภาคใต้ของจีน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศอินเดีย และบังคลาเทศ เป็นต้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งของห่วงโซ่อุปทานและห่วงโซ่มูลค่าในภูมิภาค (Regional supply chain/value chain) เป็นต้น

นโยบายไทยแลนด์ 4.0

ประเทศไทย 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีเป้าหมายยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนคนไทยทุกกลุ่มให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่ยังต้องการเติมเต็มศักยภาพ ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ที่กำลังประสบกับปัญหาความยากจน ประกอบด้วย 2 แนวคิดสำคัญ คือ “Strength from Within” การสร้างความเข้มแข็งจากภายในมีกลไกในการขับเคลื่อนหลัก ดังนี้ 1) การยกระดับนวัตกรรม (Innovation Driven Proposition) ของทุกภาคส่วนในประเทศ 2) การสร้างสังคมที่มีจิตวิญญาณของความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur Driven Proposition) 3) การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่าย (Community Driven Proposition) 3 กลไกนี้ต้องขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กันนวัตกรรมจะถูกยกระดับขึ้น ผ่าน Growth Engine 3 ตัวใหม่ อันประกอบด้วย Green Growth Engine, Productive Growth Engine และ Inclusive Growth Engine การยกระดับนวัตกรรมเมื่อผนวกกับการสร้างสังคมที่มีจิตวิญญาณของผู้ประกอบการ จึงจะเอื้อให้เกิดการสร้าง Smart Enterprise ที่มีโมเดลการทำธุรกิจแบบใหม่ ๆ มากมาย ทามกลาง Enabling Ecosystem ที่เอื้อให้เกิดการรังสรรค์นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์สูงสุดของ Strength from Within คือการสร้างความเข้มแข็งในระดับฐานรากหรือชุมชน ซึ่งเมื่อผนวกความเข้มแข็งในระดับฐานรากกับการสร้างสังคมที่มีจิตวิญญาณ ผู้ประกอบการ จะก่อให้เกิดการขยับปรับเปลี่ยนสถานะของผู้คนในสังคม (Social Mobility) ผ่านการสร้างสังคมแห่งโอกาส (Society with Opportunity) ควบคู่ไปกับการสร้างสังคมที่สามารถ (Society with Competence) และอีกหนึ่งกลไกในการขับเคลื่อนก็คือ “Connect to the World” เมื่อภายในเข้มแข็งแล้ว ก็ต้องเชื่อมโยง เศรษฐกิจภายในกับเศรษฐกิจโลกและเมื่อโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศเกิดความเข้มแข็งแล้ว การเชื่อมโยงภายนอก (Connect to the World) เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินควบคู่กันไป ซึ่งในสวนนี้ ประกอบด้วย 3 ระดับด้วยกัน คือ 1) Domestic

Economy เศรษฐกิจภายในประเทศ 2) Regional Economy เศรษฐกิจภูมิภาค และ 3) Global Economy เศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจในประเทศ เมื่อเชื่อมโยงกับแนวคิดการสร้างความเข้มแข็ง ของเศรษฐกิจฐานราก จะก่อให้เกิดการเติมเต็มพลังในท้องถิ่น (Local Empowerment) ผ่านการค้าและการลงทุนในท้องถิ่นการจ้างงานในท้องถิ่น และนำไปสู่ความเป็นเจ้าของของคนในท้องถิ่น ขณะเดียวกัน การผนวก Domestic กับ Regional Economy เข้าด้วยกัน จะเห็นภาพของ ASEAN ในภาพใหญ่ และ CLMVT (กัมพูชา ลาว เมียนมา เวียดนาม และไทย) ในภาพที่เล็กลงมาซึ่ง สอนนี้จะสอดคล้องกับแนวคิด "CLMVT As Our Home Market" ที่รัฐบาลผลักดันผ่านการเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ทั้งในระดับรัฐบาลกับรัฐบาล ธุรกิจกับธุรกิจ และประชาชนกับประชาชน สุดท้ายเป็นการเชื่อมโยง Regional กับ Global Economy ขยายความเชื่อมโยงและเรียวร้อย ASEAN เข้าด้วยกัน เพื่อเป็นพลังต่อรองกับสวนอื่นๆ ของประชาคมโลกผ่านบทบาทในมิติทางภูมิรัฐศาสตร์ และภูมิเศรษฐศาสตร์ของภูมิภาค

ดังนั้นต้องทำให้คนในกลุ่มนี้มี “โอกาสทางสังคม” (Social Mobility) โดยเน้นการป้องกันความเสี่ยงให้หลุดพ้นกับดักความยากจน ด้วยการสร้างแต้มต่อและสร้างโอกาสพร้อมๆ กับการเสริมสร้างศักยภาพไปที่ตัวบุคคล ครอบครัว และชุมชนตามหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมและใช้กลไก “ประชารัฐ” ในการผลักดันเป็นการสร้างความเข้มแข็งจากภายในควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก และสอดคล้องกับทั้ง 17 เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ขององค์การสหประชาชาติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลใน 4 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ (Economic Wealth)

ลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยมุ่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ และเปลี่ยนจากเน้นภาคการผลิตสินค้ามาสู่ภาคบริการมากขึ้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะนำไปสู่ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศ

มิติที่ 2 ความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในสังคม (Social Well - beings)

ลดความเหลื่อมล้ำที่เป็นปัญหาฝังรากลึกในสังคมไทยและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศชาติทุกภาคส่วนต้องช่วยกันลดระดับความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีการเกษตรเพื่อสร้างรายได้ให้เพิ่มมากขึ้น ยกย่องธุรกิจเอสเอ็มอี และวิสาหกิจชุมชนด้วยเทคนิคนวัตกรรม สร้างระบบสวัสดิการสังคม ภายใน 20 ปี

มิติที่ 3 การยกระดับศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์ (Human Wisdom)

การพัฒนาทุนมนุษย์ จำเป็นต้องคำนึงถึงพัฒนามาตรฐานของเด็กไทย ยกย่องคุณภาพของแรงงานให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและทิศทางการพัฒนาของประเทศ

มิติที่ 4 การรักษาสีงแวดล้อม (Environmental Wellness)

การพัฒนาเศรษฐกิจควรควบคู่ไปกับการสร้างสังคมที่น่าอยู่ สีงแวดล้อมจึงเป็นเรื่องสำคัญไม่แพ้ตัวเลขการเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น ลดการปล่อยมลพิษ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และบริหาร

จัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีพื้นที่ทางการเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีระบบการจัดการขยะอย่างยั่งยืนและถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

ภารกิจของรัฐบาลในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของประเทศ รวมทั้งการผลิตสินค้าด้วยนวัตกรรม ขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ผลิตสินค้าภาคบริการมากขึ้น และใช้กลไก “ประชารัฐ” เป็นศูนย์กลางในการผนึกกำลังกับเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ เน้นการวิจัยพัฒนา ร่วมกับบุคลากรระดับโลก ผู้มีส่วนร่วมหลักจะประกอบด้วยภาคเอกชน ภาคการเงิน การธนาคาร มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยต่างๆ โดยเน้นตามความถนัดและจุดเด่นของแต่ละองค์กร ทั้งนี้ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนรัฐบาล ยังได้กำหนดทิศทางการพัฒนาโมเดล “ประเทศไทย 4.0” ไว้ 5 ด้าน ได้แก่

(1) การเตรียมคนไทยให้พร้อมก้าวสู่ “ประเทศพัฒนา” เป็นการเตรียมคนไทย 4.0 ให้พร้อมก้าวสู่โลกที่หนึ่งเริ่มจากการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้คนไทยมีความรู้และทักษะสูงในการทำงาน มีความสามารถในการรังสรรค์นวัตกรรม พร้อมเสริมสร้างแรงบันดาลใจปลูกฝังจิตสำนึกยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งและมีความเกื้อกูลแบ่งปัน

(2) การพัฒนาคลัสเตอร์เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมแห่งอนาคตด้วยการแปลงความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศที่มีอยู่ 2 ด้าน คือ ความหลากหลายเชิงชีวภาพและความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม ให้เป็นความได้เปรียบในเชิงแข่งขันโดยการเติมเต็มความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา

(3) การส่งเสริมผู้ประกอบการ และธุรกิจใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมหรือสตาร์ทอัพ โดยมุ่งเน้นพัฒนาภาคการเกษตรทั้งระบบให้ทันสมัยให้เป็น Smart Farmers รู้จักการใช้การบริหารจัดการและเทคโนโลยีในการผลิต แปรรูป และบริการมีแนวคิดสร้างสรรค์โมเดลทางธุรกิจ รู้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลก และให้ความสำคัญกับความยั่งยืน รวมถึงยกระดับขีดความสามารถของ SMEs และพัฒนา Startup

(4) การเสริมความเข้มแข็ง ของเศรษฐกิจภายในประเทศ ส่งเสริมการจ้างงาน การลงทุนในภูมิภาค และการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม รวมทั้งสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและระบบตลาดของประเทศให้แข็งแกร่ง และเข้าถึงได้ตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับประเทศผ่าน 18 กลุ่มจังหวัด และ 76 จังหวัด การจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมในระดับภูมิภาคกระจายโอกาส และความมั่งคั่งที่กระจุกตัวในกรุงเทพฯ ไปสู่จังหวัดอื่นๆ เช่น ศูนย์นวัตกรรมด้านเกษตรและอาหาร ศูนย์นวัตกรรมด้านสังคมสูงอายุ ศูนย์นวัตกรรมด้านเมืองอัจฉริยะ ศูนย์นวัตกรรมด้านพลังงานอัจฉริยะ และศูนย์นวัตกรรมด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์

(5) การบูรณาการอาเซียน เชื่อมประเทศไทยสู่ประชาคมโลก ระบบตลาดเดียว (One Country, One Market) มาเป็นระบบการตลาดที่เหมือนกันทั่วโลก (One World, One Market) ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นประเทศการค้าและเป็นหนึ่งในศูนย์กลางธุรกิจของภูมิภาคเอเชีย (ASEAN Trading Nation)

2.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564)

หลักการพัฒนาประเทศที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ยึดหลัก “ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนา ฉบับที่ 9 - 11 และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรมสำหรับการกำหนดวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนา ฉบับนี้ยึดวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในขณะที่การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่างๆ ของแผนพัฒนา ได้ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579 ที่เป็นเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปี โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมาย การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่องค์การระหว่างประเทศกำหนดขึ้น อาทิ การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development goals : SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติกำหนดขึ้น เป็นต้น ส่วนแนวทางการพัฒนาได้บูรณาการนโยบายหรือประเด็นพัฒนาที่สำคัญของประเด็นการปฏิรูปประเทศ 37 วาระ และ ไทยแลนด์ 4.0 การจัดทำแผนขับเคลื่อน และการติดตามประเมินผล เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน และภาคการศึกษาในทุกพื้นที่ของประเทศเป็นกลไกประชารัฐที่รวมพลังให้สามารถกำหนดเป้าหมายแนวทางการพัฒนา รวมทั้งแผนงานโครงการสำคัญที่ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างสอดคล้องกับภูมิสังคม และเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปี ต่อจากนี้ไป

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ 10 ยุทธศาสตร์ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยว มีดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

การพัฒนา 5 ปีต่อจากนี้ไปเน้นให้เศรษฐกิจเติบโตได้ตามศักยภาพและมีเสถียรภาพ ภาคส่งออกมีการพัฒนาจนสามารถขยายตัวและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ผลิตภาพการผลิตของประเทศเพิ่มขึ้น การลงทุนภาครัฐและเอกชนมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมาจากความร่วมมือกัน มากขึ้น ประชาชนและผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบภาษีมากขึ้น และประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูงขึ้น นอกจากนี้ยังเน้นให้เศรษฐกิจรายสาขามีการเติบโตอย่างเข้มแข็ง ภาคการเกษตรเน้นเกษตรกรรมยั่งยืนและให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมนิเวศ การท่องเที่ยวสามารถทำรายได้และแข่งขันได้มากขึ้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจมากขึ้น ภาคการเงินมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ควบคู่กับการดำเนินยุทธศาสตร์สร้างการแข่งขันให้กับเศรษฐกิจรายสาขา ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการที่เป็นฐานรายได้เดิมและขยายสาขาการผลิตและบริการใหม่ๆ สำหรับอนาคต

เป้าหมายในการพัฒนา

- 1) เศรษฐกิจขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

เป้าหมายที่ 1 เศรษฐกิจเติบโตได้ตามศักยภาพ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เป้าหมายที่ 2 การลงทุนภาครัฐและเอกชนขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายที่ 3 พัฒนาภาคส่งออกให้ขยายตัวและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย

เป้าหมายที่ 4 เพิ่มผลิตภาพการผลิตของประเทศ

เป้าหมายที่ 5 รักษาเสถียรภาพของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

เป้าหมายที่ 6 เพิ่มการลงทุนจากความร่วมมือภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ

เป้าหมายที่ 7 ประชาชนและผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบภาษีมากขึ้น

เป้าหมายที่ 8 ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูงขึ้น

2) การสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจรายสาขา

เป้าหมายที่ 1 เศรษฐกิจรายสาขาเติบโตอย่างเข้มแข็งและเป็นฐานในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

เป้าหมายที่ 2 เกษตรกรมีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรเพิ่มขึ้นและพื้นที่การทำเกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

เป้าหมายที่ 3 พัฒนาพื้นที่ไปสู่เมืองอุตสาหกรรมนิเวศ

เป้าหมายที่ 4 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นและมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวสูงขึ้น

เป้าหมายที่ 5 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

เป้าหมายที่ 6 เพิ่มประสิทธิภาพของภาคการเงินเพื่อให้เป็นกลไกสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ

แนวทางที่ 1 การบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวม เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ จำเป็นต้องเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจเพื่อให้เศรษฐกิจขยายตัวได้สูงขึ้น โดยไม่สร้างแรงกดดันให้เกิดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ภาวะเงินเฟ้อ และแรงกดดันต่อภาวะการคลังที่มากเกินไป มีการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการกระจายผลประโยชน์การพัฒนา

แนวทางที่ 2 การเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการมุ่งเน้นการสร้างเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่าระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการค้าการ

ลงทุนเพื่อยกระดับศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ สร้างรายได้และกระจายรายได้สู่คนในชุมชนอย่างทั่วถึงอันจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งของทั้งเศรษฐกิจในภาพรวมและเศรษฐกิจฐานรากตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เป้าหมายการพัฒนา

เป้าหมายที่ 1 รักษา และฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติ

เป้าหมายที่ 2 สร้างความมั่นคงด้านน้ำ และบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน ให้มีประสิทธิภาพ

เป้าหมายที่ 3 สร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษ และลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศ

เป้าหมายที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการลดก๊าซเรือนกระจกและขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมายที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินที่เกิดจากสาธารณภัยลดลง

แนวทางการพัฒนา

แนวทางที่ 1 การรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สร้างสมดุลของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม

แนวทางที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดความมั่นคงสมดุลและยั่งยืน

แนวทางที่ 3 แก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม

แนวทางที่ 4 ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แนวทางที่ 5 สนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

แนวทางที่ 6 บริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ

แนวทางที่ 7 พัฒนาระบบการบริหารจัดการและกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางที่ 8 การพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย

เป้าหมายการพัฒนา

เป้าหมายที่ 1 ลดสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการให้บริการของภาครัฐ และประสิทธิภาพการประกอบธุรกิจของประเทศ

เป้าหมายที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เป้าหมายที่ 3 เพิ่มคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตให้สูงขึ้น

เป้าหมายที่ 4 ลดจำนวนการดำเนินคดีกับผู้ได้กระทำความผิด

แนวทางการพัฒนา

แนวทางที่ 1 ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงาน บทบาท ภารกิจ และคุณภาพบุคลากรภาครัฐ ให้มีความโปร่งใส ทันสมัย คล่องตัว มีขนาดที่เหมาะสม เกิดความคุ้มค่า

แนวทางที่ 2 ปรับปรุงกระบวนการงบประมาณ และสร้างกลไกในการติดตามตรวจสอบ การเงินการคลังภาครัฐ

แนวทางที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับการให้บริการสาธารณะให้ได้มาตรฐานสากล

แนวทางที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางที่ 5 ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

แนวทางที่ 6 ปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัยเป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

เป้าหมายการพัฒนา

เป้าหมายที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ในภาพรวม

เป้าหมายที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบขนส่ง

เป้าหมายที่ 3 การพัฒนาระบบโลจิสติกส์

เป้าหมายที่ 4 การพัฒนาด้านพลังงาน

เป้าหมายที่ 5 การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล

เป้าหมายที่ 6 การพัฒนาด้านสาธารณสุขการ (น้ำประปา)

แนวทางการพัฒนา

แนวทางที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่ง

แนวทางที่ 2 การสนับสนุนการพัฒนาระบบขนส่ง

แนวทางที่ 3 การพัฒนาระบบโลจิสติกส์

แนวทางที่ 4 การพัฒนาด้านพลังงาน

แนวทางที่ 5 การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล

แนวทางที่ 6 การพัฒนาระบบน้ำประปา

ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

เป้าหมายการพัฒนา

เป้าหมายที่ 1 ลดช่องว่างรายได้ระหว่างภาคและมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมมากขึ้น

เป้าหมายที่ 2 เพิ่มจำนวนเมืองศูนย์กลางของจังหวัดเป็นเมืองนำอยู่สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม

เป้าหมายที่ 3 พื้นที่ฐานเศรษฐกิจหลักมีระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงและเป็นมิตร

ต่อสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายที่ 4 เพิ่มมูลค่าการลงทุนในพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดน

แนวทางการพัฒนา

แนวทางที่ 1 การพัฒนาภาคเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กระจายตัวอย่างทั่วถึง

แนวทางที่ 2 การพัฒนาเมือง

แนวทางที่ 3 การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 10 ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาเป้าหมายการพัฒนา

เป้าหมายการพัฒนา

เป้าหมายที่ 1 เครือข่ายการเชื่อมโยงตามแนวระเบียงเศรษฐกิจที่ครอบคลุมและมีการใช้ประโยชน์ได้เต็มศักยภาพ

เป้าหมายที่ 2 ระบบห่วงโซ่มูลค่าในอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียนเพิ่มขึ้น

เป้าหมายที่ 3 ประเทศไทยเป็นฐานเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนที่สำคัญในภูมิภาคอนุภูมิภาคอาเซียน และเอเชีย รวมทั้งมีการพัฒนาส่วนขยายจากแนวระเบียงเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคให้ครอบคลุมภูมิภาคอาเซียน เอเชียตะวันออก และเอเชียใต้

เป้าหมายที่ 4 ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญทั้งในระดับ

แนวทางการพัฒนา

แนวทางที่ 1 ขยายความร่วมมือทางการค้า และการลงทุนกับมิตรประเทศ และแสวงหาตลาดใหม่สำหรับสินค้าและบริการของไทย

แนวทางที่ 2 พัฒนาการเชื่อมโยงด้านการคมนาคมขนส่ง โลจิสติกส์ และโทรคมนาคมในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคภายใต้แผนงาน GMS, ACMECS, IMT-GT, BIMSTEC และ JDS และภูมิภาคอาเซียนเพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์

แนวทางที่ 3 พัฒนาและส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ การบริการ และการลงทุนที่โดดเด่นในภูมิภาค

แนวทางที่ 4 ส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (OUTWARD INVESTMENT) ของผู้ประกอบการไทย

แนวทางที่ 5 เปิดประตูการค้าและพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคที่มีความเสมอภาคกัน

แนวทางที่ 6 สร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาประเทศในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติ

แนวทางที่ 7 เข้าร่วมเป็นภาคีความร่วมมือระหว่างประเทศโดยมีบทบาทที่สร้างสรรค์

แนวทางที่ 8 ส่งเสริมความร่วมมือกับภูมิภาคและนานาชาติในการสร้างความมั่นคง

แนวทางที่ 9 บูรณาการภารกิจด้านความร่วมมือระหว่างประเทศและด้านการต่างประเทศ

แนวทางที่ 10 ส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวภายในประเทศที่สำคัญ

2.5 (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13

2.5.1 ทิศทางการพัฒนาประเทศ

การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งเป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับแรก ที่เริ่มต้นกระบวนการยกร่างกรอบแผนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และจะมีผลในการใช้เป็นกรอบเพื่อกำหนดแผนระดับปฏิบัติการในช่วง 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยังคงน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปรัชญานำทาง ในการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนาประเทศ ให้เกิดประสิทธิผลในการขับเคลื่อนพลวัตการพัฒนาประเทศในมิติต่างๆ ไปสู่เป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม และโดยที่ทั่วโลก รวมถึงไทย ยังอยู่ในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากภายนอกและภายในประเทศที่มีความผันแปรสูง และมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต ทั้งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) และโครงสร้างในประเทศที่ยังคงมีข้อจำกัดภายในที่รอการปรับปรุงแก้ไขในหลายมิติ การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจถึงปัจจัยภายนอกและภายใน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทั้งหมดที่ส่งผลกระทบต่อและมีอิทธิพลกับโครงสร้างและองค์ประกอบของประเทศในทุกมิติ เพื่อนำมาประมวลผลและกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศที่ควรมุ่งไปในอนาคตให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ตลอดจนสามารถนำพาประเทศให้เติบโตต่อไป ท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถสร้างสรรค์โอกาสจากความท้าทายภายนอก และสามารถเสริมสร้าง

ความเข้มแข็งจากภายในประเทศ ให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคง สามารถบรรลุเป้าหมายในระยะ

20 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติตามกรอบระยะเวลาที่คาดหวังไว้

ในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ประเทศไทยจะยังคงเผชิญกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของโลก ทั้งที่เป็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระยะสั้นและระยะยาวที่สามารถคาดการณ์ผลกระทบได้ และที่ไม่สามารถคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทย

ในมิติต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญ ด้วยขนาดและลักษณะที่แตกต่างกันออกไป โดยบริบทและเงื่อนไขสภาพแวดล้อมภายในประเทศจะเป็นตัวแปรหลักที่บ่งชี้ว่าบริบทการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกที่เกิดขึ้นจะสร้างโอกาสหรือเป็นความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ รวมถึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางของไทยในอนาคต (ที่มา : จากเอกสารประกอบการระดมความเห็นกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 กุมภาพันธ์ 2564)

2.5.2 แนวคิดของกรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

แนวคิดของกรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ภายใต้กระแสแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อาทิความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างพลิกผัน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงวัย และภาวะโลกร้อนจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ร่วมกับปัจจัยเร่งจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด -19 ที่ก่อให้เกิดความผันผวนของสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมแก่หลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยนั้น พบว่าแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สามารถนำมาซึ่งโอกาสและความเสี่ยงที่จะช่วยผลักดันให้การพัฒนาประเทศไทยในระยะต่อไปให้เกิดผลสำเร็จ หรือเป็นอุปสรรค หน่วงรั้งการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ขึ้นอยู่กับบริบทหรือศักยภาพและขีดความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยโอกาสที่สำคัญสำหรับประเทศไทยซึ่งมีที่มาจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในระดับโลก พบว่ามีที่มาจากความก้าวหน้าและความแพร่หลายของเทคโนโลยีเป็นหลัก ซึ่งการสรรค์สร้างประโยชน์จากเทคโนโลยีให้เกิดเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทยได้นั้น ต้องอาศัยการพัฒนาคนและระบบบริหารจัดการด้านดิจิทัลและข้อมูลสารสนเทศให้มีความพร้อมเพื่อรองรับโอกาสที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงให้กระจายลงสู่ทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึง เท่าทันขณะเดียวกัน ความเสี่ยงที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อเชิงลบและเป็นความท้าทายที่สำคัญต่อประเทศไทยในการที่จะต้องเร่งแสวงหาแนวทางในการแก้ไขรับมือ นั้น พบว่า มาจากแนวโน้มด้านการเปลี่ยนแปลง

โครงสร้างประชากร ความเหลื่อมล้ำด้านดิจิทัล รวมถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและภัยธรรมชาติ ซึ่งจะบั่นทอนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงยังอาจเป็นเงื่อนไขทำลายต่อมิติการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการสร้างความเสมอภาคในสังคม ซึ่งบริบทสถานการณ์ของประเทศไทยที่ยังมีข้อจำกัดภายในหลายประการนั้น หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนแล้ว อาจส่งผลให้ประเทศไทยมีความเปราะบางยิ่งขึ้นเมื่อต้องเผชิญกับความเสี่ยงต่างๆ ที่มีความผันผวนสูง ตลอดจนอาจพลาดโอกาสที่จะใช้ประโยชน์จากพลวัตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทิศทางที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้เงื่อนไขความท้าทายทั้งหลายดังกล่าว จึงจำเป็นที่ประเทศจะต้องเสริมสร้างให้เกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในระดับโครงสร้างของประเทศบนพื้นฐานของความเข้มแข็ง สมดุล และยั่งยืน เพื่อ

ก้าวข้ามปัญหาอุปสรรคเดิมให้ประเทศไทยมีสมรรถนะเพียงพอต่อการบริหารจัดการความเสี่ยง พร้อมทั้งเร่งเพิ่มศักยภาพในการสร้างสรรค์ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วถึง ทั้งนี้ การยกระดับสมรรถนะและศักยภาพของประเทศไทยในระยะเวลาอันใกล้จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม หากอาศัยเพียงการมุ่งแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า หรือการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานในรายละเอียดเพียงเล็กน้อย เนื่องจากการปรับตัวแบบค่อยเป็นค่อยไปจะไม่เท่าทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วฉับพลันในยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังไม่เพียงพอสำหรับการรับมือกับความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและแผ่ขยายในวงกว้าง หรือทันต่อการแสวงหาโอกาสที่จะสร้างผลประโยชน์ที่ผลักดันให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด

การวางกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 มีจุดประสงค์

เพื่อพลิกโฉมประเทศไทย หรือเปลี่ยนแปลงประเทศขนาดใหญ่ (Thailand's Transformation) ภายใต้แนวคิด “Resilience” ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการลดความเปราะบาง สร้างความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวให้ยืดหยุ่นได้ในสภาวะวิกฤติ โดยสร้างภูมิคุ้มกันทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้ประเทศสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน โดยการพลิกโฉมประเทศไทย ครอบคลุมตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้าง นโยบาย และกลไก ในขณะเดียวกัน กรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ยังมุ่งกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการสร้างสมดุลในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาแก่ทุกภาคส่วนเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรมรวมทั้งการสร้างสมดุลระหว่างความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศกับความสามารถในการพึ่งตนเอง พร้อมทั้งการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบในมิติต่างๆ ให้เท่าทันและสอดคล้องกับพลวัตและบริบทใหม่ของโลก โดยคำนึงถึงเงื่อนไขของสถานการณ์และทรัพยากรของประเทศ นอกจากนี้กรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ยังให้ความสำคัญกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนทุกกลุ่ม และส่งต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไป

การพลิกโฉมประเทศไทย (Thailand's Transformation) ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

จึงมีเป้าหมายหลักเพื่อพลิกโฉมประเทศไปสู่ “เศรษฐกิจสร้างคุณค่าสังคมก้าวหน้าอย่างยั่งยืน” หรือ “Hi-Value and Sustainable Thailand” โดยใช้ องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการยกระดับศักยภาพและพัฒนาประเทศในทุกมิติ เพื่อสนับสนุนเสริมสร้างการสร้างความมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและ ชีตความสามารถในการแข่งขันและเพื่อส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมอย่างทั่วถึง ตลอดจนทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตและการบริโภคให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปได้ในทิศทางที่ประเทศสามารถปรับตัวและรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทัน ตลอดจนสามารถอยู่รอดและเติบโตได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาวไปพร้อมกับการรักษาความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.6 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 – 2564)

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2555 – 2559 ถูกนำมาใช้เป็นกรอบและแนวทางในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของประเทศในระยะ 5 ปี โดยแผนพัฒนาการท่องเที่ยวฉบับดังกล่าวจะสิ้นสุดลงในปี พ.ศ.2559 ซึ่งผลการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมา แม้จะประสบผลสำเร็จในการเพิ่มจำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยว แต่ยังมีประสบปัญหาและอุปสรรคสำคัญหลายประการ ประกอบกับสภาพและบริบทต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งปัจจัยภายใน เช่น สถานการณ์การเมืองของประเทศ นโยบายของภาครัฐ การปรับตัวของภาคเอกชนและปัจจัยภายนอก เช่น สภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความคาดหวังของนักท่องเที่ยว แนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จึงนับเป็นโอกาสอันดีที่ประเทศไทยจะได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาการท่องเที่ยว 20 ปี และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 – 2564) ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยยังคงบทบาทการเป็นสาขาหลักในการรักษาเสถียรภาพและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ สำหรับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 – 2564) มียุทธศาสตร์การพัฒนาดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

แนวทางการพัฒนา

แนวทางที่ 1 พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐาน โดยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ เสริมสร้าง พัฒนา และปรับปรุงมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวและบริการให้ครอบคลุมทุกรูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาการท่องเที่ยวกลุ่ม MICE เป็นต้น และการพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างมีมาตรฐาน สอดรับกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ครอบคลุมทั้งระบบและอุตสาหกรรมภาคบริการที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันด้านธุรกิจการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย ทั้งภาคผลิต ภาคบริการ และกิจการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพในระดับสากล

แนวทางที่ 2 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในเชิงอัตลักษณ์ท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อม รวมถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมนวัตกรรมด้านการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการให้ความรู้และการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

แนวทางที่ 3 สร้างสมดุลในแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ ทั้งในเชิงพื้นที่ เชิงเวลา ฤดูกาล และรูปแบบการท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมความสมดุลเชิงพื้นที่ในการท่องเที่ยว ทั้งในแง่การกระจาย รายได้และจำนวนนักท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดตั้งเขตพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัด และพื้นที่ที่มีศักยภาพที่ยังไม่ได้รับความนิยม การพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองรอง การพัฒนาการท่องเที่ยวใน ชนบท การพัฒนาสินค้าและบริการที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น และการส่งเสริมความสมดุล เชิงเวลาและฤดูกาลในการท่องเที่ยว เช่น การสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่และเพิ่มความหลากหลาย ของกิจกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ การสนับสนุนภาคเอกชนในการลงทุนในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการ ขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนา

แนวทางที่ 1 พัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาระบบการ คมนาคมขนส่งในการเดินทางเข้าสู่ประเทศทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศได้แก่ พัฒนาเส้นทางคมนาคม ทางบกเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ยกกระตือรือร้นระบบขนส่งสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทาง ระหว่างสถานที่ท่องเที่ยว พัฒนาเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สามารถเชื่อมโยงกับรูปแบบการเดินทางอื่นๆ พัฒนาศักยภาพของสนามบินในการรองรับนักท่องเที่ยว เพิ่มเส้นทางและจำนวนเที่ยวบินระหว่างประเทศและ ภายในประเทศที่เชื่อมโยงระหว่างเมืองท่องเที่ยวหลักและเมืองท่องเที่ยวรอง

แนวทางที่ 2 พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวโดยการปรับปรุงระบบ การตรวจคนเข้าเมือง ปรับปรุงและอำนวยความสะดวกในการเดินทางผ่านแดน ปรับปรุงป้ายบอกทางและป้าย สัญลักษณ์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จัดทำแผนที่ท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทุกแหล่ง เพิ่มจุดบริการ Free - WiFi ในแหล่งท่องเที่ยว จัดทำระบบบัตรโดยสารเดียวที่ใช้ได้กับทุกช่องทางการเดินทาง พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่ปราศจากอุปสรรคสำหรับคนทั้งมวล (Tourism for All) ได้แก่ ห้องน้ำคนพิการ ทาง ลาด ราวจับ เป็นต้น และพัฒนาแอปพลิเคชันที่อำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว

แนวทางที่ 3 พัฒนาระบบความปลอดภัยและสุขอนามัยในแหล่งท่องเที่ยว โดยการ สนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อป้องกันและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ได้แก่ กล้องวงจรปิด เครื่องแปลภาษาการ ติดตั้งไฟในสถานที่ท่องเที่ยว อุปกรณ์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเบื้องต้น จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวให้ ครอบคลุมทุกพื้นที่ท่องเที่ยวส่งเสริมสุขอนามัยในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงสุขาสาธารณะ การจัดการขยะ และระบบบำบัดน้ำเสียในแหล่งท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนา

แนวทางที่ 1 พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและเพียงพอต่อความต้องการของตลาด โดยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องความต้องการตลาดแรงงาน สร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการ สนับสนุนบุคลากรให้มีสมรรถนะขั้นพื้นฐานตามตำแหน่งงาน และได้รับการฝึกอบรมที่ได้มาตรฐานสากล

แนวทางที่ 2 ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าและบริการบนพื้นฐานของมรดกและวัฒนธรรมท้องถิ่น จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะธุรกิจพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจใหม่ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพิ่มช่องทางการลงทุนและพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้แก่ภาคเอกชน ภายใต้หลักการสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม Thailand 4.0

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความสมดุลให้การท่องเที่ยวไทย ผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทย และการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนา

แนวทางที่ 1 เสริมสร้างภาพลักษณ์คุณภาพและความปลอดภัยให้กับประเทศไทย โดยการพัฒนาภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นด้านคุณภาพ มุ่งเน้นการสื่อสารคุณค่าและภาพลักษณ์ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม (Preferred Destination) ที่มีคุณภาพสูงต่อนักท่องเที่ยว การส่งเสริมการตลาดเป้าหมาย และการสร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่างๆ ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยและมาตรการป้องกันของประเทศไทยขอควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย และสิ่งที่ควรกระทำในกรณีฉุกเฉิน เพื่อช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ปลอดภัย รวมถึงการส่งเสริมการบังคับใช้และให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องแก่นักท่องเที่ยวและสาธารณชน

แนวทางที่ 2 ส่งเสริมการตลาดเฉพาะกลุ่มเพื่อดึงดูดการเดินทางท่องเที่ยว และกระตุ้นการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ โดยการส่งเสริมการตลาดแบบเฉพาะกลุ่มสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป กลุ่มตลาดระดับกลาง - บน (รายได้สูงกว่า 20,000 เหรียญสหรัฐต่อปี) ในพื้นที่ตลาดที่มีศักยภาพ และการส่งเสริมการตลาดแบบเฉพาะกลุ่มสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษ เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสิ่งแวดล้อมและนิเวศ เป็นต้น

แนวทางที่ 3 ส่งเสริมเอกลักษณ์ของประเทศไทยและของแต่ละท้องถิ่น ด้วยการสื่อสารเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้เป็นที่เข้าใจในเวทีโลก อาทิ การสร้างคุณค่าความเป็นไทยในสินค้าและบริการต่างๆ ผ่านสัญลักษณ์ “Thainess” บนสินค้าและบริการที่คงอัตลักษณ์ความเป็นไทย การสื่อสารเอกลักษณ์ความเป็นไทยผ่านสื่อสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางสื่อต่างๆ เช่น รายการโทรทัศน์ การจัดแสดง Roadshow เป็นต้น และการส่งเสริมเอกลักษณ์ของแต่ละภูมิภาคและจังหวัด โดยการพัฒนาแบรนด์และ

สื่อสารความแตกต่างของภาคและจังหวัดต่าง ๆ ในรูปแบบการเล่าเรื่อง (Storytelling) การสื่อสารเรื่องราวอย่างสร้างสรรค์ผ่านช่องทางการตลาดที่เป็นที่นิยมในกลุ่มเป้าหมาย

แนวทางที่ 4 ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศและการท่องเที่ยวที่สมดุลเชิงพื้นที่และเวลา โดยการสร้างการรับรู้สินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวนอกฤดูกาล อาทิ การจัดกิจกรรม/เทศกาล/งานประเพณีเฉพาะถิ่นในแต่ละเดือน การสร้างความนิยมของจังหวัดท่องเที่ยวรอง เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการขายแพ็คเกจการท่องเที่ยวร่วมกับภาคเอกชน เป็นต้น และการส่งเสริม “ไทยเที่ยวไทย” โดยการสร้างค่านิยมการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศให้แก่คนไทยทุกคนในทุกเพศทุกวัย การส่งเสริมการตลาดแบบมีเป้าหมายเฉพาะเช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มนักเรียนนักศึกษา และกลุ่มสุขภาพสตรีรวมถึงการสนับสนุนมาตรการทางการเงินเพื่อส่งเสริมการใช้จ่ายช่วงการท่องเที่ยว อาทิ มาตรการลดหย่อนทางภาษี เป็นต้น

แนวทางที่ 5 การส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการตลาดด้วยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วนในการทำการตลาด ได้แก่ การร่วมมือกับชุมชนในการสร้างสรรค์สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว ให้สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนและสอดคล้องกับแบรนด์จังหวัด การส่งเสริมการตลาดร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการตลาด เช่น การสนับสนุนการพัฒนาและต่อยอดแอปพลิเคชันที่ส่งเสริมการตลาดเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยงานที่รับผิดชอบการตลาดดิจิทัลทั้งในด้านการดูแลบริหาร และวิเคราะห์สถิติข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวไทย เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ

แนวทางการพัฒนา

แนวทางที่ 1 ส่งเสริมการกำกับดูแลการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเสริมสร้างการทำงานอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานระดับนโยบาย โดยมีคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบาย ประสานงาน กำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมการกระจายอำนาจสูง หน่วยงานระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ขับเคลื่อนแผนและการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชาติ พัฒนาระบบการการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูล องค์ความรู้จัดสรรงบประมาณและบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานในทุกระดับ ผลักดันให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) จัดให้มีแผนบริหารจัดการความเสี่ยงและแผนบริหารจัดการสภาวะวิกฤตด้านการท่องเที่ยวในทุกมิติ

แนวทางที่ 2 ปรับปรุงกฎหมายข้อบังคับและมาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง โดยการทบทวนแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน ส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อระเบียบด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ประชาสัมพันธ์เสริมสร้างความเข้าใจในระเบียบและกฎหมายด้านการท่องเที่ยว

แนวทางที่ 3 สนับสนุนการลงทุนจากภาคเอกชนและการจัดทำศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวโดยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการลงทุนต่างๆ การจัดตั้งหน่วยบริหารและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจัดทำ Tourism Intelligence Center และสนับสนุนการแบ่งปันข้อมูลกลางแก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

แนวทางที่ 4 ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการประสานความร่วมมือกับนานาประเทศในการส่งเสริมการพัฒนาท่องเที่ยว และการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศระดับต่างๆ ได้แก่ APEC ASEAN GMS ACMECS IMT - GT พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง เช่น เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายใน ASEAN และกลุ่มประเทศ CLMV เส้นทางทางน้ำใน IMT- GT สนับสนุนให้ตัวแทนประเทศไทยในองค์กรและหน่วยงานต่างๆ มีบทบาทในเวทีนานาชาติเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศไทยและอำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค เช่น การลดขั้นตอนการเดินทางเข้าประเทศ การตรวจลงตราและใบขับขี่ที่ครอบคลุมทั้งภูมิภาค เป็นต้น ส่งเสริมความสัมพันธ์ในรูปแบบเมืองพี่เมืองน้องด้านการท่องเที่ยวกับต่างประเทศ ส่งเสริมความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวบนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) เส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก - ตะวันตก (East - West Economic Corridor: EWEC) เส้นทางระเบียงเศรษฐกิจเหนือ - ใต้ (North South Economic Corridor: NSEC) และส่งเสริมการตลาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในภาพรวมของกลุ่มประเทศตามกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

2.7 (ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2566 – 2570)

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ.2566 – 2570 กำหนดวิสัยทัศน์ “การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืน และมีส่วนร่วม” มีเป้าหมายในการดำเนินการดังนี้ 1) การท่องเที่ยวไทยมีความเข้มแข็งและสมดุล (Resilience & Re-balancing Tourism) 2) การยกระดับความเชื่อมโยงและโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว (Connectivity) 3) การสร้างความเชื่อมั่นและมอบประสบการณ์ท่องเที่ยวคุณค่าสูง (Entrusted Experience) 4) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) สำหรับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2566 – 2570) มียุทธศาสตร์การพัฒนาดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Innovative & Resilient Tourism)

กลยุทธ์ 1.1 สร้างความเข้มแข็งให้กับภาคการผลิตและผลักต้นนวัตกรรมเพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกันพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ (Resilient Supply-Side)

กลยุทธ์ที่ 1.2 กระจายรายได้และความเจริญจากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่และลดการรั่วไหลในภาคการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม (Equitable Tourism)

กลยุทธ์ที่ 1.3 ส่งเสริมการท่องเที่ยวคุณภาพที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน (Quality – Based Tourism)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับปรุงจัดพื้นฐานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงและมีคุณภาพสูง (Reconnected Foundation)

กลยุทธ์ที่ 2.1 พัฒนาความปลอดภัย สุขอนามัยและมาตรฐานการท่องเที่ยวตลอดเส้นทางท่องเที่ยว (Global Standardization)

กลยุทธ์ที่ 2.2 ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและข้อมูลสารสนเทศ (Digital & Data Infrastructure)

กลยุทธ์ที่ 2.3 พัฒนาและเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านการเดินทาง และสาธารณูปโภค (Connectivity & Universal Design)

กลยุทธ์ที่ 2.4 พัฒนาศักยภาพของบุคลากรและผู้ประกอบการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและมีขีดความสามารถในการแข่งขัน (Thai-Class Potential)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับประสบการณ์ท่องเที่ยวครบวงจรโดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลาง (Traveler’s Experience & Centricity)

กลยุทธ์ที่ 3.1 สร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวอันน่าประทับใจที่มีคุณค่าเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Value – Based Tourism)

กลยุทธ์ที่ 3.2 ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวศักยภาพสูงที่หลากหลายและสร้างสรรค์ของไทย (High-Potential and Creative Tourism)

กลยุทธ์ 3.3 ส่งเสริมการตลาดเชิงรุกมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ (Quality – Based Marketing)

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมิติสังคม และสิ่งแวดล้อม (Sustainable Tourism Growth)

กลยุทธ์ 4.1 เสริมสร้างความสมบูรณ์แก่สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (Enriched Environment)

กลยุทธ์ 4.2 ส่งเสริมการอนุรักษ์และต่อยอดทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทย ด้วยการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย (Thai Cultures and Identities)

กลยุทธ์ 4.3 ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Tourists Management)

2.8 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้ BCG Model

โมเดลเศรษฐกิจ BCG

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้การขับเคลื่อนการพัฒนา เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio – Circular – Green Economy : BCG Model) : โมเดล เศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นวาระแห่งชาติ เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564 เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้โมเดลเศรษฐกิจ BCG มีความสอดคล้องกับ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศไทย โดยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ทำหน้าที่บูรณาการ การพัฒนาตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ไขว่คว้าความรู้ทางด้าน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสร้างมูลค่าเพิ่มจาก ฐานความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรม

โมเดลเศรษฐกิจ BCG ในมิติด้านการท่องเที่ยว

Bio economy ในมิติด้านการท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์ธรรมชาติ การนำทุน ธรรมชาติ และ ความ หลาก หลาย ทาง ชีว ภาพ มา สร้างคุณค่าและรายได้ให้กับกลุ่มสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็น อัตลักษณ์ของท้องถิ่นชุมชน ตลอดจนทัศนียภาพที่สวยงาม ของพื้นที่ วิถี ทัศน สัตว์หายาก รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวชีวภาพเป็นการตลาดแบบ outside in คือ การสร้างหรือสื่อสารความน่าสนใจของพื้นที่ชุมชนและดึงดูดให้คน ภายนอกเข้ามาสัมผัสเยี่ยมชมสถานที่ วิถีชุมชนเลือกชมสินค้า และบริการ ทำให้สินค้าจากภูมิปัญญาและทรัพยากรชีวภาพมี ปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้น รวมทั้งสินค้าประเภทบริการที่สร้าง เศรษฐกิจให้กับชุมชนได้ เมื่อชุมชนมีรายได้จากทรัพยากร ท้องถิ่นตนเองก็จะกระตุ้นให้ชุมชนแบ่งผลกำไรหรือรายได้มา ทำกิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน

Circular economy ในมิติด้านการท่องเที่ยว คือ การวางแผนใช้ทรัพยากรของผู้ประกอบการด้าน การท่องเที่ยว อาทิ การบริการโรงแรมและที่พัก การบริการ อาหารและเครื่องดื่ม การขนส่งผู้โดยสารทางอากาศ เพื่อให้ ทรัพยากรดังกล่าวสามารถกลับคืนสู่สภาพเดิมและนำกลับมา ใช้ใหม่ได้เช่น ส่งเสริมการใช้ซ้ำและลดของเหลือทิ้งในปริมาณ ที่ต่ำที่สุด การให้ความสำคัญกับการจัดการของเสียจากการผลิตและบริโภคทั้งระบบ เป็นต้น

Green economy ในมิติด้านการท่องเที่ยว คือ การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสมดุลทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้น การพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืน

การท่องเที่ยวกับการขับเคลื่อน BCG Model

การท่องเที่ยวมีบทบาทอย่างสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา ประเทศตามโมเดลเศรษฐกิจ BCG โดยในด้านอุปทาน (Supply side) ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวและนำโมเดล เศรษฐกิจ BCG มาใช้เป็นแนวทางในการผลิตสินค้าและบริการ ด้านการท่องเที่ยว และในด้านอุปสงค์ (Demand Side) การท่องเที่ยวสามารถสร้างอุปสงค์ในระบบเศรษฐกิจ BCG ผ่านการบริโภคของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ การท่องเที่ยวสามารถ ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโมเดลเศรษฐกิจ BCG ดังนี้

A - awareness การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยว ด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG เช่น การพัฒนากิจกรรม การท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรทางชีวภาพที่จะทำให้นักในท้องถิ่นเห็นคุณค่าจากทรัพยากรทางชีวภาพ ผสานกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และสามารถพัฒนาต่อยอดสู่ การท่องเที่ยวที่สร้างมูลค่าขึ้นมาได้ในอนาคต การแนะนำ นักท่องเที่ยวให้รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวที่ท้าทาย เช่น พื้นที่ขาด แคลนน้ำเพื่อให้เกิดความตระหนักในความสำคัญของการใช้น้ำ

B - balance การส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างสมดุล ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมตามขีดความสามารถในการรองรับ ของสภาพแวดล้อม

C - connectivity การใช้การท่องเที่ยวเพื่อเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงวิถีชีวิตของนักท่องเที่ยวเข้ากับกิจกรรมทาง การท่องเที่ยวที่สนับสนุนการพัฒนาประเทศตามโมเดล เศรษฐกิจ BCG ผ่านเรื่องเล่า (Storytelling) หรือการสื่อสาร ของผู้มีอิทธิพลทางสังคมผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่า การสนับสนุนให้ผู้รับบริการ โรงแรมใช้ผ้าขนหนูซ้ำเพื่อลดการใช้น้ำ

D - demand การสร้างอุปสงค์ในระบบเศรษฐกิจ BCG ผ่าน อุปสงค์ของผู้ประกอบการ และการบริโภคของนักท่องเที่ยว 2 SUSTAINABLE TOURISM STRATEGIC PLAN: CLEAN TOURISM TO BCG IN ACTION เช่น ผู้ประกอบการร้านอาหารเลือกซื้อวัตถุดิบจาก ผู้ประกอบการที่มีระบบการผลิตสินค้าเกษตรพรีเมียม (เน้น คุณภาพ โภชนาการ ความปลอดภัย และการผลิตที่ยั่งยืน)

E - encouragement การกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนับสนุน สินค้าและบริการที่สนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนตามโมเดล เศรษฐกิจ BCG เช่น สนับสนุนให้ใช้บริการขนส่งที่ใช้เชื้อเพลิงชีวภาพ หรือการเล่าประสบการณ์ของตนเองให้ผู้ติดตาม เพื่อน และครอบครัวได้รับทราบ การรณรงค์การท่องเที่ยว อย่างมีความรับผิดชอบต่อ

วิสัยทัศน์ ภาคการท่องเที่ยวมีบทบาทนำในการขับเคลื่อน การพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG

พันธกิจ 1. มีบทบาทอย่างเข้มแข็งในการส่งเสริมผู้ประกอบการและ แหล่งท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามแนวทางการท่องเที่ยว สีขาวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. เป็นผู้นำในการส่งเสริมให้มีการลดของเสียใน ภาคการท่องเที่ยวด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG

3. สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนตระหนักรู้ในการท่องเที่ยว ยั่งยืน

ความสำคัญของแผน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นประเด็นที่มีความสำคัญทั้งในระดับสากลและในระดับประเทศ ในระดับสากลนั้น องค์การ สหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) ซึ่งประชาคม โลกตกลงร่วมกันที่จะใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานด้าน การพัฒนา โดยมีเป้าหมาย 17 ข้อ ทั้งนี้ กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬาเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนเป้าหมายที่ 8 การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ และ เป้าหมายที่ 12 แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน ในขณะเดียวกัน แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้มุ่งเน้นให้เกิด การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ด้าน การสร้างความสามารถในการแข่งขัน เช่นเดียวกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนในด้านการพัฒนาบุคลากร ยกระดับผู้ประกอบการ และนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมายและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไทย ในอนาคต โดยมุ่งพลิกโฉมประเทศไทยให้ก้าวไปสู่การ เป็น ประเทศที่มี “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่าง ยั่งยืน” โดยมีหมุดหมายที่ 2 การท่องเที่ยวเน้น คุณค่า ได้ วางเป้าหมายให้ไทยจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่า และความยั่งยืน สำหรับแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (5) ประเด็นด้านการท่องเที่ยวนั้น ได้ระบุเป้าหมายของการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อ ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมพร้อม ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและการจัดการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีการกำหนดแผนย่อยการพัฒนา ระบบนิเวศการท่องเที่ยวเพื่อสอดรับกับเป้าหมายดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ยังมีแผนที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนปฏิรูปประเทศด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งมุ่งเน้น ปฏิรูประบบ กลไกรองรับการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทาง ชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยมีข้อกังวล ต่อภาคการท่องเที่ยวใน ฐานะประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อันนำไปสู่ ข้อเสนอ BCG In Action: The New Sustainable Growth Engine เพื่อเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และ เศรษฐกิจสีเขียว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 4 สาขา ซึ่ง รวมถึงการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วย แม้ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจ ในเชิงนโยบายมีการขับเคลื่อนผ่านแผนในทุกระดับ แต่เพื่อให้ ประเทศไทยมีความสามารถในการปรับตัว เปลี่ยนแปลงให้ สอดคล้องกับบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลง ไปอย่างรวดเร็ว ใน ฐานะหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่สำคัญในการพัฒนา การท่องเที่ยวของประเทศ จึงได้จัดทำ

แผนกลยุทธ์เพื่อ การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564 – 2565 เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานให้เกิดขึ้น อย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นสำคัญเชิงกลยุทธ์ จากการถอดบทเรียนการระดมความเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษากรอบแนวคิดและแผนการ พัฒนาด้านการท่องเที่ยวทั้งในระดับประเทศและระดับสากล กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจึงได้จัดทำกรอบแนวคิด การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG โดยมุ่งเน้นการขับเคลื่อนที่ตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 8 การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ และเป้าหมายที่ 12 แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา โดยในการพัฒนาที่ยั่งยืนดังกล่าว ประกอบไปด้วยเป้าหมายการพัฒนาใน 4 มิติคือ การเติบโต ทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน การตระหนักในคุณค่าแห่งวัฒนธรรม การมีความมั่นคงปลอดภัยของสังคม และ การปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้มีนโยบาย ในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวตามแนวทางการท่องเที่ยวและ กีฬาสีขาว ซึ่งเป็นทั้งคุณสมบัติและเป้าหมายของ การพัฒนาการท่องเที่ยว อันประกอบไปด้วย สะอาด สะอาด ปลอดภัย เป็นธรรม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แนวทาง ดังกล่าวสอดคล้องกับหลักจรรยาบรรณการท่องเที่ยวโลก (The Global Code of Ethics for Tourism) โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้เพื่อให้การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวตามโมเดล เศรษฐกิจ BCG เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม กระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬาจึงได้ กำหนดประเด็นการขับเคลื่อน สำคัญที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในห่วงโซ่อุตสาหกรรมทุก ภาคส่วน จำเป็น จะต้องมีการปรับตัวอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความยั่งยืนทาง สิ่งแวดล้อมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของการ ท่องเที่ยวไทย ประเด็นการขับเคลื่อนสำคัญ จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่

1. การสร้างความร่วมมือเพื่อการขับเคลื่อน การท่องเที่ยวสีเขียวสู่ความยั่งยืนตาม โมเดล เศรษฐกิจ BCG อย่างเป็นรูปธรรม
2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ทาง การท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองกระแส นิยม การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
3. การลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ที่เกิดจาก ภาคการท่องเที่ยว
4. การลดการใช้ทรัพยากรและของเหลือทิ้ง
5. การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2.9 แผนพัฒนาภาคเหนือ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ภาคเหนือ ประกอบด้วย 17 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน พิชณุโลก ตาก อุตรดิตถ์ สุโขทัย เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี เป็นพื้นที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง กลุ่มประเทศเอเชียใต้ และกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้านตะวันออกและด้านเหนือมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน และด้านตะวันตกติดต่อกับสหภาพเมียนมาร์ พื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ มีพื้นที่รวม 106.03 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 33 ของพื้นที่ประเทศ ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ตอนบนเป็นพื้นที่สูง ภูเขา ป่าไม้ และแหล่งต้นน้ำลำธาร พื้นที่ตอนล่างเป็นภูเขาสูงทางทิศตะวันตกและทิศตะวันออก ตอนกลางเป็นพื้นที่ราบลุ่มของแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน สะแกกรัง และป่าสัก ภูมิอากาศ มีอากาศร้อนชื้นสลับร้อนแห้งแล้ง

ด้านการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวของภาคเหนือโดดเด่นด้านวัฒนธรรม และธรรมชาติโดยมีจุดแข็งอยู่ที่สภาพภูมิสังคมซึ่งเป็นภูเขาสูง ทัศนียภาพสวยงาม อากาศเย็นสบาย มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่งดงามเป็นเอกลักษณ์ ผู้คนมีความเป็นมิตร รวมทั้งเป็นประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่ประเทศเพื่อนบ้าน และยังมีแหล่งมรดกโลกทั้งด้านประวัติศาสตร์และเชิงนิเวศน์ จึงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่อง และเริ่มขยายตลาดท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มมากขึ้น เช่น MICE การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยวชุมชน กีฬา/การผจญภัย พำนักระยะยาว และการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง โดยมีเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวหลักที่มีชื่อเสียงระดับโลก อย่างไรก็ตาม สภาพโดยรวมของทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวหลักมีความเสื่อมโทรม การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและระบบขนส่งสาธารณะยังขาดประสิทธิภาพ ปัญหาหมอกควันที่ส่งผลกระทบต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นประจำที่ท้าทายต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของภาคเหนือ

รายได้จากการท่องเที่ยว

รายได้จากการท่องเที่ยวภาคเหนือขยายตัวต่อเนื่อง ในปี 2559 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 31.07 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11.7 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วประเทศ และมีรายได้จากการท่องเที่ยว 158,771.44 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.4 ของรายได้ท่องเที่ยวทั่วประเทศ รองจากกรุงเทพฯ ภาคใต้ และภาคตะวันออก โดยปี 2555 - 2559 รายได้จากการท่องเที่ยวภาคเหนือขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 15.1 ต่อปี สูงกว่าระดับประเทศที่ขยายตัวร้อยละ 14.3 และจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10.8 ขณะที่ของประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.8 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 85 เป็นชาวไทย และยังเป็นนักท่องเที่ยวกระแสหลักสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติร้อยละ 42.4 มาจากยุโรป และอเมริกา และร้อยละ 26 เป็นนักท่องเที่ยวจากจีน ซึ่งขยายตัวสูงมาก

รายได้จากการท่องเที่ยวยังคงกระจุกตัวในเมืองท่องเที่ยวหลักแต่มีแนวโน้มกระจายสู่เมืองรองมากขึ้น ในปี 2555 – 2559 จังหวัดที่มีสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุดส่วนใหญ่ เป็นเมืองท่องเที่ยวหลัก คือ จังหวัดเชียงใหม่ ร้อยละ 54.5 เชียงราย ร้อยละ 16.5 พิษณุโลก ร้อยละ 5.1 และเพชรบูรณ์ ร้อยละ 4.2 อย่างไรก็ตาม พบว่า เมืองท่องเที่ยวรอง เช่น น่าน พิจิตร ลำพูน อุทัยธานี อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พะเยา ลำปาง มีการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวในอัตราที่สูง

แนวคิดและทิศทางการพัฒนา

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ภาคเหนือมีทุนทางสังคมและวัฒนธรรมประเพณีที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น ที่มีการฟื้นฟู สืบสาน และสร้างสรรค์พัฒนาสู่การผลิตสินค้าและบริการ โดยเฉพาะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีบริการสุขภาพ และผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่มีชื่อเสียงระดับสากล พื้นที่เกษตรของภาคเหนือมีขนาดเล็กเหมาะสมต่อการปรับระบบการผลิตเพื่อสร้างคุณค่าตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ ทำเลที่ตั้งของภาคเหนือมีศักยภาพในการขยายการค้าการลงทุนและบริการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง และสามารถขยายไปสู่จีนตอนใต้และกลุ่มประเทศเอเชียใต้ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ - ใต้ และ ตะวันออก - ตะวันตก รวมถึงเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำที่สำคัญของประเทศ ดังนั้น การพัฒนาภาคเหนือสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” จำเป็นจะต้องนำศักยภาพทางภูมิสังคมประกอบกับปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และองค์ความรู้ของสถาบันการศึกษาและองค์กรในพื้นที่มาใช้ในการต่อยอดการผลิตและบริการที่มีศักยภาพและโอกาสเพื่อสร้างมูลค่าสูงตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

สำหรับเป้าหมายและตัวชี้วัดด้านการท่องเที่ยวภาคเหนือ มุ่งหมายให้รายได้การท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้น อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ต่ำกว่าระดับประเทศ สัดส่วนคนจนลดลง สัดส่วนผู้สูงอายุที่เข้าถึงระบบสวัสดิการเพิ่มขึ้น พื้นที่ป่าต้นน้ำเพิ่มขึ้น และจำนวนวันที่มีค่าฝุ่นละอองขนาดเล็กเกินมาตรฐานลดลง

ยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการต่อเนื่องให้มีคุณภาพสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างยั่งยืน และกระจายประโยชน์อย่างทั่วถึง รวมทั้งต่อยอดการผลิตสินค้าและบริการที่มี ศักยภาพสูงด้วยภูมิปัญญาและนวัตกรรม

แนวทางการพัฒนา

พัฒนากลุ่มท่องเที่ยวที่มีศักยภาพตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่

(1) กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและกลุ่มชาติพันธุ์ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน

(2) กลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลก (ทางประวัติศาสตร์) ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย และ กำแพงเพชร

(3) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน เพชรบูรณ์ อุทัยธานี

(4) กลุ่มท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ MICE ในจังหวัดเชียงใหม่ ท่องเที่ยวเชิงผจญภัย/ กีฬาเพื่อการพักผ่อน/เชิงสุขภาพ และการพำนักระยะยาว ในจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน น่าน

โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

(1) พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

(2) สนับสนุน Community Based Tourism/Local Tourism เพื่อกระจายประโยชน์ จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำมาประยุกต์สร้างสรรค์สินค้าและบริการท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

(3) สนับสนุนการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวทั้งระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในภาค เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ เส้นทางสายวัฒนธรรม เส้นทางท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลก และส่งเสริม กิจกรรมท่องเที่ยวแนวใหม่เพื่อสร้างรายได้ตลอดปี

(4) เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจท่องเที่ยวและบริการต่อเนื่องทั้งระบบ ส่งเสริมการตลาดทั้งการรักษาฐานเดิมและขยายไปสู่ตลาดกลุ่มใหม่ที่มีศักยภาพ รวมทั้ง การสร้างตลาดในรูปแบบ e-tourism

(5) รักษาอัตลักษณ์ของเมืองโดยให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ สืบสานประเพณี วัฒนธรรม สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน และเมืองเก่า การส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน และการสร้าง “แบรนด์” หรือเอกลักษณ์ของเมือง รวมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองศูนย์กลางของจังหวัด และเมืองท่องเที่ยวให้เป็นเมืองน่าอยู่เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเมืองให้มีคุณค่า เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีสมดุล

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ กลุ่มอาหาร และสินค้าเพื่อสุขภาพ กลุ่มบริการทางการแพทย์และสุขภาพ และกลุ่มผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ โดยให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางและขยายสู่พื้นที่เครือข่ายที่มีศักยภาพ โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

(1) สนับสนุนสถาบันการศึกษาในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม และส่งเสริมการนำมาใช้เชิงพาณิชย์ตามแนวคิดการสร้าง Food Valley เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าและบริการ ให้ตอบสนองต่อตลาดเป้าหมายเฉพาะ อาทิ กลุ่มสินค้าเพื่อสุขภาพผู้สูงอายุ กลุ่มอาหารเสริมสุขภาพและความงาม

(2) ขยายเครือข่ายการพัฒนาธุรกิจบริการทางการแพทย์และสุขภาพให้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับตลาดเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมุ่งสู่การเป็น Medical & Wellness Hub ระดับอนุภูมิภาค

(3) สนับสนุนการพัฒนาเชียงใหม่เป็น Creative City พร้อมทั้งสนับสนุนการวิจัย และพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมผนวกกับความโดดเด่นของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้ามีความแตกต่างโดดเด่นสามารถตอบสนองต่อตลาดเป้าหมายเฉพาะ อาทิ สินค้า Life Style สินค้าหัตถกรรม และของที่ระลึกต่างๆ ที่เน้นคุณภาพทั้งการออกแบบและการใช้งาน

(4) เสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มธุรกิจ ขยายเครือข่ายเพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อน และพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจตลอด Value Chain

2.10 แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน)

ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ

1) ที่ตั้งและอาณาเขต กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ประกอบด้วย จังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ และจังหวัดน่าน อยู่ทางตอนบนของประเทศระยะทางจากกรุงเทพมหานคร 785 กิโลเมตร มีชายแดนด้านเหนือติดกับประเทศเมียนมาร์ ระยะทาง 130 กิโลเมตรชายแดน ด้านตะวันออกติดกับ สปป.ลาว ระยะทาง 437 กิโลเมตร กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ด้านตะวันตกติดกับจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ระยะทาง 181.1 กิโลเมตร ที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำปาง ระยะทาง 225 กิโลเมตร และด้านใต้ ติดกับกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ที่จังหวัดอุตรดิตถ์ ระยะทาง 313.339 กิโลเมตร กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 มีพื้นที่รวม 36,024 ตารางกิโลเมตร โดยพื้นที่ประเทศไทยมี 513,115 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 7.02 และจังหวัดเชียงรายมีพื้นที่มากที่สุด 11,678 ตารางกิโลเมตร

2) ลักษณะภูมิประเทศ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้และภูเขา มีความสูงจากน้ำทะเลสูงสุดที่ดอยภูคา 1,980 เมตร และความสูงเฉลี่ยคือ 76.16 เมตร ของดอยสูงที่สุดในประเทศไทย มีแม่น้ำสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำโขงไหลมาจากประเทศจีนและผ่านกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 แม่น้ำยมมีต้นกำเนิดที่จังหวัดพะเยา แม่น้ำน่านมีต้นกำเนิดที่จังหวัดน่าน แม่น้ำกกมีต้นกำเนิดจังหวัดเชียงใหม่ ในรัฐฉาน ประเทศเมียนมาร์ แม่น้ำอิง ต้นกำเนิดที่จังหวัดพะเยา เป็นสาขาหนึ่งของแม่น้ำโขง โดยไหลลงแม่น้ำโขงที่บ้านปากอิง ม.16 ต.ศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

3) การปกครอง การแบ่งเขตการปกครองของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ประกอบด้วย 50 อำเภอ 369 ตำบล 4,128 หมู่บ้าน

ตารางที่ 2 แสดงการแบ่งเขตการปกครอง ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2

จังหวัด	เขตการปกครอง		
	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน
เชียงราย	18	124	1,753
พะเยา	9	68	779
แพร่	8	78	708
น่าน	15	99	890
กลุ่มจังหวัดฯ	50	369	4,128

ด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

1) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพโดดเด่น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และเชิงสุขภาพ โดยนำวิถีชีวิตล้านนาที่เข้มแข็งและวัฒนธรรมชนเผ่าที่หลากหลาย มาเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์ และเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในกลุ่มจังหวัดฯ กลุ่มประเทศ GMS และ AEC เช่น การท่องเที่ยวในลำน้ำโขง การท่องเที่ยวตามเส้นทาง R3A เป็นต้น เนื่องจากปัญหาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ GMS และ AEC จากการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรด้านการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก เครือข่ายการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดฯ และกลุ่มประเทศ GMS ประกอบกับขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ดึงดูด หรือจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวหรือพำนัก นานในพื้นที่กลุ่มจังหวัดฯ

2) พัฒนาทักษะผู้ประกอบการ ไกด์นำเที่ยว ชุมชนรอบแหล่งท่องเที่ยว ให้มีความรู้ ความสามารถทางด้านบริการท่องเที่ยว และมีมาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาว ต่างประเทศ พัฒนาจุดแวะพัก ห้องน้ำให้ได้มาตรฐาน สะอาด ถูกสุขลักษณะ จัดทำป้ายสื่อความหมายในแหล่ง ท่องเที่ยวให้ชัดเจน มีภาษาสากล เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้จากการท่องเที่ยว เป็นต้น

วิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์

กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาในระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ 2557 – 2560) ว่า “ประตูการค้าสู่สากล โดดเด่นวัฒนธรรมล้านนา ดิน น้ำ ป่า สมบูรณ์ ประชาชนอยู่ดีมีสุข” โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนด 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างสภาพแวดล้อมในการพัฒนาการค้า การลงทุน และโล จิสติกส์ เชื่อมอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงและเตรียมพร้อมรับความร่วมมือประชาคมอาเซียน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร และ อุตสาหกรรมการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมและสุขภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรมและสุขภาพ
กลยุทธ์

1) พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมและเชิงสุขภาพ โดยปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเดิม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อเนื่องในกลุ่มจังหวัดฯ รวมถึงพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม มีโครงการสำคัญ เช่น โครงการตรูเคอล้านนา ตะวันออก โครงการพัฒนาความหลากหลายทางวัฒนธรรม (เส้นทางวัฒนธรรม) และส่งเสริมครูปัญญา 9 สาขา โครงการเชื่อมโยงวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรมและสุขภาพ 6 เวียง (เวียงลอ เวียงสอง เวียงภูเพียง เวียงวรรณคร เวียงเชียงแสน เวียงกาหลง)

2) พัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน GMS โดยส่งเสริมความร่วมมือ การท่องเที่ยวเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน สร้างเครือข่ายและพัฒนาสมรรถนะองค์กรการท่องเที่ยวมีโครงการ สำคัญ เช่น โครงการก่อสร้างศูนย์ประชุมและแสดงศิลปวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก และกลุ่มประเทศ GMS โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวล้านนาตะวันออกกับกลุ่มประเทศ GMS เป็นต้น

3) พัฒนามาตรฐานการบริการและบุคลากรการท่องเที่ยวสู่สากลรวมถึงพัฒนาการประชาสัมพันธ์ และการตลาด มีโครงการสำคัญ เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดฯ โครงการพัฒนามาตรฐานการบริการและการตลาดสู่สากลแก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยว โครงการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว โดยชุมชน 4 จังหวัด โครงการประกวดแหล่งท่องเที่ยวเพื่อยกระดับคุณภาพสู่สากล โครงการศูนย์บริการนักท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดฯ เป็นต้น

เป้าหมายการพัฒนา : “ประตูการค้าสากล โดดเด่นวัฒนธรรมล้านนา สินค้าเกษตรปลอดภัย ประชาชนร่วมใจอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ”

พันธกิจ (Mission)

1. ส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจ การค้าการลงทุน การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์เชื่อมโยงสู่สากลให้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

2. ส่งเสริมพัฒนาการและสร้างความเข้มแข็งให้ภาคเกษตร อุตสาหกรรม เพื่อเพิ่มมูลค่า

3. พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม อารยธรรมแหล่งล้านนาตะวันออก ดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นอัตลักษณ์ และสุขภาพ

4. อนุรักษ์ พัฒนา และส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ ดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี

เป้าประสงค์หลัก (Goals)

1) เป็นศูนย์กลางการค้า การลงทุน และโลจิสติกส์เชื่อมโยงกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคุ่มน้ำโขง (GMS) และ AEC เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน และเพิ่มรายได้จากการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ (กลุ่ม GMS, AEC และประเทศอื่นๆ) รวมทั้งลดค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการ

2) เพิ่มผลิตภาพและมูลค่าของสินค้าเกษตรปลอดภัยที่มีศักยภาพ และอุตสาหกรรมเกษตรที่ได้มาตรฐานเพื่อมุ่งสู่ตลาดโลก

3) พัฒนาการท่องเที่ยวเพิ่มมูลค่าและคุณภาพผลิตภัณฑ์ และคุณค่าสินค้าและบริการเน้นฐานเศรษฐกิจที่ยั่งยืน เพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้

4) ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์ฟื้นฟูให้มีความอุดมสมบูรณ์และสิ่งแวดล้อม และพลังงานได้รับการจัดการตามมาตรฐานด้วยความมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การเป็นกลุ่มจังหวัดสีเขียว

ประเด็นการพัฒนาของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 : พัฒนาสภาพแวดล้อมในการพัฒนาการค้า การลงทุน และโลจิสติกส์เชื่อมโยงกับต่างประเทศ

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 : การสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรม การเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัยที่มีศักยภาพ

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 : พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศิลปวัฒนธรรม และสุขภาพ เพื่อสร้าง รายได้สู่ชุมชนและเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าเพิ่มการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอย่างยั่งยืน

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 : ดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและ พลังงานโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การเป็นกลุ่มจังหวัดสีเขียว

2.11 แผนพัฒนาจังหวัดน่าน (พ.ศ.2561-2564)

วิสัยทัศน์: “เมืองแห่งความสุข เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ธรรมชาติสมบูรณ์ การเกษตรมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง ท่องเที่ยวยั่งยืน”

- **เมืองแห่งความสุข** หมายถึง เมืองที่ประชาชนในจังหวัดมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งได้แก่ การศึกษาดี มีสุขภาพอนามัยทั้งใจและกายดี มีความเสมอภาค รวมทั้งดำรงวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนในจังหวัด

- **เศรษฐกิจสร้างสรรค์** หมายถึง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) และการสร้างสรรค์งาน (Creativity) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรมการสั่งสมความรู้ของสังคมและใช้นวัตกรรมเพื่อผลิตสินค้าและบริการที่สร้าง “มูลค่าทางเศรษฐกิจ” และให้ “คุณค่าทางสังคม” ตลอดจนการเชื่อมโยงระหว่างชนบทและเมืองด้วยเศรษฐกิจในพื้นที่

- **ธรรมชาติสมบูรณ์** หมายถึง เป็นจังหวัดต้นน้ำที่คงความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรธรณี ทรัพยากรสัตว์ป่า โดยมีความหลากหลายทางชีวภาพที่สมดุล ตลอดจนมีการจัดการกับปัญหามลพิษในจังหวัด อาทิเช่น มลพิษทางอากาศ การใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชลดลงและการจัดการขยะมูลฝอยอย่างบูรณาการและมีความสัมฤทธิ์ผล

- **การเกษตรมั่นคง** หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึงองค์ความรู้นวัตกรรมเกษตรอย่างเท่าเทียมกันของประชาชน การใช้พื้นที่เกษตรให้เกิดประโยชน์ต่อไร่สูงสุด โดยการใช้นวัตกรรมและองค์ความรู้ในการวางแผนการจัดการทรัพยากรเกษตรในพื้นที่ มีการพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตรอุตสาหกรรมเกษตรอย่างยั่งยืน

- **ชุมชนเข้มแข็ง** หมายถึง การส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายโดยให้ความสำคัญกับการศึกษา สุขภาวะ และความมั่นคงในลักษณะของประชารัฐ เพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำตลอดจนการกระจายความเจริญจากเมืองไปสู่ชนบท

- **ท่องเที่ยวยั่งยืน** หมายถึง การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวอยากมาเยี่ยมชมในจังหวัดและมีระยะเวลาในการพำนักยาว ทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเยี่ยมชมอุทยานแห่งชาติและธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อเยี่ยมชมวัดและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยใช้การบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะประชารัฐ โดยนอกจากจะไม่ทำลายต้นทุนการท่องเที่ยวเดิมแล้วยังต้องใช้ประโยชน์ให้สมดุลกับระบบนิเวศ

พันธกิจ

1. บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นเมืองอุทยานแห่งชาติ เมืองแห่งชุมชนคนต้นน้ำที่คงความสมบูรณ์อย่างยั่งยืน ตลอดจนพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตรเพื่อบริโภคภายในจังหวัดเพื่อทดแทนการนำเข้า การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่คงความสมดุลของระบบนิเวศ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสีเขียว

2. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างสมดุล ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

3. พัฒนาและส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่ได้รับการดูแลด้านสุขภาพขั้นพื้นฐานอย่างมีมาตรฐานที่เสมอภาคและทั่วถึง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีการศึกษาและสุขอนามัยที่ดี ลดความเหลื่อมล้ำพัฒนาให้มีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้นสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางประชารัฐ

4. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยองค์ความรู้ การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย ความมือของทุกภาคส่วน

5. พัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนตามศักยภาพของพื้นที่และความพร้อมของประชาชน

6. พัฒนาด้านการศึกษา สุขภาวะ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้เกินค่าเฉลี่ยของประเทศ เด็กและเยาวชนต้องได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานเข้าศึกษาต่อได้อย่างเสมอภาคและทั่วถึง

7. เสริมสร้างความมั่นคงและความสัมพันธ์ชายแดน ตลอดจนวางระบบบริหารจัดการที่ดี เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน

ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน มีฐานคิดที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาทุกภาคส่วน รวมทั้งข้อมูลศักยภาพและความต้องการของอำเภอทุกอำเภอ ผลการวิเคราะห์พบว่าจังหวัดน่านมีความสำคัญในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ทั้งธรรมชาติ ป่าเขา ชนเผ่า โบราณสถาน และศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นของล้านนาตะวันออกจำนวนมาก โดยในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้จากการบอกเล่าปากต่อปาก รวมทั้งจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและการประชาสัมพันธ์ของจังหวัด อย่างไรก็ตามยังพบปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน คือ ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวหนาแน่น มีปริมาณมากกว่าขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ขาดการพัฒนาปรับปรุงและบริหารจัดการที่ดี ทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดที่มีศักยภาพมีไม่เพียงพอ ดังนั้น จึงมีฐานคิดในการแก้ไขปัญหาตามข้อจำกัดข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นฐานในการพัฒนาภายใต้เศรษฐกิจ 4.0 ตลอดจนการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ตามแผนงานการยกระดับศูนย์ฝึกอบรมแรงงาน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อยกระดับศูนย์ฝึกอบรม เพื่อสร้างสมรรถนะ

แรงงานตามระบบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อสร้างแหล่งพัฒนาแรงงานให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงานให้กับแรงงานที่ไม่ผ่านการทดสอบให้มีแหล่งอบรมเพิ่มเติม (Re-Train) และแรงงานที่ต้องการพัฒนาทักษะเพิ่มเติม (Re-Skill) รวมถึงแรงงานที่ต้องการเปลี่ยนสายอาชีพ ให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะมาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจรายสาขา เพื่อเพิ่มศักยภาพของฐานบริการเดิมและขยายฐานบริการใหม่ๆ ในการปรับตัวสู่เศรษฐกิจฐานบริการที่เข้มแข็งขึ้น รวมทั้งพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน แนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์

- 1) การค้นหาพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน
- 2) การบริหารจัดการของภาครัฐและชุมชนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้านการท่องเที่ยว
- 4) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวหนาแน่น (Intensive tourism)
- 5) การยกระดับแหล่งท่องเที่ยวสู่ความเป็นสากลอย่างยั่งยืน

2.12 แผนขับเคลื่อนองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในระยะ 4 ปี (พ.ศ.2562 - 2565)

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. เน้นการดำเนินงานภายใต้ 2 รูปแบบหลักๆ คือ

รูปแบบที่ 1 เน้นเชิงพื้นที่เพื่อให้เกิดการขยายผลต้นแบบพื้นที่พิเศษของ อพท. ในพื้นที่อื่น โดยการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่และการประกาศพื้นที่พิเศษขยายผลการดำเนินงานไปในพื้นที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยว พร้อมการขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน อาทิ ผลักดันพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้เป็นต้นแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผ่านการเล่าเรื่อง (story telling) เพื่อสร้างมูลค่า การพัฒนาตามแนว Thailand Riviera (หัวหิน - ชะอำ) เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยการดำเนินการจัดทำแผนและประกาศพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหัวหิน - ชะอำ การพัฒนาเครือข่ายลำน้ำคลองดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ การพัฒนาเส้นทางสี่เหลี่ยมวัฒนธรรมล้านช้าง (ไทย - ลาว) ขยายผลการดำเนินงานสู่ One ASEAN Destination, การพัฒนาในเขตอารยธรรมอีสานใต้ สามเหลี่ยมมรกต (ไทย - ลาว - กัมพูชา) การพัฒนาพื้นที่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำแผนบูรณาการการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นต้น

ส่วนรูปแบบที่ 2 เน้นการบริหารจัดการ เพื่อเดินหน้านำสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (community-based tourism: CBT) ในรูปแบบ CBT story telling และเตรียมแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชน การนำร่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวทางน้ำ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การพัฒนาเมืองและชุมชน อันจะนำไปสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (creative cities) รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในฐานะหน่วยงานประสานงานและบูรณาการหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (tangible cultural heritage) และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (intangible cultural heritage) ในพื้นที่พิเศษ และการพัฒนาและขยายผลองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ อพท. บูรณาการความร่วมมือร่วมกับหน่วยงานทั้งในประเทศและระดับนานาชาติ เป็นต้น โดยจะเน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมุ่งใช้การท่องเที่ยวช่วยกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำ โดยเพิ่มบทบาทให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตัวเอง ดูแลเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมการขาย รวมถึงดูแลความปลอดภัยในพื้นที่ ฯลฯ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้มาตรฐานเทียบชั้น “มาตรฐานสากล” เพื่อให้สามารถดำเนินการตามแผนขับเคลื่อน 4 ปี และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ อพท. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์กร เพื่อปรับบทบาทภารกิจให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2560 กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 - 2564) Sustainable Development Goals หรือ SDGs แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งการได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีให้ร่วมดำเนินงานในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนภารกิจในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเมื่อแก้ไขพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์กร อพท. จะขยายพื้นที่การดำเนินงานครอบคลุม 9 เขตพัฒนาการท่องเที่ยว (คลัสเตอร์) โดยคลัสเตอร์ที่จะเพิ่มเข้ามา คือ คุ้งบางกระเจ้า , อารยธรรมอีสานใต้, ชายฝั่งทะเลตะวันตก และอันดามันและหมู่เกาะทะเลใต้ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษสู่ความเป็นพื้นที่ต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนที่ได้มาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการ ประสาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคีในการจัดการการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ขับเคลื่อนสู่องค์กรที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เป้าประสงค์หลัก

1) พัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษ เพื่อมุ่งสู่ชุมชนแห่งความสุข

- 2) สร้างเสริมและกระจายรายได้ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้วยการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 3) สร้างต้นแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อขยายผลไปยังพื้นที่อื่น
- 4) ประสานความร่วมมือทุกภาคีเพื่อเสริมสร้างศักยภาพกลไกและระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยว ที่นำไปสู่ความยั่งยืนอย่างบูรณาการ
- 5) พื้นที่ได้รับการพัฒนาตามแนวทางของเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable: GSTC)
- 6) เพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันทางการท่องเที่ยว
- 7) ร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) บริบทการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชน แบบ อพท.การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

แนวทาง

- 1) การจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (Community-Based Approach)
  - สร้างภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน
  - การท่องเที่ยวโดยชุมชนสอดคล้องกับมาตรฐาน
  - กระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว
  - สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจของชุมชน
  - ลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้
- 2) การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเกณฑ์ GSTC
  - ท่องเที่ยวภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับ
  - การท่องเที่ยวที่สมดุลกับสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม
  - ความยั่งยืนของทรัพยากรการท่องเที่ยว
  - การบริการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ สะอาดปลอดภัย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม
  - การต่อยอดสู่ Creative City
- 3) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)
  - อัตลักษณ์และความโดดเด่นที่มีคุณค่าทางการท่องเที่ยว
  - คุณค่าและมูลค่าเพิ่มของการท่องเที่ยว
  - รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
- 4) การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Co-Creation)
  - บูรณาการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกภาคี
  - ความเป็นเอกภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว
  - ความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

เกณฑ์โครงการเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

องค์การยูเนสโกได้เสนอแนวคิด “โครงการเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก” ที่มุ่งหวังความร่วมมือจากภาครัฐต่าง ๆ อาทิ ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ด้วยนโยบายระดับท้องถิ่นในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากฐานรากที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง โครงการเมืองสร้างสรรค์แบ่งออกเป็น 7 สาขา ได้แก่

- 1) ด้านศิลปะ และหัตถกรรมพื้นบ้าน (CRAFT AND FOLK ARTS)
- 2) ด้านการออกแบบ (DESIGN)
- 3) ภาพยนตร์ (FILM)
- 4) อาหาร (GASTRONOMY)
- 5) วรรณกรรม (LITERATURE)
- 6) มีเดีย อาร์ต (MEDIA ARTS)
- 7) ดนตรี (MUSIC)

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ภูมิภาค หรือชุมชนท้องถิ่น โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้ (UNESCO, 2004)

U1 มีเจตนารมณ์ที่ชัดเจนในการริเริ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ/สังคม/ชุมชน ทั้งในเชิงคุณภาพ ปริมาณ และความหลากหลาย

U2 มีกิจกรรมที่ส่งเสริมในสาขาที่นำเสนอเชิงสร้างสรรค์

U3 มีประสบการณ์ในการจัดงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่สมัคร

U4 นำเสนอถึงการพัฒนาด้านของเมืองเชิงสร้างสรรค์ มีการลงทุนเพื่อสร้างองค์ความรู้และการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

U5 มีการนำเสนออุตสาหกรรม หรือเศรษฐกิจผ่านระบบออนไลน์ เว็บไซต์ หรือโซเชียลมีเดียและมีสื่อที่ใช้ส่งเสริมกิจกรรมในสาขาที่สมัคร

U6 ต้องแสดงถึงความคิดริเริ่มเกี่ยวกับสาขาที่สมัคร ตลอดจนเอกลักษณ์และความโดดเด่นเฉพาะของท้องถิ่น

U7 การลงทุนสำหรับการศึกษา ค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาในสาขาที่สมัคร

U8 มีทรัพยากรอันเป็นเอกลักษณ์ของเมืองและสามารถเปรียบเทียบกับเมืองเครือข่ายในระดับนานาชาติ

U9 มีองค์กรหรือกลุ่มเฉพาะเพื่อสนับสนุนในสาขาที่เกี่ยวข้อง

U10 สาขาที่สมัครต้องมีความสำคัญต่อการส่งเสริมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และอาชีพของชุมชน

U11 แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของชุมชน วิถีชีวิตของชุมชน

นอกจากนั้นแนวคิดโครงการเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ยังทำให้เกิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ซึ่งความต้องการสินค้าสร้างสรรค์หรือการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในตลาดโลกมีแนวโน้มสูงขึ้น ดังนั้นแล้วการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์เป็นการพัฒนามูลค่าทางเศรษฐกิจจากความหลากหลาย

แนวคิดสร้างสรรค์ที่มีอัตลักษณ์จากในแต่ละพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการสร้างและยกระดับมูลค่าเชิงวัฒนธรรมให้สูงขึ้น โดยมีปัจจัยสำคัญคือการใช้ชุมชนเป็นฐานรากในการพัฒนา ซึ่งการใช้ชุมชนเป็นฐานรากในการพัฒนานั้นนับเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถยกระดับรายได้ของชุมชนอย่างมีคุณค่า มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของตลาดโลกที่สุด

ภาพที่ 11 สัญลักษณ์เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ UNESCO Creative Cities Network (UCCN)

สำหรับการขับเคลื่อนในจังหวัดน่านนั้น ได้มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ ตามคำสั่งจังหวัดน่าน ที่ 8942/2562 ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2562 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการยกระดับเมืองน่านให้เป็นเมืองสร้างสรรค์โดยผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน เป็นประธานกรรมการ พร้อมด้วยหัวหน้าส่วนราชการในจังหวัดเป็นกรรมการ รวม 38 ราย และเป็นที่ปรึกษา 4 รายโดยมีประเด็นที่ต้องดำเนินการภายใต้ The UNESCO Creative Cities Network (UCCN) ดังนี้

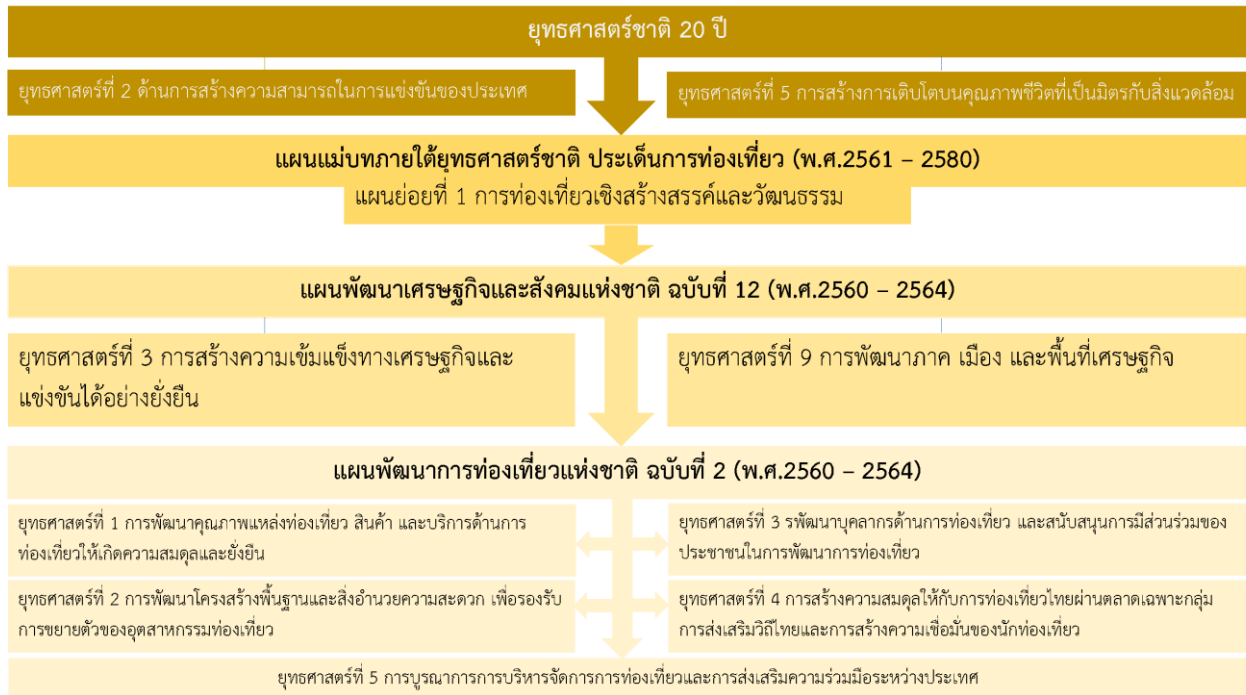
- 1) มียุทธศาสตร์และนโยบายที่เป็นไปตาม agenda ระดับนานาชาติ เช่น SDG
- 2) มีแผนระยะยาว การประเมินผลกระทบ และแผนต่อเนื่องในอนาคตไม่น้อยกว่า 4 ปีหลังจากได้รับการประกาศ
- 3) ต้องแสดงถึงการมีส่วนร่วมของภาคี ทั้งภาครัฐและเอกชน ภาคการศึกษา ประชาสังคม ศิลปิน
- 4) ต้องแสดงถึงประโยชน์ที่แต่ละกลุ่มจะได้รับจากการเป็น UCCN
- 5) ต้องแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมที่ส่งเข้าสมัครมีความสำคัญต่อการพัฒนาของเมือง
- 6) บทบาทของวัฒนธรรมที่ส่งเข้าสมัครต่อรากเหง้าทางประวัติศาสตร์และการพัฒนาของเมือง
- 7) มีข้อมูลเชิงประจักษ์ว่าวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของเมือง เช่นการพัฒนาเศรษฐกิจ การจ้างงาน เป็นต้น
- 8) มีชุมชนและบุคคลหลากหลายกลุ่มใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมที่ส่งเข้าสมัครโดยเฉพาะในการดำรงชีวิต
- 9) มีการจัดงานออกร้าน สัมมนา หรือประชุมขนาดใหญ่ ระดับชาติและนานาชาติเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ส่งเข้าสมัครในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา
- 10) มีงานเทศกาล หรือevent ขนาดใหญ่ ระดับชาติและนานาชาติเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ส่งเข้าสมัครในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา
- 11) มีหลักสูตรหรือโปรแกรมที่สนับสนุนวัฒนธรรมและความสร้างสรรค์ ทั้งในรูปแบบในระบบ การศึกษาและการศึกษานอกระบบ

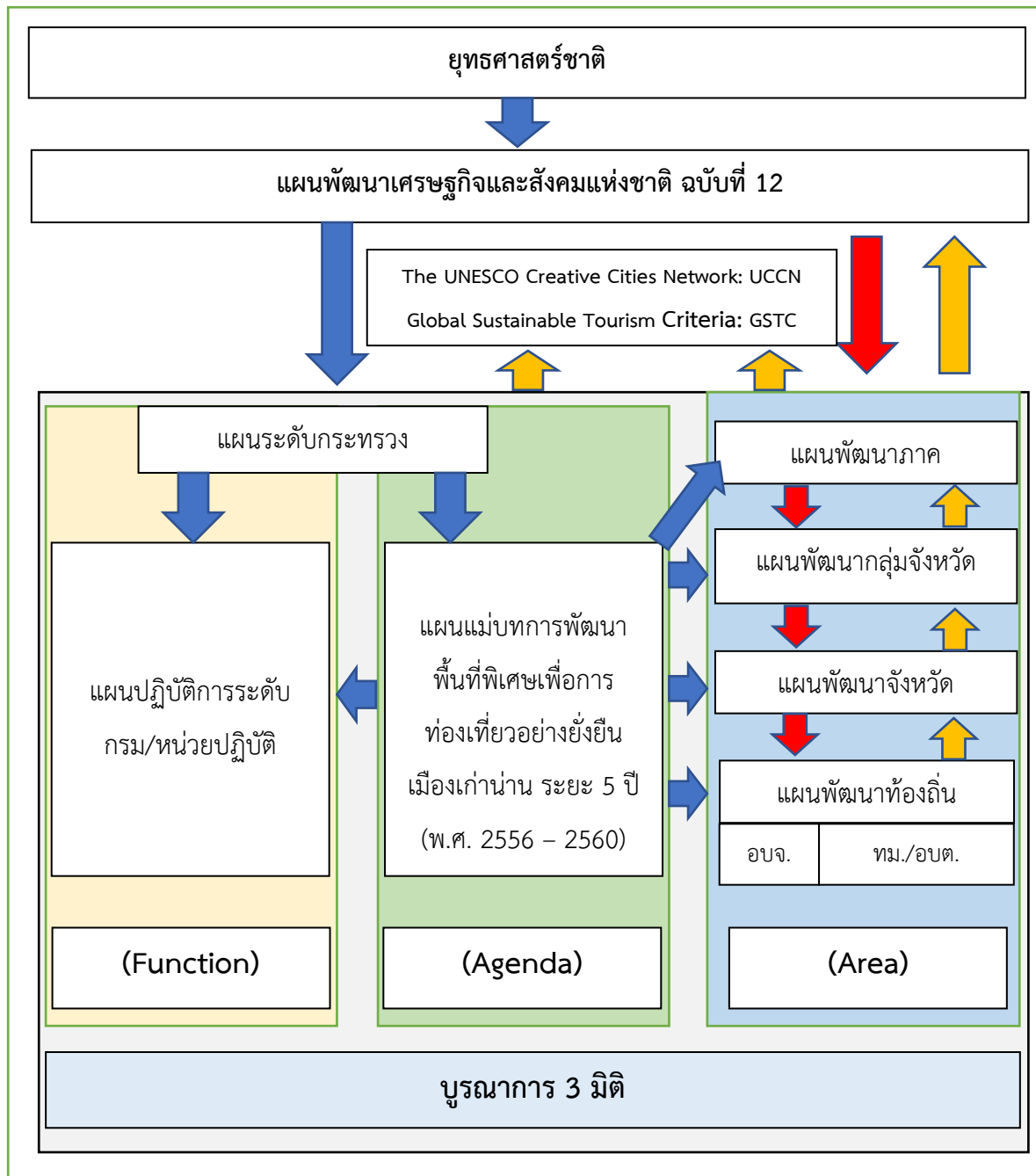
- 12) มีศูนย์การศึกษาการศึกษาตลอดชีพ การฝึกอบรม อาชีวะ หรือสถาบันชั้นสูงที่สอนวัฒนธรรมที่ส่งเข้าสมัคร
- 13) มีศูนย์ หรือสถาบันวิจัย วัฒนธรรมที่ส่งเข้าสมัคร
- 14) มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับมืออาชีพผู้มาสร้างสรรคงาน ผลงาน หรือจัดกิจกรรมต่างๆ (อาจอยู่ในรูปแบบโปรแกรมพิเศษของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นสภาหอการค้า)
- 15) มีพื้นที่ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างสรรคงาน แสดงผลงาน หรือโปรโมทงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่ส่งเข้าสมัคร
- 16) มีโครงการหรือกิจกรรมในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อโปรโมทการเข้าถึงวัฒนธรรมของคนกลุ่มต่างๆ รวมถึงผู้ด้อยโอกาส 3 กิจกรรม/โครงการ
- 17) มีโครงการหรือกิจกรรมในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่าง stakeholders ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่สมัคร 3 กิจกรรม/โครงการ
- 18) บทบาทและผลกระทบจากกลุ่มอาชีพ และองค์กรภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่สมัคร
- 19) ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีกิจกรรมริเริ่ม นโยบาย หลักเกณฑ์ หรือมาตรการที่สนับสนุนและขยายโอกาสของวัฒนธรรมท้องถิ่นในเชิงอุตสาหกรรม โดยเฉพาะกับวัฒนธรรมที่สมัคร
- 20) มีการริเริ่มสร้างความสัมพันธ์ระดับนานาชาติกับกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่สมัคร ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา
- 21) ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา มีโครงการหรือกิจกรรมที่สนับสนุนและสร้างการทำงานร่วมกันกับเครือข่าย UCCN อื่น
- 22) ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา มีความร่วมมือกันในระดับนานาชาติกับเครือข่ายจากวัฒนธรรมด้านอื่นนอกเหนือจากวัฒนธรรมที่สมัคร
- 23) มีสิ่งอำนวยความสะดวก และโครงสร้างพื้นฐาน หรือมีการจัด event ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เพื่อโปรโมทวัฒนธรรมด้านอื่นๆ นอกเหนือจากวัฒนธรรมที่สมัคร
- 24) เมืองสามารถแสดงถึงงบประมาณและการใช้จ่ายสำหรับสนับสนุนวัฒนธรรมที่ส่งสมัคร ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา
- 25) มีโครงการที่จะทำในอนาคตหลังจากได้รับการเลือกเป็น UCCN ในระยะเวลา 4 ปี
  - 25.1 มีโครงการริเริ่ม อย่างน้อย 3 โครงการในการขยายบทบาทของวัฒนธรรมและความสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน
  - 25.2 มีโครงการริเริ่มร่วมกับเครือข่าย UCCN ในระดับนานาชาติ
  - 25.3 มีการแสดงงบประมาณสำหรับการปฏิบัติงานตามแผน
  - 25.4 มีการแสดงโครงสร้างการทำงาน และการจัดการสำหรับการปฏิบัติงานตามแผน
  - 25.5 มีการแสดงแผนการสร้างการรับรู้และโปรโมทการเป็น UCCN

- 26) มีการจัดทำสื่อ ที่แสดงถึงทรัพยากรด้านวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรมของเมือง โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่สมัคร โดยให้หลีกเลี่ยงสื่อที่โปรโมทเรื่องการท่องเที่ยว
- 27) มี URL Links ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่สมัคร 1-3 URL
- 28) แสดงถึงการพร้อมสนับสนุน UCCN ในอนาคต

2.13 สรุปความสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้ระบุประเด็น แนวทาง และข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวรวมถึงหน่วยงานหรือภาคี เครือข่ายที่เกี่ยวข้องของความเชื่อมโยงของแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 12 แสดงความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ และแผนในระดับต่างๆ และการบูรณาการงบประมาณ 3 มิติ ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า (พ.ศ.2556 - 2570)

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงมิตินโยบายและแผนที่สำคัญของรัฐบาล (Agenda) ที่เกี่ยวข้องสู่แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมืองเก่าน่าน (พ.ศ.2566 - 2570) “เมืองเก่าที่มีชีวิตและยั่งยืน”

<p>ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”</p> <p>ประเทศไทยมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (ต่อยอดอดีต ปรับปัจจุบัน สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต)</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม</p>			
<p>แผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ</p>	<p>แผนการปฏิรูป ประเทศ</p>	<p>แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 12 เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development goals : SDGs)</p>	<p>แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2560 – 2564</p>
<p>(5)ประเด็นด้านการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์วัฒนธรรม</p>	<p>1 ด้านการบริหาร ราชการแผ่นดิน</p> <p>2 ด้านเศรษฐกิจ</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทาง เศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาค เมือง และ พื้นที่เศรษฐกิจ</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และ บริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทย ผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่มการส่งเสริมวิถีไทย และการสร้างความ เชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว</p>

			ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ
นโยบายประเทศไทย 4.0 ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ (Economic Wealth) ความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในสังคม (Social Well - beings) การยกระดับศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์ (Human Wisdom) และการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม (Environmental Wellness)			
แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด19 (แผน Post Covid19(2564-2565)New Normal(2566-2567)Normal (2568-2570) ประเด็นการพัฒนา 1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ (Local Economy) ประเด็นการพัฒนา 2 การยกระดับขีดความสามารถของประเทศเพื่อรองรับการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว(Future Growth) ซึ่งเน้นการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเน้นคุณภาพ			
พร้อมรับ (Cope)	ปรับตัว (Adapt)	เปลี่ยนแปลง เพื่อพร้อมเติบโต (Transform)	
การส่งเสริมการจ้างงาน พัฒนาศักยภาพวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)	ส่งเสริมการสร้างงานและการจ้างงานผู้สูงอายุ พร้อมทั้งปรับตัวสู่ ธุรกิจใหม่ที่มีแนวโน้มความต้องการมากขึ้นในอนาคต สร้างแรงจูงใจให้ธุรกิจขนาด	ปรับโครงสร้างตลาดแรงงานโดยการโยกย้ายแรงงานไปยังภาคการผลิตที่มีผลิตภาพสูงกว่า และมีรายได้มากกว่าเดิม พัฒนากลไกการติดตามประเมินผล ปรับปรุงกฎระเบียบกฎหมาย ปรับปรุงระเบียบกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาและป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม บูรณาการระหว่างหน่วยงานเพื่อลดความซ้ำซ้อน และ	

	ใหญ่ช่วย SMEs ส่งเสริมการระดมทุน และสนับสนุนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	เพิ่มประสิทธิภาพการช่วยเหลือและสนับสนุน SMEs	
การกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจไปยังเมืองหลักและเมืองรอง	ส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่หัวเมืองหลักเมืองรอง และเขตเศรษฐกิจพิเศษ พัฒนาเมืองให้น่าอยู่ โดยจัดระบบขนส่งสาธารณะ สาธารณูปโภค สาธารณูปการที่มีคุณภาพ	เสริมสร้างจุดเด่นทางเศรษฐกิจ ของแต่ละภาคหรือกลุ่มจังหวัด โดยการพัฒนารวมกลุ่มและเชื่อมโยงผู้ประกอบการในพื้นที่เพิ่มศักยภาพและบทบาทหน้าของท้องถิ่น	
** การส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเน้นคุณภาพยกระดับมาตรฐานความปลอดภัย อย่างทั่วถึงและครอบคลุม	เพิ่มความหลากหลายให้กับการท่องเที่ยว โดยเชื่อมโยงกับบริการทางการแพทย์เพื่อเพิ่มมูลค่า	เปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวทั้งระบบ ให้มุ่งเน้นที่เชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณ	

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงมิติแผนงานของส่วนราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เมืองเก่านาน (Function) ที่เกี่ยวข้อง

สู่แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านาน (พ.ศ.2566 - 2570) “เมืองเก่าที่มีชีวิตและยั่งยืน”

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา					
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยว ระยะที่ 1 (พ.ศ.2564-2570)					
ประเด็นที่ 1 ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ วัฒนธรรม	ประเด็นที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ	ประเด็นที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย	ประเด็นที่ 4 การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ	ประเด็นที่ 5 การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค	ประเด็นที่ 6 การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว
แผนขับเคลื่อนองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในระยะ 4 ปี (พ.ศ.2562 - 2565)					
ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษสู่ความเป็นพื้นที่ต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนที่ได้มาตรฐาน	ยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการ ประสาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคในการจัดการการท่องเที่ยว	ยุทธศาสตร์ที่ 4 ขับเคลื่อนสู่องค์กรที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว		
แผนขับเคลื่อนองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในระยะ 4 ปี (พ.ศ.2562 - 2565)					
ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างคุณภาพทักษะ ความสามารถ	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่า	ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการบริหาร	ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนากลไกการขับเคลื่อน	ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาด้านชีวิตความสุขระหว่าง	

<p>ของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชน ให้มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเองบนฐานความพอเพียงเน้นองค์ความรู้และการพัฒนาบุคลากร สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน</p>	<p>ของต้นทุนทรัพยากร ชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการบนฐานอัตลักษณ์เอกลักษณ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชน สู่ต้นแบบเป็นแหล่งเรียนรู้</p>	<p>จัดการการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลของความสุขของทุกคน ใน ชุ ม ช น แ ล ะ นักท่องเที่ยว</p>	<p>ระบบการบริหารจัดการ และการทำงานเชื่อมโยงเชิงเครือข่ายภาครัฐที่มีเอกภาพ มั่นคง และ ยั่งยืน</p>	<p>ชุมชนและนักท่องเที่ยว ตลอดจนพัฒนาไปสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ในภูมิภาคอาเซียน</p>	
<p>เกณฑ์สำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก หรือ Global Sustainable Tourism Council's Sustainability Criteria: GSTC Criteria เกณฑ์สำหรับแหล่งท่องเที่ยว (Destination Criteria: GSTC-D) โดยเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยวของ GSTC ประกอบด้วย 4 หมวดหลัก และมีตัวชี้วัดจำนวน 42 ตัวชี้วัด</p>					
	<p>หมวดที่ 1 การสร้างการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 14 ตัวชี้วัด</p>	<p>หมวดที่ 2 การทำให้ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ในเชิงสังคมและเศรษฐกิจให้ได้มากที่สุด และเกิดผลกระทบแง่ลบน้อยที่สุด (9 ตัวชี้วัด)</p>	<p>หมวดที่ 3 การสร้างประโยชน์มากที่สุดให้ชุมชนนักท่องเที่ยว และมรดกทางวัฒนธรรมโดยสร้างผลกระทบน้อยที่สุด ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด</p>	<p>หมวดที่ 4 การทำให้สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวได้รับประโยชน์มากที่สุด และเกิดผลกระทบในแง่ลบน้อยที่สุด (12 ตัวชี้วัด)</p>	
<p>เกณฑ์โครงการเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก</p>		<p>ด้านศิลปะ และหัตถกรรมพื้นบ้าน (CRAFT AND FOLK ARTS)</p>			
<p>U1 มีเจตนารมณ์ที่ชัดเจนในการริเริ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ/สังคม/ชุมชน ทั้งในเชิงคุณภาพ ปริมาณ และความหลากหลาย</p>	<p>U3 มีประสบการณ์ในการจัดงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่สมัคร</p> <p>U4 นำเสนอถึงการพัฒนาอนาคตของเมืองเชิง</p>	<p>U5 มี การ นำ เสน อ อดสาหกรรม หรือเศรษฐกิจผ่านระบบออนไลน์ เว็บไซต์ หรือโซเชียลมีเดียและมีสื่อที่ใช้ส่งเสริมกิจกรรมในสาขาที่</p>	<p>U7 การลงทุนสำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาในสาขาที่สมัคร</p> <p>U8 มีทรัพยากรอันเป็นเอกลักษณ์ของเมืองและ</p>	<p>U9 มีองค์กรหรือกลุ่มเฉพาะเพื่อสนับสนุนในสาขาที่เกี่ยวข้อง</p> <p>U10 สาขาที่สมัครต้องมีความสำคัญต่อการส่งเสริม</p>	<p>U11 แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของชุมชน วิถีชีวิตของชุมชน</p>

U2 มีกิจกรรมที่ส่งเสริมในสาขาที่ นำเสนอเชิงสร้างสรรค์	สร้างสรรค์ มีการลงทุนเพื่อ สร้างองค์ความรู้ และ การศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้อง	สมัคร U6 ต้องแสดงถึง ความคิดริเริ่มเกี่ยวกับสาขา ที่สมัคร ตลอดจนเอกลักษณ์ และความโดดเด่นเฉพาะของ ท้องถิ่น	สามารถเปรียบเทียบกับเมือง เครือข่ายในระดับนานาชาติ	วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และ อาชีพของชุมชน	
--	---	---	---	--	--

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงมิติพื้นที่ (Area) ที่เกี่ยวข้อง สู่แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าแก่นาน (พ.ศ.2566 - 2570) “เมืองเก่าที่มีชีวิตและยั่งยืน” ได้แก่ แผนพัฒนาภาคเหนือ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 แผนพัฒนาจังหวัดน่าน 4 ปี รวมทั้งแผนพัฒนาท้องถิ่น

(องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล)

ภาคเหนือ	แผนพัฒนาภาคเหนือ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)				
	เป้าหมายและตัวชี้วัดด้านการท่องเที่ยวภาคเหนือ มุ่งหมายให้รายได้การท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มูลค่าการค้าขายแดนเพิ่มขึ้น อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ต่ำกว่าระดับประเทศ สัดส่วนคนจนลดลง สัดส่วนผู้สูงอายุที่เข้าถึงระบบสวัสดิการเพิ่มขึ้น พื้นที่ป่าต้นน้ำเพิ่มขึ้น และจำนวนวันที่มีค่าฝุ่นละอองขนาดเล็กเกินมาตรฐานลดลง				
	ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการต่อเนื่องให้มีคุณภาพสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างยั่งยืน และกระจายประโยชน์อย่างทั่วถึง รวมทั้งต่อยอดการผลิตสินค้าและบริการที่มีศักยภาพสูง ด้วยภูมิปัญญาและนวัตกรรม โดยจังหวัดน่านถือเป็นพื้นที่	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพสูง			

	ที่มีศักยภาพในกลุ่มท่องเที่ยวอารย ธรรมล้านนาและกลุ่มชาติพันธุ์				
ล้า น น า ตะวันออก	วิสัยทัศน์การพัฒนา “ประตูการค้าสู่สากล โดดเด่นวัฒนธรรมล้านนา ดิน น้ำ ป่า สมบูรณ์ ประชาชนอยู่ดีมีสุข” เป้าหมายการพัฒนา : “ประตูการค้าสู่สากล โดดเด่นวัฒนธรรมล้านนา สินค้าเกษตรปลอดภัย ประชาชนร่วมใจอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ” ประเด็นยุทธศาสตร์				
	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้าง สภาพแวดล้อมในการพัฒนาการค้า การลงทุน และ โลจิสติกส์ เชื่อมอนุ ภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและเตรียมพร้อมรับ ความร่วมมือประชาคมอาเซียน	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การ สร้างความเข้มแข็งและเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตภาค เกษตรและ อุตสาหกรรม การเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า สินค้าเกษตรที่มีศักยภาพ	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาและส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรมและสุขภาพ	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ดำรงฐานทรัพยากร ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และการจัดการ สิ่งแวดล้อมที่ดี	
	กลยุทธ์ในการพัฒนาทางการท่องเที่ยว				
		1) พัฒนาและส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และเชิงสุขภาพ โดยปรับปรุง แหล่งท่องเที่ยวเดิม พัฒนา แหล่งท่องเที่ยวใหม่ และ	2) พัฒนาเป็นศูนย์กลาง การท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับ ประเทศเพื่อนบ้าน GMS โดยส่งเสริมความร่วมมือ การท่องเที่ยวเชื่อมโยง ประเทศเพื่อนบ้าน สร้าง	3) พัฒนามาตรฐานการ บริการและบุคลากรการ ท่องเที่ยวสู่สากลรวมถึง พัฒนาการประชาสัมพันธ์ และการตลาด	

		เชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อเนื่องในกลุ่มจังหวัดฯ รวมถึงพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม	เครือข่ายและพัฒนาระบบรองรับโครงการท่องเที่ยวที่มีโครงการ		
จังหวัดน่าน	วิสัยทัศน์ “เมืองแห่งความสุข เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ธรรมชาติสมบูรณ์ การเกษตรมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง ท่องเที่ยวยั่งยืน”				
	ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว	ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน			
	กลยุทธ์ที่ 1) การค้นหาพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน	กลยุทธ์ที่ 2) การบริหารจัดการของภาครัฐและชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ	กลยุทธ์ที่ 3) การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้านการท่องเที่ยว	กลยุทธ์ที่ 4) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวหนาแน่น (Intensive tourism)	กลยุทธ์ที่ 5) การยกระดับแหล่งท่องเที่ยวสู่ความเป็นสากลอย่างยั่งยืน
แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2556 – 2560) กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาว่า “น่าน เมืองเก่าที่มีชีวิต”					
	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ฟื้นฟูอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน ให้มีคุณภาพมาตรฐานและมีความยั่งยืน	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก	ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และความปลอดภัยให้แก่	ยุทธศาสตร์ที่ 4 การมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับการบริการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อ	ยุทธศาสตร์ที่ 5 สร้างสรรค์มูลค่าของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้สูงขึ้น เพื่อ

	<p>1) ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างสมดุลของระบบนิเวศเมือง ให้ดำรงอยู่ในสภาพที่ยั่งยืน</p> <p>2) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์เมืองเก๋าน่าอย่างรู้คุณค่าโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม และภูมิทัศน์ของเมืองเก๋าน่า</p> <p>3) สร้างกลไกการบริหารจัดการเมืองเก๋าน่า</p> <p>4) จัดระบบการกำจัดขยะ และการบำบัดน้ำเสีย ตามมาตรฐานสากลให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายอย่างทั่วถึง</p> <p>5) ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นในอนาคต</p> <p>6) เร่งรัดการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างความหลากหลายของกิจกรรมการ</p>	<p>1) ส่งเสริมการศึกษา วิจัยองค์ความรู้ และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมล้านนา ตะวันออก เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมล้านนา ตะวันออก</p>	<p>นักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล และครบวงจร</p> <p>1) ปรับปรุงเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะดวกและปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงปรับปรุงป้ายสัญลักษณ์ การจราจร และป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว ให้มีทั้งปริมาณที่เพียงพอและมีมาตรฐานเดียวกัน</p> <p>2) ปรับปรุงระบบจราจรเพื่อมิให้ปริมาณจราจรส่งผลกระทบต่อโบราณสถานต่างๆ ในพื้นที่เมืองเก๋าน่า</p> <p>3) จัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้</p>	<p>เพิ่มรายได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และชุมชนท้องถิ่น</p> <p>1) พัฒนาระบบการระดมการมีส่วนร่วมของทุกภาคที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบกลไกถาวรของชุมชน</p> <p>2) พัฒนาองค์ความรู้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและถ่ายทอดสู่ประชาชน ชุมชนท้องถิ่นและภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม</p>	<p>เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ</p> <p>1) จัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อการสร้างสรรค์มูลค่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น</p> <p>2) แปลงผลการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์ สร้างมูลค่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม และสิ่งแวดล้อม ให้</p>
--	--	---	---	--	--

	<p>ท่องเที่ยว และสร้างมูลค่าทางการท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น</p> <p>7) พัฒนาแนวคิดการสร้างสรรคทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน</p> <p>8) วางผังเมืองให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นไปตามทิศทางของการขยายตัวของเมืองน่าน</p>		<p>ได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัด เป็นประโยชน์ในการติดตามความเป็นไปและความเคลื่อนไหว</p> <p>4) จัดบริการห้องน้ำสาธารณะที่มีมาตรฐาน บริการนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว</p> <p>5) จัดตั้งศูนย์บริการการป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว โดยสนธิกำลังของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบุคคลากรและอุปกรณ์เครื่องมือ</p> <p>6) จัดฝึกอบรมผู้ให้บริการการท่องเที่ยวทุกระดับ ทุกภาคที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถและความ</p>	<p>ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน</p> <p>3) สร้างกลไกการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการผลิตสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (OTOP) ในระดับคุณภาพมาตรฐานสากล</p> <p>4) กระจายผลการพัฒนาและผลประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวสู่ประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการจ้างงาน เพิ่มรายได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น</p> <p>5) สร้างจิตสำนึกความเป็นเจ้าของ รूसีกรัก และหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่ประชาชน</p>	<p>เป็นรูปธรรมในรูปแบบสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว</p> <p>3) ส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชน เพื่อการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน</p> <p>4) อนุรักษ์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผ่านทางสื่อหลายรูปแบบ ตลอดจนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว</p>
--	--	--	---	--	---

			เข้าใจในงานบริการตามมาตรฐานสากล	และชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการอนุรักษ์ฟื้นฟู พัฒนา และดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน	
แผนแม่บทเมืองเก่าน่าน					
นโยบาย	1)พัฒนาเมืองเก่าน่านให้มีความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักคือการอนุรักษ์ สภาพแวดล้อมทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปกรรมและธรรมชาติ และการพัฒนาคน	2) พัฒนาเมืองเก่าน่าน ให้เป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์ทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีศิลปกรรมและวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก โดยการปรับปรุง ฟื้นฟู องค์ประกอบเมืองเก่า เนื้อเมืองเก่า และสภาพแวดล้อมเมืองเก่าน่าน เช่น คูเมือง กำแพงเมือง ป้อมปราการ อาคารที่ทรงคุณค่า และจินตภาพของเมืองเก่าให้ดำรงอยู่	3)ชั้นนำการอนุรักษ์และพัฒนาโดยหน่วยราชการ ส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น และชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ พัฒนากิจการ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการบริการสาธารณะ เอกชน และชุมชนเป็นผู้พัฒนา ที่ดินของตนไปในทางทิศทางเดียวกันอย่าง ถูกต้องพัฒนาเมืองเก่าน่าน ให้เป็นเมืองน่าอยู่	4)พัฒนาเมืองเก่าน่านให้เป็นเมืองน่าอยู่ ประชาชนเจ้าของเมืองมีความสุข มีความพอใจ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ผู้มาเยือนได้รับความสุข ความพอใจในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวน่าน	5) พัฒนาให้เมืองเก่าน่านเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้ระดับมาตรฐานสากล โดยใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปกรรม วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น

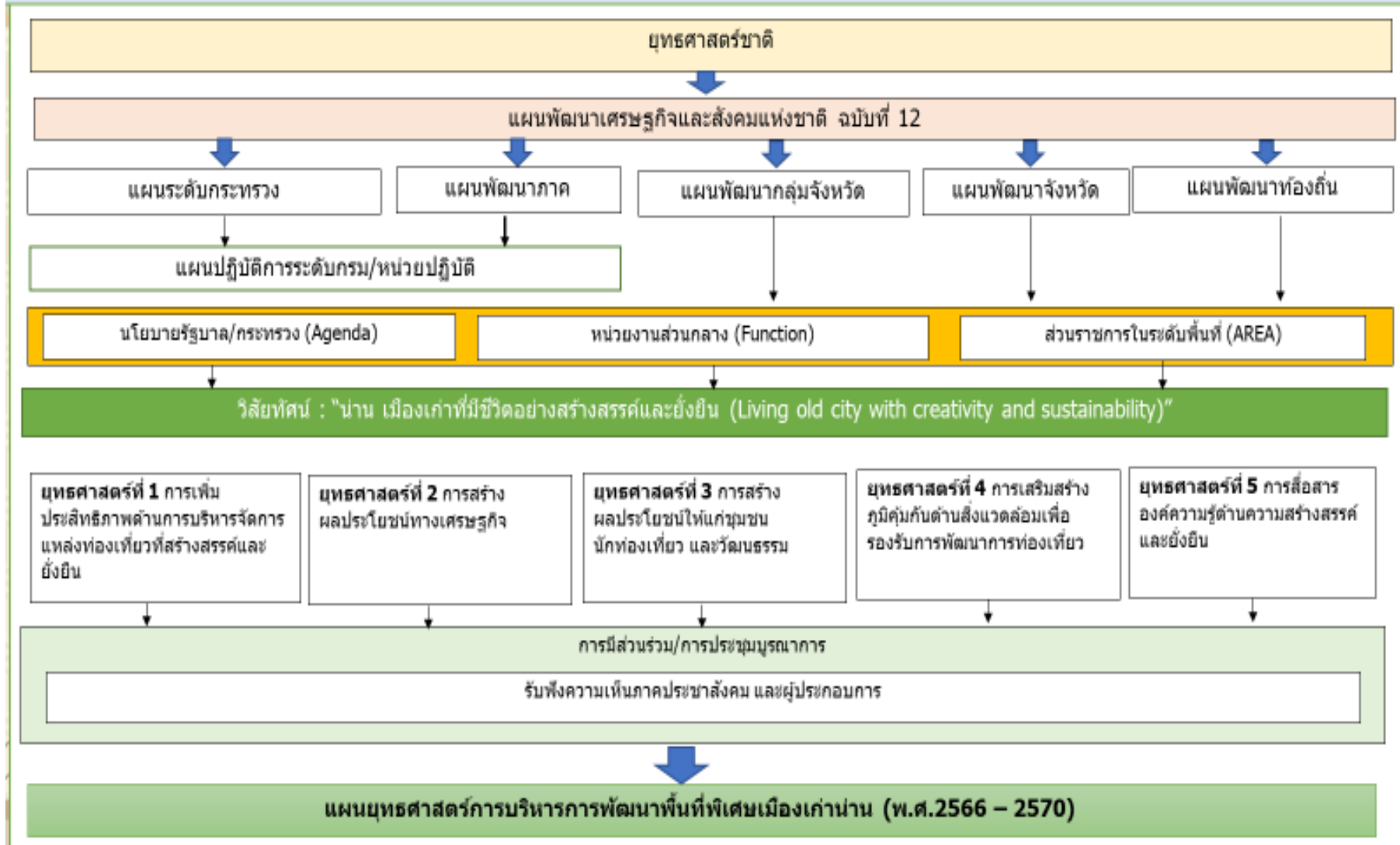
			ประชาชนเจ้าของเมืองมี ความสุข มีความ		
	6)ปลูกฝังให้มีการสืบทอดและอนุรักษ์ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม และภูมิปัญญา ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง	7)ให้ชาวน่านมีเศรษฐกิจที่ดี ขึ้น พร้อมทั้งภาคภูมิใจใน ประวัติศาสตร์ของชาติ			
แผนพัฒนาท้องถิ่น					
ต.ในเวียง	วิสัยทัศน์ “น่าน...นครแห่งความสุข เมืองเก่าที่มีชีวิต” (Nan The City of Happiness: A Lively Old Town) ที่พัฒนาต่อยอดจาก การพัฒนาเมืองน่าอยู่ (Livable City) และได้กำหนดพันธกิจของเทศบาลไว้ 6 ด้านที่เอื้อกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่				
	เมืองแห่งศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม เมืองสะอาดสวยงาม เมืองแวดล้อมที่ดี เมืองปลอดภัย เมืองแห่งสังคมคุณภาพธรรม มาภิบาล และเมืองแห่งโอกาสทางเศรษฐกิจ				
	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การกำหนดมาตรฐาน คุณธรรมจริยธรรม	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การ ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ สร้างทักษะและพัฒนา พนักงานเทศบาล	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การ ปรับปรุงระบบการ บริหารงานบุคคล	ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้าง กระบวนการมีส่วนร่วม และความสามัคคี	

ต.ดูได้	วิสัยทัศน์ ตำบลดูได้ เป็นชุมชนน่าอยู่ มุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีตามวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง				
	1. พัฒนาเส้นทางการคมนาคมให้ได้มาตรฐาน ครอบคลุมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2. พัฒนาและปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว	3. พัฒนาบุคลากร การบริการ และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว	4. การแก้ไขปัญหาความยากจนและการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม	5. ส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรอินทรีย์	6. สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาคนให้มีความรู้คู่คุณธรรมและจริยธรรม
ต.มุ่งดี	วิสัยทัศน์ตำบลมุ่งดี ชุมชนน่าอยู่ การท่องเที่ยวเด่น เน้นหลักธรรมาภิบาล สืบสานประเพณีวัฒนธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง				
	1 พัฒนาและส่งเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว ตลอดจนพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน	2 พัฒนาและส่งเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว ตลอดจนพัฒนาทรัพยากรการผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน	3 พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4 เสริมสร้างความสัมพันธ์ชายแดน ตลอดจนวางระบบบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	๕. บริหารจัดการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม	๖. บริหารจัดการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม
ต.บ่อสวก	วิสัยทัศน์ตำบลบ่อสวก องค์กรที่ยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้ตำบลบ่อสวกน่าอยู่ เชิดชูวัฒนธรรมท้องถิ่น รักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาการท่องเที่ยวด้วยวิถีพอเพียง				

	1. การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน	2. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว	3. การพัฒนาด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 4. การพัฒนาด้านศิลปะวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น	5. การพัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	6. การพัฒนาด้านบริหารจัดการและการบริการ
ต.นาซาว	วิสัยทัศน์ (VISION) "ยอดยิ่งแหล่งอารยธรรม เลิศล้ำภูมิปัญญา พัฒนาคุณภาพชีวิตี ประชาชนมีส่วนร่วม ใช้ชีวิตแบบพอเพียง "				
	1.พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและแหล่งน้ำให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน	2.พัฒนาเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาระบบการจัดการศึกษาโดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้	3. ส่งเสริมให้มีการบำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืน	4.บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน	5.พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน

ความเชื่อมโยงของแผนระดับต่างๆ ที่ใช้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าแก่นาน (พ.ศ.2566 – 2570)

บทที่ 3

การประเมินสภาพแวดล้อมและศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองแก่นาน

3.1 ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดน่าน

3.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดน่าน ตั้งอยู่ติดกับชายแดนทางด้านทิศตะวันออกของภาคเหนือตอนบน ติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ ประมาณ 668 กิโลเมตร บริเวณเส้นรุ้งที่ 18 องศา 46 ลิปดา 30 พิลิปดาเหนือ เส้นแวงที่ 102 องศา 46 ลิปดา 44 พิลิปดา ตะวันออก ระดับความสูงของพื้นที่อยู่สูง 2,112 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีพื้นที่ 11,472.076 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,170,045 ไร่ โดยมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ ประกอบด้วย อำเภอเชียงกลาง อำเภอปัว มีอำเภอทุ่งช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอบ่อเกลือ ที่มีพื้นที่ติดต่อกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ เชียงฮ่อน - หงสา (สปป.ลาว)

ทิศตะวันออก ประกอบด้วย อำเภอภูเพียง อำเภอสันติสุข โดยมีอำเภอแม่จริม อำเภอเวียงสา มีพื้นที่ติดต่อกับแขวงไชยบุรี (สปป.ลาว)

ทิศใต้ ประกอบด้วย อำเภอนาน้อย อำเภอนาหมื่น มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดอุตรดิตถ์ อำเภอนาน้อย มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดแพร่ อำเภอเวียงสา มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดแพร่

ทิศตะวันตก ประกอบด้วย อำเภอบ้านหลวง มีพื้นที่ติดต่อกับอำเภอเชียงม่วนจังหวัดพะเยา อำเภอท่าวังผา มีพื้นที่ติดกับอำเภอปง จังหวัดพะเยา อำเภอสองแคว มีพื้นที่ติดต่อกับอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

ทิศเหนือ และทิศตะวันออก มี อาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว(สปป.ลาว) เป็นระยะทางยาวประมาณ 227 กม.

ภาพที่ 13 ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อของจังหวัดน่าน

3.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดน่าน มีทิวเขาหลวงพระบางและทิวเขาผีปันน้ำ ซึ่งเป็นทิวเขาหินแกรนิต ที่มีความสูง 600 - 1,200 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล ทอดผ่านทั่วจังหวัด คิดเป็นพื้นที่ประมาณร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด พื้นที่ของจังหวัดน่านโดยทั่วไป มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงล้อมรอบแอ่งที่ราบขนาดใหญ่ที่เกิดจากการทรุดตัวของแผ่นดิน มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนชันเกิน 30 องศา ประมาณร้อยละ 85 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนลูกคลื่นลอนลาดตามลุ่มน้ำ จะเป็นที่ราบแคบๆ ระหว่างหุบเขาตามแนวยาวของกลุ่มน้ำน่าน สา ว่าป่า และกอน จังหวัดน่านมีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 7,170,045 ไร่ หรือ 11,472.07 ตารางกิโลเมตร จำแนกเป็น

1. พื้นที่ป่าไม้ และภูเขา	3,437,500	ไร่
2. พื้นที่ป่าเสื่อมโทรม	2,813,980	ไร่
3. พื้นที่ทำการเกษตร	876,043	ไร่
4. พื้นที่อยู่อาศัยและอื่นๆ	43,522	ไร่

โดยมีพื้นที่เทือกเขาและป่าไม้มากถึงร้อยละ 85.86 ของพื้นที่จังหวัด เทือกเขาส่วนใหญ่มีความลาดชันเกิน 30 องศา และมีความสูงกว่า 400 เมตร จากระดับน้ำทะเล มีเทือกเขาที่สำคัญ ได้แก่ ดอยภูคา ดอยภูแว ดอยผาจิ และแอ่งที่ราบสำคัญ ได้แก่ แอ่งที่ราบอำเภอเชียงกลาง - อำเภอปัว - อำเภอท่าวังผา และแอ่งที่ราบอำเภอเมืองน่าน - อำเภอเวียงสา ส่วนใหญ่ของภูเขาซึ่งวางตัวในแนวเหนือใต้ โดยเฉพาะบริเวณชายแดนด้านเหนือและตะวันออก ซึ่งเป็นรอยต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีดอยภูคาในเขตอำเภอปัว เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในจังหวัด คือมีความสูง 1,980 เมตร

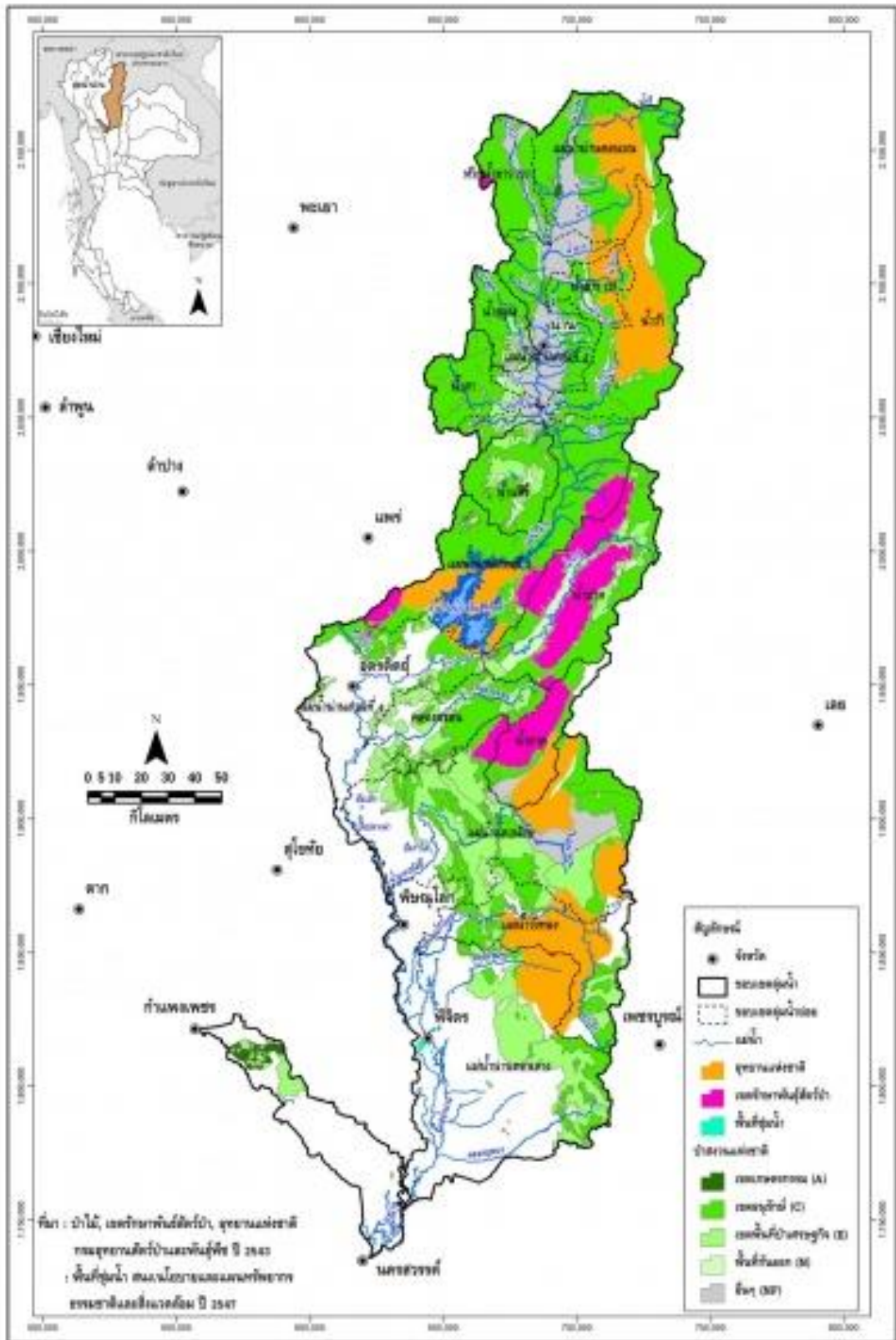
สำหรับพื้นที่ราบจะอยู่บริเวณตอนกลางของจังหวัดและตามลุ่มน้ำต่างๆ โดยแหล่งน้ำที่สำคัญของจังหวัด คือ แม่น้ำน่าน ซึ่งมีต้นกำเนิดทางตอนเหนือของจังหวัด แล้วไหลลงไปยังเขื่อนสิริกิติ์ในเขตจังหวัดอุตรดิตถ์ และไปบรรจบกับแม่น้ำปิงที่จังหวัดนครสวรรค์เกิดเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา นอกจากนี้ยังมีลำน้ำ สาขาต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ลำน้ำสา ลำน้ำว่า ลำน้ำสมุน ลำน้ำปัว ลำน้ำย่าง ลำน้ำแหง เป็นต้น มีพื้นที่กว้างใหญ่ พื้นที่ส่วนใหญ่เต็มไปด้วยภูเขาสูงสลับซับซ้อน ทั้งยังมีประชาชนหลายชาติพันธุ์ นับว่าเป็นดินแดนของความหลากหลายอีกแห่งหนึ่งของประเทศ

ภาพที่ 14 ภาพลักษณะภูมิประเทศจังหวัดน่าน

ป่าไม้ พื้นที่ป่าไม้ที่มีอยู่จริงของจังหวัดน่านตามภาพถ่ายดาวเทียม พ.ศ.2541 มีเนื้อที่ประมาณ 4,792 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 2,995,238 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 41.63 ของพื้นที่จังหวัด ป่าไม้ที่พบเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ป่าดงดิบ ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติจังหวัดน่าน 16 แห่ง อุทยานแห่งชาติ 7 แห่ง วนอุทยาน 1 แห่ง และเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า 1 แห่ง

โดยภาพรวมของกลุ่มน้ำน่านมีพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มน้ำสาขาที่มีโครงการฟื้นฟูสภาพป่าของกรมป่าไม้ อย่างไรก็ตาม ป่าสงวนแห่งชาติเหล่านี้มิได้เป็นสภาพป่าทั้งหมด ส่วนใหญ่ได้ถูกบุกรุกเป็นพื้นที่การเกษตรและพื้นที่อยู่อาศัยไปแล้ว แต่ก็ยังมีได้ทำการเบิกถอน ดังนั้น พื้นที่เหล่านี้จึงยังคงสภาพเป็นป่าไม้อยู่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 โดยบางบริเวณไม่มีสภาพป่าไม้

ภาพที่ 15 แสดงพื้นที่ป่าไม้ ลุ่มน้ำน่าน

สภาพภูมิอากาศ ภูมิอากาศของจังหวัดน่านเป็นแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูกาล จากการที่จังหวัดน่านมีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา ทำให้ในฤดูร้อนมีอากาศร้อนจัด และในฤดูหนาวมีอากาศหนาวจัด สำหรับ ฤดูกาลแบ่งได้เป็น 3 ฤดู คือ

1. ฤดูร้อน เริ่มประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นระยะที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุด เพราะเป็นช่วงที่ดวงอาทิตย์ส่องตั้งฉากกับพื้นที่ในระยะเส้นศูนย์สูตรถึง เส้นรุ้งขนานที่ 23.5 องศาเหนือ ซึ่งรวมทั้งพื้นที่ของประเทศไทยด้วย โดยเริ่มตั้งแต่กลางเดือนเมษายน เป็นต้นไป จนถึงกลางเดือนพฤษภาคม อุณหภูมิอาจสูงถึง 44 องศาเซลเซียส ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวภาคเหนือมีโอกาสได้รับลมชื้นจากอ่าวไทยบ้าง ทำให้ลดความร้อนอบอ้าวลงได้เล็กน้อย แต่ในขณะเดียวกันก็มีโอกาสได้รับลมเย็นจากตอนเหนือคือประเทศจีนบ้าง ทำให้เกิดการปะทะกันของอากาศ เกิดเป็นพายุฝนฟ้าคะนองเป็นครั้งคราว และจะคลายความร้อนลงเมื่อลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดพาฝน ไปตกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคม เป็นต้นไป

2. ฤดูฝน เริ่มปลายเดือนพฤษภาคม สิ้นสุดปลายเดือนกันยายน หรือเดือนตุลาคม ปริมาณ น้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 1,100 มิลลิเมตร ต่อปี บางปีฝนมาเร็ว ซึ่งทำให้เดือน พฤษภาคม จะมีฝนตกมากที่สุด ฝนที่ตกส่วนใหญ่เป็นฝนจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย และอ่าวเบงกอล ในลักษณะของฝนพายุความร้อน (Conventional Rain) และฝนปะทะภูเขา (Holographic) นอกจากนี้ช่วงเดือนกรกฎาคม – กันยายน ยังได้รับอิทธิพลของพายุหมุนและดีเปรสชันที่ พัดจากทะเลจีนใต้ ผ่านอ่าวตังเกี๋ยเข้าสู่ชายฝั่งเวียดนามตอนกลาง และเข้าสู่ภาคเหนือ ต่อจากนั้นฝนจะ ค่อยๆ ลดน้อยลงเพราะเป็นระยะเปลี่ยนจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้เป็นลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ

3. ฤดูหนาว เริ่มประมาณเดือนพฤศจิกายนไปถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ พื้นที่จังหวัดน่านเป็น บริเวณแนวปะทะลมหนาวจากประเทศจีนโดยตรง ทำให้มีอากาศหนาวเย็น อุณหภูมิต่ำประกอบด้วย เป็นพื้นที่ตอนในของแผ่นดินที่มีแนวเทือกเขาปรากฏอยู่ จึงไม่ได้รับอิทธิพลของลมทะเลที่อุ่นกว่า ทำให้มี อากาศเย็นโดยเฉพาะในเดือนธันวาคมและมกราคม ยอดดอยอุณหภูมิต่ำ สุด 0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิ เฉลี่ยในเดือน มกราคม ประมาณ 7 องศาเซลเซียส

3.1.3 ประวัติความเป็นมา

ตราสัญลักษณ์ประจำเมือง

ในอดีต ตราสัญลักษณ์ประจำเมืองทำด้วยงาช้างกลึงทรงกรวยกระบอก บริเวณหน้าสัมผัสที่ใช้กดประทับแกะสลักเป็นรูปทรงกลม ภายในมีลวดลายสลักเป็นรูปโคศุภราชล้อมรอบด้วยลายช่อกนก ประกอบพื้นช่องไฟ ดวงตรานี้เจ้าผู้ครองนครน่าน ทรงใช้เป็นตราเมืองสำหรับประทับในหนังสือกราบบังคมทูล ถวายรายงานข้อราชการแก่พระมหากษัตริย์ในกรุงรัตนโกสินทร์ และประทับในหนังสือราชการงานเมืองต่าง ๆ ดังแสดงตามแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 16 แสดงตราเมืองของจังหวัดน่านในอดีต

ที่มา : สำนักงานจังหวัดน่าน

ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ.2481 มีการปรับเปลี่ยน ตราเมืองน่านใหม่ โดยปรับปรุงรูปโคสุภราชให้มีความดูสง่างามและเพิ่มพระบรมธาตุเจดีย์ อันเป็นปูชนียสถานเก่าแก่ที่สำคัญ และเป็นศูนย์รวมจิตใจ คู่บ้านคู่เมืองของน่าน คือ เจดีย์พระธาตุแช่แห้ง และปรับปรุงลายชอกนกตลอดจนจัดวางให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น ต่างๆ ดังแสดงตามแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 17 แสดงตราเมืองของจังหวัดน่านในปัจจุบัน

ที่มา : สำนักงานจังหวัดน่าน

ดวงตราแบบใหม่นี้ น่าน ยังคงไว้ซึ่งสัญลักษณ์และความหมายของตราสัญลักษณ์ประจำเมืองที่เคยใช้อยู่เดิม และได้มีการปรับปรุงโดยเปลี่ยนรูปโคสุภราชเสียใหม่ ให้แลดูสง่างาม และเพิ่มพระบรมธาตุเจดีย์ อันเป็นปูชนียสถานเก่าแก่ที่สำคัญ และเป็นศูนย์รวมจิตใจ คู่บ้านคู่เมืองของน่าน คือ เจดีย์พระธาตุแช่แห้ง และปรับปรุงลายชอกนกประกอบพื้นช่องไฟให้แลดูเป็นระเบียบมากยิ่งขึ้น ส่วนการให้สี กำหนดใช้ตามความเหมาะสมสวยงามทางด้านศิลปะ

คำขวัญ

"แข่งเรือลือเลื่อง เมืองงาช้างดำ จิตรกรรมวัดภูมินทร์ แดนดินส้มสีทอง เรืองรองพระธาตุแช่แห้ง"

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดีตามตำนานพงศาวดารต่างๆ บ่งชี้ว่า เมืองน่านเป็นชุมชนเมืองโบราณที่มีอายุเก่าแก่เมืองหนึ่งในดินแดนล้านนาตะวันออก ที่ตั้งของตัวจังหวัดน่านในปัจจุบันตั้งซ้อนทับบนตัวเมืองโบราณเดิม ทั้งนี้พื้นที่เมืองน่านและพื้นที่เชื่อมโยง เป็นแหล่งที่ตั้งของเมืองโบราณ ที่สำคัญ 3 พื้นที่ ประกอบด้วย พื้นที่เมืองเก่าจังหวัดน่านหรือ "ใจเมืองน่าน" พื้นที่เวียงพระธาตุแช่แห้งและพื้นที่เวียง

ดงพระเนตร โดยเฉพาะพื้นที่เมืองเก่าจังหวัดน่าน ได้ถูกประกาศเป็นพื้นที่เมืองเก่าตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ.2548 และตามประกาศคณะกรรมการการอนุรักษ์และ พัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า เรื่อง ประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าน่าน ลงวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2549 มีเจตนารมณ์ให้ความคุ้มครองพื้นที่เมืองมรดกสำคัญของชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้เกิดการ ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าโดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ควบคู่กันไป

ภาพที่ 18 งาช้างดำสิ่งสำคัญคู่มือง่าน

งาช้างดำ ลักษณะเป็นงาปลีอกสีน้ำตาล ส่วนปลายมน มีจารึกอักษรธรรมล้านนาภาษาไทยกำกับไว้ว่า กิ่งนี้หนักหนึ่งหมื่นห้าพัน หรือประมาณ ๑๘ กิโลกรัม

ประวัติความเป็นมาของงาช้างดำกิ่งนี้ มีเป็นตำนานเล่าสืบต่อกันมาในหมู่เจ้านายเชื้อสายเจ้าผู้ครองนคร กล่าวกันว่า ได้มาจากเมืองเชียงตุงแต่ครั้งโบราณ เดิมเก็บรักษาไว้ที่ " หอคำ " หรือวังของเจ้าผู้ครองนคร เมื่อเจ้ามหาพรหมสุรธาตา เจ้าผู้ครองนครน่านองค์สุดท้ายถึงแก่พิราลัยเจ้านายบุตรหลานได้มอบให้เป็นสมบัติของแผ่นดินพร้อมกับหอคำในปี พ.ศ.๒๔๗๔

นามเมือง มีที่มาของชื่อปรากฏในตำนานพระอัมภาคว่า " นันทสุวรรณนคร " ส่วนในหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์ เรียกเมืองน่านว่า " กวาราชนคร " นับว่าเป็นแคว้นของกาว อันหมายถึง ชนชาติที่อาศัย อยู่ในแคว้นน่านแต่ดึกดำบรรพ์ และในตำนานเก่าๆ เรียกเมืองน่านอีกคำหนึ่งว่า " กาวน่าน " ต่อมามีการเรียกชื่อเมืองน่านว่า " นันทบุรี " หรือ " นันทบุรีศรีนครน่าน " เข้าใจว่า เป็นยุคสมัยที่พระพุทธศาสนา และภาษาบาลีเฟื่องฟูในล้านนา ที่มาของชื่อเมืองน่าน มาจากชื่อแม่น้ำ อันเป็นที่ตั้งของเมือง ที่อยู่บนสองฟากฝั่งแม่น้ำน่าน ชื่อของเมืองน่าน ได้ปรากฏในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง เรียกว่า เมืองน่าน คือ ตั้งแต่แรกตั้งเมืองใหม่ ณ ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่าน

เมืองน่าน แม้จะมีการเรียกชื่อใหม่ว่า " นันทบุรี " หรือ " นันทบุรีศรีนครน่าน " ซึ่งใช้กันในทางราชการในสมัยโบราณ และศุภอักษรนามนันทบุรีเป็นนามที่ไพเราะและมีความหมายมงคลนามแต่ก็มีหลายพยางค์และเรียกยาก จึงกลับมานิยมเรียกนามเมืองตามเดิมว่า "เมืองน่าน" ตลอดจนถึงปัจจุบัน

เมืองน่าน ในอดีตเป็นนครรัฐเล็กๆ ก่อตัวขึ้นราวกลางพุทธศตวรรษที่ 18 บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำน่านตอนบน ซึ่งเป็นที่ราบขนาดเล็ก เมื่อเทียบกับเขตที่ราบลุ่มตอนบนอื่น ๆ เช่น ที่ราบลุ่มแม่น้ำกก หรือ

ที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง และมีลักษณะที่แนวยาวตามลำน้ำนาน ในแนวเหนือ ใต้ อยู่ระหว่างเทือกเขาผีปันน้ำ ตะวันออกและเทือกเขาหลวงพระบาง ภูมิภาคส่วนใหญ่ เป็นภูเขาที่มีที่ราบน้อย จึงทำให้การติดต่อระหว่าง เมืองน่านกับเมืองอื่นๆ ในเขตตอนบนเป็นไปอย่างลำบาก แม้ลักษณะทางภูมิประเทศจะดูไม่เอื้ออำนวยต่อการตั้งถิ่นฐาน หากแต่เมืองน่านกลับมีพัฒนาการของการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 สมัย คือ สมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์ ดังนี้

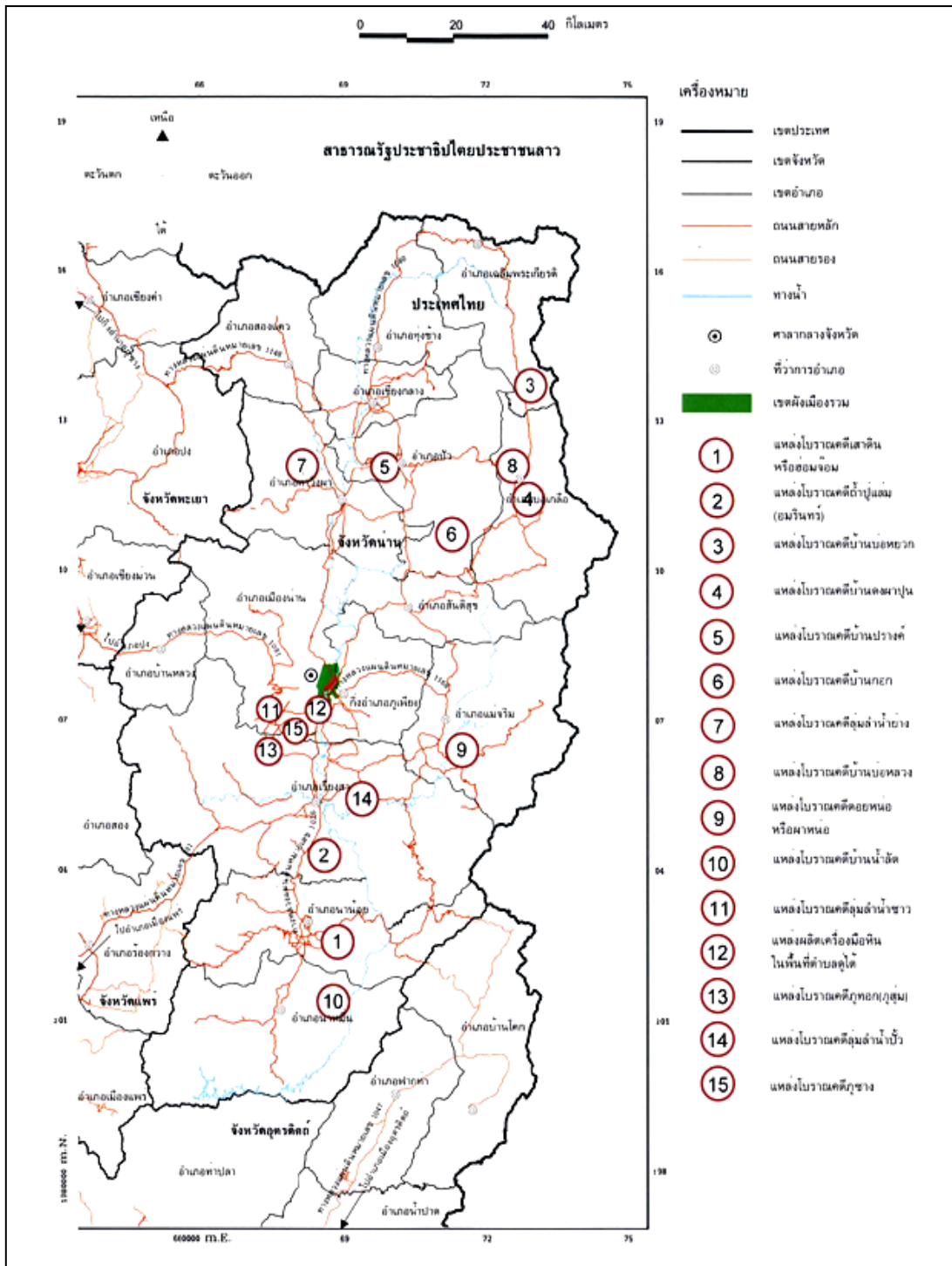
สมัยก่อนประวัติศาสตร์

จังหวัดน่านเป็นที่ตั้งของแหล่งโบราณคดีหลายแห่ง จากผลการศึกษาด้านโบราณคดีในพื้นที่ จังหวัดน่าน (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ: พ.ศ. 2542) ทำให้ทราบว่ามีการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในจังหวัดน่าน มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อราว 35,000-25,000 ปีมาแล้ว โดยขุดพบเครื่องมือในหลายพื้นที่ของจังหวัดน่าน

- พบเครื่องหินกะเทาะสมัยหินเก่า (Paleolithic Period) มีอายุราว 20,000-10,000 ปี บริเวณลุ่มน้ำแห่งไทยหล้า อำเภอพาน้อย ลุ่มน้ำน่าน-สา ในเขตอำเภอเมือง บริเวณเสาดิน บ้านน้ำหก ตำบลเชียงของ อำเภอพาน้อย
- พบเครื่องมือหินในกลุ่มสมัยหินใหม่ (Neolithic) ในเขตอำเภอเมือง อำเภอเวียงสา อำเภอป่า อำเภอเชียงกลาง อำเภอแม่จริม และอำเภอบ่อเกลือ
- พบแหล่งผลิตเครื่องหินกะเทาะแหล่งใหญ่ที่สุดที่เขาคินแก้ว เขาคมพู ดอยปู่แก้ว และ ดอยภูดา สันนิษฐานว่า เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชุมชนเกษตร ที่มีอายุราว 5,000-3,000 ปีมาแล้ว (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: 2545, 2.1)
- พบแหล่งผลิตเครื่องมือกะเทาะหินแหล่งใหญ่ที่สุดในเอเชีย หรือของโลกที่ดอยภูซาง ภูเขาใหญ่ ตั้งอยู่ใกล้บ้านก้อด บ้านสะไมย์ ตำบลนาซาว อำเภอเมือง จังหวัดน่านได้ ดำเนินการขุดขึ้นทะเบียนดอยภูซางเป็นแหล่งมรดกโลก (คณะทำงานเอกลักษณ์น่าน: 2549,24) พบเครื่องมือสำริด อายุ 2,700-2,900 ปี ที่เมืองน่าน แสดงให้เห็นถึงการรวมตัวเป็นสังคมเมืองในปี พ.ศ. 2512 โดยศาสตราจารย์ ชิน อยู่ดี

ภาพแผนที่ 19 เครื่องมือกะเทาะหินแหล่งใหญ่ที่สุดในเอเชีย หรือของโลกที่ดอยภูซาง

ภาพแผนที่ 20 ที่ตั้งแหล่งโบราณคดีสำคัญของจังหวัดน่าน

สมัยประวัติศาสตร์

เมืองน่านในอดีตเคยเป็นนครรัฐของกลุ่มชนชาวไทย ตั้งแต่กลางพุทธศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นเวลาใกล้เคียงกับการรวบรวมกันก่อตั้งนครรัฐ หรือแว่นแคว้นของกลุ่มคนชาวไทยที่อาศัยอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำกก หลักฐานที่พบ คือ แหล่งเตาเผาโบราณบ้านบ่อสวก ตำบลสวก อำเภอเมือง ที่มีอายุเก่าแก่กว่าแหล่งเตาอื่นๆ ในล้านนา และแสดงให้เห็นว่าเมืองน่านมีศักยภาพด้านอุตสาหกรรมเทียบเท่ากับเมืองใหญ่อื่นๆ ในประเทศ (คณะทำงานเอกลักษณ์

น่าน: 2549, 24) สามารถจำแนกประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของเมืองน่านตามยุคสมัยของการโยกย้ายเมือง ออกเป็น 6 ยุค ดังนี้ (ภาพที่ 18 และตารางที่ 19)

1. เมืองย่าง (กลางพุทธศตวรรษที่ 18)

ราวกลางพุทธศตวรรษที่ 18 พญาภูคาผู้ครองเมืองย่าง ได้ขยายอาณาเขตการปกครอง โดยส่ง ราชบุตรบุญธรรม 2 คน คือ ชุนนุ่นและชุนฟองไปสร้างเมืองใหม่ โดยชุนนุ่นผู้พี่ไปสร้างเมืองจันทบุรี (หลวงพระบาง) ส่วนชุนฟองผู้น้องไปสร้างเมืองวรนคร แล้วเสร็จไปราวปี พ.ศ. 1825 เชื่อกันว่าเมืองย่าง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำย่าง ใกล้เทือกเขาตอยภูคา เขตบ้านเสี้ยว หมู่ที่ 7 ตำบลยม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เพราะปรากฏร่องรอย คูน้ำ คันดิน และกำแพงเมือง

2. เมืองปัวหรือวรนคร (ปลายพุทธศตวรรษที่ 18 – พ.ศ. 1902)

เมืองวรนครประกอบด้วยกรรวมตัวของหลายชุมชน จากการสำรวจของหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดน่าน พบชุมชนโบราณ 4 แห่งในพื้นที่อำเภอปัว คือ ชุมชนโบราณบ้านปัว ชุมชนโบราณบ้านสวนตอก ชุมชนบ้านศาลา และชุมชนบ้านดอยทุ่งกลาง (กรมศิลปากร: 2530) สันนิษฐานได้ว่า วรนครคงเคยเป็นชุมชนเมืองเล็ก ๆ ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำน่านตอนบน ที่อาจจะมีการพัฒนาการมาพร้อมกับ ชุมชนเมืองในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำกก เช่น เมืองฝาง เชียงราย และพะเยา แต่ด้วยสภาพภูมิประเทศที่ไม่เอื้ออำนวยจึงทำให้วรนครมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับดินแดนที่อยู่ตอนล่างของแม่น้ำน่านมากกว่า โดยผ่านทางเมืองแพร่ปัจจุบันที่ตั้งของเมืองวรนคร คือ อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ตารางที่ 3 สรุปเหตุการณ์สำคัญในแต่ละยุคสมัยของเมืองน่าน

สมัยประวัติศาสตร์					
เมืองย่าง (กลางพุทธศตวรรษ ที่ 18)	เมืองปัวหรือวรนคร (ปลายพุทธศตวรรษ ที่ 18 - พ.ศ.1902)	เวียงภูเพียงแช่แห้ง (พ.ศ.1902 - 1910)	เวียงใต้ (พ.ศ.1911 - 2362)	เวียงเหนือ (พ.ศ.2362 - 2397)	เมืองน่าน (พ.ศ.2397 - ปัจจุบัน)
<ul style="list-style-type: none"> - มีร่องรอยคูน้ำคันดินที่บ้านเสี้ยว หมู่ 7 ตำบลยม อำเภอท่าวังผา 	<ul style="list-style-type: none"> - ขุนพองสร้างเมืองปัว บริเวณชุมชนโบราณบ้านปัว อำเภอปัว - มีความสัมพันธ์อันดีกับกรุงสุโขทัย - พระยาจำเมืองเจ้าเมืองพะเยาครอบครองเมืองปัวและพระยาผานองแย่งชิงเมืองกลับมาได้ (พ.ศ.1865) - พระยาการเมือง สร้างเจดีย์พระธาตุแช่แห้ง (พ.ศ.1901) 	<ul style="list-style-type: none"> - พระยาการเมืองสร้างเวียงภูเพียงแช่แห้ง มีวัดพระธาตุแช่แห้งเป็นวัดกลางเวียง (พ.ศ. 1802) - ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งเป็นประจำ 	<p>ช่วงเมืองน่านปกครองตนเอง (พ.ศ.1911 - 1993)</p> <ul style="list-style-type: none"> - พญาผากองสร้างเวียงใต้มีวัดพญาวัตเป็นวัดกลางเวียง (พ.ศ.1911) - เมืองน่านเสียเมืองให้เมืองแพร่ในยุคสมัยของเจ้าศรีจันต๊ะพระยาหุงกู้เมืองกลับมาได้ (พ.ศ.1943) - พญาภูแข็งสร้างวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารเป็นวัดกลางเวียง พระมเหสีสร้างเจดีย์สวนตาล สร้างเจดีย์วัดพระธาตุเขาน้อย(พ.ศ.1949) <p>ช่วงเมืองน่านเป็นเมืองขึ้นของล้านนา (พ.ศ.1993 - 2101)</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระเจ้าติโลกราชยึดครองน่าน เมืองน่านอยู่ภายใต้อาณาจักรล้านนา (พ.ศ.1993 - 2101) - พระเจ้าติโลกราชสร้างพระจำทองทิพย์ที่วัดสวนตาล - กษัตริย์เชียงใหม่ส่งเจ้าเมืองมาปกครองรวม 18 พระองค์ (พ.ศ.2005 - 2101) ก่อสร้างศาสนสถานสำคัญ หลายแห่ง - เมืองน่านมีความสัมพันธ์อันดีกับอาณาจักรล้านช้าง <p>มีบทบาททางการค้าและศาสนา</p>		

ตารางที่ 4 สรุปเหตุการณ์สำคัญในแต่ละยุคสมัยของเมืองน่าน (ต่อ)

สมัยประวัติศาสตร์					
เมืองย่าง (กลางพุทธศตวรรษ ที่ 18)	เมืองปัวหรือวรนคร (ปลายพุทธศตวรรษ ที่ 18 - พ.ศ.1902)	เวียงภูเพียงแช่แห้ง (พ.ศ.1902 - 1910)	เวียงใต้ (พ.ศ.1911 - 2362)	เวียงเหนือ (พ.ศ.2362 - 2397)	เมืองน่าน (พ.ศ.2397 - ปัจจุบัน)
			<p>ช่วงเมืองน่านเป็นเมืองขึ้นของพม่า (พ.ศ. 2103-2328)</p> <ul style="list-style-type: none"> - พม่ายึดครองล้านนา (พ.ศ.2101 - 2328) มีการก่อสร้าง วัดภูมินทร์ - พระยานาชาเวียงพระยาหลวงตีนมหาวงศ์ เป็นเจ้าเมืองน่าน (ต้นสกุล ณ น่าน ครองเมืองน่านสืบต่อกันรวม 9 พระองค์ (พ.ศ.2269 - 2474) <p>ช่วงเมืองน่านภายใต้การปกครองของ</p> <p>กรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2331 - 2352)</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระเจ้ากรุงธนบุรียึดหัวเมืองล้านนา (พ.ศ.2312) - เมืองน่านถูกโจมตี กวาดต้อนผู้คนไปเชียงใหม่ทำให้เมืองน่านเป็นเมืองร้าง (พ.ศ.2324) - เจ้าฟ้าอัตถวรปัญโญเจ้าเมืองน่านขอขึ้นกับกรุงรัตนโกสินทร์บูรณะฟื้นฟูเมือง (พ.ศ.2330) 	<ul style="list-style-type: none"> - สมัยเจ้าสุมนเทวราช เกิดน้ำท่วมใหญ่เสียหายมาก จึงย้ายเมืองขึ้นไปทางเหนือ เรียกว่า เวียงเหนือ - มีวัดสภารศเป็นวัดหลวงกลางเวียง (พ.ศ.2351 - 2368) 	<ul style="list-style-type: none"> - สมัยเจ้าอนันตวรฤทธิเดช แม่น้ำน่านเปลี่ยนเส้นทาง จึงย้ายเมืองกลับมา ยังเมืองน่านเดิม พร้อมบูรณปฏิสังขรณ์ เมืองและวัดต่างๆ (พ.ศ.2337) - สมัยรัชกาลที่ 5 ยกเลิกการปกครองแบบเจ้าผู้ครองนคร แต่งตั้งข้าหลวงประจำเมือง (พ.ศ.2435) - สร้างคุ้มหลวง (หอคำ) ได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตก (พ.ศ.2446) - สร้างคุ้มเจ้าราชบุตร (พ.ศ.2484) - สมัยรัชกาลที่ 7 เมืองต่างๆในภาคเหนือเปลี่ยนเป็นจังหวัดมีผู้ว่าราชการจังหวัดบริหาร (พ.ศ.2476)

ภาพที่ 22 แสดงที่ตั้งของเมืองบัวหรือวรรณครในอดีต

ที่มา : แผนที่ชุมชนเมืองเก่าบ้าน, กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2548

3. เมืองภูเพียงแช่แห้ง (พ.ศ.1902 - 1911)

ในสมัยของพระยาการเมือง วรรณครมีความสัมพันธ์กับกรุงสุโขทัยอย่างใกล้ชิด ในครั้งที่พระยาการเมืองได้รับเชิญจาก พระมหาธรรมราชาลิไท เจ้าเมืองสุโขทัยให้ไปร่วมสร้างวัดหลวงอภัย (วัดอัมพนาราม) พระยาการเมือง ได้รับพระราชทานพระบรมสารีริกธาตุ 7 พระองค์ พระพิมพ์ทองคำ 20 องค์ พระพิมพ์เงิน 20 องค์ พระยาการเมืองได้ก่อสร้างพระธาตุแช่แห้ง บนดอยภูเพียงแช่แห้งในปี พ.ศ.1901 และนำพระธาตุและพระพิมพ์ที่ได้รับการบรรจุไว้

ต่อมาในปี พ.ศ.1902 พระยาการเมืองได้อพยพผู้คนจากวรรณครมาสร้างเมืองใหม่บริเวณที่ราบตอนล่าง ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่านระหว่างแม่น้ำเตี้ยนกับแม่น้ำลิ่ง ล้อมพระธาตุแช่แห้ง และเรียกเมือง ที่สร้างขึ้นใหม่นี้ว่า “เมืองภูเพียงแช่แห้ง” สันนิษฐานว่าเป็นเพราะผู้คนในเมืองวรรณครเริ่มหนาแน่น และ

ชัยภูมิใหม่เอื้อต่อการติดต่อค้าขายกับเมืองต่างๆ ในอาณาจักรสุโขทัยมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เมืองใหม่ที่สร้างขึ้นเป็นศูนย์กลางทางการค้า ทั้งยังเป็นการขยายอาณาเขตของนครรัฐให้กว้างขวางออกไป จนติดอาณาเขตเมืองแพร่และเมืองพะเยา (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ: 2542)

4. เวียงใต้ (พ.ศ. 1911 - 2362)

พระยาการเมืองครองเมืองกุเพียงแช่แห่งถึง พ.ศ.1906 ก็ถึงแก่พิราลัย เพราะถูกลอบปลงพระชนม์ พระยาผากองผู้เป็นบุตรได้ครองเมืองกุเพียงแช่ต่อมา แต่ต้องประสบกับปัญหาขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เป็นประจำ จึงได้สร้างเมืองขึ้นใหม่บริเวณริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำน่าน เมื่อปี พ.ศ.1911 เรียกว่า “เวียงน่าน” (สรีสวัสดิ์ อ่องสกุล: 2539) โดยมีวัดพญาวัตเป็นวัดหลวงกลางเวียง และเป็นช่วงที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกรุงสุโขทัย สามารถแบ่งได้เป็น 4 ช่วงใหญ่ ๆ คือ

- ช่วงเมื่อน่านปกครองตนเอง (พ.ศ.1911-1993)
- ช่วงเมื่อน่านมีฐานะเป็นเมืองประเทศราช และหัวเมืองทางตะวันออกของอาณาจักรล้านนา (พ.ศ.1993 - 2101)
- ช่วงเมื่อน่านในฐานะเมืองขึ้นของพม่า (พ.ศ.2103 - 2328)
- ช่วงเมื่อน่านภายใต้การปกครองของกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2331 - 2362)

5. เวียงเหนือ (พ.ศ.2362 - 2397)

ในสมัยเจ้าสุมนเทวราชปกครองเมืองน่าน (พ.ศ. 2352-2368) ได้เกิดน้ำท่วมเมืองน่านครั้งใหญ่ กระแสน้ำที่แรงและเชี่ยวได้พัดพาบ้านเรือนชาวเมืองน่านพังทลายเป็นอันมาก และได้พัดกำแพงเมืองด้านทิศตะวันออกพังทลายลงทั้งแถบ เจ้าสุมนเทวราชจึงได้ย้ายเมืองไปตั้งทางตอนเหนือของเวียงน่านบริเวณดงพระเนตรช้าง ซึ่งเป็นที่ดอนและเรียกว่า “เมืองเวียงเหนือ” โดยมีวัดสภารศเป็นวัดหลวง ปัจจุบันอยู่ในเขตบ้านมหาโพธิ์ และบ้านเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน มีเจ้าผู้ครองเมืองน่านต่อมาอีก 3 องค์ คือ เจ้ามหายศ เจ้าอชิตวงศ์ และเจ้ามทวงศ์ จึงถึงสมัยของเจ้าอนันตวรฤทธิเดชเป็นเจ้าผู้ครองนครน่าน

6. เมืองน่านในปัจจุบัน (พ.ศ. 2397 - ปัจจุบัน)

ในปีพ.ศ. 2397 สมัยของเจ้าอนันตวรฤทธิเดช แม่น่านได้เปลี่ยนเส้นทางถอยห่างจากกำแพงเมืองน่านไปมาก เจ้าอนันตวรฤทธิเดช จึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) ย้ายเมืองน่านจากบริเวณเวียงเหนือกลับไปยังเวียงน่านเดิม และได้ปฏิสังขรณ์กำแพงเมืองส่วนที่ถูกกระแสน้ำพัดพังลง รวมทั้งได้ปฏิสังขรณ์ศาสนสถานต่างๆ เช่น วัดช้างค้ำวรวิหาร วัดภูมินทร์ ฯลฯ จนแล้วเสร็จในปี พ.ศ.2400 หลังจากเหตุการณ์กบฏฮ่อที่เมืองหลวงพระบาง ปี พ.ศ.2428 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้เลื่อนฐานันดรศักดิ์เจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ เป็น “พระเจ้าน่าน” มีพระนามปรากฏตามสุพรรณบัฏว่า "พระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดช กุลเชษฐมหันต์ ไชยนันทบุรมหาราชวงศาธิบดี สุริยจารีราชานุการักษ์ วิบูลยศักดิ์ กิติไพศาล ภูบาลบพิตรสถิตย์ ณันทรราชวงษ์" มีอิสริยยศเทียบเท่าเจ้าต่างกรม ครองเมืองน่านสืบแทนเจ้าอนันตวรฤทธิเดชที่ถึงแก่พิราลัยในปี พ.ศ.2434 ภายหลังได้รับการสถาปนาเป็น

พระเจ้าน่าน พระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ ได้สร้างหอคำ (คุ้มหลวง) ขึ้นแทนหลังเดิมซึ่งสร้างในสมัยของเจ้าอนันตวรฤทธิเดชฯ และด้านหน้าหอคำมีข่วงไว้ทำหน้าที่คล้ายสนามหลวง สำหรับจัดงานพิธีต่างๆ ตลอดจนเป็นที่จัดขบวนทัพออกสู้ศึก จัดขบวนนำเสด็จหรือขบวนรับแขกเมืองสำคัญ เมื่อพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ ถึงแก่พิราลัยในปี พ.ศ.2461 เจ้ามหาพรหมสุรธาตา (เจ้าอุปราชา) ได้ขึ้นครองเมืองน่านสืบแทน กรุงเทพมหานคร ได้ลดอำนาจของเจ้าผู้ครองนครน่านลง โดยจัดส่งข้าราชการ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด คลังจังหวัด สรรพากรจังหวัด ฯลฯ มาประจำการ เมื่อเจ้ามหาพรหมสุรธาตถึงแก่พิราลัยในปี พ.ศ.2474 ตำแหน่งเจ้าครองนครน่านก็ถูกยกเลิกและมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ.2475 ตั้งแต่นั้นมาส่วนหอคำได้ใช้เป็นศาลากลางจังหวัดน่าน จนปี พ.ศ.2511 จังหวัดน่าน ได้มอบหอคำให้กรมศิลปากรใช้เป็นสถานที่จัดตั้ง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่านจนกระทั่งปัจจุบัน (ค้นคว้าเรียบเรียงจากหนังสือวัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดน่าน)

3.1.4 การคมนาคมขนส่ง

เนื่องด้วยภูมิศาสตร์ของจังหวัดน่านมีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดอื่นๆ ไม่มาก และเป็นจังหวัดชายแดนติดกับประเทศลาว ดังนั้น การเดินทางมาจังหวัดน่านจึงมีเส้นทางที่จำกัด ไม่มีทางรถไฟ แต่ก็มีท่าอากาศยานน่าน รวมทั้งมีถนนสายหลักที่ตัดผ่านตลอดความยาวตั้งแต่เหนือลงมา และมีสภาพผิวถนนที่ดีสามารถใช้งานได้ตลอดปี เครือข่ายถนนในจังหวัดประกอบด้วยแนวถนนในแนวเหนือใต้ และแนวตะวันตก – ตะวันออก มีถนนลาดยางจากตัวจังหวัดไปยังอำเภอต่างๆ และจังหวัดใกล้เคียง ทางหลวงแผ่นดินที่สำคัญได้แก่

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 (กำแพงเพชร – ต่อเขตเทศบาลเมืองน่าน)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1080 (ต่อเขตเทศบาลเมืองน่าน – จุดผ่านแดนถาวรห้วยโก๋น/น้ำเงิน (เขตแดนไทย/ลาว))
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1081 (ปัว – เฉลิมพระเกียรติ)
- ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1083 (น่าน้อย – บรรจบทางหลวงหมายเลข 1123 (ปางไฮ))
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1091 (แยกทางหลวงหมายเลข 1021 (จุน) – น่าน)
- ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1148 (ท่าวังผา – เชียงคำ)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1216 (แยกทางหลวงหมายเลข 101 (ร้องกวาง) – น่าน้อย)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1339 (นาหมื่น – บรรจบทางหลวงหมายเลข 1047 (บ้านสวน))

ทางรถไฟ จังหวัดน่านไม่มีเส้นทางรถไฟผ่าน แต่สามารถเดินทางโดยรถไฟมาลงได้ที่สถานีรถไฟเด่นชัย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ แล้วเดินทางต่อด้วยรถยนต์ไปตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 101 มายังจังหวัดน่าน ระยะทางประมาณ 140 กิโลเมตร

ท่าอากาศยาน มีท่าอากาศยานน่านซึ่งเป็นสนามบินพาณิชย์ ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของตัวเมืองน่าน ประมาณ 3 กิโลเมตร มีเที่ยวบินโดยสารจากท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และท่าอากาศยานดอนเมือง

จังหวัดน่าน มีจุดผ่านแดนถาวร 1 แห่ง และจุดผ่อนปรนมี 2 แห่งได้แก่

ถาวร 1. ด่านห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ เป็นเขตต่อกับบ้านน้ำเงิน เมืองเงิน แขวงไชยบุรี ส.ป.ป. ลาว

ผ่อนปรน 1. บ้านห้วยสะแตง ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง เป็นเขตติดต่อกับบ้านป่าหว่าน เมืองเชียงฮ้อน แขวงไชยบุรี ส.ป.ป. ลาว

2. บ้านใหม่ชายแดน ตำบลชนแดน อำเภอสองแคว เป็นเขตติดต่อกับ บ้านเตสอง เมืองเชียงฮ้อน แขวงไชยบุรี ส.ป.ป. ลาว

3.1.5 ลักษณะทางประชากร

ในปี พ.ศ. 2561 จังหวัดน่าน มีประชากรทั้งสิ้น 166,378 หลังคาเรือน รวมทั้งสิ้น 478,989 คน แยกเป็นชาย 240,313 คน หญิง 238,676 คน

กลุ่มชาติพันธุ์

ประชากรในจังหวัดน่านมีอยู่อย่างเบาบางเป็นอันดับ 3 ของประเทศ กระจัดกระจายไปตามสภาพทางภูมิศาสตร์ แบ่งได้เป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่

ชาวไทยวน หรือ คนเมือง ส่วนใหญ่อพยพมาจากเชียงแสนและบริเวณต่างๆ ของ ล้านนา ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด

ชาวไทลื้อ (ไทลื้อ, ไทยอง) ส่วนใหญ่อพยพมาจากสิบสองปันนาและหัวเมืองต่างๆ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งมีทั้งอพยพมาด้วยความสมัครใจและอพยพมาเนื่องจากเกิดศึกสงครามทั้งภายใน หัวเมืองลื้อเอง และอพยพมากที่สุดในยุคเก็บผักใส่ซ้าเก็บข้าใส่เมืองของเจ้ากาวิละแห่งเชียงใหม่ และเจ้า อัครวรปัญญา แห่งนครน่าน และยุคของเจ้าสุมนเทวราช อีกทั้งมีการอพยพเข้ามาเรื่อยๆ ครั้งเกิดการปฏิวัติ การปกครองประเทศของจีน ชาวไทลื้ออาศัยตั้งบ้านเรือน อยู่กระจัดกระจายตามลุ่มน้ำต่างๆ ในจังหวัดน่านมี มากที่สุด คือ อำเภอปัวแทบทุกตำบล อำเภอท่าวังผา อำเภอสองแคว อำเภอเชียงกลาง และอำเภอทุ่งช้าง เลย ไปถึงอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ภาษาไทลื้อในจังหวัดน่าน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

(1) ไทลื้อฝั่งสิบสองปันนาตะวันออก ได้แก่ เมืองลำ เมืองมาง (อาศัยอยู่ แถบลุ่มแม่น้ำน่าน บริเวณชุมชนบ้านหนองบัว ตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา และแถวตำบลยอด อำเภอสอง แคว) สำเนียงพูดใกล้เคียงกับภาษาไทยอีสานปนลาวพวน

(2) ไทลื้อฝั่งสิบสองปันนาตะวันตก ได้แก่ เมืองยู่ เมืองยอง เมืองเชียงลาบ เมืองเสี้ยว (อาศัยอยู่แถบกลุ่มแม่น้ำย่าง บริเวณชุมชนตำบลยม ตำบลจอมพระ(บ้านถ่อน) อำเภอท่าวังผา แถบกลุ่มแม่น้ำปัว ตำบลศิลาเพชร ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว ถึงตำบลห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ) สำเนียงพูดเหมือนสำเนียงคนยองในจังหวัดลำพูน-เชียงใหม่

ชาวไทพวน หรือ ลาวพวน อยู่ที่บ้านฝายมูล อำเภอท่าวังผา และบ้านหลับมีนพวน อำเภอเวียงสา

ชาวไทเขิน หรือ ชาวขิ่น อพยพมาจากเชียงตุง ปัจจุบันส่วนใหญ่จะถูกกลืนทางวัฒนธรรมจากคนเมือง ทั้งภาษาพูดและเครื่องแต่งกาย แต่บางหมู่บ้านยังมีการนับถือผีเจ้าเมืองของไทเขินอยู่ จึงรู้ว่าเป็นไทเขิน เช่นบ้านหนองม่วง อำเภอท่าวังผา ส่วนบ้านเชียงยืน ตำบลยม อำเภอท่าวังผา ถูกชาวไทลื้อกลืนวัฒนธรรมจนไม่เหลือเค้าของชาวไทเขิน

ชาวไทใหญ่ หรือ เจี้ยว หรือ ไตโหลง มีถิ่นฐานในรัฐฉาน และเชียงตุง อาศัยอยู่บริเวณแกวอำเภอทุ่งช้าง ในปัจจุบันถูกกลืนวัฒนธรรมจนแทบแยกไม่ออกว่าเป็นชาวไทใหญ่

นอกจากนี้ในบริเวณที่สูงตามไหล่เขายังเป็นชุมชนของชนกลุ่มน้อยที่เรียกกันว่า "ชาวเขา" ได้แก่ ชาวม้ง, เมี่ยน, ลัวะหรือถิ่น, ขมุ รวมถึงชาวตองเหลืองหรือมาบลี ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา

ผู้คนในจังหวัดน่านจึงมีภาษาพูดที่หลากหลายด้วยเช่นกัน แต่ส่วนใหญ่จะพูดภาษาไทยถิ่นเหนือหรือคำเมืองสำเนียงน่าน

3.1.6 ลักษณะทางสังคม

จังหวัดน่าน แบ่งการปกครองออกเป็น 15 อำเภอ 99 ตำบล 980 หมู่บ้านได้ แก่ อำเภอเมืองน่าน อำเภอแม่จริม อำเภอบ้านหลวง อำเภอนาน้อย อำเภอปัว อำเภอท่าวังผา อำเภอเวียงสา อำเภอทุ่งช้าง อำเภอเชียงกลาง อำเภอนาหมื่น อำเภอสันติสุข อำเภอบ่อเกลือ อำเภอสองแคว อำเภอภูเพียง และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ แสดงได้ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 4 แสดงการแบ่งเขตการปกครองในจังหวัดน่าน

ลำดับที่	ชื่ออำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน
1	อำเภอเมืองน่าน	11	109
2	อำเภอแม่จริม	5	38
3	อำเภอบ้านหลวง	4	26
4	อำเภอนาน้อย	7	68
5	อำเภอปัว	12	107
6	อำเภอท่าวังผา	10	91
7	อำเภอเวียงสา	17	128
8	อำเภอทุ่งช้าง	4	40
9	อำเภอเชียงกลาง	6	60
10	อำเภอนาหมื่น	4	48
11	อำเภอสันติสุข	3	31
12	อำเภอบ่อเกลือ	4	39
13	อำเภอสองแคว	3	25
14	อำเภอภูเพียง	7	26
15	อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	2	22

ที่มา: จำนวนหมู่บ้าน จำแนกเป็นรายอำเภอและรายตำบล จังหวัดน่าน ณ เดือนธันวาคม พ.ศ.2558,

สำนักบริหาร ทะเบียนบ้าน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

สภาพทางสังคม จังหวัดน่านมีการบริการทางสังคมที่สำคัญดังนี้การศึกษา มีสถานศึกษา
จำแนกตามระดับได้ดังนี้

ระดับก่อนประถมศึกษา มีโรงเรียน 406 แห่ง

ระดับประถมศึกษา มีโรงเรียน 431 แห่ง

ระดับมัธยมต้นและมัธยมปลายมีโรงเรียน 31 แห่ง

ระดับอุดมศึกษา มีวิทยาลัย 3 แห่ง

ไฟฟ้า จังหวัดน่านมีโรงจักรไฟฟ้า 3 แห่ง สามารถจ่ายกระแสไฟฟ้าครอบคลุม 814 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 97.3 จำหน่ายกระแสไฟฟ้า 140.48 ล้านยูนิต โดยยังมีหมู่บ้านที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ 2 หมู่บ้าน

ประปา จังหวัดน่านมีประปา 3 แห่ง ได้แก่ สำนักงานประป่าน่าน กำลังการผลิต 6,720 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน หน่วยบริการกลางเวียง อำเภอเวียงสา กำลังการผลิต 1,200 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และหน่วยบริการน่าน้อย กำลังการผลิต 1,200 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน การป้องกันน้ำท่วมและการระบายน้ำ จังหวัดน่านได้สร้างสถานีสูบน้ำและเขื่อนกันน้ำ

ระบบโทรคมนาคม จังหวัดน่านมีบริการระบบอินเทอร์เน็ตครอบคลุมพื้นที่ อำเภอเมืองน่าน และอำเภอเวียงสา อำเภอปัว อำเภอท่าช้าง อำเภอเชียงกลาง อำเภอทุ่งช้าง อำเภอนาน้อย อำเภอสันติสุข

3.1.7 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

สมัยโบราณเศรษฐกิจของเมืองน่านเป็นเศรษฐกิจหมู่บ้านแบบเลี้ยงดูตนเอง ไม่นิยมการซื้อขาย ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายของเมืองน่าน มีบทบัญญัติที่เป็นการสนับสนุนการทำนาทำไร่ และให้การคุ้มครองเรื่องนี้เป็นพิเศษ เช่น การกำหนดโทษอย่างรุนแรงแก่ผู้ที่ลักขโมยหรือฆ่าวัวควายซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงที่ใช้ทำนา และยังสนับสนุนให้ราษฎรบุกเบิกที่ดินเป็นที่นาที่กำหนดในกฎหมายให้ราษฎรดูแลรักษาข้าวในนา ทำรั้วป้องกันสัตว์ที่จะเข้าไปเหยียบย่ำและให้ราษฎรควบคุมดูแลสัตว์เลี้ยงไม่ให้ไปเหยียบย่ำพืชผล

การค้าระยะไกลของน่านดำเนินไปโดยพวกฮ่อหรือพวกเงี้ยว และพวกพ่อค้าชาวเงินจากเชียงตุง ซึ่งนำเอาฝิ่นดิบและม้ามายาขาย ชาวบ้านมักไม่ทำการค้าขนาดใหญ่ผลิตข้าวเพียงพอต่อการบริโภคในแต่ละปี แม้จะปลูกข้าวได้มากแต่ใช้บริโภคเพียงในท้องถิ่นเช่นเดียวกับยาสูบ ไม่ใช่พืชการค้าที่จะทำกำไร ให้กับพ่อค้าชาวนามากนัก อย่างไรก็ตามน่านมีของป่า และทรัพยากรธรรมชาติที่ชาวบ้านนำมาขายที่สำคัญ คือเกลือสินเธาว์ เป็นการค้าที่ดำเนินมาแต่โบราณ นอกจากนี้แล้วยังมีไม้สัก ฝ้าย ยาสูบ ครั่ง สีเสียด งาช้าง เขากวางอ่อน กระดุกช้าง ไหมดิบ หนังกวาง หนังควาย และช้าง โดยส่งไปขายที่ เชียงใหม่ และพม่า ปีละ 2 – 3 ร้อยเชือก สำหรับทำงานในป่าไม้อีกด้วย

การค้าขายภายในตัวเมืองน่านมีตลาดกลางเมืองเป็นตลาดใหญ่ที่สุด และตลาดเก่าซึ่งเล็กกว่าในตอนเช้ามีผู้หญิงจากทั่วสารทิศของน่านจะทยอยเดินทางมาสู่ตลาดก่อนพระอาทิตย์ขึ้นมีผ้าคลุมไหล่ กันหนาวในฤดูหนาวนำตะกร้าบรรจุสินค้าเล็กๆ น้อยๆ ไปยังตลาดซึ่งมีกล่าวไว้ว่า “อยู่ภายในกำแพงที่ขวง หน้าเค้าสนามล้อมรอบสามด้านเป็นวัด และด้านตะวันตกเป็นหอคำซึ่งเป็นอาคารขนาดใหญ่ ผู้หญิงจะ นั่งเรียงรายเป็นแถว มีตะกร้าวางอยู่ข้างหน้าเหมือนกับในหลวงพระบาง และตลาดอื่นๆ สินค้า ประกอบด้วย ผลไม้ ขนมหั้บกรอบ ขนมหุ้บ ร่มหวายสำเร็จ ดอกไม้มีขายแต่จำนวนน้อยมาก มีเสียง หัวเราะและพูดคุย เป็นภาพที่สวยงามยิ่ง จนกระทั่งหมอกจางและพระอาทิตย์ขึ้นสู่ท้องฟ้า ผุ่งชนจะ ทยอยกลับไปอย่างเจี๊ยบๆ “ จากการบันทึกของข้าราชการไทยเมื่อปี พ.ศ.2428 และของชาวตะวันตก ในปี พ.ศ.2435ดูเหมือนว่ามีตลาดใหญ่ค้าขายในเวียงน่านเพียงแห่งเดียว สินค้าที่นำมาขายส่วนใหญ่ เป็นของป่ามีอาหารสด เครื่องขบเคี้ยวแต่ไม่มากนัก นอกจากนี้

มีร้านค้าของชาวจีนตั้งเรียงรายทาง กำแพงด้านตะวันออก สินค้าหลักเป็นพวกผ้าถุง โสร่ง ของขบเคี้ยว กล่อง ใส่หมากและเครื่องเงิน และมี พวกคาราวานฮ่อ นำสินค้าจำพวกรองเท้าจีน เสื้อกันหนาวขนแกะ ลูกบอลเงิน และไม้จันทน์ ลักษณะ ตลาดเวียงน่านจะค้าขายเฉพาะตอนเช้า หรือเรียกว่า”กาดมั่ว” (ตลาดเช้า) แม่ค้าและผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีภาพข่าวของชายตั้งเรียงรายกันไป เงินตราในเมืองน่านสมัยนั้นใช้เงินรูปหรือเงินแถบเป็นหลัก การแลกเปลี่ยนเงินจะมีเพียงเจ้าของร้านค้าชาวพม่า และชาวจีน ที่รับแลกเปลี่ยนเงินอัตราแลกเปลี่ยน เป็นราคาเดียวกับกรุงเทพฯ แต่นิยมแลกเงินตราเฉพาะในเวียง เมื่อออกไปรอบนอกไม่มีการใช้เงินตราในการแลกเปลี่ยน แต่เอาสิ่งของแลกเปลี่ยนแทน

จากการที่ชาวเมืองน่านมีการผลิตแบบเลี้ยงตนเอง และไม่นิยมซื้อขายโดยใช้เงินตราตามระบบ การค้าสมัยใหม่ การค้าที่ผ่านมาจึงอาศัยโดยกองคาราวานฮ่อ และพ่อค้าจีนที่เข้ามาเป็นครั้งคราว กองคาราวานเหล่านี้มาจากทางตอนเหนือ เป็นจีนฮ่อมุสลิม ซึ่งเดิมเป็นพวกกบฏไท่เผิงจากยูนนาน กวางสี และมณฑลอื่นๆ ของจีนหลังถูกปราบปรามก็หลบหนีมาอยู่แถบตั้งเกี้ยวและหลวงพระบางได้แก่ ฮ่อธงดำ ฮ่อธงเหลือง และอื่นๆ พ่อค้าฮ่อเริ่มเดินทางในฤดูหนาว และใช้เวลาเดินทางซื้อขายระหว่างทางเป็นระยะ 3 – 4 เดือน เส้นทางของคาราวานเริ่มจากฟูออร์ ซึ่งเดินทางผ่านสิบสองปันนา รัฐฉานเข้าสู่เชียงราย เชียงใหม่ มาถึงน่าน แพร่ พ่อค้าเหล่านี้เป็นพวกที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าตามระยะทางด้วยการนำสินค้าประเภทฝิ่น ไหมดิบ กระดิ่งวัว ขี้ผึ้ง ชา รองเท้าแบบจีน เสื้อหนังแกะ มันฮ่อ และรองเท้าแตะ มาขายเป็นระยะเวลาสั้นๆ ก่อนจะเดินทางต่อไปยังเมืองสาและเมืองแพร่ การค้าเงินรูปในอัตราแลกเปลี่ยน 3 สลึงต่อ 1 รูป

การค้าในเมืองน่านค่อยๆ ขยายตัวขึ้นอย่างช้าๆ กงสุลอังกฤษประจำน่านรายงานว่าเมื่อพ่อค้าอาซีฟ อยู่ 43 คน เป็นคนไทย 11 คน มีทุนการค้าประมาณ 10,000 รูป เป็นคนจีนในบังคับฝรั่งเศส 1 คน มีทุนการค้า 25,000 รูป 6 มีร้านค้าขายสินค้าอยู่ทางกำแพงด้านตะวันออก สินค้าหลัก คือ ผ้าถุงและผ้า โสร่ง สินค้าเบ็ดเตล็ดอย่างเช่น หนีบหมาก น้ำมันก๊าด ไม้ขีดไฟญี่ปุ่น ใบชาจีน เหล็กสำหรับทำมีด อาน มีราคาถูกจากอังกฤษ

อย่างไรก็ตามมีชาวจีนบางคนที่สร้างฐานะจากการเข้ามาในจังหวัดน่าน และเห็นการณ์ไกลทาง การค้าสามารถสร้างตัวจนมีฐานะร่ำรวย แต่ส่วนใหญ่แล้วเป็นช่วงหลังจากการปฏิรูปการปกครองเมืองน่าน ตั้งแต่ พ.ศ.2439 เป็นต้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการสร้างทางหลวงแผ่นดินติดต่อระหว่าง แพร่ – น่าน กับภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีพ่อค้าชาวจีนร่ำรวยขึ้นจากการค้าขายในสมัยสงครามโลก

3.1.8 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ในเขตผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวเมืองโบราณที่สร้างขึ้นประมาณปี พ.ศ. 1902 คือ เมืองภูเพียงแช่แห้ง ซึ่งตั้งอยู่บริเวณวัดพระธาตุแช่แห้งก่อนที่จะย้ายมาตั้งที่เวียงใต้ในปี พ.ศ. 1911 เวียงเหนือในปี พ.ศ. 2362 และเมืองน่านซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองน่านปัจจุบันในปี พ.ศ. 2397 มีโบราณสถานและศาสนสถานตั้งกระจายอยู่ทั่วไป โดยกลุ่มโบราณสถานและศาสนสถานสำคัญตั้งรวมกันอยู่ในบริเวณใจเมืองน่านและข้างเคียง ซึ่งเป็นศูนย์กลางเมืองน่านในอดีตที่ยังแสดงถึงองค์ประกอบโครงสร้างของ

เมืองโบราณล้านนา และในปัจจุบันยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบริหารของจังหวัดน่าน (เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด) และเป็นพื้นที่ที่ได้รับการกำหนดให้เป็นเขต “เมืองเก่าน่าน” เมืองเก่าประเภทที่ 4 ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 เช่นเดียวกับเวียงญ่เพียงแซ่แห่ง ที่ได้รับการบูรณะฟื้นฟูและอนุรักษ์ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อีกทั้งยังมีแหล่งชุมชนริมแม่น้ำน่านที่เอกลักษณ์ วัฒนธรรมที่เข้มแข็ง จึงกำหนดวิสัยทัศน์การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองน่านไว้ ตามวิสัยทัศน์ของการพัฒนา คือ

“น่าน เมืองเก่าที่มีชีวิตอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน”

“Living old city with creativity and sustainability”

โดยในส่วนของพัฒนาเชิงพื้นที่หรือการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว ได้มีการกำหนดแนวคิดในการพัฒนา คือ “เมืองเก่าที่มีชีวิต แหล่งศิลปวัฒนธรรมในที่ราบลุ่มแม่น้ำน่าน อนุรักษ์วิถี เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และยั่งยืนบนฐานชุมชน” โดยเป็นส่วนการพัฒนาสำคัญที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ได้กำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนา ดังนี้

1. การพัฒนาพื้นที่ย่านต่างๆ ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม โดยแสดงถึงอัตลักษณ์และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอันเป็นปุมประวัติของเมืองเก่าน่าน
2. การสร้างความเชื่อมโยงกลุ่มพื้นที่ชุมชนทางวัฒนธรรมของเมืองเก่าน่าน กลุ่มพื้นที่ชุมชนที่มีเอกลักษณ์วัฒนธรรมริมแม่น้ำน่าน
3. การวางแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยว ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท

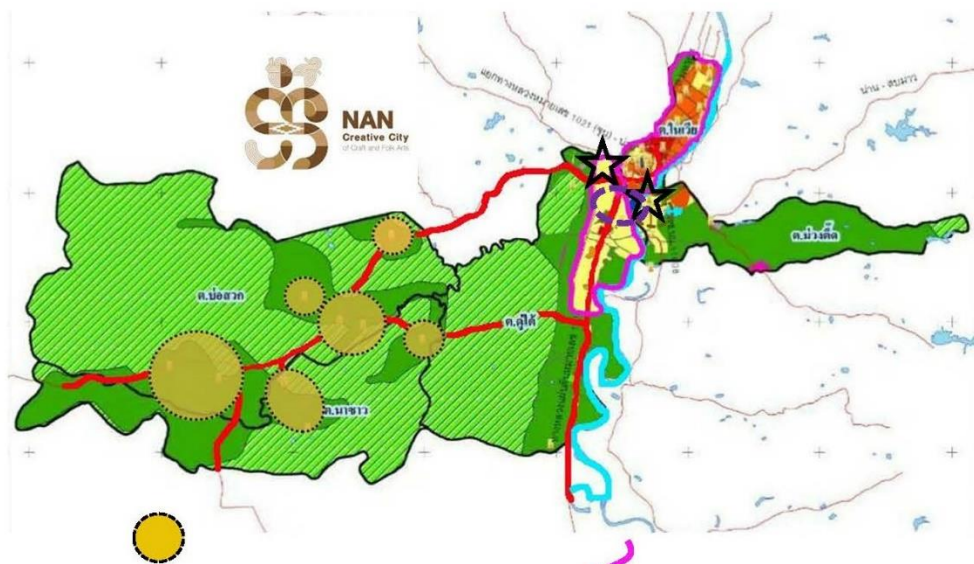
เป้าหมายการพัฒนาพื้นที่

1. เพื่อบูรณะฟื้นฟูและอนุรักษ์พื้นที่เมืองเก่าน่านให้ทำหน้าที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
2. สร้างความเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตเมืองเก่าน่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีศักยภาพ สามารถกำหนดเป้าหมายที่นำไปสู่การจัดทำโครงการพัฒนาได้ อาทิเช่น การวางระบบคมนาคมและการเดินทางเชื่อมโยงพื้นที่ศูนย์กลางเมืองเก่าน่านกับชุมชนโดยรอบศึกษาและนำเสนอแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบด้านบริการการท่องเที่ยว ของพื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมบริเวณต่างๆ
3. สร้างความชัดเจนของอัตลักษณ์ของเมือง มีเป้าหมายในการกำหนดพื้นที่ย่านต่างๆ ที่แสดงถึงบทบาท และกิจกรรมของพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ พื้นที่เมืองเก่าและเวียงพระธาตุแช่แห้ง ชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมริมแม่น้ำน่าน (ชุมชนศรีบุญเรือง ชุมชนคูใต้) พื้นที่พาณิชยกรรมบริการการท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์ผลในเชิงบูรณาการ พบว่า บทบาทการท่องเที่ยวของเมืองเก่าน่าน เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน เป็น “เมืองเก่าที่มีชีวิต” ที่ผู้คนยังอาศัยอยู่ร่วมกับแหล่งประวัติศาสตร์ได้ตามวิถีการดำรงชีวิตตามปกติของชุมชนเมือง จากผลการวิเคราะห์ด้าน

พฤติกรรมการท่องเที่ยว พบประเด็นสำคัญ คือ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาจังหวัดน่านยังใช้เวลาพำนักในเมือง น่านน้อยหรือกล่าวคือใช้เมืองน่านเป็นทางผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่นๆ ในพื้นที่ข้างเคียง เช่น อำเภอภูเพียง และอำเภอปัว ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกัน คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตเมืองส่วนใหญ่ยังมีจำนวนน้อย และจำกัดเฉพาะกลุ่มคนที่สนใจเฉพาะด้านประวัติศาสตร์หรือกลุ่มท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ดังนั้นแนวทางสำคัญของการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในเขตเมืองเก่าน่าน คือ “มุ่งเน้นการกระจายกิจกรรมการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวข้างเคียงเขตเมืองเก่าน่าน และใช้ศักยภาพของแม่น้ำน่านสร้างโอกาสในการพัฒนากิจกรรมใหม่ๆ” โดยเชื่อมโยงกิจกรรมจากศูนย์กลางเมืองเก่าไปยังพื้นที่โดยรอบ เพื่อกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางด้านธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ควบคู่กับการรักษาฐานนักท่องเที่ยวกลุ่มประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นกลุ่มหลักของเมืองไว้

เขตพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ ตำบลบ่อสวก ตำบลนาซาว ซึ่งเป็นแหล่งโบราณคดี ธรรมชาติและเล่นวิถีพื้นบ้าน ได้แก่ เตาเผาโบราณ ผ้าทอ สป่าสุ่มไก่อ

เขตพื้นที่บริการและนันทนาการ “ย่านใหม่” เช่น หลังเทศบาลเมือง

เขตศูนย์กลางการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ ใจกลางเมืองน่าน (ต.ในเวียง) และเวียงภูเพียง (พระธาตุแช่แห้ง)

เขตพื้นที่ท่องเที่ยวเชื่อมโยงหลัก ได้แก่ หนองน้ำครก วัดศรีบุญเรือง (เส้นทางประวัติศาสตร์และวิถีงานหัตถกรรมพื้นบ้าน(โคมมะเต่า, หัวเรือ) และชุมชนคูได่ วิถีเกษตรริมแม่น้ำน่าน

ภาพที่ 23 แสดงกรอบแนวคิดของการวางผังแม่บทเมืองเก่าน่าน

จากกรอบแนวคิดหลักที่มุ่งเน้น กระจายกิจกรรมการท่องเที่ยวจากที่เคยกระจุกตัวอยู่เฉพาะเขตเมืองเก่า นำให้กระจายออกไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพข้างเคียง สร้างการรับรู้แหล่งท่องเที่ยวรองรับให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเพิ่มระยะเวลาพำนักในเมืองเก่าให้นานขึ้น กระจายรายได้จากกิจกรรมท่องเที่ยวไปสู่ชุมชนข้างเคียงอย่างเสมอภาค นำสู่แนวคิดการวางผังแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งกำหนดแนวทางการพัฒนาตามกลุ่มกิจกรรมดังนี้

เขตศูนย์กลางการท่องเที่ยวหลัก

กลุ่มการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เมืองเก่า (ใจเมือง และพระธาตุแช่แห้ง)

(1) **พื้นที่เมืองเก่า** จากการศึกษา พบว่า บริเวณพื้นที่ใจเมืองเก่าเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์โดยเป็นประตูสู่ล้านนาเป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่มีความสมบูรณ์ และมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร อาทิเช่น กำแพงเมืองและ วัด ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ บทบาทและแนวทางการพัฒนา ในปัจจุบันมีการพัฒนาพื้นที่อย่างเต็มศักยภาพ มีโครงการและกิจกรรมจำนวนมากเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว แต่จากการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นควรให้ปรับปรุงระบบเดินทางเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถราง ทางจักรยาน หรือทางเท้า ที่มีร่มเงา การปรับปรุงแหล่งโบราณสถานหรือสถานที่พักผ่อนเหมาะสมน่าใช้งาน และการเพิ่มร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน

(2) **พื้นที่เวียงพระธาตุแช่แห้ง** เป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่สำคัญต่อคนเมืองเก่า และสถาปัตยกรรมศิลปกรรมที่มีความสมบูรณ์แสดงถึงความเป็นศิลปะล้านนา พื้นที่เวียงพระธาตุแช่แห้งเคยมีคูน้ำและคันดินที่เป็นคูเมืองและกำแพงเมืองสวางใหญ่ถูกทำลายไปเกือบหมด เหลือเพียงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นที่มีเฉพาะเมืองเดียว อันได้แก่ พระธาตุแช่แห้ง ที่ตั้งอยู่บนยอดภูเพียงแช่แห้ง ซึ่งเป็นศูนย์กลางของเมืองเดิมมีความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์และมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร บทบาทและแนวทางการพัฒนา เนื่องจากบริเวณย่านพระธาตุแช่แห้งมีขนาดพื้นที่ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงเล็กน้อย และถึงแม้ว่าจะมีเส้นทางสายหลักและสายย่อยที่สามารถเข้ามาในพื้นที่ แต่ทั้งนี้ต้องย้อนกลับไปทางเส้นทางเดิมทำให้การพัฒนาในพื้นที่ต้องสร้างกิจกรรมหรือสิ่งดึงดูดให้คนเข้ามาในพื้นที่และสามารถอยู่ในพื้นที่ได้นานมากขึ้น หรือพัฒนาและส่งเสริมพื้นที่บริเวณนี้ให้เป็นพื้นที่ต่อเนื่องเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง

เขตพื้นที่ท่องเที่ยวเชื่อมโยงหลัก หรือกลุ่มการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม

ได้แก่ หนองน้ำครก วัดศรีบุญเรือง (เส้นทางประวัติศาสตร์และวิถีงานหัตถกรรมพื้นบ้าน (โคมมะเต้า, หัวเรือ) และชุมชนตุ้ได้วิถีเกษตรริมน้ำน่าน

1. อบต.ม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง ตั้งอยู่ฝั่งทิศตะวันออกของเมืองเก่า เป็นย่านเกษตรกรรมที่มีชุมชนดั้งเดิมตั้งถิ่นฐานเกาะกลุ่มเป็นหมู่บ้านตามแนวแม่น้ำน่าน ผสมผสานกับบ้านพักอาศัยและพาณิชยกรรมที่เกาะกลุ่มตามแนวถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1168 จนถึงวัดพระธาตุแช่แห้ง ซึ่งควรเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงใจเมืองเก่า และวัดพระธาตุแช่แห้ง ที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มา

เยือนในพื้นที่โดยพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวสำคัญ ได้แก่ หนองน้ำครก ภูมิทัศน์ริมแม่น้ำน่านฝั่งภูเพียง วิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมชุมชนบ้านตึ๊ด ชุมชนศรีบุญเรือง พื้นที่เกษตรกรรมริมแม่น้ำน่าน บทบาทและแนวทางการพัฒนา ในปัจจุบันมีบทบาทเป็นชุมชนชนบทเกษตรกรรมที่รองรับการขยายตัวจากเขตเมืองเก่า มีวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ อีกทั้งยังมีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการยอมรับในระดับจังหวัด ดังนั้นจึงมีแนวความคิดพัฒนามีกิจกรรมเป้าหมายหลักคือ นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมควบคู่กับการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชน นำมาสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น ลานกิจกรรมชุมชนวัดศรีบุญเรือง(ริมแม่น้ำน่าน) เพื่ออเนกประสงค์ทั้งงานประเพณีแข่งเรือ การออกกำลังกาย และประเพณีสำคัญอื่นๆ ศูนย์เรียนรู้งานหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น โคมมะเต้า การปรับปรุงหนองน้ำครก การปรับปรุงภูมิทัศน์ตามแนวแม่น้ำน่าน ปรับปรุงระบบทางสัญจรในเขตชุมชนและถนนพุทธบูชา (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1168) และใช้รรางนำเที่ยวระบบไฟฟ้าเชื่อมโยงเข้ากับเขตเมืองเก่า

2. ชุมชนบ้านดอนมูล ตำบลคูใต้ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ตั้งอยู่ฝั่งทิศใต้ของเมืองเก่าในพื้นที่ยของเทศบาลตำบลคูใต้ จุดเด่นที่ควรมีการพัฒนาต่อยอดคือ การทำเกษตรริมแม่น้ำน่าน การทำงานหัตถกรรม และอาหารพื้นถิ่น นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนที่สำคัญและเป็นจุดเด่นคือ วัดพระธาตุเขาน้อย วัดพญาวัด กำแพงเมืองเก่าฝั่งใต้ ซึ่งเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวสำคัญ

บทบาทและแนวทางการพัฒนา ในปัจจุบันมีบทบาทเป็นย่านรองรับกิจกรรมการพักผ่อนตากอากาศและการขยายตัวของภาคธุรกิจการค้า เช่น ห้างสรรพสินค้า และโครงการพักอาศัยในรูปแบบบ้านจัดสรร มีแนวคิดพัฒนาเป็นย่านพักผ่อนสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบธรรมชาติแบบสงบเงียบ หรือกลุ่มผู้สูงอายุ โดยใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ของเขาน้อยและพื้นที่เกษตรกรรมเป็นต้นทุนสำคัญ เป็นประตูสู่เมืองเก่าด้วยการปรับปรุงภูมิทัศน์ถนนสายหลักของเมืองคือ ถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1091 ให้มีเอกลักษณ์ของเมืองเก่า และเชื่อมโยงกิจกรรมเข้ากับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น วัดพญาวัด กำแพงเมืองเก่า และวัดเขาน้อย ด้วยการปรับปรุงภูมิทัศน์ในย่านสถานที่ท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบรรางไฟฟ้า ทางจักรยาน เข้ากับพื้นที่ศูนย์กลางเมืองเก่า

เขตพื้นที่บริการและนันทนาการ “ย่านใหม่” เช่น หลังเทศบาลเมือง

เป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวของเมือง ประกอบไปด้วย

1. เขตพื้นที่ตอนเหนือของเขตเมืองเก่าในพื้นที่ยของเทศบาลเมืองน่าน

ซึ่งเชื่อมโยงกับ อบต.ผาสิงห์ มีสถานที่สำคัญ ได้แก่ สนามบินน่าน ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (หลังเทศบาลเมืองน่าน) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เป็นที่ตั้งของย่านพาณิชย์กรรมของเมืองบริเวณถนนสุมลเทวราช มีแหล่ง

ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม เช่น วัดสวนตาล วัดพระเกิด สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

2. เขตพื้นที่ตอนใต้ของเขตเมืองเก่าในพื้นที่ตำบลคู้ใต้ ซึ่งเชื่อมกับตำบลไชยสถาน และตำบลนาซาว ปัจจุบันเป็นย่านที่มีโรงแรมและสถานตากอากาศจำนวนมาก เช่น โรงแรม โอโซน พาร์ค น่าน ศศิคารา รีสอร์ท โรงแรมน่านเขาน้อย

บทบาทและแนวทางการพัฒนา ในปัจจุบันมีบทบาทเป็นย่านพาณิชย์กรรมหลัก แหล่งพักอาศัย และสถานที่ราชการของเมือง มีแนวคิดพัฒนาเพื่อดึงดูดกิจกรรมจากกลุ่มนักท่องเที่ยวขึ้นชอบเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม กลุ่มผู้สูงอายุที่ชื่นชอบความสะดวกสบายในเมือง โดยใช้ศักยภาพของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (เทศบาลเมืองน่าน) เป็นศูนย์กลางของการให้บริการ โดยกำหนดให้รถโดยสารบริเวณลานจอดรถที่กำหนดและใช้ระบบขนส่งขนาดเบา เช่น รถรางไฟฟ้า จักรยาน หรือ เดินเท้า เข้าเขตเมืองเก่าหรือเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ แนวทางดังกล่าวจะช่วยลดปัญหาจราจรในเขตเมือง แก้ปัญหาการจราจรที่หนาแน่น ลดปัญหาแรงสั่นสะเทือนของรถขนาดใหญ่ที่ส่งผลต่อโครงสร้างโบราณสถาน นอกจากนี้จัดให้มีระบบขนส่งสาธารณะเป็นรถไฟฟ้ารับส่งนักท่องเที่ยวจากสนามบินและสถานีขนส่งมายังศูนย์บริการนักท่องเที่ยว แนวทางนอกจากมีประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมแล้วยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจระดับชุมชน

จากแนวคิดดังกล่าวจะนำมาสู่ โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ตามเส้นทางสัญจรสายสำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเดินทาง เช่น ถนนผากอง ถนนมหายศ ถนนสมลเทวราช ถนนอนันตฤทธิเดช และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น วัดสวนตาล วัดพระเกิด วัดมิ่งคล พิพิธภัณฑพระพุทธรูปไม้และแหล่งเรียนรู้ชุมชน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) เป็นต้น

เขตพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ ตำบลบ่อสวก ตำบล นาซาว ซึ่งเป็นแหล่งโบราณคดี ธรรมชาติและเสน่ห์วิถีพื้นบ้าน ได้แก่ เต่าเผาโบราณ ผ้าทอ สปาสมุนไพร เป็นต้น

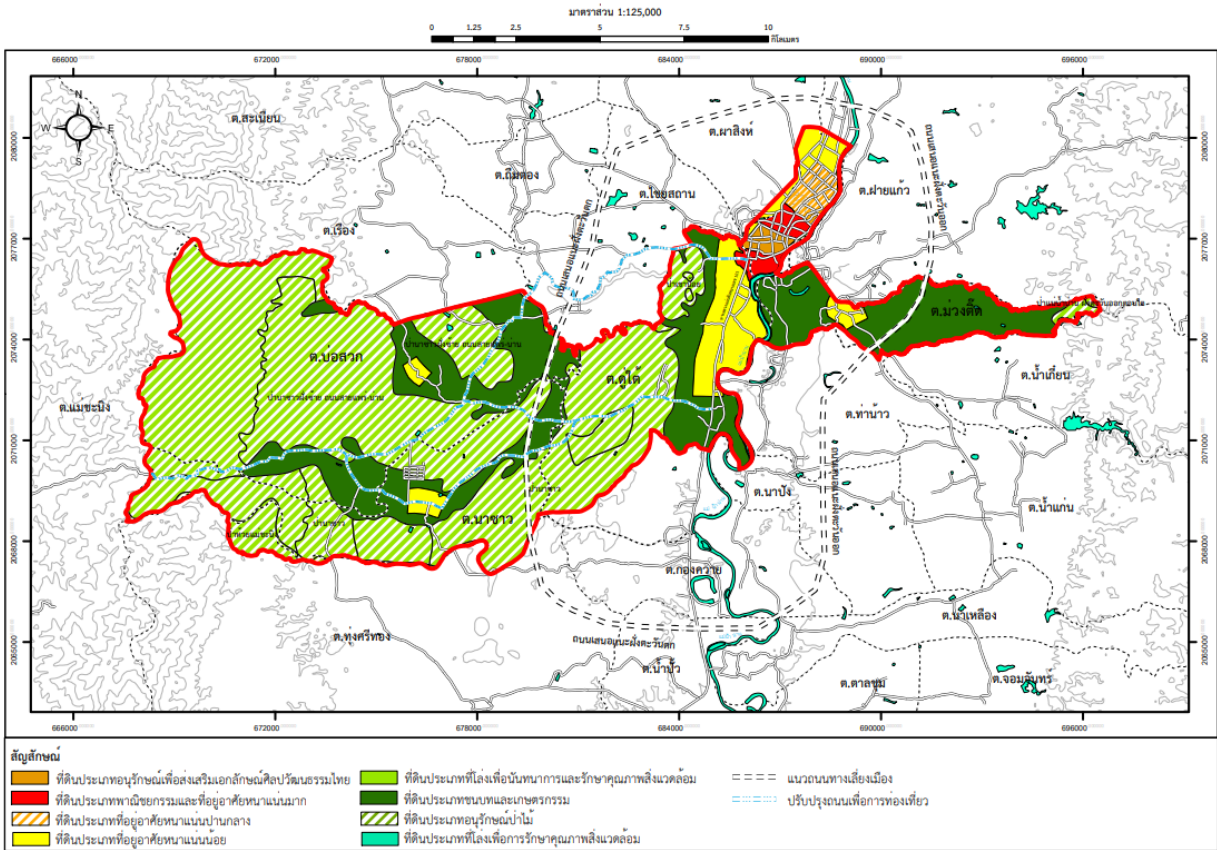
การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงพื้นที่นั้น เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากหลักการทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในภาคอุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยการรวมตัวของกลุ่มธุรกิจและสถาบันที่เกี่ยวข้องที่ดำเนินกิจการอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อสร้างความร่วมมือเกื้อหนุน เชื่อมโยงและเสริมกิจการซึ่งกันและกันอย่างครบวงจร โดยใช้ประโยชน์ของทำเลที่ตั้งของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงขึ้น มีเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกันภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม และบูรณาการปัจจัยสนับสนุนต่างๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคม สิ่งอำนวยความสะดวก บริการการท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลข่าวสาร และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวต่างๆ เป็นต้นเพื่อสร้างแรงดึงดูดทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาอยู่ในพื้นที่นานขึ้นและมีการใช้จ่ายมากขึ้น ด้านการท่องเที่ยวจะเน้นไปที่การวางแผนรองรับการท่องเที่ยวกระแสหลัก และการเตรียมพื้นที่ในอนาคตเพื่อสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เพื่อการท่องเที่ยวโดยต้องการให้มีการใช้

ประโยชน์ที่ดินเพื่อเสริมศักยภาพของพื้นที่ และมีการจัดการพื้นที่อย่างเหมาะสมและเป็นระเบียบ เพื่อให้เกิดการใช้พื้นที่อย่างยั่งยืน

ผังการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวถาวร

ได้กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาพิเศษ โดยแบ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. ที่ดินประเภทส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และเมืองเก่า (สีน้ำตาลอ่อน)- ภายในเขตเมืองเก่าถาวร และ พระธาตุแช่แห้ง
2. ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมเพื่อการท่องเที่ยว (สีแดง)
3. ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและการอยู่อาศัย (สีส้มทแยงขาว)
4. ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย (สีเหลือง)
5. ที่ดินประเภทโล่งนันทนาการเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม - (สีเขียวอ่อน)
6. ที่ดินประเภทเกษตรกรรม - (สีเขียว)
7. ที่ดินประเภทโล่งเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม - (สีฟ้า)
8. ที่ดินประเภทอนุรักษ์ป่าไม้ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ- (สีเขียวอ่อนทแยงขาว)

ผังการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวชั้นนำ

1. ที่ดินประเภทส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และเมืองเก่า - สีนํ้าตาลอ่อน

ในบริเวณเมืองเก่าและพระธาตุแช่แห้งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นพื้นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ท้องถิ่น เมืองเก่า และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยร่วมกับการบริการทางด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่กลางเมือง และการบริการการท่องเที่ยวแก่ชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน การพาณิชย์กรรม การอยู่อาศัย การหัตถอุตสาหกรรม หัตถกรรม การท่องเที่ยว หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น เว้นแต่เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินมาก่อนโดยชอบด้วยกฎหมาย การก่อสร้างอาคารแทนอาคารที่มีอยู่เดิมให้ดำเนินการได้ในกรณีที่เกิดจาก สาธารณภัย โดยการก่อสร้างต้องมีความสูงและขนาดของอาคารเท่าเดิม

2. ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม - (สีแดง)

มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นพื้นที่ให้บริการทางด้านพาณิชย์กรรม สถาบันการเงิน การบริหารธุรกิจ การจ้างงานภาคบริการการศึกษา สาธารณสุข การสาธารณสุข การสาธารณสุขร่วมกับการบริการ

ทางด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่กลางเมือง และการบริการการท่องเที่ยวแก่ชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

3. ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางและพาณิชยกรรม- (สีส้มแยงขาว)

มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นพื้นที่ให้บริการทางด้านพาณิชยกรรม และการอยู่อาศัย สถาบันการเงิน การบริหารธุรกิจ การจ้างงานภาคบริการการศึกษา สาธารณสุข การสาธารณสุข การสาธารณสุข การบริการการท่องเที่ยวแก่ชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน โฮมสเตย์ และกิจการที่เกี่ยวข้องกับการพักอาศัย

4. ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย- สีเหลือง

ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณสุข สาธารณูปการ และการบริการการท่องเที่ยวแก่ชุมชน โฮมสเตย์ และกิจการที่เกี่ยวข้องกับการพักอาศัยที่ดินประเภทนี้ ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด

5. ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สีเขียวอ่อน)

เฉพาะที่ดิน ซึ่งเป็นของรัฐ ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการ การรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมหรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น ที่ดินประเภทนี้ซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้ใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การอยู่อาศัยประเภท บ้านเดี่ยวที่ไม่ใช่การจัดสรรที่ดิน และเกษตรกรรมเท่านั้น

6. ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม- (สีเขียว)

มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นพื้นที่เกษตรกรรม หรือเกี่ยวข้องกับการเกษตร การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การหัตถอุตสาหกรรม หัตถกรรม การสาธารณสุข สาธารณูปการ

7. ที่ดินประเภทที่โล่งการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สีเขียวฟ้า)

เฉพาะที่ดิน ซึ่งเป็นของรัฐ ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการ การท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยว การรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมหรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น ที่ดินประเภทนี้ซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้ใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การอยู่อาศัยประเภท บ้านเดี่ยวที่ไม่ใช่การจัดสรรที่ดิน และเกษตรกรรมเท่านั้น

8. ที่ดินประเภทอนุรักษ์ป่าไม้ (สีเขียวอ่อน ทแยงขาว)

เฉพาะที่ดิน ซึ่งเป็นของรัฐ ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินการอนุรักษ์ป่าไม้ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น ที่ดินประเภทนี้ซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้ใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การอยู่อาศัยประเภท บ้านเดี่ยวที่ไม่ใช่การจัดสรรที่ดิน และเกษตรกรรมเท่านั้น

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ (คุณค่า 3 มิติ : Cultural, Historical, Natural)

คุณค่าด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แหล่งน้ำ เนื่องจากจังหวัดน่านเป็นภูเขาสูงมากมาย จึงเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำหลายสาย แหล่งน้ำที่สำคัญของจังหวัดน่าน คือ แม่น้ำน่าน ซึ่งมีต้นกำเนิดจากยอดดอยขุนน้ำน่านทางตอนเหนือของจังหวัดที่ไหลลงไปยังเขื่อนสิริกิติ์ในจังหวัดอุตรดิตถ์โดยไปบรรจบกับแม่น้ำปิงที่จังหวัดนครสวรรค์ เป็นแม่น้ำเจ้าพระยา นอกจากนี้ยังมีลำน้ำสาขาต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ลำน้ำว่าเกิดจากเทือกเขาจอม ลำน้ำสา กำเนิดจากเทือกเขาในเขตอำเภอเวียงสา ลำน้ำสมุนกำเนิดจากเทือกเขาตอยผาจิ อำเภอน้ำฝาง ลำน้ำแหวงเกิดจากเทือกเขาในเขตอำเภอบัว รวมทั้งยังมีต้นกำเนิดของอีกหนึ่งในแควสี่สายที่ไหลมา รวมกันเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา คือ แหล่งต้นแม่น้ำยม ซึ่งกระจายอยู่ในเขตอำเภอน้ำฝาง อำเภอเมืองน่าน และอำเภอบ้านหลวง เช่น ลำน้ำสมุน ลำน้ำย่าง เป็นต้น ทั้งนี้ยังมีอุทยาน 7 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ ดอยภูคา อุทยานแห่งชาติขุนน่าน อุทยานแห่งชาติขุนสถาน อุทยานแห่งชาติแม่จริม อุทยานแห่งชาติ นันทบุรีอุทยานแห่งชาติศรีน่าน และอุทยานแห่งชาติถ้ำสะเกิน

แหล่งแร่ จังหวัดน่านมีแหล่งแร่ที่สำคัญหลายชนิด ได้แก่ ถ่านหิน โครไมล์นิกเกิล แมกนีไซค์ ลิกไนต์แปโรต์ฟลูออไรต์แมงกานีส ดินขาว บอลเคลย์โอปอล หินประดับบุลแฟรม พลวง เหล็ก ยิปซัม ควอทซ์เฟลด์สปาร์หินอ่อน สังกะสีตะกั่ว ดีบุก หินประดับชนิดปูน และแร่ใยหิน นอกจากนี้ความสำคัญทางเศรษฐกิจแล้ว ยังมีแหล่งศึกษาทางด้านวิศวกรรมเหมืองแร่ได้ด้วย

แหล่งท่องเที่ยว จังหวัดน่าน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคเหนือ มีแหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติที่สวยงามน่าสนใจหลายแหล่ง เช่น น้ำตกตาดม่าน น้ำตกศิลาเพชร หมู่บ้านประมงปากนาย ล่องแก่งน้ำว่า อุทยานแห่งชาติทั้ง 7 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติดอยภูคา อุทยานแห่งชาติขุนน่าน อุทยานแห่งชาติขุนสถาน อุทยานแห่งชาติแม่จริม อุทยานชาตินันทบุรีอุทยานแห่งชาติศรีน่าน และอุทยานแห่งชาติถ้ำสะเกิน และวนอุทยาน 1 แห่ง คือ วนอุทยานถ้ำผาตูบ รวมทั้งมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าบางส่วน 1 แห่ง ได้แก่ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าดอยผาช้าง หมู่บ้านไทลื้อ บ้านหนองบัว สวนกาแพภูสัน ที่มีคุณภาพที่สุดของชนเผ่าเมี่ยน หมู่บ้านสันเจริญ อำเภอน้ำฝาง หมู่บ้านชมพูปากำ อำเภอบ่อเกลือ ต้นดอกชมพูภูคา อำเภอบัว กาแพภูยัคฆ์อำเภอบ่อเกลือ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน งามช้างดำ พระธาตุแช่แห้ง พระ

ธาตุเขาน้อย วัดภูมินทร์วัดช้างค้ำ วัดสวนตาล วัดหนองบัว แหล่งโบราณคดีเขา หินแก้ว เขาชมพูตอยปู่แก้ว ตอยภูทอก เป็นต้น

ชาวน่านมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำ ไม่ว่าจะเป็นการดำรงชีพด้วยการทำเกษตร การ บริโภคอุปโภคซึ่งใช้น้ำจากแม่น้ำน่านมาผลิตเป็นน้ำประปา ไปจนถึงการนันทนาการ แม่น้ำน่าน จึงเป็น นิเวศวิทยาที่สำคัญที่สุดของเมืองน่าน ซึ่งมีประเพณีการแข่งขันเรือเป็นประเพณีที่สำคัญของจังหวัด ปัจจุบัน แม่น้ำน่านและแม่น้ำสาขาที่สำคัญในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน คือ แม่น้ำสมุน ยังมีคุณภาพน้ำอยู่ในระดับดี มีความสะอาดปลอดภัย สามารถใช้อุปโภคบริโภคได้ เป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติ ทั้งปลาหลากหลายชนิด พืชผักต่างๆ รวมทั้งสาหร่ายน้ำจืดที่คนน่านนำมาทำอาหารรสชาติอร่อยเรียกว่า “ไก” อย่างไรก็ตาม แนวลำน้ำ น่านจะมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งอยู่เสมอ ดังนั้น หากมีการพัฒนาใดๆ ในอนาคต ก็ควรมีการตระหนักถึง แม่น้ำน่านควบคู่กันด้วยเสมอ เพราะหากนิเวศแม่น้ำเสีย คุณค่าของเมืองน่านย่อเสื่อมลงตามไปด้วย

ในขอบเขตพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน พื้นที่ส่วนใหญ่มี การใช้ประโยชน์การเกษตรกรรม และมีการปลูกสร้างอาคารที่อยู่อาศัย สถานที่ปฏิบัติงาน ห้างร้าน และสิ่ง อำนวยความสะดวกหนาแน่นในพื้นที่ตำบลในเวียงและตำบลตุ๊ใต้ พื้นที่ที่ยังคงความเป็นธรรมชาติยังคงมีอยู่และ คงคุณค่าทางธรรมชาติ ได้แก่

แม่น้ำน่านและลำน้ำสาขา ชาวน่านมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำ ไม่ว่าจะเป็นการ ดำรงชีพด้วยการทำเกษตร การบริโภคอุปโภคซึ่งใช้น้ำจากแม่น้ำน่านมาผลิตเป็นน้ำประปา ไปจนถึงการ นันทนาการ แม่น้ำน่าน จึงเป็นนิเวศวิทยาที่สำคัญที่สุดของเมืองน่าน ซึ่งมีประเพณีการแข่งขันเรือเป็นประเพณี ที่สำคัญของจังหวัด ปัจจุบันแม่น้ำน่านและแม่น้ำสาขาที่สำคัญในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน คือ แม่น้ำสมุน ยังมีคุณภาพน้ำอยู่ในระดับดี มีความสะอาดปลอดภัย สามารถใช้อุปโภคบริโภคได้ เป็นแหล่งอาหารตาม ธรรมชาติ ทั้งปลาหลากหลายชนิด พืชผักต่างๆ รวมทั้งสาหร่ายน้ำจืดที่คนน่านนำมาทำอาหารรสชาติอร่อย เรียกว่า “ไก” อย่างไรก็ตาม แนวลำน้ำน่านจะมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งอยู่เสมอ ดังนั้น หากมีการพัฒนาใดๆ ในอนาคต ก็ควรมีการตระหนักถึงแม่น้ำน่านควบคู่กันด้วยเสมอ เพราะหากนิเวศแม่น้ำเสีย คุณค่าของเมือง น่านย่อเสื่อมลงตามไปด้วย

แหล่งน้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการไหลของแม่น้ำน่านในอดีต เช่น หนองน้ำครก และหนองเต่า มีปรากฏในพื้นที่ตำบลม่วงตึ๊ด เป็นแหล่งกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง และเป็นแก้มลิงชะลอน้ำท่วมน้ำ หลากในฤดูฝน เป็นแหล่งอาศัยของนกประจำถิ่นและนกอพยพหลายหลายสายพันธุ์ รวมทั้งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ น่านานาชนิด ที่ชุมชนโดยรอบใช้เป็นแหล่งอาหารและนันทนาการ

ป่าชุมชน ที่เกิดจากสำนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่ตำบลตุ๊ใต้ ตำบลบ่อสวก ตำบลนาซาว และตำบลม่วงตึ๊ด รวมทั้งสวนภูมิรักษ์ในเขตเทศบาลเมืองน่านของตำบลในเวียง ยังคงเป็นแหล่งศึกษาพันธุ์ไม้ประจำถิ่น เป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติของชุมชนในบางฤดูกาล เช่น เห็ด ผลไม้ ป่า แผลง และน้ำผึ้ง

บ่อเกลือธรรมชาติ พบในพื้นที่ตำบลบ่อสวก แต่ไม่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนมีความเชื่อว่า เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีวิญญาณบรรพบุรุษคุ้มครอง การนำมาใช้ประโยชน์ต้องจัดพิธีกรรมและนำชีวิตคนเป็นเครื่องสังเวย จึงไม่มีใครกล้าเข้าไปพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์นอกจากเป็นเสมือน “โปง” ที่วัวควายของชาวบ้านที่เลี้ยงไว้บริเวณทุ่งนาโดยรอบเข้าไปตีมกิน

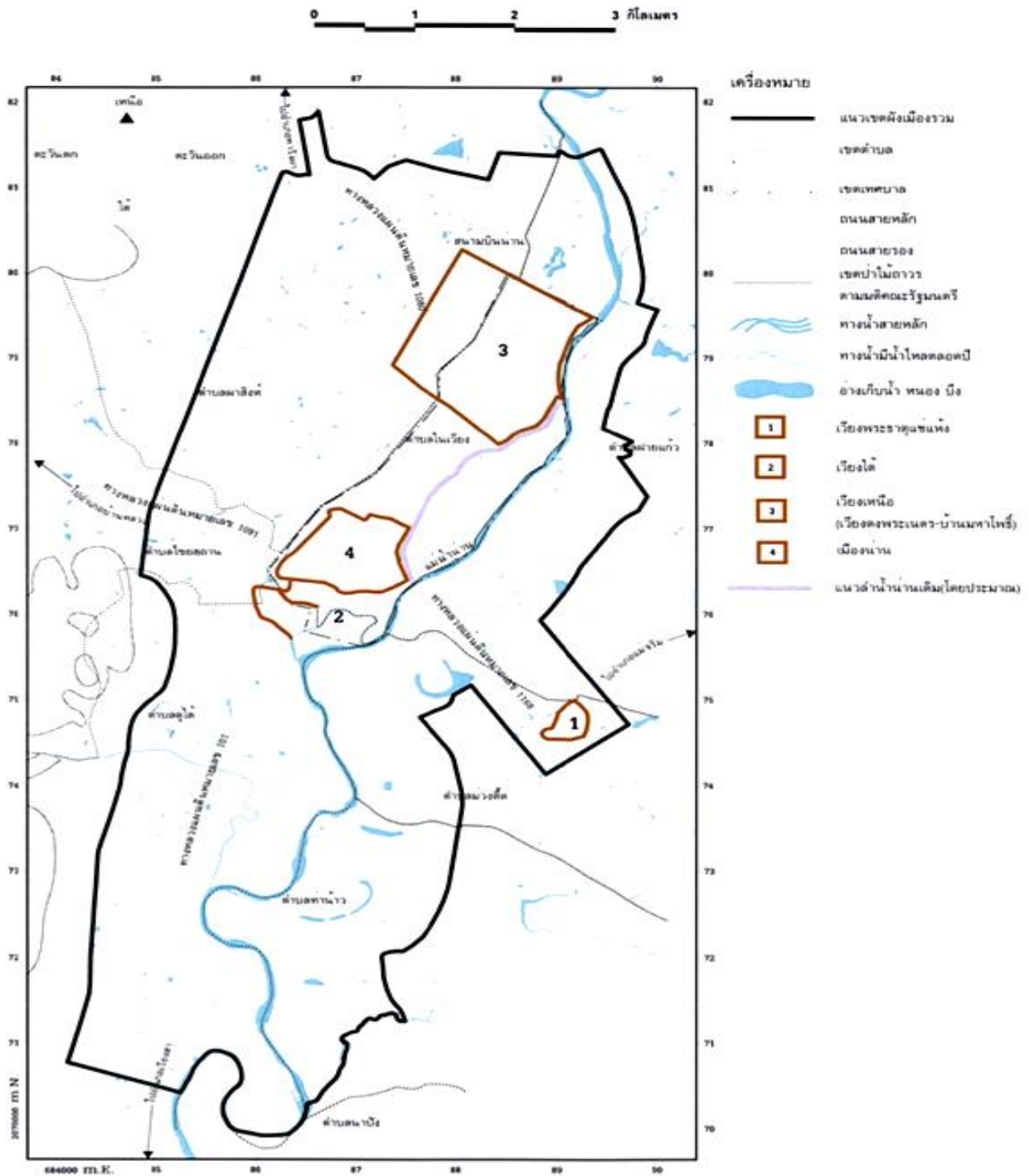
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

1) เวียงภูเพียงแช่แห้ง

สร้างในสมัยของพญาการเมืองในปี พ.ศ.1902 มีพระธาตุแช่แห้ง ซึ่งสร้างในปี พ.ศ. 1901 ตั้งอยู่บริเวณดอยภูเพียงแช่แห้งทางด้านตะวันออกของแม่น้ำน่าน เป็นศูนย์กลางเมือง เนื่องจากการขยายตัวเพิ่มขึ้นของประชากรในเมืองวรนคร โดยเลือกชัยภูมิที่เป็นศูนย์กลางในการติดต่อระหว่างหัวเมืองต่างๆ ที่อยู่ในเขตการปกครองของตนกับเมืองพันธมิตรอย่างกรุงสุโขทัย และเป็นการขยายอาณาเขต และอำนาจรัฐให้กว้างขวางออกไปจนติดเขตเมืองแพร่ และเมืองพะเยา อันจะนำมาซึ่งความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการทหารของน่าน ร่องรอยหลักฐานที่พบในปัจจุบัน คือ ร่องรอยของเมืองที่มีคูน้ำ คันดินล้อมรอบ 2 ชั้นมีรูปร่างคล้ายครึ่งวงกลม ล้อมรอบวัดพระธาตุแช่แห้งที่ตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลาง ถือเป็นภารกิจก่อสร้างเมือง ในบริเวณที่ราบลุ่มของแม่น้ำน่านเป็นครั้งแรก (รูปที่ 23 และภาพแผนที่ 24)

ภาพที่ 24 แสดงพระธาตุแช่แห้งและร่องรอยกำแพงเมือง

ภาพแผนที่ 25 แสดงแนวกำแพงเมืองโบราณในเขตผังเมืองรวมเมืองน่าน

2) เวียงใต้

พญาผากอง ได้สร้างเมืองใหม่ขึ้นบริเวณริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำน่าน เมื่อปี พ.ศ. 1911 เรียกว่า เมืองน่าน เนื่องจากเวียงภูเพียงแห้งแห้งประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งเป็นประจำ ตั้งอยู่ห่างจากเวียงภูเพียงแห้งแห้งประมาณ 60 เส้น ตัวเมืองมีรูปร่างคล้ายวงกลมมีกำแพงล้อมรอบ 3 ด้าน และมีลำน้ำน่าน ทำหน้าที่เป็นกำแพงเมืองด้านตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีวัดพญาวัตเป็นวัดกลางเวียง และใช้ลำน้ำ

น่าน เป็นเส้นทางสัญจร ค้าขาย แลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมกับเมืองทางตอนใต้ เช่น สุโขทัย ส่วนการเดินทางติดต่อกับอาณาจักรล้านช้าง เชียงแสน เชียงใหม่ พะเยา และแพร่ ใช้ช้างและม้า มีหลักฐานปรากฏในปัจจุบันคือ แนวคันดินใหญ่ที่ยังคงปรากฏร่องรอยบางส่วนให้เห็นอย่างชัดเจน ตั้งแต่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 จนถึงวัดพญาวัต (รูปที่ 25 และรูปที่ 26)

ภาพที่ 26 แสดงวัดพญาวัตและร่องรอยกำแพงเมืองริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101

ภาพที่ 27 แสดงแนวขอบเขตเวียงใต้ในอดีต

3) เวียงเหนือ

ในปี พ.ศ.2362 เจ้าสุมนเทวราช เจ้าผู้ครองเมืองน่านได้ย้ายเมืองไปตั้งทางตอนเหนือของเวียงน่าน บริเวณดงพระเนตรช้าง ซึ่งเป็นที่ดอน เนื่องจากในปี พ.ศ.2360 ได้เกิดน้ำท่วมเมืองน่านครั้งใหญ่ น้ำใน แม่น้ำน่านไหลท่วมเข้าสู่ตัวเมือง และกระแสน้ำได้พัดพาบ้านเรือนและกำแพงเมืองด้านทิศตะวันออกพังทลายลงทั้งแถบ และเรียกว่า เวียงเหนือ ตั้งอยู่ห่างจากเมืองเดิมไปประมาณ 2 กิโลเมตร ผังเมือง

มีรูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยมีแนวกำแพงเมืองด้านตะวันออกเลียบบไปตามแนวลำน้ำน่าน ห่างจากแม่น้ำน่าน ประมาณ 800 เมตร โดยมีวัดสภารศเป็นวัดหลวงกลางเวียง มีขอบเขตด้านเหนือ จดบ้านน้ำล้อม ด้านใต้จดทุ่ง น้ำริม ด้านตะวันออกยาวไปตามถนนสุนทรเทวราชในปัจจุบัน และด้านตะวันตกยาวไปตามแนวของขอบ สนามบิน ด้านนอก ปัจจุบันอยู่ในเขตบ้านมหาโพธิ์ และบ้านหัวเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน และยังปรากฏร่องรอยคูน้ำคันดินอยู่บ้าง เช่น บริเวณหน้าสนามบินน่าน (ภาพที่ 27 และภาพที่ 28)

ภาพที่ 28 แสดงวัดสภารศและร่องรอยคูเมืองเวียงเหนือ

ภาพที่ 29 แสดงขอบเขตเวียงเหนือในอดีต

4) เมืองน่าน

ในปี พ.ศ. 2397 เจ้าอนันตวรฤทธิเดช ได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจาก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ย้ายเมืองน่านจากเวียงเหนือกลับไปยังเมืองน่านเดิม เนื่องจากแม่น้ำ น่านเปลี่ยนเส้นทางถอยห่างจากกำแพงเมืองน่านไปมาก และได้ปฏิสังขรณ์กำแพงเมืองโดยการก่ออิฐถือปูน และศาสนสถานสำคัญ เช่น วัดช้างค้ำ วัดภูมินทร์ ฯลฯ จนแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2400 โดยตัวเมืองน่านหัวหน้า

เมืองออกสู่ลำน้ำ่าน หรือทิศตะวันออกเช่นเดียวกับหอคำหรือคุ้มหลวง ซึ่งเป็นที่ประทับของเจ้าเมืองโดยมีกำแพงเมือง 4 ด้าน ด้านยาวทอดไปตามลำน้ำ่าน เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตัวกำแพงสูงจากพื้นดินประมาณ 2 วา กำแพงด้านตะวันออกมีประตูชัย ประตูน้ำเข้ม ด้านตะวันตกมีประตูปล่องน้ำ ประตูหนองห้า ด้านเหนือมีประตูมีริม ด้านใต้มีประตูเชียงใหม่ ประตูท่าลี่ มีคูล้อม 3 ด้าน เว้นด้านตะวันออก ซึ่งเป็น ลำแม่น้ำ่านเดิมกั้นอยู่ จนคน่านผูกเป็นคำคล้องจองว่า “เจ็ดประตู หนึ่งหนอง สิบสองวัด” (ภาพที่ 29 และ ภาพที่ 30)

ภาพที่ 30 แสดงภาพกำแพงเมืองน่านด้านเหนือที่ยังคงเหลือในปัจจุบัน

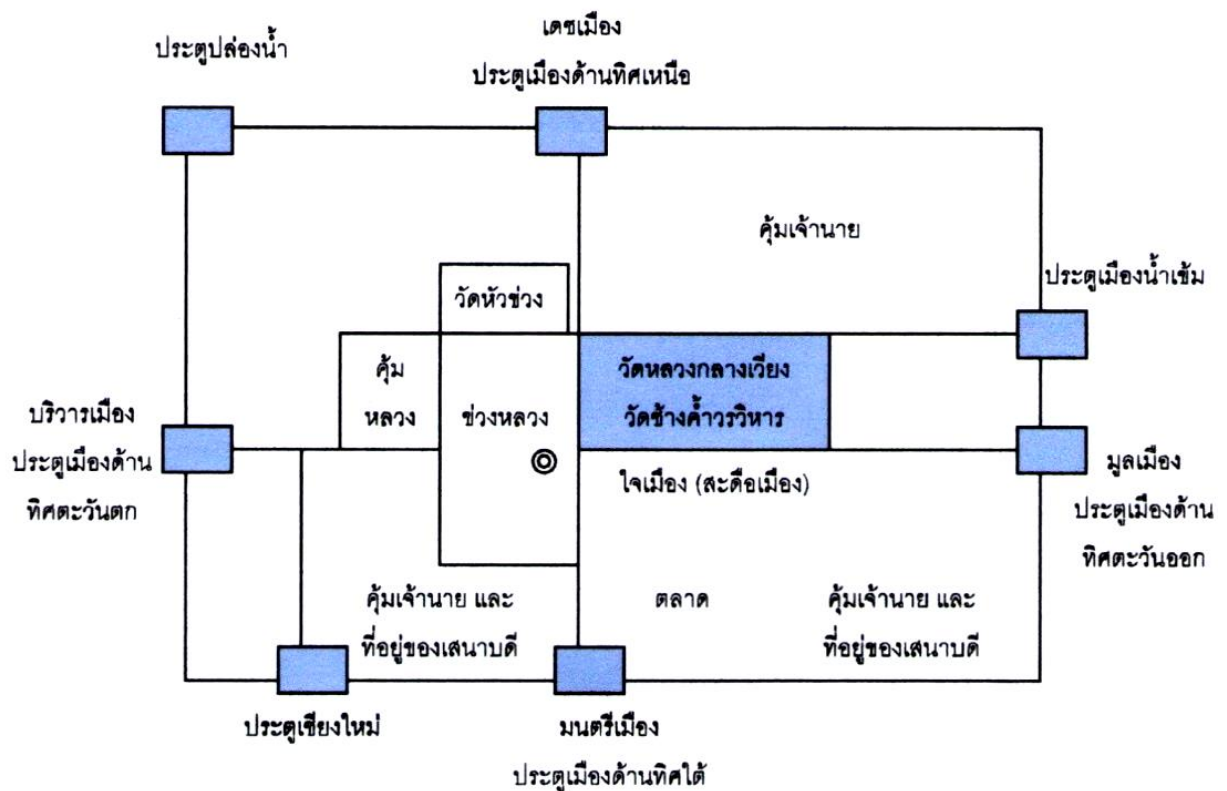
ภาพที่ 31 แสดงแนวกำแพงเมืองน่านในอดีต

การคมนาคมยังคงใช้ลำน้ำ่านเป็นเส้นทางสัญจรสายหลัก ในการติดต่อค้าขาย แลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมกับเมืองอยู่ทางตอนใต้ ส่วนการเดินทางติดต่อเมืองต่าง ๆ ทางตอนเหนือของไทยยังเป็นการเดินทางผ่านเส้นทางที่อยู่ในป่า โดยใช้ช้าง ซึ่งลำบากมากในฤดูฝน มีถนนเดินเลียบบไปตามแนวเสาโทรเลขเชื่อมกับเมืองแพร่เดินทางด้วยช้างใช้เวลาถึง 45 ชั่วโมง ระหว่างเมืองน่านกับเวียงเหนือ มีถนนเดินซึ่งต่อมา

พัฒนาเป็นถนนมหายศ และถนนสุนทรเทวราช และระหว่างเมืองน่านกับเวียงญ่เพียงแช่แห่งเป็นถนนเดิน ซึ่งต่อมาพัฒนาเป็นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1168

โครงสร้างองค์ประกอบของเมืองน่านในสมัยโบราณ

หลังจากเจ้าอนันตวรฤทธิเดชทำการบูรณะซ่อมแซมเมืองน่านในปี พ.ศ. 2400 แล้วเมืองน่านก็ไม่เคยย้ายศูนย์กลางการเมือง การบริหาร และการปกครองไปที่ใดอีกจนปัจจุบัน ดังนั้นโครงสร้างและองค์ประกอบของเมืองที่ยังคงเหลือให้เห็นปัจจุบันนี้ จึงเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของเมืองตามแนวคิดการวางผังเมืองล้านนาโบราณ มีโครงสร้างและองค์ประกอบที่สำคัญ คือ กำแพงเมือง ประตูเมือง ช่วง หรือลานโล่ง วัด วัง (หรือคุ้ม) ที่มีความสัมพันธ์ในเชิงที่ตั้ง กล่าวคือด้านใต้ของวัดหัวข่วงจะเป็นช่วงเมืองที่ตั้งอยู่หน้าคุ้ม (ภาพที่ 312.1) เป็นแบบแผน หรือการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งที่คล้ายคลึงกัน เกือบทุกเมืองในดินแดนล้านนา (เช่น เชียงใหม่ เชียงราย แพร่ น่าน พะเยา เชียงตุง เชียงรุ้ง เมืองยอง) แต่ปัจจุบัน มีเพียงเมืองน่านเพียงเมืองเดียวที่ยังคงอยู่ เพียงแต่มีรั้วพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน ซึ่งสร้างขึ้นภายหลังรวมทั้งถนนผากอง ซึ่งตั้งอยู่บนช่วงเมืองน่าน (ภาพที่ 32)

ที่มา : แผนที่ชุมชน เมืองเก่า น่าน, กองอนุรักษ์สิ่งแวดลอมธรรมชาติและศิลปกรรม
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอม พ.ศ.2548

โครงสร้างองค์ประกอบสำคัญของเมืองน่านโบราณ

หลักฐานเกี่ยวกับโครงสร้างและองค์ประกอบเมืองประวัติศาสตร์น่าน ที่ปรากฏตามเอกสารและการสำรวจมีดังนี้

- กำแพงเมืองและคูเมืองน่าน

กำแพงเมืองทิศตะวันออกมี 2 ประตู คือ ประตูไชย สำหรับเจ้านายชั้นสูงเสด็จทางชลมารค และประตูน้ำเข้ม ใช้ติดต่อค้าขายทางน้ำของชาวเมืองทั่วไป

กำแพงเมืองทิศเหนือ มี 2 ประตู คือ ประตูริม ใช้สำหรับเดินทางไปสู่ตอนเหนือของเมืองน่าน และประตูอมร ซึ่งสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2450 เพื่อสร้างถนนมหายศไปวัดสวนตาล

กำแพงเมืองทิศตะวันตก มี 2 ประตู คือ ประตูปล่องน้ำ ใช้ระบายน้ำ จากตัวเมืองออกนอกเมือง และประตูหนองห้า สำหรับชาวเมืองเดินออกไปทำไร่ นา นำผลผลิตเข้าเมือง

กำแพงเมืองทิศใต้ มี 2 ประตู คือ ประตูเชียงใหม่ เป็นทางออกไปต่างเมือง เช่น แพร่ เชียงใหม่และประตูท่าลี่ ซึ่งเป็นประตูที่นำศพออกไปเผานอกเมือง

คูเมืองอยู่ด้านนอกกำแพงเมืองสามด้าน ยกเว้นด้านทิศตะวันออกซึ่งมีแม่น้ำน่านเป็นปราการธรรมชาติ ภายนอกกำแพงเมืองเป็นเรือสวนไร่นาของชาวเมือง

- คุ่มหลวง (คุ่มแก้วหรือเวียงแก้ว) คือ บริเวณที่อยู่ของเจ้าผู้ครองนครเปรียบเสมือนวัง เป็นศูนย์กลางการเมือง และการปกครอง สำหรับเมืองน่านมีอาคารที่ตั้งอยู่ภายในคุ่มหลวงหลงเหลืออยู่เพียงหลังเดียวคือ หอคำ ซึ่งเป็นที่ประทับ ที่อถรรวราชการ และต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง
- วัดหลวง คือ วัดสำคัญใจกลางเมืองที่เจ้าผู้ครองนครน่านเป็นผู้สร้าง และทำนุบำรุงรักษา อย่างต่อเนื่องทุกรัชกาล ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของคุ่มหลวง วัดหลวงกลางเวียงของเมืองน่าน คือ วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร
- ชวงหลวง (ชวงเมือง หรือสนามหลวง) คือ ลานโล่งขนาดใหญ่ใจกลางเมือง ตั้งอยู่ด้านใต้ของวัดหัวชวงระหว่างคุ่มหลวง และวัดหลวงกลางเวียง ใช้เป็นที่ประกอบพระราชพิธี รัฐพิธี และงานประเพณีต่าง ๆ เช่น การต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง การจัดขบวนเสด็จออกนอกเมือง การตั้งศพเจ้านายก่อนนำไปปลงหรือเผาออกเมือง การทำพิธีพุทธาภิเษก พิธีสมโภชช้างเผือก พิธีสวนสนามตลอดจนเป็นตลาดนัดและที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวเมือง ชวงเมืองที่แท้จริงคือ บริเวณสนามหญ้าหน้าอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน ส่วนบริเวณลานโล่งหน้าวัดภูมินทร์ที่มีป้ายแสดงว่าเป็นชวงเมืองนั้น เทศบาลเมืองน่านได้จำลองขึ้นบนพื้นที่ที่เคยเป็นบริเวณของโรงเรียนจุมปีวนิดาภรณ์
- ใจเมือง (สะดือเมือง) ตั้งอยู่บริเวณใจกลางเมือง โดยถือเอาต้นไม้ใหญ่ เช่น ไม้ศรีหรือต้นโพธิ์ ต้นยาง ต้นลู่ (ต้นข่าง) เป็นที่สิงสถิตของเทวดาอารักษ์รักษาเมือง

ที่เรียกว่า เลื้อเมือง ตามคติความเชื่อล้านนา เป็นจุดสำคัญนิยมสร้าง เสาอินทขิล หรือ หลักเมือง

- สำหรับเมืองน่าน สันนิษฐานว่า ต้นโพธิ์กลางช่วงเมืองระหว่างคุ้มหลวงและวัดหลวง น่าจะเป็นบริเวณใจเมืองหรือสะดือเมือง อันเป็นที่ตั้งของหลักเมืองน่านในอดีต ปัจจุบันต้นโพธิ์นี้เป็นที่ตั้งของวัดน้อย ภายในบริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน

โบราณสถานที่ได้รับการขึ้นทะเบียนโดยกรมศิลปากร

แม้ว่าในเขตผังเมืองรวมเมืองน่านจะมีโบราณสถานและศาสนสถานจำนวนมาก แต่โบราณสถานและโบราณวัตถุ ที่ได้รับการคุ้มครองด้วยการขึ้นทะเบียนโดยกรมศิลปากรมีเพียง 18 แห่ง และส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกำแพงเมืองน่านสรุปได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงสรุปโบราณสถานในเขตผังเมืองรวมเมืองน่านที่ได้รับการขึ้นทะเบียนโดยกรมศิลปากร

1. โบราณสถานประเภทกำแพงเมืองคูเมือง							
ชื่อโบราณสถาน	ที่ตั้ง	ลำดับ ความสำคัญ	สิ่งสำคัญที่ขึ้น ทะเบียน	อายุสมัยของ การก่อสร้าง	ความสำคัญ	การประกาศขึ้นทะเบียน	ภาพประกอบ
กำแพง คูเมืองเมืองน่าน	ตำบลในเวียง	2	กำแพงเมืองก่ออิฐ และคูเมือง	กำแพงเมืองก่ออิฐที่ เหลืออยู่ในปัจจุบัน สร้างขึ้นสมัย ต้นรัตนโกสินทร์	เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และ โบราณคดี ที่มีความสำคัญ ต่อเรื่องราว เมืองน่าน	ประกาศขึ้นทะเบียนในราช กิจจานุเบกษา เล่มที่ 61 ตอน ที่ 65 ลงวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2487	
2. โบราณสถานประเภทศาสนสถาน							
วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร	ตำบลในเวียง	1	1. เจดีย์ช้างค้ำ (องค์ประธาน) 2. เจดีย์ทิพย์ 3. กุโหลง 4. วิหารหลวง	สร้างขึ้นโดยพระยา ภูเข็ง เมื่อปี จ.ศ. 763 (พ.ศ. 1949)	เป็นวัดหลวง (วัดประจำเมือง) จึงได้รับการทำนุบำรุงจาก เจ้าผู้ครองนครน่านอย่างใกล้ชิด สืบเนื่องกันต่อมา โบราณสถานและ โบราณวัตถุสำคัญ เช่น เจดีย์วัด ช้างค้ำ (ทรงระฆังแบบสุโขทัย) เจดีย์ทิพย์ กุโหลง วิหารหลวง พระเจ้า หลวง พระพุทธรูปสำริด สุโขทัย 2 องค์ เจดีย์บรรจุอัฐิ เจ้าผู้ครองนครน่าน 3 องค์ หอพระไตรปิฎก	- ประกาศขึ้นทะเบียนในราช กิจจานุเบกษา เล่มที่ 61 ตอน ที่ 65 ลงวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2487 - ประกาศกำหนดขอบเขตใน ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอนที่ 123 ลงวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2523	 เจดีย์ช้างค้ำ วิหารหลวง

ตารางที่ 5 แสดงสรุปโบราณสถานในเขตผังเมืองรวมเมืองน่านที่ได้รับการขึ้นทะเบียนโดยกรมศิลปากร (ต่อ)

2. โบราณสถานประเภทศาสนสถาน							
ชื่อโบราณสถาน	ที่ตั้ง	ลำดับ ความสำคัญ	สิ่งสำคัญที่ขึ้น ทะเบียน	อายุสมัยของ การก่อสร้าง	ความสำคัญ	การประกาศขึ้นทะเบียน	ภาพประกอบ
วัดภูมินทร์	ตำบลในเวียง	1	วิหารวัดภูมินทร์	ประมาณกลางพุทธศตวรรษที่ 22 ลงมา	เป็นวิหารผสมอุโบสถ แพนผังเป็นรูปกากบาท มีพระเจดีย์อยู่ศูนย์กลางประดิษฐานพระพุทธรูปปางพระพักตร์ออกทั้ง 4 ด้าน พบในศาสนสถานแบบพุกาม การสร้างพญานาคเลื้อยผ่านวิหารทิศตะวันออกตะวันตกส่งอิทธิพลในการสร้างวัดหลายแห่ง ในเมืองน่านจิตรกรรมฝาผนังเรื่อง “คัทธนกุมาร” แสดงวิถีชีวิต ชาวน่าน ชาวไทลื้อ	ประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดขอบเขตในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอนที่ 10 ลงวันที่ 24 มกราคม พ.ศ.2523	 <p>วิหารวัดภูมินทร์</p> <p>จิตรกรรมฝาผนัง</p>
วัดหัวข่วง	ตำบลในเวียง	1	เจดีย์วัดหัวข่วง	ไม่ปรากฏประวัติการสร้างที่แน่นอนได้รับการบูรณะ ราว พ.ศ.2425 และ พ.ศ.2472	เป็นเจดีย์ทรงปราสาทแบบล้านนาเป็นองค์ประกอบโครงสร้างสำคัญของเมืองน่านโบราณ โบราณสถานและโบราณวัตถุอื่นๆ ได้แก่ หอไตรและอุโบสถ	ประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดขอบเขตในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอนที่ 123 ลงวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ.2523	

ตารางที่ 5 แสดงสรุปโบราณสถานในเขตผังเมืองรวมเมืองน่านที่ได้รับการขึ้นทะเบียนโดยกรมศิลปากร (ต่อ)

2. โบราณสถานประเภทศาสนสถาน							
ชื่อโบราณสถาน	ที่ตั้ง	ลำดับ ความสำคัญ	สิ่งสำคัญที่ขึ้น ทะเบียน	อายุสมัยของ การก่อสร้าง	ความสำคัญ	การประกาศขึ้นทะเบียน	ภาพประกอบ
วัดพญาวัต	ตำบลคูใต้	1	เจดีย์เหลี่ยม 1 องค์	ไม่บันทึกประวัติการสร้างที่แน่นอนคาดว่าสร้างประมาณพุทธศตวรรษที่ 19 - 20 ปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ พ.ศ. 2353 - 2367 ในสมัยเจ้าสุนทรวรราช	เจดีย์ทรงปราสาท รูปสี่เหลี่ยมคล้ายกับเจดีย์กู่กุดศิลปกรรมแบบทวารวดี มีความสำคัญเกี่ยวกับเมืองน่าน ในสมัยต้นและหลงเหลือให้เห็นน้อยมาก ในภาคเหนือ โบราณสถานและโบราณวัตถุอื่น ๆ ได้แก่ ซุ้มโขง ปราสาทธรรมาสน์ คันทินเวียงใต้	<ul style="list-style-type: none"> - ประกาศขึ้นทะเบียนในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 61 ตอนที่ 65 ลงวันที่ 34 ตุลาคม พ.ศ.2487 - ประกาศกำหนดขอบเขตในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอนที่ 159 ลงวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2523 	
วัดกู่คำ	ตำบลในเวียง	2	เจดีย์พระธาตูกู่คำ	ไม่ปรากฏประวัติที่แน่นอน	เป็นฉบับของเจดีย์ที่ถูกสร้างในสกุลทางเมืองน่าน โบราณสถานและโบราณวัตถุอื่น ๆ ได้แก่ อุโบสถประดิษฐานพระพุทธรูปแบบไทใหญ่และเพดานเป็นศิลปะพม่า และกุฏิพระชยานันทมุนี	<ul style="list-style-type: none"> - ประกาศขึ้นทะเบียนในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 61 ตอนที่ 65 ลงวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ.2487 - ประกาศกำหนดขอบเขตในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอนที่ 159 ลงวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2523 	

ตารางที่ 5 แสดงสรุปโบราณสถานในเขตผังเมืองรวมเมืองน่านที่ได้รับการขึ้นทะเบียนโดยกรมศิลปากร (ต่อ)

2. โบราณสถานประเภทศาสนสถาน							
ชื่อโบราณสถาน	ที่ตั้ง	ลำดับ ความสำคัญ	สิ่งสำคัญที่ขึ้น ทะเบียน	อายุสมัยของ การก่อสร้าง	ความสำคัญ	การประกาศขึ้นทะเบียน	ภาพประกอบ
วัดพระยาพุก (วัดพญาภู)	ตำบลในเวียง	1	พระพุทธรูปประธาน ในวิหาร ก่อด้วยอิฐถือ ปูนปิดทอง หน้าตัก กว้าง 7 ศอก	พญาภูแข็ง (พญาภู) แห่ง ราชวงศ์ภูคา ได้ก่อสร้าง วัดนี้ในปี พ.ศ. 1956 ปฏิสังขรณ์ในปี พ.ศ. 2400	พระพุทธรูปประธานปางมารวิชัย สมัย เชียงแสนเป็นพระประธานขนาดใหญ่ ที่สุดในจังหวัดน่าน โบราณสถานและ โบราณวัตถุอื่นๆ ได้แก่ วิหาร พระพุทธรูปสำริด เจดีย์	ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 61 ตอนที่ 65 ลงวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ.2487	
วัดสวนตาล	ตำบลในเวียง	2	1. เจดีย์ 1 องค์ 2. พระพุทธรูป “พระเจ้าทองทิพย์” หน้าตักกว้าง 6 ศอก หล่อด้วยสำริดปิดทอง 1 องค์	พระนางปทุมวดี ราชเทวี มเหสีของพญา ภูแข็ง เป็นผู้สร้างเมื่อราว พ.ศ.1769	- เจดีย์ทรงดอกบัวตูมแบบสุโขทัย ได้รับ การบูรณะโดยการก่อครอบเจดีย์เดิม ในปี พ.ศ.2457 ในสมัยพระเจ้าสุริยะ พงษ์ผริตเดชฯ - พระเจ้าทองทิพย์ พระพุทธรูปปางมาร วิชัยสำริดหล่อขึ้นในสมัยพระเจ้าติโลก ราชครั้งที่ได้รับชัยชนะต่อเมืองน่าน เป็นศิลปะแบบสุโขทัย	- ประกาศใน ราชกิจ จา นุเบกษา เล่มที่ 61 ตอนที่ 65 ลงวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ.2487 - ประกาศกำหนดขอบเขตใน ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอนที่ 159 ลงวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2523 - พระเจ้าทองทิพย์ ขึ้น ทะเบียนเป็นโบราณวัตถุ แห่งชาติเมื่อปี พ.ศ.2529	 พระเจ้าทองทิพย์ เจดีย์สวนตาล

ตารางที่ 5 แสดงสรุปโบราณสถานในเขตผังเมืองรวมเมืองน่านที่ได้รับการขึ้นทะเบียนโดยกรมศิลปากร (ต่อ)

2. โบราณสถานประเภทศาสนสถาน							
ชื่อโบราณสถาน	ที่ตั้ง	ลำดับ ความสำคัญ	สิ่งสำคัญที่ขึ้น ทะเบียน	อายุสมัยของ การก่อสร้าง	ความสำคัญ	การประกาศขึ้นทะเบียน	ภาพประกอบ
วัดพระธาตุแช่แห้ง รวมหาวิหาร	ตำบล ฝายแก้ว	1	1. องค์พระธาตุ แช่แห้ง 2. วิหารหลวง 3. วิหารพระนอน 4. บันไดนาค	พระธาตุแช่แห้งสร้างใน สมัยเจ้าพญาคราญ การเมืองเป็นเจ้าครองว รนคร และ มีการบูรณะ ปฏิสังขรณ์ โดย เจ้าครองนครต่อ ๆ มา	พระธาตุแช่แห้ง สร้างในปี พ.ศ. 1901 โดยพญาการเมือง อันเป็นเหตุให้มีการ ย้ายเมืองตามมาชื่อว่า “เวียงแช่แห้ง” เป็นลักษณะงานล้านนายุคพระเมืองแก้ว โบราณสถานและโบราณวัตถุอื่น ๆ ได้แก่ วิหารหลวง วิหารพระนอน (ผสมผสานลักษณะล้านนา สุโขทัยและ ไทลื้อ) อุโบสถพระธาตุตะโก้ง บันไดนาค พระเจ้าทันใจ	- ประกาศขึ้นทะเบียนในราช กิจจานุเบกษา เล่มที่ 61 ตอนที่ 65 ลงวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2487 - ประกาศกำหนดขอบเขต ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอนที่ 159 ลงวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2523	 พระธาตุแช่แห้ง
วัดท่าล้อ	ตำบล ฝายแก้ว	3	เจดีย์ 1 องค์	ไม่ปรากฏประวัติ การสร้าง	เป็นเจดีย์ทรงกลมแบบพื้นเมืองน่าน ประชาชนในท้องถิ่นเชื่อกันว่าเป็นที่ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของ พระพุทธเจ้า	- ประกาศขึ้นทะเบียนในราช กิจจานุเบกษา เล่มที่ 61 ตอนที่ 65 ลงวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2487 - ประกาศกำหนดขอบเขต ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอนที่ 159 ลงวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2523	

ตารางที่ 5 แสดงสรุปโบราณสถานในเขตผังเมืองรวมเมืองน่านที่ได้รับการขึ้นทะเบียนโดยกรมศิลปากร (ต่อ)

3. โบราณสถานประเภทคุ้ม							
ชื่อโบราณสถาน	ที่ตั้ง	ลำดับ ความสำคัญ	สิ่งสำคัญที่ขึ้น ทะเบียน	อายุสมัยของ การก่อสร้าง	ความสำคัญ	การประกาศขึ้นทะเบียน	ภาพประกอบ
หอคำ (คุ้มหลวง)	มุมถนน ผากองกับ ถนนสุริยพงษ์	1	ตัวอาคาร	พุทธศตวรรษที่ 25	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนลงชั้นแบบ ตรีมุขรูปแบบผสมผสานศิลปะไทย และตะวันตก โครงสร้างภายในเป็น ไม้ พระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ โปรด ให้สร้างขึ้นในบริเวณคุ้มเดิมที่เป็น เรือนไม้สักผสมไม้ตะเคียน 7 หลัง เมื่อปี พ.ศ.2446 - ตั้งแต่ปี พ.ศ.2476 เป็นที่ตั้งศาลา กลางจังหวัดน่าน - ปี พ.ศ.2517 เป็นพิพิธภัณฑ สถานแห่งชาติน่าน เปิดบริการ ปี พ.ศ.2530 - เป็นอาคารอนุรักษ์ศิลปะ สถาปัตยกรรมดีเด่น ประเภทอาคาร สาธารณะ จากสมาคมสถาปนิก สยามฯ ในปี พ.ศ.2532 	<p>ปี พ.ศ.2546 จังหวัดน่าน กำหนดให้ หอคำ เป็น ศูนย์กลางของพื้นที่เมือง ประวัติศาสตร์น่านชั้นใน (หัวหวานเมืองน่าน) ตามประกาศจังหวัดน่าน เรื่องกำหนดขอบเขตพื้นที่ เมืองประวัติศาสตร์น่านชั้นใน (หัวหวานเมืองน่าน) ลงวันที่ 13 มกราคม พ.ศ.2546</p>	

ลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมเมืองน่านแบ่งตามยุคสมัย

จากการศึกษาด้านประวัติศาสตร์การพัฒนาเมืองน่าน จะเห็นว่าเมืองน่านมีความสัมพันธ์กับเมืองสำคัญหลายเมืองในช่วงเวลาต่าง ๆ กัน อันมีส่วนทำให้เมืองน่านได้รับเอาอิทธิพลทางรูปแบบศิลปวัฒนธรรมการผสมผสานกับศิลปะของท้องถิ่น ทำให้เกิดเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรมของเมืองน่าน หลักฐานที่เหลืออยู่ คืออาคารสิ่งก่อสร้างทางศาสนาที่สร้างด้วยอิฐ เนื่องจากมีความทนทาน ส่วนวังและบ้านเรือนที่สร้างด้วยไม้มักถูกทำลายโดยศึกสงครามและชำรุดไปตามเวลา

องค์ประกอบที่สำคัญของเมืองเก่า

องค์ประกอบที่สำคัญของเมืองเก่าน่าน ได้แก่ บ້อม ประตูเมือง กำแพงเมือง คูเมือง ซึ่งในอดีตพื้นที่ในเขตผังเมืองรวมเมืองน่าน เป็นที่ตั้งเมืองในยุคต่าง ๆ ตั้งแต่เวียงภูเพียงแช่แห้ง เวียงใต้ เวียงเหนือ และเมืองน่าน ที่หลงเหลืออยู่ คือ ร่องรอยของกำแพงเมืองในแต่ละยุคสมัย ซึ่งเหลืออยู่เพียงเล็กน้อย ได้แก่ กำแพงเมืองด้านเหนือของวัดมงคล คูเมืองริมถนนรอบเมืองด้านใต้ กำแพงดินตั้งแต่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 ถึงข้างวัดพญาวัต ร่องรอยคูเมืองเวียงภูเพียงแช่แห้ง และร่องรอยคูเมืองเวียงเหนือ หน้าสนามบิน

นอกจากนี้ลักษณะของบ້อมและประตูเมืองที่ปรากฏในภาพถ่ายเก่า และภาพจิตรกรรมฝาผนังในวิหารวัดภูมินทร์ มีแผนผังรูปแปดเหลี่ยม หลังสอบแหลมซ้อนกันสองชั้น ซึ่งไม่พบในกำแพงเมืองแห่งอื่นที่สร้างขึ้นใกล้เคียงกัน จึงน่าจะเป็นความแตกต่างที่ชัดเจนอีกประการหนึ่ง

คุณค่าด้านวัฒนธรรมแห่งวิถีชีวิต

1. อาหารท้องถิ่น

อาหารพื้นเมืองการจัดสำหรับอาหารลงในภาชนะที่เรียกว่า ชันโตก อาหารที่จัดลงในชันโตกเป็นอาหารพื้นบ้านของชุมชนน่านเช่น น้ำพริกอ่อง แกงแค แกงโสะ แกงฮังเล ใส่อั่ว น้ำพริกหนุ่ม แคบหมู และยังมีอาหารพื้นบ้านอื่นๆเช่น ลาบไก่ หลู้ ลาบหมูดิบ ลาบหมูคั่ว แกงเทียมไก่ แกงหน่อ (หน่อไม้) ยำหน่อ(หน่อไม้) ยำมะหนูน (ยำขนุน) น้ำพริกน้ำหน่อ(ทำจากหน่อไม้ดอง) น้ำพริกข่า แกงผักพื้นบ้าน ยาไก่ ห่อนึ่งจิ้น ห่อนึ่งไก่ ของกินเล่น เช่น ข้าวแต่น มะไฟจิ้นเชื่อมแห้ง ขนมต้ม อาหารเหล่านี้พบเห็นทั่วไปตามตลาดต่างๆ นอกจากนี้มีเมี่ยงคำ เมี่ยงลาว ของนางอำพันธ์ เชียงทา ที่บ้านมงคล กลุ่มแม่บ้านบ้านอรุณญาวาส โดยหัวหน้ากลุ่ม คือนางคล้าย โนราช รับผิดชอบขันโตกและอาหารพื้นบ้าน

2. การประกอบอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร มีการทำนาข้าวบริเวณที่ราบลุ่ม และทำการปลูกพืชไร่ เช่น ยาสูบ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเขียว ถั่วลิสง และสวนผลไม้ที่ทำการเพาะปลูกมาก ได้แก่ มะม่วง ลำไย มะขามหวาน ขนุนหนั่ง ลิ้นจี่ และส้มเขียวหวาน ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดน่าน หรือที่เรียกว่า ส้มสีทอง ด้านอุตสาหกรรมครัวเรือน ส่วนใหญ่มีการทอผ้าพื้นเมือง และ การทำเครื่องเงิน

3. การแต่งกาย

การแต่งกาย ประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๕ การแต่งกายของชาวน่านปรากฏใน ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์ ในเขตอำเภอเมือง ฯ ลักษณะผ้าทอเป็นผืนผ้าที่นำมาต่อให้เป็นรูป สี่เหลี่ยมผืนผ้า จะยกหรือปักลายมีเชิงชายหรือย้อมทอแบบใดก็ได้

ผ้าสำหรับผู้ชาย ผ้าด้อย และผ้าเตี่ยว คือผ้านุ่งของผู้ชาย เป็นผืนผ้าสี่เหลี่ยม นุ่งแบบเค็ดหม้ามคือ นุ่งอย่างถกเขมร บางที่มีการมัดนุ่งเป็นเกลียวให้กระชับ ผ้าตอง หรือผ้าหั่ว คือ ผ้าขาวม้าที่ใช้คาดเอวนุ่งก็ได้ เคียนหรือโพกศีรษะก็ได้ ผ้าขาวม้าไทลื้อแบบอำเภอทุ่งช้าง นิยมใส่ลาย จกหรือล้วงเป็นสีสดใส ตรงขึ้นผ้านิยมใช้ดินเงินดินทอง สอดในลวดลายด้วย ผ้าเซ็ด เป็นผ้าฝ้ายสีขาวทอด้วยการขีด (มก) เป็นลวดลายเรขาคณิตหรือรูปสัตว์ต่าง ๆ ส่วนผ้าเซ็ดจากอำเภอทุ่งช้างเป็น ผ้าทอด้วยวิธีการขีด และกรอบสลัสีต่างๆ ส่วนใหญ่จะทอด้วยผ้าฝ้าย บางผืนก็มีดินทองสลักด้วย ลวดลายเรขาคณิต เสื้อ เสื้อของผู้ชายไทลื้ออำเภอทุ่งช้าง ตัดเย็บด้วยผ้าม่อฮ่อมคอตั้งแขนยาว คอเสื้อเย็บตกแต่งแถบผ้าลายจก ติดกระดุมเงิน หมวก เป็นผ้าโพกแบบเคียนรอบศีรษะ เป็นผ้าฝ้ายสีขาว หรือผ้าแพรจับสีชมพู สำหรับไทลื้อเมืองเงินปกติจะใช้ผ้าโพกศีรษะสีดำ ในโอกาสพิเศษจะสวม หมวกผ้าที่มีลวดลายตินจก ตกแต่งอย่างสวยงาม

ผ้าสำหรับผู้หญิง ผู้หญิงนุ่งขึ้นป่อง ทอด้วยลวดลายขีด และขึ้นก่าน นับเป็นศิลปะ พื้นบ้าน ที่แสดงถึงความละเอียดประณีตของผู้ทอ บางลายแสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ด้วยการ ผูกปลายเส้นสี หรือการจก ผ้าขึ้น คือผ้าที่เย็บเป็นถุง มีขนาดสั้น ยาว หนา แคบ ต่าง ๆ กัน วิธีการนุ่ง ขึ้นของชาวเมืองน่าน จะทบจากซ้ายไปขวา หรือจากขวาไปซ้ายโดยเหน็บชายพกไว้ที่เอว ส่วนตีน

เชิงหรือตีนขึ้นจะเสมอกันมีสี่รูปแบบคือ แบบขึ้นเชียงแสน ขึ้นป่อง ขึ้นมาน และขึ้นตึกก ลื้อ เป็นลื้อแขนยาวสีคราม ตัวลื้อรูป เหวลอย มีสามหน้าเฉียงมา ผูกติดกันด้วยฝ้าย หรือแถบผ้าเล็กต่อมุมด้านซ้ายหรือขวาของลำตัว ชายลื้อนิยมยกลอยขึ้นทั้งสองข้าง สาบลื้อขลิบด้วยผ้าแถบสีต่าง ๆ ประดับด้วยกระดุมเงินเม็ดเล็ก ๆ เรียงกัน

4. อาคารพักอาศัย

อาคารพักอาศัยของเจ้านายและข้าราชการชั้นสูง

เมืองน่านได้ถูกปฏิรูปการปกครองให้เป็นแบบสยามมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2439 จากสภาพที่ห่างไกล ทำให้ได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงช้ากว่าพื้นที่อื่นๆ แต่ต่อมาได้รับรูปแบบสถาปัตยกรรมตามแบบเมืองหลวง แต่ได้ดัดแปลงให้มีรสนิยมแบบเมืองน่าน โดยนำลักษณะงานแบบล้านนาผสมผสานเข้าไปด้วย คຸ່ມของเจ้านายเมืองน่านส่วนใหญ่ กระจายอยู่โดยรอบคຸ່มหลวงซึ่งเป็นที่ประทับของเจ้าผู้ครองนครน่าน ภายหลังตกทอดสู่ทายาท บางแห่งขายหรือยกให้เป็นที่ทำการของราชการ มีเพียงไม่กี่หลังที่ยังคงลักษณะ ของตัวอาคารเดิมแต่ประโยชน์ใช้สอยเปลี่ยนไปหลายหลังรื้อออกแล้วขายที่ดินให้แก่ส่วนราชการและเอกชน โดยส่วนใหญ่สร้างในพุทธศตวรรษที่ 25 นอกจากคຸ່มหลวงและคຸ່มเจ้าราชบุตรซึ่งได้กล่าวถึงไปแล้ว ยังมีคຸ່มอื่นๆ ที่มีลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่หลงเหลืออยู่ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงอาคารพักอาศัยของเจ้านายและข้าราชการชั้นสูง

อาคาร	ที่ตั้ง	ความสำคัญ
	ถนนมหาพรหม ตะวันตกของหอคำ	เดิมเป็นที่พำนักของเจ้าเทพมาลา ธิดาคคนที่ 1 ของพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ กับแม่เจ้ายอดหล้า ต่อมาขายให้กับเจ้าบุญศรี เมืองชัย น้องชายแม่เจ้าบุญโฮม ณ น่าน ชายาเจ้าราช

 <p>คุ้มเจ้าเทพมาลา</p>		<p>บุตร (หมอกฟ้า ฦ น่าน) ปัจจุบันเป็นที่พำนักของทายาทเจ้าบุญศรี เมืองชัย</p>
 <p>คุ้มเจ้าทองดี</p>	<p>ถนนมหาพรหม ทิศเหนือของหอคำ</p> 	<p>พระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ โปรดให้สร้างคุ้มแห่งนี้ในปี พ.ศ. 2459 เพื่อเป็นที่อยู่ของบุตรธิดา ได้แก่ เจ้าเทพมาลา เจ้าเทพเกสร เจ้าอินแสงสี เจ้าจันทร์ทองดี เจ้าสุภาวดี เป็นอาคารสองชั้น ก่ออิฐถือปูนแบบศิลปะตะวันตก ภายหลังเจ้าสมสมัย วุฒิสอน (ฦ น่าน) ได้ขายให้แก่กระทรวงการคลัง ใช้เป็นสำนักงานที่ดินจังหวัดน่าน เรื่อยมาจนถึงเป็น พ.ศ. 2525 จึงย้ายมาใช้อาคารสำนักงานที่ดินปัจจุบัน ซึ่งสร้างอยู่หน้าคุ้มและได้บูรณะซ่อมแซมคุ้มในปี พ.ศ.2534</p>
 <p>คุ้มเจ้าเมฆวดี</p>	<p>ถนนมหายศ หลังโรงแรมเทวราช</p> 	<p>เดิมเป็นที่พำนักของเจ้าเมฆวดี ธิดาของเจ้าราชวงศ์ (โอรสของพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ) และเจ้าบัวเขียว ฦ น่าน ปัจจุบันเป็นที่อยู่ของธิดา คือ เจ้ามณเฑียรแก้วและครอบครัว</p>
 <p>บ้านเจ้าทองย่น</p>	<p>ถนนสุริยพงษ์ สี่แยกวัดศรีพันต้น</p> 	<p>เดิมเป็นที่อยู่ของเจ้าทองย่น (น้องเจ้าฟองคำ) และนายสมบูรณ์ รัตนวงษ์ชัย ปัจจุบันเป็นที่อยู่ของนายอดิศัย วิเศษวัฒน์</p>

ตารางที่ 6 แสดงอาคารพักอาศัยของเจ้านายและข้าราชการชั้นสูง (ต่อ)

อาคาร	ที่ตั้ง	ความสำคัญ
 <p>บ้านเจ้าบัวเชียว สวงวนศรี</p>	<p>เลขที่ 53 ถนนมหาวงศ์ ติดกับ โรงเรียนชินจง</p> 	<p>สร้างขึ้นปี พ.ศ.2479 โดยรอง อำมาตย์ตรีเสงี่ยม สวงวนศรี และเจ้า บัวเชียว สวงวนศรี (มหาศนันท์) เป็นเรือนแบบตะวันตก ซึ่งยังคง แบบแผนของบ้านทาง ภาคเหนือ ไว้ ปัจจุบันเป็นของนางสาว บุญงำ สวงวนศรี อดีตผู้อำนวยการโรงเรียน สตรีศรีน่าน ตัวบ้านได้รับการ ปรับปรุงให้อยู่ในสภาพดี เปลี่ยน กระเบื้องมุงหลังคาในปี พ.ศ.2521 และปรับเล้าเข้าเป็นห้องสำหรับใช้ งานและปรับขนบ้านเป็นโถง</p>
 <p>คุ้มเจ้าราชบุตร</p>	<p>อยู่แยกมหาพรหม ตรงข้ามวัดหัวข่วง</p> 	<p>คุ้มเจ้าราชบุตร (หมอกฟ้า ณ น่าน) ตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณวัดพระธาตุช้าง ค้ำาววิหาร อ.เมือง จ.น่าน ลักษณะ เป็นบ้านสถาปัตยกรรมพื้นบ้าน ผสมผสาน กับรูปแบบทางตะวันตก ที่นิยมสร้าง กันมากในสมัยร.5 ภายนอกตัวอาคารบ้านประดับด้วย ลวดลายไม้ฉลุ เป็นลายต่างๆ สวยงามมาก</p>
 <p>คุ้มเจ้าบัวเชียว</p>	<p>ถนนผากอง ตรงข้ามวัดภูมินทร์</p> 	<p>เป็นที่พำนักของเจ้าบัวเชียว ณ น่าน ธิดาของพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ ต่อมาทายาทขายให้นายธนา โลหะ โชติ ปัจจุบันถูกตัดแปลงไปมาก</p>

อาคารบ้านเรือนของราษฎรทั่วไป

การสร้างบ้านเรือนในสังคมเมืองน่านสมัยโบราณ จะบ่งบอกถึงการแบ่งชนชั้นหรือสถานภาพของบุคคล คือ เจ้าผู้ครองนคร คຸ້ມจะปลูกสร้างด้วยไม้สัก หลังคามุงด้วยกระเบื้องไม้ (แป้นเกล็ด) บ้านเรือนเจ้านาย หรือข้าราชการปลูกเรือนใช้ไม้ทำพื้นได้ แต่หลังคาต้องมุงด้วยหญ้าคาหรือตองติง ส่วนบ้านชาวบ้าน จะใช้ฟากไม้ไผ่ทำพื้นเรือน หลังคามุงด้วยหญ้าคา ห้ามตัดเทียมหรือตีเสมอจะได้รับโทษ (บัว โชคดี: 2478) ปัจจุบันในเขตตัวเมืองน่าน ยังมีอาคารดั้งเดิมอยู่เป็นจำนวนมากตั้งกระจายอยู่ทั่วไป อาคารเหล่านี้สร้างด้วยไม้ หรือไม้ผสมปูน เป็นบ้านชั้นเดียว ยกได้สูงหรือบ้านสองชั้น หลังคาทรงจั่ว ปันหย้า หรือมะนิลา

อาคารพักอาศัยกึ่งพาณิชย์

ในเมืองน่านพบว่ามีการใช้ประโยชน์อาคารจำนวนมากในรูปแบบผสม โดยเฉพาะในย่านธุรกิจการค้าที่ใช้พื้นที่ด้านหน้าอาคารหรือพื้นที่ชั้นล่างของอาคาร เพื่อประกอบธุรกิจการค้า และใช้พื้นที่ด้านหลังอาคาร หรือใช้พื้นที่ชั้นบนของอาคารเป็นที่พักอาศัย ดังเช่นบริเวณริมถนนสุมนเทวราช ซึ่งเป็นย่านธุรกิจการค้าของเมืองน่าน ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ยังมีอาคารไม้ดั้งเดิมเหลืออยู่บ้าง โครงสร้างของอาคารเป็นโครงสร้างไม้ส่วนใหญ่เป็นห้องแถวสองชั้น มีระเบียงชั้นบนที่คลุมทางเดินบริเวณด้านหน้าอาคารป้องกันแดด และฝนให้แก่ผู้ที่เดินเลือกซื้อสินค้า ที่ระเบียงจะใช้แผ่นไม้ฉลุทำเป็นเสาระเบียง หลังคาทรงจั่ว ปันหย้า หรือมะนิลา

เรือนพื้นถิ่น

ในอดีตราษฎรทั่วไป ไม่มีกำลังพอจะสร้างบ้านด้วยไม้จริงได้ จึงต้องก่อสร้างด้วยไม้ไผ่และยังมีกฎหมายห้ามไม่ให้บ้านเรือนราษฎรทั่วไปมุงหลังคาด้วยกระเบื้องไม้ ดังนั้นบ้านเรือนทั่วไปจึงมุงด้วยใบพลวงหรือใบแฝกเป็นพื้น สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เรือนไม้บัว หรือเรือนเครื่องผูก เป็นเรือนชั่วคราว สร้างด้วยไม้ไผ่ (ไม้บัว) หลังคามุง ใบตองติง (ใบพลวง) แฝก หรือหญ้าคา ตัวเรือนมีขนาดเล็ก พื้นยกสูง เพื่อป้องกันน้ำท่วม ใช้งานได้ 3 - 5 ปี ก่อสร้างเองได้ โดยไม่ต้องอาศัยช่างฝีมือ ปัจจุบันไม่พบเห็นในตัวเมือง

2. เรือนไม้จริงหรือเรือนเครื่องสับ เป็นเรือนถาวรโครงสร้างเป็นไม้จริงเกือบทั้งหลัง บางหลัง อาจใช้ไม้ไผ่ร่วมด้วย ยกพื้นสูงเพื่อป้องกันน้ำท่วม มีบันไดทางขึ้นนำสู่ตัวบ้านที่ชัดเจน และมีหลังคาคลุม หลังคามุงด้วยไม้แป้นเกล็ด กระเบื้องดินขอ กระเบื้องว่าว หรือกระเบื้องลอนคู่ มีความทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ตัวเรือนต้องอาศัยช่างฝีมือในการประกอบหรือปรุงเรือน แบ่งตามลักษณะหลังคาได้ 4 แบบ คือ หลังคาจั่ว หลังคาจั่วกา หลังคาปันหย้า และหลังคาแบบมะนิลา โดยเริ่มจากทรงจั่ว ต่อมาได้รับอิทธิพลจากยุโรป คือ ทรงปันหย้า หลังคาทุกด้านชนกันแบบปิรามิด ไม่มีหน้าจั่ว หลังคามุงกระเบื้อง แล้วต่อมาได้วิวัฒนาการเป็นเรือนมะนิลา คือ บางส่วน

เป็น ปั้นหย้า โดยเปิดบางส่วนให้มีหน้าจั่ว และในช่วงเวลาเดียวกันก็มี สถาปัตยกรรมแบบเรือนขนมปังขิงเผยแพร่เข้ามา มีการประดับประดาด้วยลายฉลุ ส่วนใหญ่พบในเรือนเจ้านาย

องค์ประกอบของเรือนพื้นถิ่นได้แก่ ตัวเรือน ห้องนอน เจ๊าหรือเต็น ชานครัวไฟ รัานน้ำ บันได พื้นบ้าน (ไต้ถุน) ห้องน้ำหรือที่อาบน้ำ เล้าหรือยุ้ง ช่างบ้านหรือลานบ้าน และ รั้ว (ส่วนใหญ่เป็นรั้วไม้ไผ่ปลูกพืชผักสวนครัว

อาคารอื่นๆ

อาคารสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ที่มีลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม

ตารางที่ 7 แสดงอาคารอื่นๆ ที่มีลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม

อาคาร	ที่ตั้ง	ความสำคัญ
โบสถ์และสถานศึกษาของคณะมิชชันนารี		
 <p>โบสถ์คริสต์จักรประสิทธิพรน่าน แห่งสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย</p>	 <p>ถนนรังสีเกษม โบสถ์คริสต์จักรประสิทธิพรน่าน แห่งสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย โรงเรียนน่านคริสเตียนศึกษา</p>	<p>ก่อตั้งโดยคณะมิชชันนารีชาวอเมริกัน คริสต์ศาสนิกายโปแตสแตนท์ ปัจจุบันยังคงใช้งานและอยู่ในสภาพเดิม</p>
 <p>โรงเรียนรังสีเกษม</p>	 <p>ถนนรังสีเกษม โบสถ์คริสต์จักรประสิทธิพรน่าน แห่งสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย โรงเรียนรังสีเกษม(เดิม) ตึกอยู่ภายในโรงเรียนน่านคริสเตียนศึกษา</p>	<p>สร้างขึ้นในปีพ.ศ.2447 ใช้เป็นสถานศึกษาของสตรี เป็นอาคารสองชั้นก่ออิฐแบบศิลปะตะวันตก ปัจจุบันยังคงรูปแบบเดิมอยู่</p>

ตารางที่ 7 แสดงอาคารอื่นๆ ที่มีลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม (ต่อ)

อาคาร	ที่ตั้ง	ความสำคัญ
 <p>ไอศถสภา</p>	<p>ถนนข้าหลวง</p> 	<p>ปัจจุบัน คือ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ เมืองน่าน อำมาตย์โทเจ้าราชวงศ์สิทธิสาร โอรสพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ พร้อมเจ้านายผู้เป็นบุตรหลาน สร้างขึ้นเพื่ออุทิศพระกุศลถวายพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ เนื่องในวันพิราลัย แล้วเสร็จ พ.ศ. 2416 และได้ทำการเป็นไอศถสภาของรัฐบาล เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2468</p>
 <p>โรงเรียนลินกัลย้อแคเดมี</p>	<p>ถนนสุมนเทวราช</p> 	<p>ใช้เป็นสถานศึกษาของชาย น่าจะสร้างในระยะเวลาเดียวกับโรงเรียนรังสีเกษม เป็นอาคารสองชั้นก่ออิฐแบบศิลปะตะวันตก ต่อมาในปี พ.ศ. 2511 โรงเรียนทั้งสองแห่งรวมเป็นโรงเรียนเดียวกัน ใช้ชื่อว่า โรงเรียนน่าน คริสเตียนศึกษา</p>
 <p>สะพานกรุงศรี</p>	<p>ถนนสุริยพงษ์</p> 	<p>สร้างโดยมหาอำมาตย์ตรี พระยากรุงศรีสวัสดิการ ปลัดประจำมณฑลนครน่าน เมื่อ พ.ศ. 2473 จากอิฐเก่าของกำแพงเมืองน่านด้านทิศตะวันออกที่ติดกับวัดกู่คำ มาสร้างแทนสะพานไม้ที่พระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ ทรงสร้าง</p>

คุณค่าด้านวัฒนธรรม

ศาสนาพิธีกรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียม

พิธีกรรมต่างๆ การทำบายศรี สู่ขวัญ การตัดตุง (ธง) พบอยู่ทั่วไป เช่น ที่ บ้านมณเฑียร บ้านเชียงแข็ง หมอเมืองที่บ้านหัวเวียงใต้ ต.ต.สุบิน คำป้อ เป็นการทำพิธี สะเดาะเคราะห์ บูชาเทียน บายศรีสู่ขวัญงานบวช และงานแต่งงาน

ภาษาวรรณกรรมท้องถิ่น/ตำนาน/เรื่องเล่า

จังหวัดน่านมีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 700 ปี มีอารยธรรมเคียงคู่กันมากับอาณาจักรสุโขทัย กลุ่มคนในจังหวัดน่านนอกจากจะมีภาษาพูดแล้ว ยังมีอักษรใช้เขียนได้แก่ อักษรธรรมล้านนา อักษรฝักขาม อักษรไทยนเทศ (ขอมเมือง) มีการจดเรื่องราวต่างๆ เป็นลายลักษณ์อักษร จึงทำให้ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีต่างๆ มีการสืบทอดกันมาจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรม มีการจารึกลงในวัสดุต่างๆ แต่ที่พบเห็นมากที่สุด ได้แก่ การเขียนลงบนในลานและทับสา เอกสารโบราณเหล่านี้จะเก็บรักษาไว้อย่างดีโดยใส่ไว้ในหีบธรรม หรือบางที่ทางภาคกลางเรียกว่า ตู้พระไตรปิฎก เก็บรักษาไว้ในหอพระไตรปิฎกของวัดทุกวัด ซึ่งเปรียบเสมือนหอสมุดของวัดนั่นเอง หอไตรที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดน่าน คือหอไตรวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร สร้างในสมัยพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ เป็นแหล่งที่เก็บเอกสารโบราณของจังหวัดน่านไว้เป็นจำนวนมาก จากการสำรวจพบว่าคัมภีร์โบราณ และเอกสารโบราณที่ได้อนุรักษ์ไว้ 12 วัด มีจำนวนคัมภีร์โบราณ 4,132 มัด 26,769 ผูก 6,065 เรื่อง แสดงให้เห็นถึงการเรียนการสอนของจังหวัดน่านในอดีตว่า วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอนทุกสาขาวิชาที่มีอยู่ในสมัยนั้น

วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ส่วนมากเป็นคัมภีร์ใบลาน วรรณกรรมที่เก่าแก่ที่สุดได้แก่ เรื่องวิมานวัตถุอยู่ในหมวดพระสุตันตปิฎก เขียนด้วยอักษรธรรมล้านนา ภาษาบาลี มีอายุกว่า 470 ปี เป็นคัมภีร์ใบลานของวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร

ตำนานราชวงศ์ตำนานเมือง ที่สำคัญได้แก่พงศาวดารเมืองน่าน และตำนานพระธาตุแช่แห้ง เป็นต้น

กฎหมาย มีกฎหมายที่สำคัญได้แก่ กฎหมายพญามังรายหรือมังราย
ธรรมศาสตร์ กฎหมายอาณาจักรหลักคำ

จารึกจากหลักฐานของจารึกหินทรายหรือหินชนวน มีจำนวน 12 หลัก
จารึกฐานพระพุทธรูป 3 แห่ง จารึกระฆังสำริด 2 ใบ อักษรที่ใช้จารึกใช้อักษรสามแบบคือ อักษรไทย
สุโขทัย อักษรธรรมล้านนา และอักษรฝักขาม ระยะแรกของจารึกจะใช้อักษรสุโขทัย ต่อมาจึงใช้
อักษรฝักขาม และอักษรธรรมล้านนาตามลำดับ

จารึกที่ปรากฏศักราชพบว่า จารึกอักษรไทยสุโขทัย เริ่มที่ปี พ.ศ.1970
จารึกอักษรฝักขาม เริ่มที่ปี พ.ศ.2043 และจารึกอักษรธรรมล้านนาเริ่มที่ปี พ.ศ.2091

จารึกคำปุสบถ พบที่วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อำเภอเมือง ฯ
สันนิษฐานว่าจารึกเมื่อปี พ.ศ.1935 พร้อมกับจารึกหลักที่ 45 ของเมืองน่าน เป็นจารึกบนหินทราย
แผ่นสี่เหลี่ยม อยู่ในสภาพชำรุดเดิมคงเป็นรูปใบเสมา ด้านที่หนึ่งมี 26 บรรทัด ด้านสองมี 10
บรรทัด แผ่นหินกว้าง 56.5 เซนติเมตร ยาว 39 เซนติเมตร จารึกด้วยอักษรไทยสุโขทัย เป็น
ภาษาไทยร้อยแก้ว เนื้อหาเป็นเรื่องราวของพระยาแห่งน่าน ทำสัญญาช่วยเหลือกันกับพระเจ้าไสย
ลือไทยผู้เป็นหลาน

จารึกวัดช้างค้ำ พบที่วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อำเภอเมือง ฯ จารึกเมื่อปี
พ.ศ.2091 เป็นจารึกหลักที่ 74 จารึกบนหินทรายรูปใบเสมา ขนาดกว้าง 40 เซนติเมตร ยาว 66
เซนติเมตร ใช้อักษรธรรมล้านนาเรียบเรียงเป็นร้อยแก้ว เนื้อหากว่าถึงพระยาพลเทพฤไชย บุรณะ
วิหารวัดหลวงกลางเวียงคือ วัดพระธาตุช้างค้ำ

จารึกฐานพระพุทธรูปวัดพญาอุองค์ที่หนึ่ง พบที่วัดพญาอุ อำเภอเมือง ฯ
จารึกเมื่อปี พ.ศ.1969 จารึกไว้ที่ฐานพระพุทธรูปปางลีลา มีขนาดกว้าง 36 เซนติเมตร ยาว 37
เซนติเมตร เป็นการจารึกลงบนเนื้อโลหะใช้อักษรไทยสุโขทัย เป็นภาษาไทยแบบร้อยแก้ว เนื้อหาเป็น
เรื่องสมเด็จพระเจ้าผาสุมผู้เสวยราชในนันทปุระ (น่าน) สร้างพระพุทธรูปห้าองค์ ประทานถึงพระศรี
อริยโมตรี

ตำนานวรรณกรรมพื้นบ้าน

อาณาจักรหลักคำ เป็นกฎหมายโบราณที่ใช้ปกครองตนเองของเมืองน่าน
และเมืองที่อยู่ในเขตปกครองของเมืองน่าน ในช่วงต้นสมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2395 ในสมัยพระ
เจ้านันทวรฤทธิเดช ฯ และได้ใช้ต่อมาจนถึง ปี พ.ศ.2439 ในสมัยพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดช ฯ

อาณาจักรหลักคำเขียนด้วยตัวอักษรล้านนา เป็นกฎหมายที่เน้นให้เห็น
ระเบียบปฏิบัติขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ข้อห้าม กฎเกณฑ์ต่าง ๆ อันเป็นการจัดระเบียบสังคมใน
สมัยนั้น นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นขอบเขตการปกครองของเมืองนั้น

กฎหมายสำคัญที่ลงโทษหนักคือการลักค้าย ระบุโทษไว้ว่า ผู้ลักค้ายไปฆ่า
กินจะถูกลงโทษถึงขั้นประหารชีวิต เพื่อมิให้เป็นเสี้ยนหนามแผ่นดินต่อไป

กฎหมายที่รักษาระรรมชาติแวดล้อมอันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น ห้ามฟันไร่
บริเวณต้นน้ำ และริมแม่น้ำ อันเป็นแหล่งกำเนิด และนำน้ำเข้าสู่ไร่นา ใครทำผิดจะถูกคุมขัง เชี่ยนหลัง
30 แส้ และปรับเงิน 330 น้ำผ่า นอกจากนี้ยังมีกฎหมายห้ามฆ่าค่างควาในถ้ำ ห้ามเบื้อปลาในน้ำ และ
ห้ามตัดต้นไม้บางชนิด

กฎหมายที่ควบคุมไม่ให้คนยากไร้ถูกขูดรีด เช่นการคิดดอกเบียไม่ว่าจะเป็
เงินตรา หรือข้าวก็ตาม จะต้องมึระยะเวลาถึงสามปี จึงคิดดอกเบียได้ ถ้ากู้นานถึง 9 ปี 10 ปี ก็ให้เอา
ดอกเบียเท่าเงินต้นเท่านั้น จะมากไปกว่านั้นไม่ได้ และการกำหนดเอาตัวลูกหนี้ให้มีสภาพเป็นทาส
จะต้องมีหนี้สินที่มีมูลค่าตั้งแต่ 300 ดอก(มาตราเงิน) ขึ้นไป

ศิลปกรรมท้องถิ่น / ประเพณี

พื้นที่ของจังหวัดน่านได้ปรากฏร่องรอยโบราณวัตถุ และโบราณสถานอันเป็น
หลักฐานสำคัญที่ แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการด้านศิลปกรรมที่ช่างชาวเมืองน่านร่วมกันสร้างสรรค์สืบเนื่อง
ลงมาตั้งแต่ราว กลางพุทธศตวรรษที่ 19 จนกระทั่งถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 25 ตลอดช่วงระยะเวลา 600
ปีที่ผ่านมา มรดกทางศิลปกรรมที่หลงเหลือสืบทอดมายังชนรุ่นหลังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต
ความเชื่่อมั่น ครั้ทธาในพระพุทศศาสนา และสภาวะการณ้ของบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี

เส้นทางสายหลักที่ชาวเมืองน่านใช้ติดต่อค้าขายและรับเอาอิทธิพล
ศิลปวัฒนธรรมจากโลก ภายนอก ได้แก่ แม่น้ำน่าน ซึ่งไหลไปบรรจบกับแม่น้ำปิง เป็นต้นแม่น้ำ
เจ้าพระยาที่นครสวรรค์ เส้นทาง สายนี้ใช้ติดต่อกับหัวเมืองในเขตที่ราบภาคกลางและชายฝั่งทะเล
เป็นทางส่งผ่านอิทธิพลศิลปะสุโขทัย ออยุธยา และรัตนโกสินทร์ ซึ่งให้อิทธิพลอย่างสูงแก่ศิลปะใน
เมืองน่าน ส่วนศิลปะล้านนา พม่า และลาว จะ ส่งอิทธิพลผ่านเส้นทางติดต่อทางช่องเขาด้าน
ตะวันตก และตะวันออกของที่ราบน่าน

พัฒนาการทางศิลปะที่เกิดขึ้นในเขตนครรัฐน่านส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นจาก
ปัจจัยภายนอกมากกว่า การสร้างสรรค์ด้วยความคิด หรือแนวทางของตนเอง ทั้งนี้เพราะเมืองน่าน

เป็นนครรัฐขนาดเล็ก มีจำนวน ประชากรและเขตปกครองอันจำกัด สภาพทางภูมิศาสตร์ปิดล้อมไปด้วยเทือกเขาสูง และป่าทึบ อยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดินใหญ่ ห่างไกลจากชายฝั่งทะเล ทำให้การพัฒนา ศิลปกรรมที่มีรูปแบบเฉพาะของตนเองจน สามารถส่งอิทธิพลไปยังแคว้นอื่นๆ เป็นไปได้ยาก ในทางตรงกันข้ามเมืองน่านกลับรับเอาอารยธรรม จากภายนอกเข้ามาเป็นแรงบันดาลใจในการ สร้างสรรค์งานศิลปะ โดยอิทธิพลทางด้านการเมืองและการ ปกครองจากแคว้นแคว้นหรืออาณาจักร ภายนอกซึ่งมีอำนาจมากกว่า มักจะเข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญต่อ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบศิลปะที่ ปรากฏขึ้นในเมืองน่านอีกทางหนึ่งด้วย

พระพุทธรูปต่างๆ และของใช้ภายในวัด วัดต่างๆ ในเขตเทศบาลน่านจะมี พระพุทธรูปไม้แกะสลักอยู่เป็นจำนวนมากเช่น ที่วัดสภารส เป็นพระไม้แกะสลักจากไม้จันทร์หอม ปางเปิดโลกประทับบนหลังเศียรช้าง จะนำมาแห่ขอฝนในยามบ้านเมืองแห้งแล้งไม่มีฝนฟ้าตกต้อง ตามฤดูกาลเรียกว่า พระขอฝน วัดพระเกิดพบพระพุทธรูปไม้เป็นจำนวนมากในพิพิธภัณฑสถานวัด พระเกิด และยังพบพระพุทธรูปไม้ ที่พิพิธภัณฑสถานพระพุทธรูปไม้ วัดน้ำล้อม และที่วัดมหาโพธิ์ซึ่งมี พระพุทธรูปไม้เป็นพระประธานในวิหาร ซึ่งเป็นพระพุทธรูปไม้ประทับยืนเปิดโลก สร้างด้วยไม้มงคล 9 ชนิด อัญเชิญมาจากวัดพระแก้วที่กรุงเทพฯ (บริเวณในค่ายสุริยพงษ์) มาประดิษฐานที่วัดมหา โพธิ์ในปัจจุบัน และยังพบว่ามี หอไตรเครื่องไม้ หอกลองพื้นเมือง (กลองปู่จา) ธรรมาสถูปาล้านนา ช่าง สกุนล้านนา กลองปู่จา เป็นกลองแบบล้านนา อยู่ในบริเวณวัดเกือบทุกวัด ด้านจิตรกรรมฝาผนัง ที่บอก เล่าประวัติชุมชนน่านได้ดีคือ จิตรกรรมฝาผนังที่วัดภูมินทร์ นอกจากนี้มีจิตรกรรมฝาผนังตามวัด ต่างๆเช่น วัดมิ่งเมือง วัดศรีพันต้น วัดมหาโพธิ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะบอกเล่าพุทธประวัติ

ประเพณี

เทศกาลงานบุญ ประเพณีที่เลื่องชื่อคือ การแข่งเรือในแม่น้ำน่าน ชุมชน เกือบทุกชุมชนจะส่งเรือแข่งเข้าร่วม โดยมีนัดปิดสนามในเดือนกันยายน และนัดปิดสนามต้นเดือน พฤศจิกายน เทศกาลปีใหม่ เทศบาลน่านจัดพิธีทำบุญตักบาตรที่ช่วงเมืองน่าน หน้าวัดภูมินทร์ มี นักท่องเที่ยวเข้ามาทำบุญตักบาตรจำนวนมาก และการจัดเทศกาลปีใหม่เมือง (สงกรานต์)ของเทศบาล เมืองน่าน ที่วัดสวนตาล คนน่านให้ความสำคัญกับเทศกาลปีใหม่เมืองมาก และจะมีระยะเวลา ยาวนานคือเริ่มตั้งแต่ประมาณวันที่ 10 – 17 เมษายน

ประเพณีทกเป็งขึ้นธาตุแช่แห้ง (ไหว้สาพระธาตุแช่แห้ง) เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่อดีต ในช่วงฤดูเทศกาลเพ็ญเดือนหก (เหนือ) เจ้าผู้ครองนครน่าน พร้อมด้วยข้าราชการ จะพากันไปนมัสการพระธาตุแช่แห้ง โดยในวันขึ้นสิบสี่ค่ำเดือนหก ขบวนแห่ของเจ้าเมืองน่าน พร้อมด้วยคณะสงฆ์ และพุทธศาสนิกชนจากชุมชนต่าง ๆ จะมาพร้อมกันที่บริเวณรอบ ๆ เนินภูเพียงแช่แห้ง จะมีพิธีทางศาสนา และกิจกรรมเฉลิมฉลอง เพื่อเป็นพุทธบูชา โดยมีการทำบุญตักบาตร เทศมหาชาติ บรรยายธรรม และมีการจุดบั้งไฟดอก (บั้งไฟ) ซึ่งมีลักษณะเป็นไฟพะเนียงพื้นบ้าน มีความสวยงามในยามค่ำคืน เมื่อถึงวันขึ้นสิบห้าค่ำเดือนหก ขบวนพุทธศาสนิกชนจะทำควั้วตาน (เครื่องไทยธรรม) ในช่วงบ่ายจะมีการถวายเป็นพุทธบูชา โดยการจุดบั้งไฟขึ้น (จุดบั้งไฟ) และมีการแสดงพระธรรมเทศนา มีเทศน์มหาชาติสืบเนื่องต่อจากวันขึ้นสิบสี่ค่ำ

ประเพณีตานก๋วยสลากภัต (ประเพณีถวายสลากภัต) จะมีขึ้นในช่วงเดือนกันยายน สลากภัตเป็นเครื่องสังฆทานอย่างหนึ่งที่ไม่เจาะจงตัวผู้รับ ประเพณีการถวายสลากภัตจะจัดขึ้นที่วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารก่อนเป็นวัดแรกเนื่องจากเป็นวัดของเจ้าผู้ครองนครน่านสมัยโบราณ แล้ววัดอื่นๆ จึงจะจัดถวายทาน

การเล่น ดนตรี ร่ายรำ การขับร้อง ฟ้อนรำ การฟ้อนรำที่เก่าแก่ของคนในชุมชนน่านเช่น การฟ้อนล่องน่าน ที่บ้านพญาภู การฟ้อนแจ้ ฟ้อนดาบ การฟ้อนมองเซิง (มีคณะอยู่ที่บ้านมณเฑียร) การละเล่นพื้นบ้านเช่น รำวงมะเก่า มีคณะเดียวอยู่ที่บ้านสวนตาล และการร้องขอเรียกว่า ซอล่องน่าน ดนตรีพื้นบ้าน ได้แก่ สะล้อซอซึง การตีกลองมองเซิง ซึ่งได้รับอิทธิพลจาก

พม่า การเป่าปี่พื้นบ้านหรือแ่นที่บ้านพญาภู (นายเขียว ภูไชยา) ดร. กิจชัย ส่องเนตร บ้านประตูปลองมีโรงเรียนสอนดนตรีพื้นบ้าน

ปราชญ์ชุมชน ภูมิปัญญา ในด้านหัตถกรรมเครื่องเงิน จักสานไม้ไผ่ แกะสลัก งานปั้นงานหุ้มหนังกลอง เช่น พระอริการวัดสวนหอมที่บ้านสวนหอม มีความรู้ความสามารถในการแกะสลักพระพุทธรูปไม้ ตีกลอง ตัดตุง ได้จัดตั้งกลุ่มเยาวชนเพื่อตีกลองสะบัดชัยและกลองยาว พ่อสมบุรณ์ แก้วอุ้น บ้านอภัย แกะสลักพระพุทธรูปไม้โดยใช้ไม้ขนุน ที่เชื่อว่าเป็นไม้มงคล อาจารย์วิโรจน์ พรหมอารีย์ บ้านอรัญญาवास แกะสลักหัวเรือแข่งจำลองแบบเมืองน่าน อาจารย์กิจชัย ส่องเนตรเชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นบ้าน และภาษาล้านนาอักษรล้านนา(ตัวเมือง)

ความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน

สำหรับความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน สามารถจำแนกได้เป็นการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวิถีพุทธ และการท่องเที่ยวด้านกีฬานันทนาการ แสดงได้ตาม ตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 แสดงความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน

การท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนและวัฒนธรรม	การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวิถีพุทธ	การท่องเที่ยวด้านกีฬาและนันทนาการ
<ol style="list-style-type: none"> บ่อเกลือสินเธาว์ ตลาดชายแดนห้วยโก๋น น้ำพุร้อนบ้านน้ำกึ ชุมชนบ้านบ่อสวก ชุมชนบ้านห้วยพ่าน หมู่บ้านประมงปากนาย ชุมชนบ้านสันเจริญ ชุมชนบ้านหล่ายทุ่ง ชุมชนไต้ลื้อ <ul style="list-style-type: none"> - ต.ร้องแง อ.ปัว - บ้านศิลาเพชร - บ้านดอนมูล - บ้านนาอุดม อ.เชียงกลาง 	<ol style="list-style-type: none"> อนุสรณ์วีรกรรมทุ่งช้าง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน พิพิธภัณฑวัดพระเกิด ตึกรังสีเกษม หออัตลักษณ์นครน่าน หอศิลป์ริม่าน กำแพงเมืองเก่าและคูเมือง คุ้มเจ้าราชบุตร คุ้มเจ้าเทพมาลา โฮงเจ้าฟองคำ คุ้มเจ้าเมฆวดี 	<ol style="list-style-type: none"> ดอยยาว ดอยตั่ว เสาหินนาน้อย อุทยานแห่งชาติขุนสถาน อุทยานแห่งชาติศรีน่าน อุทยานแห่งชาติภูคา อุทยานแห่งชาติขุนน่าน อุทยานแห่งชาติถ้ำสะเกิน อุทยานแห่งชาติแม่จรม 	<ol style="list-style-type: none"> วัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร วัดภูมินทร์ วัดสวนตาล วัดมิ่งเมือง วัดศรีพันต้น วัดหนองบัว วัดบุญยืน วัดภูเก็ต วัดพระธาตุเขาน้อย 	<ol style="list-style-type: none"> ล่องแก่งน้ำว้า กิจกรรมดูนกหนองน้ำครก ประเพณีแข่งเรือพญานาค น่าน

การท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน และวัฒนธรรม	การท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์	การท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	การท่องเที่ยวเชิง ศาสนาและวิถี พุทธ	การท่องเที่ยวด้าน กีฬาและ นันทนาการ
10. ชุมชนบ้านดอนชัย (ทุ่ง ข้าง) 11. ชุมชนชาวม้ง - บ้านมณีพฤกษ์ - บ้านถ้ำเวียงแก - บ้านขุนสถาน - บ้านป่ากาง - บ้านสองแคว 12. ชุมชนชาวอัวเมี่ยน - บ้านป่ากาง - บ้านน้ำมาก อ.เวียงสา - บ้านน้ำวาง 13. ชุมชนชาวตองเหลือง - บ้านห้วยหยวก 14. ชุมชนวิถีไทพวน - บ้านฝายมูล อ.ท่าวังผา - บ้านหมื่นพวน อ.เวียงสา - ชุมชน ต.ในเวียง 15. ชุมชนชีวิวิถีบ้านน้ำเกี๋ยง 16. ป่าชุมชนบ้านดงผาปูน 17. ถนนลอยฟ้า สันติสุข-บ่อ เกลือ 18. สะพานน้ำเต้า 19. กลุ่มผ้าทอ - บ้านดอนชัย - บ้านชาวหลวง - บ้านป่าอ้อย ต.ศิลาแลง	12. ศาลเจ้าหลวงภูคา ศิลา เพชร 13. เตาเผาโบราณบ้านบ่อ สวก 14. ภาพเขียนสี อ.แม่จริม 15. พิพิธภัณฑเวียงสา 16. เมืองวรรณคร (อ.บัว) 17. ภูยัคฆ์ 18. แหล่งขวานหิน (นา ชาว) 19. อนุสาวรีย์ 17 ทหาร กล้า อ.เฉลิมพระเกียรติ เมืองย่าง ต.บ้านเสี้ยว	9. อุทยานแห่งชาติ นันทบุรี 10. วังศิลาแลง 11. น้ำตกศิลาเพชร 12. ดอยพญาเสือ โค้ง 13. ถ้ำผาตูป 14. น้ำตกตาดม่าน น้ำตกสะปัน	11. วัดหนองแดง 12. วัดโป่งคำ (สันติสุข) 13. วัดดอนมูล 14. วัดศรีมงคล (วัดก้ง) อ.ท่าวัง ผา 15. วัดถ้ำเซตวัน 16. วัดพระธาตุ จอมพริก 17. วัดบ่อหลวง 18. พระแก้ว มรกต อ.บ้าน หลวง 19. พระธาตุ จอมทอง	

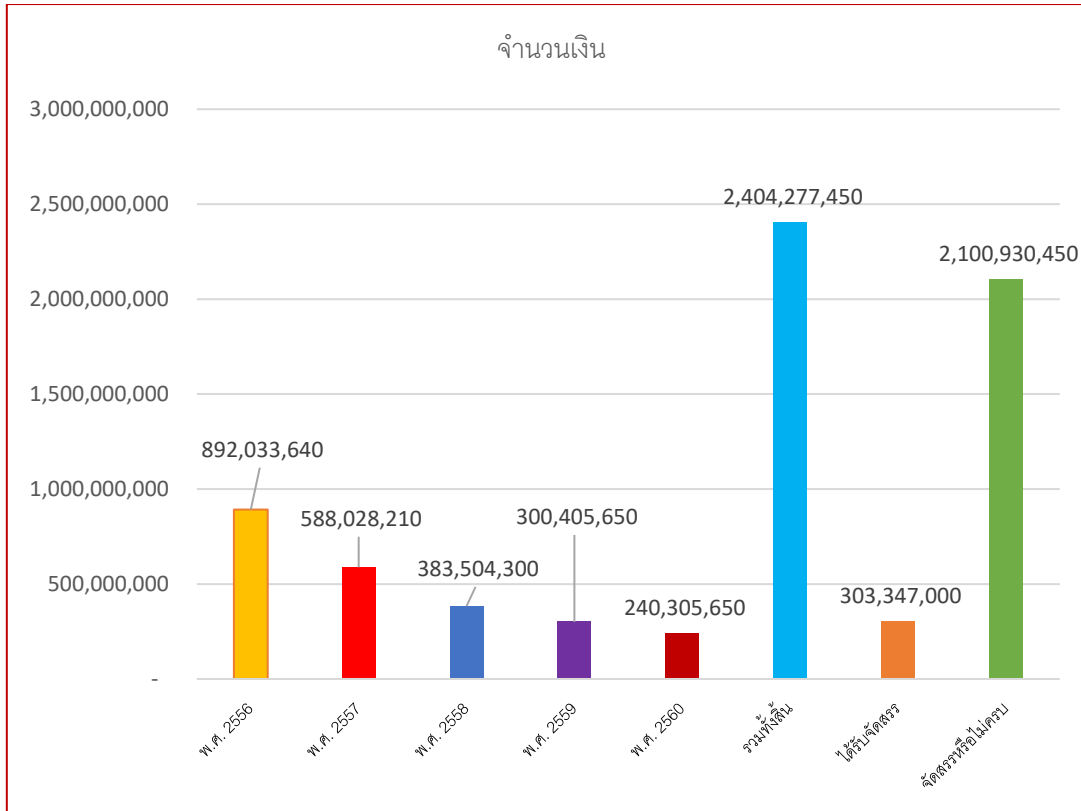
การท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน และวัฒนธรรม	การท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์	การท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	การท่องเที่ยวเชิง ศาสนาและวิถี พุทธ	การท่องเที่ยวด้าน กีฬาและ นันทนาการ
20. กลุ่มผ้าเขียนเทียน และ เครื่องเงิน ต.ปากกลาง อ.ปัว 21. ชุมชนมหาโพนธ์ การ จัดการเรื่องขยะและการ แกะสลักพระไม้				

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

3.3 ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาตามแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนเมืองเก่า่าน

3.3.1 ผลการดำเนินงาน

โครงการตามแผนงานในการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมือง
เก่า่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 – 2560) มีจำนวน 74 โครงการ วงเงินทั้งสิ้น จำนวน
2,404,277,450 บาท เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ในปี พ.ศ. 2560 มี
แผนงานโครงการที่ได้รับการขับเคลื่อนเพียง 28 โครงการ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจำนวน
303,347,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 12.62 และมีแผนงานโครงการที่ยังมีความจำเป็นต้องได้รับ
การจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ จำนวน 45 โครงการ มีจำนวนเงิน
งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไม่ครบอีก จำนวน 2,100,930,450 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 87.38
แสดงได้ดังแผนภูมิ ดังนี้

แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า 5 ปี (พ.ศ.2556 – 2560) จำแนกตามปี พ.ศ. 2556 – 2560 งบประมาณที่ได้รับ และงบประมาณที่จัดสรรไม่ครบตาม

แผน

ที่มา : สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6, อพท.

ภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า 5 ปี (พ.ศ. 2556 – 2560) มีแผนงานโครงการที่กำหนดจะต้องดำเนินการทั้งสิ้น 73 โครงการ โดยต้องการงบประมาณทั้งหมด จำนวน 2,404,277,450 บาท จำแนกได้ 2 ส่วน

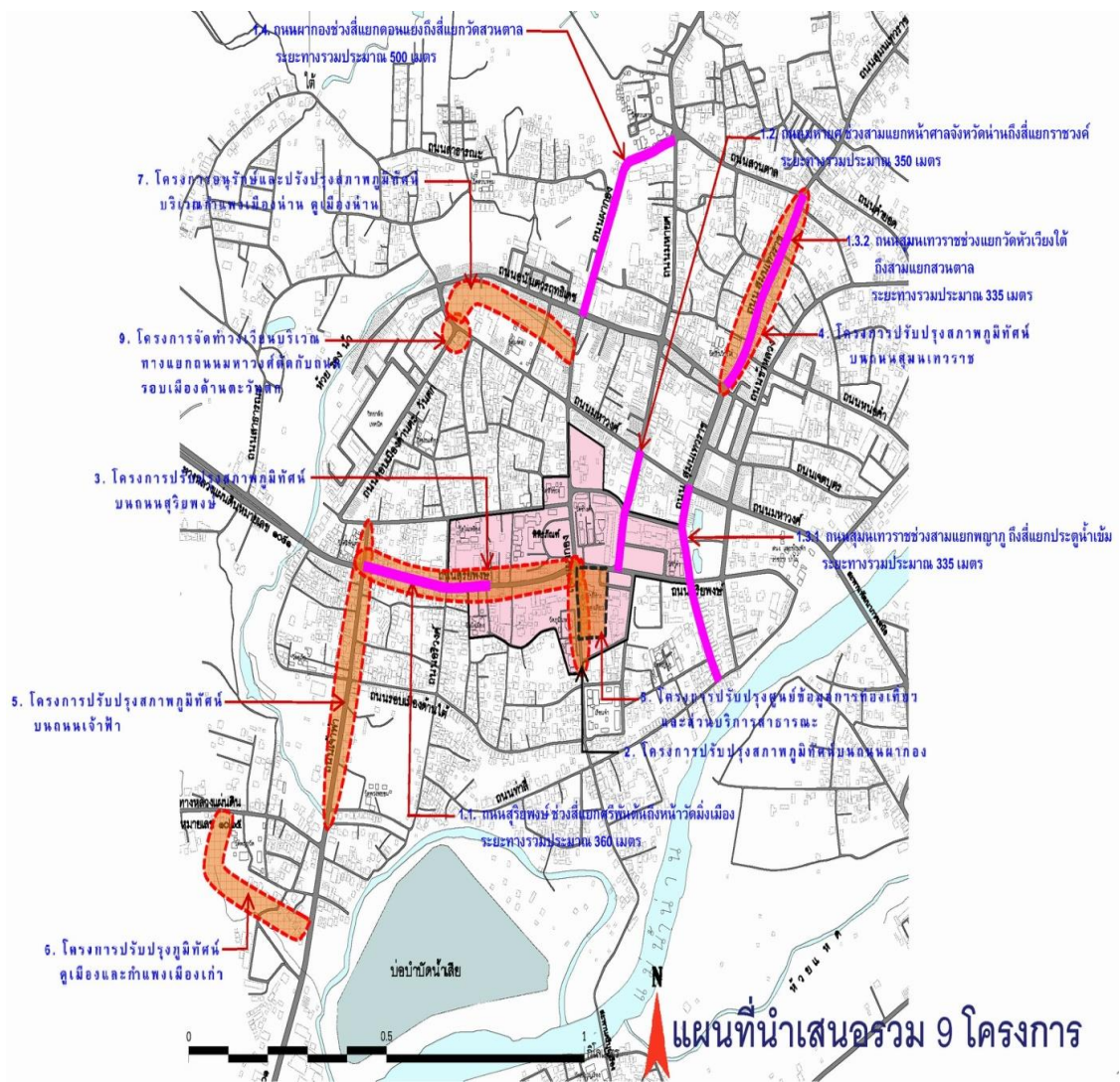
ส่วนที่ 1 โครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วน 9 โครงการ จำนวนเงิน 248,422,560 บาท แสดงได้ตามตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 9 แสดงโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ตามแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า 5 ปี (พ.ศ. 2556 – 2560)

ลำดับที่	โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)
1	โครงการนำสายไฟฟ้าลงใต้ดิน	เทศบาลเมือง น่าน และ อพท.	170,457,000

ลำดับที่	โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)
	1) ถนนสุริยพงษ์ ช่วงสี่แยกศรีพินตันถึงหน้าวัดมิ่งเมือง ระยะทางรวมประมาณ 360 เมตร		
	2) ถนนมหายศ ช่วงสามแยกหน้าศาลจังหวัดน่านถึงสี่แยกราชวงศ์ ระยะทางรวมประมาณ 350 เมตร		
	3) ถนนผากองช่วงสี่แยกดอนแยงถึงสี่แยกวัดสวนตาล ระยะทางรวมประมาณ 400 เมตร		
	4) ถนนสุมนเทวราชช่วงสามแยกพญาภูถึงสามแยกสวนตาล ระยะทางรวมประมาณ 775 เมตร		
2	โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บนถนนผากอง	เทศบาลเมืองน่าน และ อพท.	2,277,000
3	โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บนถนนสุริยพงษ์	เทศบาลเมืองน่าน และ อพท.	9,220,560
4	โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บนถนนสุมนเทวราช	เทศบาลเมืองน่าน และ อพท.	18,149,000
5	โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บนถนนเจ้าฟ้า	เทศบาลเมืองน่าน และ อพท.	1,620,000
6	โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์คูเมืองและกำแพงเมืองเก่าบริเวณ ชุมชนบ้านพญาวัด เขตเทศบาลตำบลคูใต้	สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดน่าน	12,089,000
7	โครงการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณกำแพงเมืองน่าน คูเมืองน่าน บริเวณ พื้นที่กำแพงเมืองคูเมืองน่าน บ้านมงคล	เทศบาลเมืองน่าน และ อพท.	10,000,000
8	โครงการปรับปรุงศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวและส่วนบริการสาธารณะพื้นที่ท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองน่าน (เขตเทศบาลเมืองน่าน)	เทศบาลเมืองน่าน	23,224,000

ลำดับที่	โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)
9	โครงการจัดทำวงเวียนบริเวณทางแยกถนน มหาวงศ์ ตัดกับถนนรอบเมืองด้านตะวันตก บริเวณทางแยกถนนมหาวงศ์ตัดกับถนนรอบเมือง ด้านตะวันตก จุดแหล่งท่องเที่ยวกำแพงเมืองเก่า (บ้านมงคล)	เทศบาลเมือง น่าน	1,386,000

ภาพที่ 33 แสดงพื้นที่ดำเนินการโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ตามแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 – 2560)

ที่มา : แผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 - 2560),อพท.

ส่วนที่ 2 โครงการที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 - 2560) ให้บรรลุเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ของการอนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่า น่านในการสร้างงาน สร้างอาชีพ และการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน อีก จำนวน 64 โครงการ จำนวนเงิน 2,155,854,890 บาท

แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 – 2560) มีความจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2548 ในการให้ความเห็นชอบการประกาศพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า น่าน และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2555 ในการประกาศพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน เนื่องจากพบว่าภายหลังปี พ.ศ. 2560 หรือสิ้นสุดระยะเวลาการขับเคลื่อนแผนแม่บท ดังกล่าว พบว่ามีแผนงานโครงการที่ได้รับการขับเคลื่อนเพียง 28 โครงการ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจำนวน 303,347,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 12.62 และมีแผนงานโครงการที่ยังมีความจำเป็นต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ จำนวน 45 โครงการ จำนวนเงินงบประมาณที่ต้องใช้เพื่อดำเนินการ จำนวน 2,100,930,450 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 87.38 รายละเอียดแสดงได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 แสดงผลการทบทวนค่าใช้จ่ายเดิม /รายการและโครงการที่จบ (Review) แผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2556 - 2560)

ลำดับตาม ความสำคัญ	โครงการ	ระยะเวลา ดำเนินงาน (ปีงบประมาณ)	รวม งบประมาณ ตามแผน (บาท)	งบประมาณ ดำเนินการ จริง (บาท)	หน่วยดำเนินการ
รวมโครงการที่ดำเนินการไปเรียบร้อยแล้ว			801,439,950	145,247,000	
1	โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ ถนนผากอง	2557 - 2558	2,277,000	2,277,000	เทศบาลเมืองน่าน
2	โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บนถนนสุริยพงษ์	2558 - 2560	9,220,560	5,000,000	เทศบาลเมืองน่าน
3	โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บนถนนเจ้าฟ้า	2558 - 2559	1,620,000	1,620,000	เทศบาลเมืองน่าน
4	โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์คูเมืองและกำแพงเมืองเก่า	2558	15,000,000	15,000,000	สำนักงานโยธาธิการ และผังเมืองจังหวัด น่าน
5	โครงการจัดตั้งโรงเรียนสาธิตศิลป์น่าน	2558 - 2562	8,000,000	8,000,000	สภาวัฒนธรรม จังหวัดน่าน
6	โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในวัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวงและส่งเสริมอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน	2558 - 2562	209,200,750	50,000,000	อบจ.น่าน
7	โครงการพัฒนาเครือข่ายระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวเมืองน่าน	2558 - 2562	1,000,000	1,000,000	อพท.
8	โครงการจัดทำภาพลักษณ์ (Brand) การท่องเที่ยว	2558 - 2560	6,000,000	3,000,000	ททท.สำนักงานแพร่

ลำดับตาม ความสำคัญ	โครงการ	ระยะเวลา ดำเนินงาน (ปีงบประมาณ)	รวม งบประมาณ ตามแผน (บาท)	งบประมาณ ดำเนินการ จริง (บาท)	หน่วยดำเนินการ
9	โครงการอนุรักษ์วัดเมืองน่านเพื่อการท่องเที่ยว	2558 - 2559	1,000,000	1,000,000	สำนักงาน พระพุทธศาสนา จังหวัดน่าน
10	โครงการออกเทศบัญญัติควบคุมอาคารเทศบาลเมืองน่าน	2558	100,000	100,000	เทศบาลเมืองน่าน
11	โครงการอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมชุมชนเพื่อ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตำบล นาซาว	2558 - 2562	1,250,000	1,000,000	อบต.นาซาว
12	โครงการพัฒนาเส้นทางจราจรภายในเขตใจเมืองน่าน	2558 - 2562	1,750,000	1,750,000	เทศบาลเมืองน่าน
13	โครงการอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมชุมชนเพื่อ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตำบล บ่อสวก	2558 - 2562	1,500,000	1,000,000	อบต.บ่อสวก
14	โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อสัมผัสเอกลักษณ์ชุมชนเมือง น่านตำบลนาซาว	2558 - 2562	15,126,000	2,000,000	อบต.นาซาว
15	โครงการจัดทำแผนและระบบป้องกันภัยเพื่อความปลอดภัย และช่วยเหลือนักท่องเที่ยว	2558 - 2562	30,000,000	5,000,000	อพท.
16	โครงการอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมชุมชนเพื่อ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเทศบาล เมืองน่าน	2558 - 2560	500,000	500,000	เทศบาลเมืองน่าน
17	โครงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมโดยชุมชน	2558 - 2562	10,000,000	10,000,000	อพท.

ลำดับตาม ความสำคัญ	โครงการ	ระยะเวลา ดำเนินงาน (ปีงบประมาณ)	รวม งบประมาณ ตามแผน (บาท)	งบประมาณ ดำเนินการ จริง (บาท)	หน่วยดำเนินการ
18	โครงการฝึกอบรมด้านการนำเที่ยวและการสื่อความหมาย	2558 - 2562	4,000,000	4,000,000	อพท.
19	โครงการพัฒนาวัดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม	2558 - 2562	20,000,000	10,000,000	อพท.
20	โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อสัมผัสเอกลักษณ์ชุมชนเมืองน่านตำบลบ่อสวก	2558 - 2562	34,486,000	5,000,000	อบต.บ่อสวก
21	โครงการพัฒนาหอศิลปวัฒนธรรมเมืองน่านและแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก	2558 - 2560	250,000,000	5,000,000	อบจ.น่าน
22	โครงการส่งเสริมการนำพาหนะที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อมมาให้บริการนักท่องเที่ยว	2558	5,000,000	5,000,000	อพท.
23	โครงการพัฒนาคุณภาพบริการสำหรับพนักงานและผู้ประกอบการ	2558 - 2562	5,000,000	3,000,000	อพท.
24	โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บนถนนสุนทรเทวาราช	2558 - 2559	18,149,000	5,000,000	เทศบาลเมืองน่าน
รวมทั้งสิ้น			650,179,310	145,247,000	

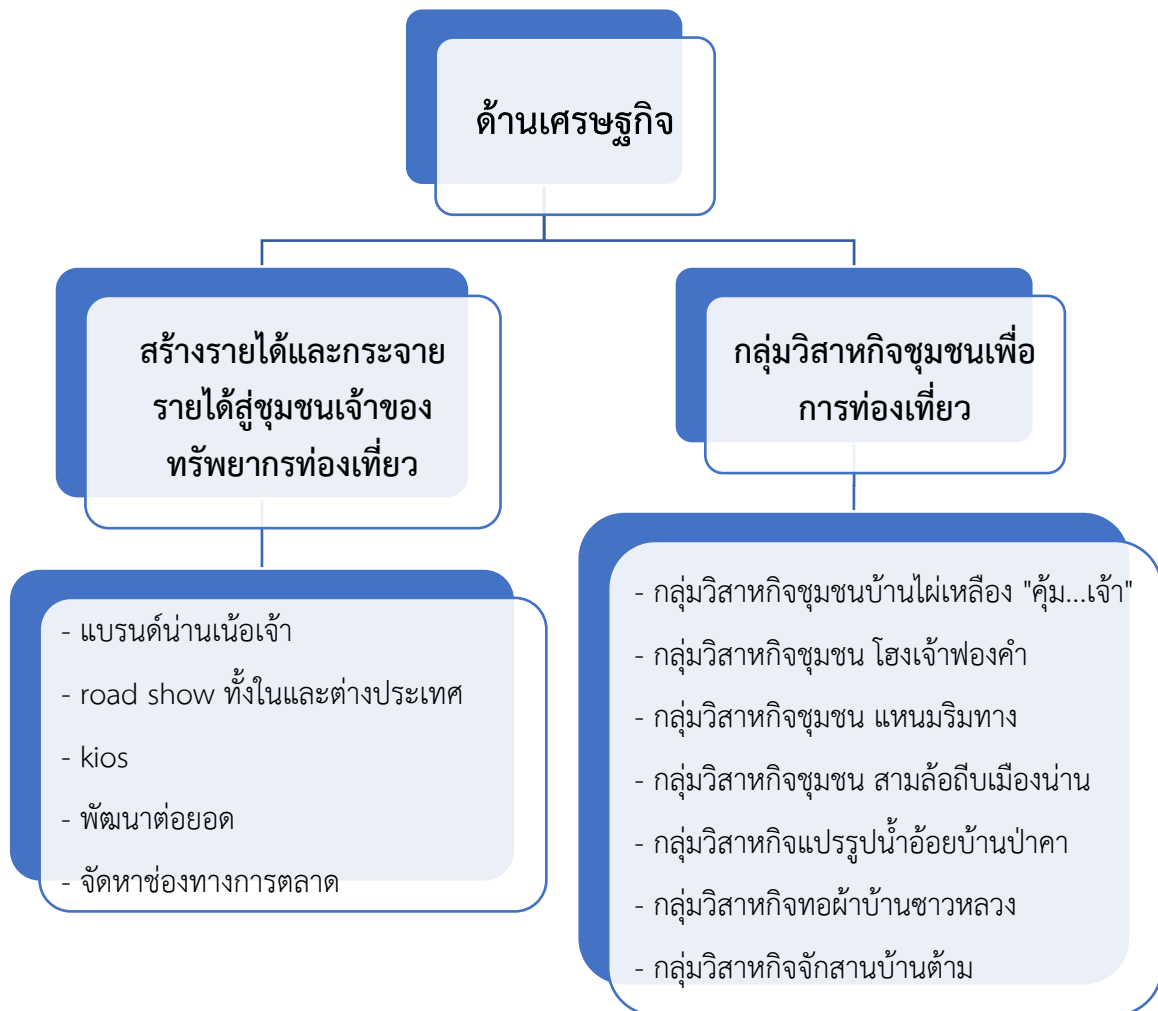
3.3.2 ผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาตามแผนปฏิบัติการ

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. มุ่งมั่นที่จะพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าล้านนา โดยยึดหลักแนวทางประสานและบูรณาการการพัฒนาจากทุกภาคส่วน ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม Co - Creation “ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ ” เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าความสำคัญให้สนองตอบนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและยกเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ ในการประชุมหารือของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2555 มีมติให้ความเห็นชอบตามข้อเสนอของคณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือและสนับสนุน อพท. จัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าล้านนา โดยการแปลงทุนทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเพื่อสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นจากแนวคิด Creative Economy และเป็นการเชิญชวนให้เกิดกระแสเศรษฐกิจสร้างสรรค์และขยายในวงกว้าง โดยมีวิสัยทัศน์ “ ล้านนา เมืองเก่ามีชีวิต ” ครอบคลุมพื้นที่ 5 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลในเวียง ตำบลคูด้ด ตำบลนาซาว ตำบลบ่อสวก อำเภอเมืองน่าน และตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เนื้อที่ประมาณ 139.37 ตารางกิโลเมตร โดย อพท. จัดกิจกรรมแนะนำพื้นที่พิเศษเมืองเก่าล้านนา เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2555 มีหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าล้านนาให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมบนรากฐานจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สันนิษฐานได้ว่า “ ล้านนา ” เป็นที่ตั้งชุมชนสมัยประวัติศาสตร์หลายยุคหลายสมัย มีแหล่งโบราณสถานที่มีทรงคุณค่าอยู่เป็นจำนวนมาก อาทิ เมืองเก่าล้านนา เวียงพระธาตุแช่แห้ง กำแพงเมืองและประตูเมืองโบราณ แหล่งโบราณคดีชุมชนนาซาว แหล่งเตาเผาโบราณบ่อสวก ซึ่งถือเป็นต้นทุนการพัฒนาที่สำคัญและมีความเป็นของแท้ดั้งเดิมอย่างยิ่ง สำหรับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมลงนามในครั้งนั้น รวม 18 หน่วยงาน ประกอบด้วย

- 1) จังหวัดน่าน
- 2) สำนักศิลปากรที่ 7
- 3) สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดน่าน
- 4) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน
- 5) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดน่าน
- 6) สำนักงานขนส่งจังหวัดน่าน
- 7) แขวงทางหลวงน่านที่ 1
- 8) เรือนจำจังหวัดน่าน
- 9) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่-น่าน
- 10) องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน
- 11) เทศบาลเมืองน่าน
- 12) เทศบาลตำบลคูด้ด

- 13) องค์การบริหารส่วนตำบลนาซาว
- 14) องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสวก
- 15) องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงตึ๊ด
- 16) วัดพระธาตุแช่แห้ง
- 17) สภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน และ
- 18) สำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน

อพท. และภาคีเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน ร่วมกันดำเนินโครงการตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 - 2560) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน ให้เกิดผลสำเร็จทั้งในมิติด้านสังคมและวัฒนธรรม มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านสิ่งแวดล้อม สรุปได้ตามแผนภาพต่อไปนี้

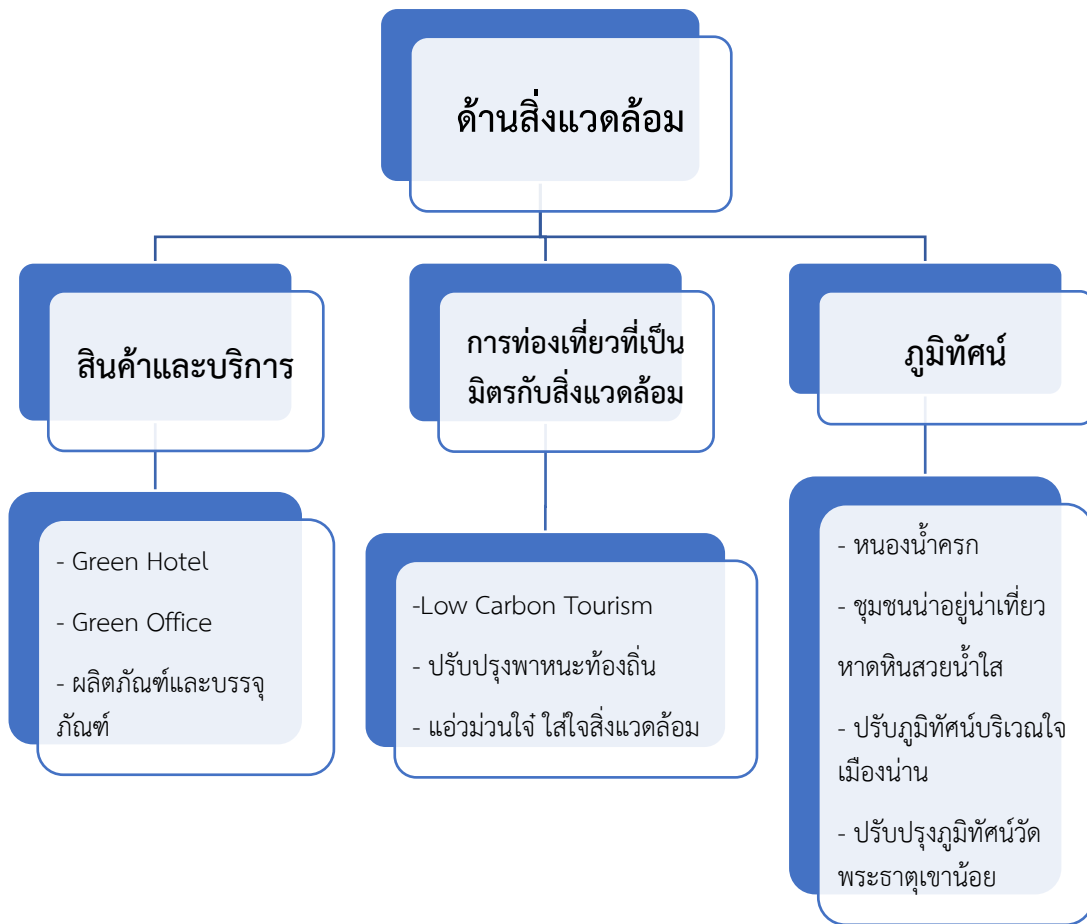
แสดงการดำเนินโครงการตามแผนแม่บทฯ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 - 2560) ด้านเศรษฐกิจ

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6, อพท

แสดงการดำเนินโครงการตามแผนแม่บทฯ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 - 2560) ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6, อพท.

แสดงการดำเนินโครงการตามแผนแม่บทฯ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2556 - 2560) ด้านสิ่งแวดล้อม
 ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6, อพท.

3.3 ผลสัมฤทธิ์ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าล้าน ต่าบลในเวียง
ต้าบลบ่อสวก ต่าบลนาชาว ต่าบลตูใต้ อำเภอมือง และต้าบลบ่อสวก อำเภอกู่เพียง ตามแผนแม่บทการ
พัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าล้าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2556 - 2560)

(1) ต่าบลในเวียง อำเภอมืองน่าน จังหวัดน่าน

(1.1) โครงการสำคัญ

1) โครงการนำสายไฟฟ้าลงใต้ดิน เทศบาลเมืองน่าน งบประมาณ 170,457,000 บาท

ก่อนดำเนินการ

หลังดำเนินการ

การปรับปรุงบริเวณสี่แยกศรีพันต้น

การปรับปรุงบริเวณสี่แยกราชานุบาล

การปรับปรุงบริเวณหน้าวัดมิ่งเมือง

2) โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ถนนผากอง เทศบาลเมืองน่าน และ อพท. งบประมาณ 2,277,000 บาท

ก่อนดำเนินการ

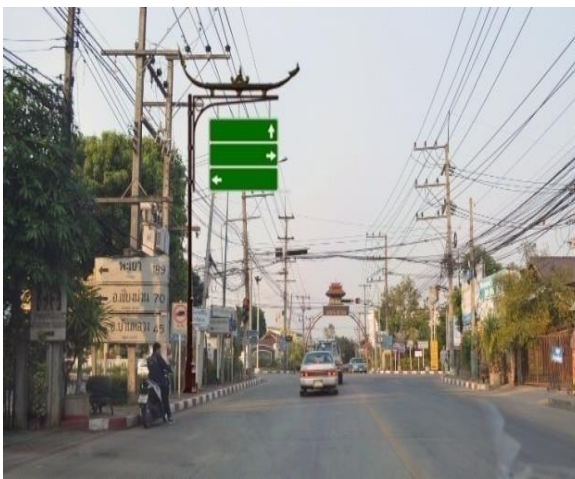
หลังดำเนินการ

การปรับปรุงบริเวณถนนผากองหน้าวัดภูมินทร์

3) โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ถนนสุริยพงษ์ เทศบาลเมืองน่าน และ อพท. งบประมาณ 9,220,560 บาท

ก่อนดำเนินการ

หลังดำเนินการ

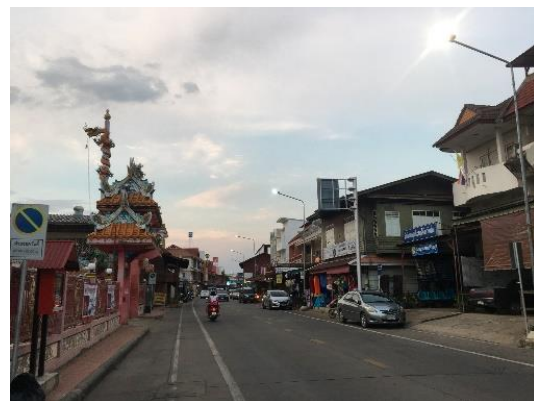
การปรับปรุงบริเวณสี่แยกศรีพินตัน

4) โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ถนนสุนทรเทวราช เทศบาลเมืองน่าน และ อพท. งบประมาณ 18,149,000 บาท

ก่อนดำเนินการ

หลังดำเนินการ

การปรับปรุงบริเวณถนนสุนทรเทวราช

5) โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ถนนเจ้าฟ้า เทศบาลเมืองน่าน และ อพท.งบประมาณ 1,620,000 บาท

ก่อนดำเนินการ

หลังดำเนินการ

การปรับปรุงบริเวณสะพานพญาวัต

การปรับปรุงป้ายบอกทางบริเวณสี่แยกกอภัย

6) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์คูเมืองและกำแพงเมืองเก่า สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดน่าน งบประมาณ 15,000,000 บาท

ก่อนดำเนินการ

หลังดำเนินการ

การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์คูเมืองและกำแพงเมืองเก่า

7) โครงการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณกำแพงเมือง คูเมืองน่าน เทศบาลเมืองน่าน และ อพท. งบประมาณ 10,000,000 บาท

ก่อนดำเนินการ

หลังดำเนินการ

การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณคูเมืองน่าน (บ้านมงคล)

8) โครงการปรับปรุงศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวและส่วนบริการสาธารณะ เทศบาลเมืองน่าน งบประมาณ 23,224,000 บาท

ก่อนดำเนินการ

หลังดำเนินการ

การปรับปรุงศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวและส่วนบริการสาธารณะ

9) โครงการจัดทำวงเวียนบริเวณทางแยกถนนมหาวงศ์ตัดกับถนนรอบเมืองตะวันตก เทศบาลเมืองน่านงบประมาณ 1,386,000 บาท ไม่ได้ใช้งบประมาณให้ดำเนินการ

ก่อนดำเนินการ

ปัจจุบัน

วงเวียนบริเวณทางแยกถนนมหาวงศ์ตัดกับถนนรอบเมืองตะวันตก

(1.2) การส่งเสริมบริการทางการท่องเที่ยว

กิจกรรมท่องเที่ยว โดยชุมชนที่ อพท. สนับสนุนเพื่อเป็นการฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบทอดโดยชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวลงมือทำกิจกรรม เรียนรู้ เข้าใจ และสัมผัสวิถีเมืองเก่าผ่าน สร้างและกระจายรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

1) กิจกรรมการทำสวยดอกไม้

การทำสวยดอกไม้ คือ การจัดช่อดอกไม้เพื่อนำไปถวายพระสงฆ์หรือใช้กราบสักการบูชา บรรจุไว้ในภาชนะทรงกรวยปากไม่กว้างมาก ทำขึ้นหรือขุดจากใบตอง และกลัดด้วยไม้ จากนั้นจึงตกแต่งปากกรวยหรือที่เรียกว่า กาบสวย ซึ่งบ่งบอกถึงความใส่ใจประณีต พิถีพิถัน และวิถีชีวิตของผู้หญิงน่านสมัยก่อน

นักท่องเที่ยวสามารถลองทำกิจกรรม “การทำสวยดอกไม้” โดยเรียนรู้ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงการตกแต่งปากกรวยด้วยดอกไม้ต่างๆ และนำไปกราบพระบูชาพระด้วยตัวเอง ถือเป็นกิจกรรมที่อิ่มทั้งบุญอิ่มทั้งใจ และถือเป็นประสบการณ์แปลกใหม่ที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสอีกด้วย แสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่34 แสดงกิจกรรมการทำสวยดอกไม้

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6, อพท.

2) กิจกรรมการทำตุ้งไส้

หมุตุง หรือ ธง ถือเป็นสัญลักษณ์ของชาวล้านนา โดยเชื่อว่าตุ้ง คือ บันไดไปสู่ สรวงสวรรค์ "การทำตุ้งไส้หมู" เป็นศิลปะการตัดกระดาษที่ถ่ายทอดกันมาตั้งแต่โบราณ ชาวล้านนานิยมใช้ตุ้งไส้หมูในพิธีทางศาสนาหรือกิจกรรมทางประเพณี เช่น ถือน้ำร่วมขบวนแห่ครัวตานเข้าวัด ใช้ปักเจดีย์ทรายใน เทศกาลสงกรานต์ โดยทำขึ้นจากกระดาษแก้วหลากสีซ้อนกัน และตัดสลักกันเป็นลายฟันปลาเมื่อคลื่อนอกจะมี ลักษณะเป็นพวงคล้ายแห มีสีสันสวยงาม นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้และลงมือทำตุ้งไส้หมูอย่างเพลิดเพลินได้ กับชุมชนตำบลในเวียง ได้สัมผัสความพิถีพิถันของคนสมัยก่อนที่ใส่ใจกับศาสนา

ภาพที่ 35 แสดงกิจกรรมการทำตุ้งไส้
ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6, อพท.

3) กิจกรรมการทำตุ้งคำคิง

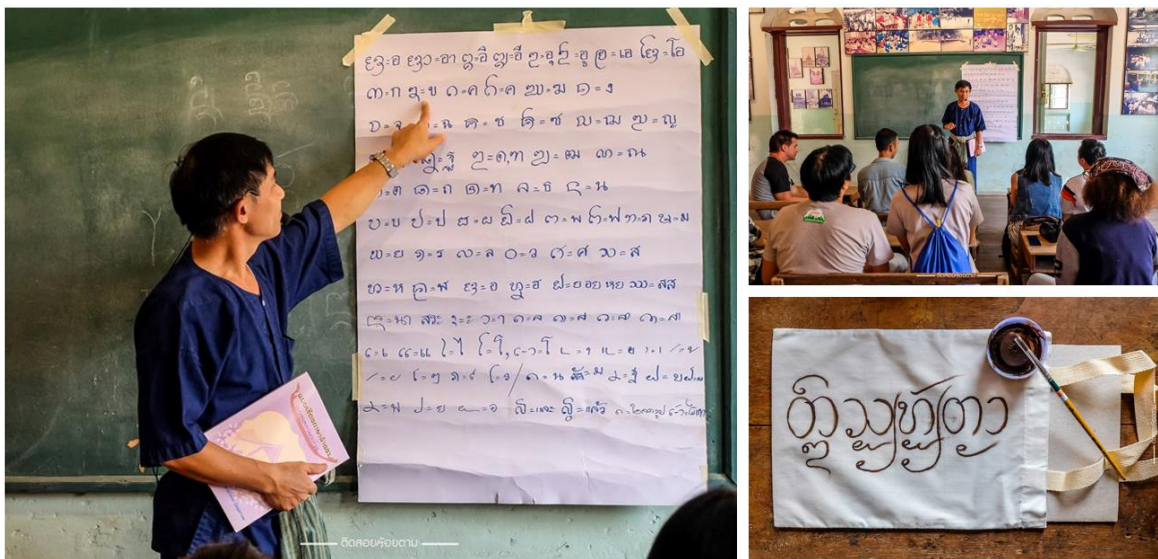
"ตุ้งคำคิง" เป็นกิจกรรมที่โดดเด่นของชุมชนวัดพระเกิด ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน ใช้ในพิธีสะเดาะเคราะห์ แก่ซง และสืบชะตาชีวิตแบบชาวล้านนา ตุ้งคำคิง เป็นบันไดไปสู่ สรวงสวรรค์ในความเชื่อของชาวล้านนา และการทำตุ้งคำคิงถวายเป็นพุทธบูชาจะทำให้ผู้ถวายชนม์ใช้ไต่หนักรวมไปถึงการทำตุ้งสำหรับตนเอง เป็นการสะเดาะเคราะห์ สืบชะตาเพื่อให้มีชีวิตยืนยาว หลีกเลี่ยงโรคร้ายไข้เจ็บ การทำ "ตุ้งคำคิง" เป็นการตัดแต่งกระดาษและฉลุลายเป็นรูปเทวดามีขนาดเท่ากับตัวของผู้ถวาย จึงมีลักษณะของตุ้งที่แตกต่างออกไปจากตุ้งอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด นักท่องเที่ยวสามารถทดลองตัดและตกแต่งตุ้งให้เหมือนเป็นตัวแทนของตัวเอง ด้วยการติดตา ปาก จมูก หรือแม้แต่ปีนักษัตรประจำปีเกิด เมื่อเสร็จแล้วจึงนำไปถวายพระในวิหารที่วัดเพื่อความเป็นสิริมงคล เป็นการสืบชะตาให้ชีวิตยืนยาว แคล้วคลาดจากภัยอันตรายและโรคร้ายที่จะเข้ามาสู่เจ้าของตุ้งได้

ภาพที่ 36 แสดงกิจกรรมการทำตุ้มค่าคิง
ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6, อพท.

4) กิจกรรมการเขียนตัวเมือง

ตัวเมือง หรือ อักษรในภาษาล้านนา เป็นอักษรที่นิยมใช้บันทึกคัมภีร์ไบลานทางพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังนิยมใช้บันทึกความรู้ต่างๆ ในรูปแบบของสมุดที่ทำขึ้นจากเปลือกของไม้สาเรียกว่า “พับสา” หรือ “พับหนังสือ” ซึ่งเป็นเหมือนตำราหรือคู่มือของนักวิชาการพื้นบ้านล้านนาได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันผู้มีความรู้ความสามารถในการอ่านเขียนภาษาล้านนามีจำนวนไม่มากนัก จึงได้คิดค้นกิจกรรมการเขียนตัวเมืองขึ้นเพื่อเป็นการฟื้นฟูและอนุรักษ์การเขียนอักษรล้านนาโบราณ และเป็นการเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จัก โดยนักท่องเที่ยวจะได้ประสบการณ์เรียนรู้การเขียนตัวอักษรแต่ละตัว ฝึกเขียนจนมีความคล่องและสวยงาม แล้วนำไปเขียนบนกระดาษเป่าيامเก็บเป็นของที่ระลึก นำกลับไปใช้ที่ภูมิลำเนาได้อีกด้วย แสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 37 แสดงกิจกรรมการเขียนตัวเมือง
ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6, อพท.

5) กิจกรรมนั่งสามล้อผ่อเมืองเก่าน่าน

"สามล้อ" จังหวัดน่าน ปัจจุบันมีเหลืออยู่จำนวนไม่มากนัก เนื่องจากว่าผู้มีอาชีพปั่นสามล้อจะเป็นผู้สูงอายุ ปั่นสามล้อเป็นอาชีพมานานหลายสิบปี ด้วยความสูงวัยของนักปั่นมืออาชีพเหล่านี้ จึงมีการติดตั้งมอเตอร์ไฟฟ้าในกลไกขับเคลื่อนรถสามล้อถีบ เพื่อผ่อนแรงให้ผู้ปั่นสามล้อสามารถพานักท่องเที่ยวชมเมืองน่านได้อย่างสะดวกมากขึ้น การนั่งสามล้อชมเมืองเก่าเหมาะแก่นักท่องเที่ยวที่มาเป็นครอบครัว ผู้สูงอายุหรือนักท่องเที่ยวที่ไม่ต้องการความเร่งรีบ ค่อยๆ นั่งชมความงดงามทางสถาปัตยกรรมของอาคารบ้านเรือน ศาสนสถานต่างๆ และสถานที่สำคัญของเมืองน่าน เช่น วัดสวนตาล วัดภูมินทร์ ตึกรังสีเกษม วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร หากเดินทางมาในวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ จุดหมายสุดท้ายของการนั่งสามล้อชมเมืองก็ คือ ตลาดถนนคนเดิน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้แวะซื้อของกินและของฝากจากชาวเมืองน่าน นับได้ว่าเป็นกิจกรรมการอนุรักษ์รถสามล้อปั่นที่ใกล้จะเลือนหายไปอีกด้วย

ภาพที่ 38 แสดงกิจกรรมนั่งสามล้อผ่อเมืองเก่าน่าน

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6, อพท.

6) กิจกรรมนั่งรถรางชมเมืองเก่าน่าน

รถรางชมเมืองเก่าน่าน ถือว่าเป็นอีกกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมเสน่ห์เมืองน่านตามเส้นทางถนนผากองหรือเส้นทางเมืองเก่า นักท่องเที่ยวจะได้ชื่นชมวัดวาอาราม สถาปัตยกรรมและข้อมูลสำคัญที่ไกด์ท้องถิ่นบนรถรางจะนำเสนอและพูดภาษาท้องถิ่นสลับภาษากลางเพื่ออรรถรสบรรยายของการชมเมืองเก่าให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส และลองเป็นคนเหนือ ระยะเวลา 1 ชั่วโมงเต็ม และไกด์ท้องถิ่นจะพาแวะพักถ่ายรูปไหว้พระขอพร ซื้อของฝากที่ระลึกให้ได้ติดไม้ติดมือกลับไปด้วยแล้วรถรางก็จะพานักท่องเที่ยวไปยังจุดเดิมเพื่อขึ้นรถรางนอกจากนี้รถรางจะมีการเชื่อมโยงกับชุมชน โดยแต่ละหมู่บ้านจะมีรถรางประจำหมู่บ้านเพื่อการกระจายนักท่องเที่ยว กระจายรายได้ และเชื่อมโยงเส้นทางให้นักท่องเที่ยวไม่รู้สึกรำคาญในการชมเมืองเก่าอีกด้วย แสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 39 แสดงกิจกรรมนั่งรถรางชมเมืองเก่าน่าน
 ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6, อพท.

7) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารแห่งคุ้มเจ้า

นักท่องเที่ยวจะได้ชมความงดงามของคุ้มที่เคยเป็นที่อยู่ของชนชั้นสูงของนครน่านแล้ว คุ้มเจ้าเมฆวดี ยังเปิดบริการให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้เรียนรู้การทำอาหารตำรับราชวงศ์ ณ่าน และยังเปิดจำหน่ายอาหารถิ่น อาทิ น้ำเงี้ยว ข้าวซอยไก่ พร้อมเครื่องต้ม กาแฟโบราณ โอเลี้ยง ชามะนาว แก้วผู้มาเยือนอีกด้วย โดยเปิดให้บริการทุกวันตั้งแต่เวลา 10.00 - 16.00 น. คุ้มเจ้าเมฆวดี ตั้งอยู่ใจกลางเมืองย่านธุรกิจสำคัญของจังหวัดน่าน บนถนนมหาศรั้งตรงข้ามประตูด้านหลังโรงแรมเทวราช ประตูคุ้มอยู่ติดถนนด้านหน้าเป็นอาคารพาณิชย์ จากประตูรั้วเข้าไปประมาณ 20 เมตร ก็ถึงคุ้มเจ้าเมฆวดี ส่วนที่จำหน่ายอาหารเมืองใช้ชื่อร้านว่า ‘ร้านเซฟซุมชนเมฆวดี’

ภาพที่ 40 แสดงกิจกรรมร้านเซฟซุมชนเมฆวดี
 ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6, อพท.

(1.3) หมู่บ้านที่เป็นเครือข่ายตำบลในเวียง

จากการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองเก่าล้านนา ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าล้านนา ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2556 - 2560) ก่อให้เกิดเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าล้านนา ที่นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อขอรับบริการกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นกิจกรรมที่จะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านวิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นกับประชาชนท้องถิ่น โดยมีกิจกรรมท่องเที่ยวและผู้ประกอบการงานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ซึ่งมีเครือข่ายจำนวน 9 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนช้างค้ำ ชุมชนบ้านภูมินทร์ วัดมิ่งเมือง ชุมชนสวนตาล ชุมชนดอนแก้ว ชุมชนพระเกิด ชุมชนสภารศ ชุมชนมหาโพธิ์ และชุมชนหัวเวียงใต้ โดยมีผู้นำสำคัญ ดังรายชื่อในตารางต่อไปนี้

(2) ตำบลบ่อสวก อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

(2.1) การส่งเสริมบริการทางการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลบ่อสวก อพท. ร่วมกับภาคีเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าล้านนา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น พัฒนาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง พัฒนาพื้นที่สถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนสถาน โบราณสถาน แหล่งโบราณคดีชุมชน และแหล่งผลิตสินค้าภูมิปัญญา ให้เป็นที่ท่องเที่ยวของชุมชน ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชนกลุ่มทอผ้า กลุ่มแปรรูปน้ำอ้อย ขนมปาด กลุ่มจักสาน หมูหลุม เห็ดนางฟ้า เกษตรอินทรีย์ ศูนย์สาธิตการตลาด ชมเตาเผาโบราณ นมัสการพระบ่อสวก ศึกษาธรรมชาติป่าชุมชน ป่าลูกตาว ดอยภูสะงัด บ่อเกลือโบราณ ชมอ่างเก็บน้ำห้วยเฮี้ย อ่างหนองไหว งานประเพณี ได้แก่ งานของดีบ่อสวก งานปีใหม่เมือง นมัสการพระธาตุฉิมพลี ตานกวยสลาก แข่งหม้อขาง บริการด้านมัคคุเทศก์ โฮมสเตย์ รถนำเที่ยว อาหารพื้นเมือง บายศรีสู่ขวัญ ของที่ระลึก เป็นต้น

1) ผ้าทอมือบ้านชาวหลวง

ชุมชนบ้านชาวหลวง หมู่ที่ 5 ตำบลบ่อสวก มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่นและได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน คือ การทอผ้าเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม และเพื่อการใช้สอยในครัวเรือน เป็นการทอผ้าลวดลายโบราณที่เป็นเอกลักษณ์พื้นถิ่นจังหวัดน่าน เช่นเดียวกับชุมชนอื่น ๆ หลายแห่งในจังหวัดน่าน เช่น ผ้าถอลายน้ำไหล และผ้าทอลายพื้นถิ่นอีกหลากหลาย เช่น ลายม่าน ลายป้อ ลายเชียงแสน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีลายที่ชุมชนประดิษฐ์คิดค้นขึ้นใหม่จากเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ลายบ่อสวก ลายดาวล้อมเดือน ลายดอกพิกุล กลุ่มทอผ้าบ้านชาวหลวงมีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นสตรีภายในหมู่บ้าน ที่มีองค์ความรู้และฝีมือด้านการทอผ้าเป็นอย่างดี ทำให้ได้ผ้าทอที่มีคุณภาพ บางคนทอไว้ใช้เอง บางคนก็ทอไว้ขาย แต่เป็นลักษณะต่างคนต่างทอและต่างคนต่างขาย ทำให้ขายผ้าทอได้ในราคาไม่สูงมากนัก แต่ร้านจำหน่ายผ้าทอและของที่ระลึกในตัวเมืองน่านที่รับซื้อผ้าทอจากชุมชน เมื่อนำไปติดตราสินค้าของร้านสามารถจำหน่ายได้ราคาดีกว่ามาก ต่อมาในปี พ.ศ.2527 ผู้นำชุมชนบ้านชาวหลวงเห็นว่าการรวมเป็นกลุ่มอาชีพด้านการทอผ้าจะช่วยให้สมาชิก

มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาศักยภาพจากหน่วยงานภาครัฐ จึงชักชวนสมาชิกชุมชนที่มีการทอผ้าอยู่แล้ว รวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านชาวหลวง โดยมีนางบัวลอย อุทธิ เป็นประธานกลุ่ม ส่งผลให้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 เป็นต้นมา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านชาวหลวงเริ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐทั้งด้านงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และปัจจัยการผลิต การฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน จนปี พ.ศ.2546 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายค่าเคิบของกลุ่มซึ่งเป็นลายพื้นถิ่นเมืองน่านดั้งเดิม ได้รับการคัดสรรให้เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 5 ดาว ในระดับภาค และ อพท. เริ่มพัฒนาโรงทอผ้าบ้านชาวหลวงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาให้สมาชิกกลุ่มทอผ้ามีความรู้ความสามารถในการเป็นนักสื่อความหมาย และพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ภายใต้แบรนด์ “น่าน น้อเจ้า” ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ยอดขายและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ เป็นที่รู้จักและนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน แสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 41 แสดงผ้าทอมือบ้านชาวหลวง
ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6, อพท.

2) เชฟชุมชนบ้านบ่อสวก

การพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมอาหารของ อพท. สมาชิกเครือข่ายชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบ่อสวก ได้รับคัดเลือกเป็น เชฟชุมชนต้นแบบ หนึ่งใน สามสิบแห่งทั่วประเทศไทย ภายใต้โครงการเชฟชุมชนเพื่อท่องเที่ยวไทยอย่างยั่งยืน ดังที่ นายทวีพงษ์ วิชัยดิษฐ (2561)

ผู้อำนวยการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) กล่าว
 ว่า เป้าหมายของโครงการเป็นการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) และ
 การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Green Tourism) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ที่
 มุ่งส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาหารให้กับประเทศไทย ยกยกระดับมาตรฐานอาหารไทยของ
 ชุมชน พร้อมสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างเป็นรูปธรรม และกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับชุมชน
 อย่างยั่งยืน โดยมีองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ร่วมเป็น
 ที่ปรึกษาและให้คำแนะนำระบบการพัฒนาชุมชนอย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับ วิระศักดิ์ โควสุรัตน์ (2561) กล่าว
 ว่า ในปัจจุบันความต้องการของนักท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ทั้งนี้ การอยู่บนรากฐานของ
 เศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งที่ดีที่สุด โดยร้านอาหารเซฟชุมชนจะต้องมุ่งเน้นอัตลักษณ์และคุณภาพของอาหาร
 รวมถึงความสุขที่ทั้งนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนจะได้รับได้สองฝ่าย มีการสืบทอดสูตรเมนู อาหารถิ่นไปยัง
 ลูกหลานคนรุ่นหลัง เพื่อรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นอันมีคุณค่า และสืบทอดต่อไปรุ่นต่อรุ่น ทั้งนี้ คาดหวังให้
 ร้านอาหารเซฟชุมชนพัฒนาไปข้างหน้าด้วยกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างชุมชน แลกเปลี่ยนความรู้
 ประสบการณ์ และวัตถุดิบท้องถิ่นระหว่างชุมชน ซึ่งจะทำให้ชุมชนเติบโตไปด้วยกันอย่างมีความสุขและยั่งยืน

ภาพที่42 แสดงเซฟชุมชนบ้านบ่อสวก
 ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6, อพท.

3) หีบอ้อยโบราณ ตำนานน้ำอ้อย บ้านป่าคา

ในอดีต บ้านป่าคา หมู่ที่ 2 ตำบลบ่อสวก เคยเป็นแหล่งเพาะปลูกและผลิต
 น้ำอ้อยที่สำคัญของเมืองน่าน เนื่องจากสภาพของดินร่วนปนทรายและมีโพแทสเซียมอยู่ในดินเหมาะสมกับการ
 ปลูกอ้อย ทำให้อ้อยที่ปลูกในพื้นที่บ้านป่าคามีความหวานเป็นพิเศษ และด้วยวิถีชีวิตของคนในชนบทจะบริโภค
 และใช้น้ำอ้อยแทนน้ำตาลทราย เป็นเหตุให้ทุกครอบครัวปลูกอ้อยและแปรรูปน้ำอ้อยจากภูมิปัญญาที่สืบทอดมา
 จากบรรพบุรุษ โดยใช้หีบอ้อยโบราณที่ทำมาจากไม้เนื้อแข็งมีความเหนียวทนทาน เช่น ไม้ประดู่ ตัดมาทั้งต้น
 นำมาเหลา (กลึง) ด้วยขวาน พอได้ขนาดแล้วเจาะเป็นรูสลักกับร่องลึกลงในเนื้อไม้เพื่อเป็นใช้หีบอ้อย ซึ่งต้องใช้
 หีบอ้อย จำนวน 2 เล้า (ต้น) ประกอบกัน โดยใช้แรงงานคนในการขับเคลื่อนหีบอ้อย เมื่อได้น้ำอ้อยจากการหีบ
 อ้อยแล้ว จะนำเอาน้ำอ้อยไปต้มแล้วเคี่ยวจนเป็นก้อน ต่อมาเมื่อผู้ออกแบบทำหีบอ้อย แบบ 2 เล้า (ต้น) เป็น 3
 เล้า (ต้น) และฝึกให้กระปือ (ควาย) หมุนหีบอ้อยแทนการใช้แรงงานคน

ภาพที่ 43 แสดงหีบอ้อยโบราณ ตำนานน้ำอ้อย

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6, อพท.

4) วิถีชุมชน คนพึ่งพาป่า และไม้ไผ่ข้าวหลาม

ในอดีตชาวบ้านใหม่รุ่งเรือง หมู่ที่ 12 ต.บ่อสวก จะรวบรวมเส้นตอกที่ได้จากการจักสารไม้ไผ่ข้าวหลาม ซึ่งเป็นไม้ไผ่ข้าวหลามที่ขึ้นมาใหม่ตามฤดูกาล เนื้อไม้ไม่อ่อนและไม่แก่เกินไป วัดพื่อได้ขนาดเส้นความยาว 10 เมตร ขายให้แก่พ่อค้าคนกลางจากต่างจังหวัด ในราคาเส้นละ 8 บาท ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มสตรีภายในชุมชนจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “กลุ่มตอกเพื่อการผลิตหมวก” โดยกลุ่มจะรับซื้อเส้นตอกจากชาวบ้านในพื้นที่เพื่อนำมาเย็บเป็นหมวก ตามขนาดที่ต้องการส่งขายไปยังต่างจังหวัด โดยมีตลาดหลักที่จังหวัดลำพูน เนื่องจากแหล่งผลิตหมวกจากตอกไม้ไผ่ข้าวหลามส่งขายไปยังประเทศเพื่อนบ้านครั้งละหลายหมื่นใบ อพท. ร่วมกับชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบ่อสวก พัฒนาที่ทำการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “กลุ่มตอกเพื่อการผลิตหมวก” ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในการทำเครื่องจักสาร ตั้งแต่การรู้จักไม้ไผ่ข้าวหลาม การจักตอก และการสานเส้นใยตอกให้เป็นเครื่องใช้ เครื่องราง (ตะแหลั่ว) และของเล่นรูปสัตว์ต่างๆ ตามวิถีของคนล้านนา ช่วยสร้างรายได้ให้แก่ชาวชุมชนบ้านใหม่รุ่งเรืองได้อย่างน่าพอใจ

ภาพที่ 44 แสดงวิถีชุมชน คนพึ่งพาป่า และไม้ไผ่ข้าวหลาม

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6, อพท.

(2.2) หมู่บ้านที่เป็นเครือข่ายตำบลบ่อสวก

จากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลบ่อสวกตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 - 2560) ส่งผลให้เกิดเครือข่ายชุมชนที่นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อขอรับบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีกิจกรรมและเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ด้านศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังมีรายชื่อกิจกรรม และผู้ประสานงานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามตารางต่อไปนี้

(3) ตำบลนาขาว อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

ตำบลนาขาว อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบระหว่างหุบเขา เป็นที่ราบลุ่มที่ตอน มีลำห้วยไหลผ่านหลายสาย เช่น ลำน้ำขาว ลำน้ำจาง ฯลฯ แต่ไม่มีน้ำไหลตลอดทั้งปี สภาพภูมิอากาศในฤดูร้อนจะแห้งแล้ง และไม่มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพื่อกักเก็บน้ำในฤดูฝน ตำบลนาขาวเป็นแหล่งจุดพบวัตถุทางโบราณคดีที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ โดยบริเวณดอยภูซางพบเครื่องมือหินโบราณที่ชาวบ้านเรียกว่า “เสียมตุ่น” และพบสะเก็ดหิน “ซี้กากหิน” กระจายอยู่ทั่วไปเป็นจำนวนมาก ชาวชุมชนนาขาวร่วมกับนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกันขุดหลักฐานทางประวัติศาสตร์นำมาจัดแสดงเรื่องราวการขุดค้นไว้ในพิพิธภัณฑ์ชั่วคราว ณ อาคารที่ทำการหลังเก่าของอนามัยตำบลนาขาว (ปัจจุบันเสียหายจากวาตภัย) ก่อนย้ายมาจัดแสดง ณ อาคารหลังใหม่ ในบริเวณที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลนาขาว ตามที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก อพท. นอกจากนี้ ชาวชุมชนนาขาวยังสร้างศาลารวมใจไว้บริเวณดอยภูซาง เพื่อเป็นสิ่งเตือนใจและสร้างความตระหนักในการร่วมกันปกป้องและอนุรักษ์แหล่งโบราณคดีชุมชนดอยภูซาง และจัดให้มีงานบวงสรวงดอยภูซางเป็นประจำทุกปี

จากความร่วมมือของคนในชุมชนร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงนำนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มาศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ ณ ดอยภูซาง เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๗ เป็นเหตุให้กรมศิลปากรประกาศให้พื้นที่บริเวณดอยภูซางเป็นแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ดอยภูซาง เป็นเหตุให้การพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้หรือเพื่อการท่องเที่ยวต้องดำเนินการโดยกรมศิลปากร ซึ่งแผนพัฒนาดังกล่าวบรรจุไว้ภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน แต่ด้วยหน่วยงานที่รับผิดชอบยังไม่เสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณ แหล่งโบราณคดีชุมชนดอยภูซางจึงยังมิได้รับการพัฒนาให้มีมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวตามเป้าหมาย

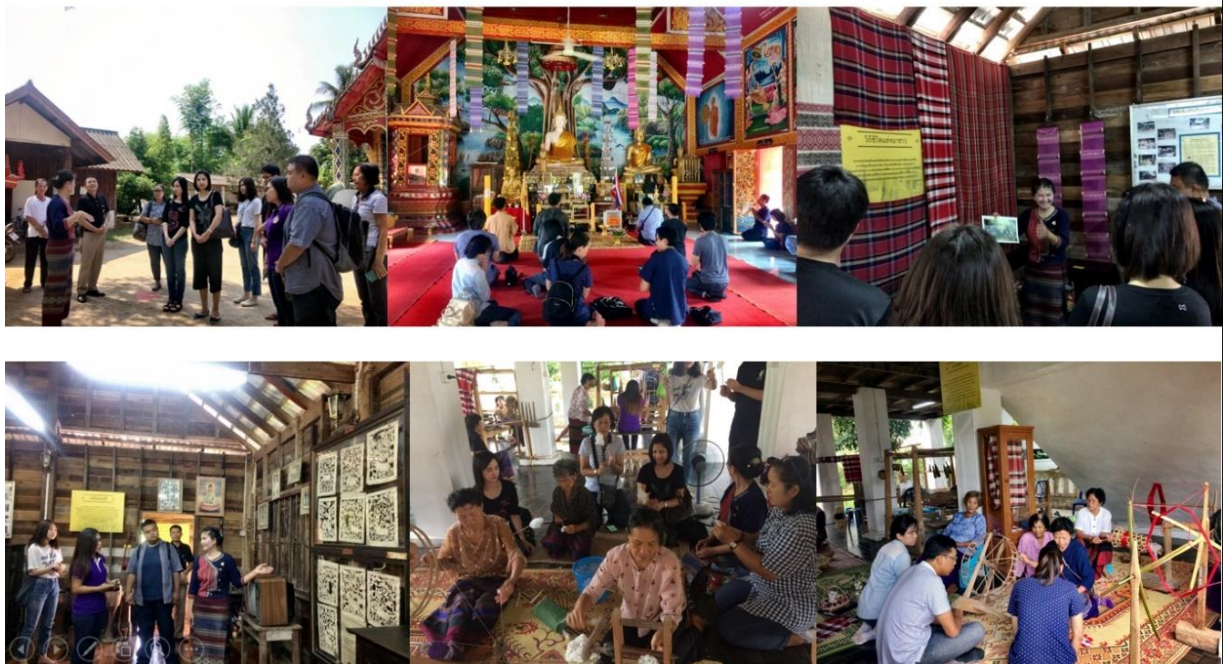
(3.1) การส่งเสริมบริการทางการท่องเที่ยว

ชุมชนตำบลนาขาว กำหนดวิสัยทัศน์ (VISION) การพัฒนาตำบลว่า “ยอดยิ่งแหล่งอารยธรรม เลิศล้ำภูมิปัญญา พัฒนาคุณภาพชีวิต ประชามีส่วนร่วม ใช้ชีวิตแบบพอเพียง” สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อการบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม ประชาชนมีรายได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง ทั้งนี้ อพท. และภาคีเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าชาน ได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน
นาชาว จนมีผลสำเร็จเป็นรูปธรรม ดังนี้

1) พิพิธภัณฑวัดนาชาวสามัคคี

บ้านนาชาว เป็นชุมชนที่มีประวัติการตั้งถิ่นฐานเมื่อราว 200 - 300 ปีก่อน โดยมีวัดนาชาวเป็นศูนย์ร่วมจิตใจของชาวชุมชน เดิมชื่อวัดน้ำชาวม มีหลักฐานการตั้งวัดมาราว พ.ศ.2250 ที่ตั้งเดิมอยู่บริเวณริมน้ำชาวม (วัดเซียงของ) ก่อนย้ายมาอยู่ ณ ที่ตั้งปัจจุบันที่บ้านนาชาว เนื่องจากเป็นวัดเก่าแก่จึงมีโบราณวัตถุของวัดที่ชุมชนรวบรวมไว้จำนวนมาก บางชิ้นมีอายุกว่า 250 ปี บางชิ้นถูกคัดเลือกว่าไปจัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน อาทิ วิหารน้อย (ต้นแบบที่ใช้สร้างวิหารวัดนาชาว) พระประธานของวัดนาชาว พิพิธภัณฑวัดบ้านนาชาวสามัคคี เป็นอาคารชั้นเดียว ภายในแบ่งการจัดแสดงออกเป็นสองส่วนใหญ่ๆ ส่วนแรกจัดแสดงวัตถุเกี่ยวกับพุทธศาสนา โดยมีของสำคัญได้แก่ พระพุทธรูปไม้ คัมภีร์ใบลาน หีบธรรม ตาลปัตรเก่า พ.ศ.2457 ธรรมาสัน ตุ๊กตาขสาฉลุอายุกว่า 100 ปี สางข้าว ส่วนที่สอง จัดแสดงเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านต่างๆ ทั้งการจัดแสดงคร่ำไฟ เครื่องมือในการทำนา เครื่องมือทอผ้า เครื่องจักสาน และเครื่องมือจับสัตว์ เช่น เคียว แอบข้าว กี่ทอผ้า ผ้าหลบ กะช้าว ถ้วยขามเซรามิก กลองแหว เป็นต้น โดยของทุกชิ้นมีป้ายทะเบียนติดเอาไว้ บางชิ้นมีแผ่นป้ายอธิบายชื่อเรียก ประวัติความเป็นมา การเข้าชมควรติดต่อล่วงหน้าเพื่อทางวัดและชุมชนจะได้เตรียมอาสาสมัครมาเป็นผู้นำชมพิพิธภัณฑ แสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 45 แสดงพิพิธภัณฑวัดนาชาวสามัคคี

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6

2) แหล่งโบราณคดีภูซาง

แผ่นดินน่านเคยเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยหินเก่า จากหลักฐานที่ได้จากการขุดค้นบริเวณเสาดิน บ้านน้ำหก ตำบลเชียงของ อำเภอพาน้อย และบ้านดู่ใต้ ตำบลดู่ใต้ อำเภอเมืองน่าน นักโบราณคดีกำหนดอายุราว 2 แสนถึง 7 พันปี และจากการสำรวจแหล่งโบราณคดีในจังหวัดน่าน ระหว่างปี พ.ศ.2527 - 2546 พบหลักฐานการผลิตเครื่องมือหินสมัยก่อนประวัติศาสตร์ อายุราว 4,000 ปี ในพื้นที่ต่อเนื่องมากกว่า 10 ตารางกิโลเมตร และพบแหล่งผลิตเครื่องถ้วยชามเคลือบเนื้อแกร่งสมัยพุทธศตวรรษที่ 18 - 22 ในพื้นที่อีกราว 3 ตารางกิโลเมตรทางตะวันตกของแม่น้ำน่าน ในเขตอำเภอเมืองน่าน ตามแนวเทือกเขาน้อย เขาหินแก้ว เขาชมพู และดอยปู่แก้วที่โอบล้อมแอ่งที่ราบขนาดใหญ่ของกลุ่มแม่น้ำสมุน และลุ่มน้ำซาว ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 80 ตารางกิโลเมตร

ภาพที่ 46 แสดงหินกระเทาะโบราณคดีภูซาง

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6

(3.2) กิจกรรมและบริการทางการท่องเที่ยว

1) กิจกรรมเรียนรู้การทอผ้าตาโกง

การทำผ้าตุ้ม หรือ ผ้าตาโกง มาจากค่านิยมที่ว่าหญิงสาวชาวล้านนาต้องทอผ้าเองได้ เพื่อเป็นการแสดงความพร้อมในการออกเรือนและไปสร้างครอบครัวใหม่ จึงเป็นของแทนใจระหว่างหญิงสาวกับชายหนุ่มที่มีใจต่อกัน และเป็นผ้าแสดงความผูกพันและความอบอุ่นระหว่างแม่สู่ลูก ผ้าตาโกง มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ เป็นผ้าลายตารางสีเหลืองทอด้วยฝ้ายสีแดงที่ย้อมจากครั่งธรรมชาติกับฝ้ายสีขาว ปัจจุบันชุมชนชาวยังอนุรักษ์และสืบสานการทอผ้าตาโกง และเปิดโอกาสให้ผู้สนใจหรือนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีวัฒนธรรมและความเชื่อของชาวนาชาวล้านนาผ่านการทอผ้าตาโกง นอกจากนี้ยังมีกิจกรรม “พันด้ายชายผ้าตาโกง” ไว้ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และลงมือทำ โดยช่างทอผ้าจะสอนให้นักท่องเที่ยวเก็บชายผ้าทอลายตาโกง

ด้วยการม้วนเส้นด้ายให้เป็นเกลียว (พินด้าย) ก่อนที่ผ้าทอผืนดังกล่าวจะสำเร็จออกมาเป็นชิ้นงานที่สมบูรณ์ จึงเป็นกิจกรรมที่ง่าย ๆ แต่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นการใช้ทักษะที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านที่น่าทึ่งลองทำ

ภาพที่ 47 แสดงผ้าตาไก่งอกักษณบ้านนาชาว

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6

2) สปาสุ่มไก่บ้านนรราชฎ์

บ้านนรราชฎ์ หมู่ที่ 5 ตำบลนาซาว อำเภอเมืองน่าน จัดตั้งกลุ่มสปาสุ่มไก่อบสมุนไพร โดยปรับปรุงอาคารที่ว่างกลางหมู่บ้านนรราชฎ์ให้กลายเป็นสถานที่ให้บริการอบสมุนไพร บ้านนรราชฎ์ โดยมีนางเรณู สายปັນ ผู้จัดการ และมีสมาชิกที่เป็นแกนหลัก 13 คน มีแนวคิดทำเป็นสปาสมุนไพรเพื่อสุขภาพ สร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดรายได้แก่ชุมชน โดยนำสูตรยาสมุนไพรของผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านมาผลิตเป็นเครื่องสมุนไพรเพื่อสุขภาพ และดัดแปลงสุมเลี้ยงไก่มาเป็นตู้อบสมุนไพรที่มีเอกลักษณ์สะดุดตาแทนการใช้ตู้อบแบบทั่วไปที่มีราคาแพง พืชสมุนไพรส่วนใหญ่หาได้ภายในหมู่บ้าน ส่วนที่ยังต้องจัดหาจากภายนอกมีแผนจะส่งเสริมให้ชาวบ้านนรราชฎ์ปลูกใช้เองในอนาคต

ภาพที่48 แสดงสปาสุ่มไก่บ้านนรราชฎ์

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6

(3.3) หมู่บ้านที่เป็นเครือข่ายตำบลบ่อสวก

นักท่องเที่ยวและประชาชนที่สนใจขอรับบริการกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลนาซาวและเครือข่ายตำบลนาซาว ที่เกิดจากการประสานส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาโดย อพท. และภาคีเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน สามารถติดต่อกับผู้ประสานงานเครือข่ายชุมชนบ้านนาซาว เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(4) ตำบลตุ๊ใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

ชุมชนตำบลตุ๊ใต้ เป็นชุมชนใกล้ตัวเมืองน่าน สามารถจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในตัวเมืองน่าน โดยบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม เนื่องจากปัจจุบันตำบลตุ๊ใต้มีเส้นทางคมนาคมทั้งทางน้ำและทางบกที่สะดวกในการสัญจร โดยเฉพาะเส้นทางเลียบบแม่น้ำน่าน ถือเป็นเส้นทางที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอย่างยิ่ง มี

แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ได้แก่ วัดพระธาตุเขาน้อย วัดพญาวัต สำนักสงฆ์กุ้เสี้ยว แหล่งเกษตรกรรมปลอดสารพิษบ้านดอนมูล และมีกิจกรรมประเพณีที่เกิดขึ้นจากความสามัคคีของคนในชุมชนที่นักท่องเที่ยวเข้าไปสัมผัสเรียนรู้ ได้แก่ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ตานสลากจุมปู ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ งานบุญประเพณีนมัสการวัดพระธาตุเขาน้อย (แปดเป็ง) วันวิสาขบูชา ห้าเป็งสงกรานต์พระธาตุจามเทวี เป็นต้น

(4.1) การส่งเสริมบริการทางการท่องเที่ยว

1) วัดพระธาตุเขาน้อย

องค์พระธาตุเขาน้อยตั้งอยู่บนยอดดอยเขาน้อย ซึ่งอยู่ด้านทิศตะวันตกของตัวเมืองน่าน สร้างเมื่อปี พ.ศ.2030 ในสมัยเจ้าปู่แข็ง องค์พระธาตุเป็นเจดีย์ก่ออิฐถือปูนทั้งองค์ ศิลปะพม่าผสมล้านนา ภายในบรรจุพระเกศาธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ในสมัยพระเจ้าสุริยวงศ์ผริตเดชฯ ระหว่างปี พ.ศ.2449 - 2454 โดยช่างชาวพม่า ด้านหน้าวัดมีบันไดนาค 303 ขั้นขึ้นไปยังองค์พระธาตุ และในวโรกาศปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเจริญพระชนมพรรษา 6 รอบ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2542 ประชาชนชาวจังหวัดน่าน ได้รวบรวมเงินบริจาคสร้างพระพุทธรูปทองคำมิ่งมงคลนนทบุรีศรีน่าน เป็นพระพุทธรูปปางประทานพร ประดิษฐานบนฐานดอกบัว ความสูงรวม 9 เมตร ยอดพระเกศาทำจากทองคำหนัก 27 บาท ไว้บนดอยพระธาตุเขาน้อย ซึ่งบริเวณลานพระพุทธรูปดังกล่าวเป็นจุดชมทิวทัศน์เมืองน่านแบบ 180 องศา ในวันที่อากาศดีสามารถมองเห็นถึงดอยภูคาและอาจพบเห็นทะเลหมอกในฤดูหนาว จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมในปัจจุบัน

ภาพที่ 49 แสดงวัดพระธาตุเขาน้อย

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6

2) วัดพญาวัต

เป็นวัดเก่าแก่ที่มีความน่าสนใจชุกชอนอยู่มากมาย ไม่ว่าจะเป็นองค์พระเจดีย์ศิลาแลงที่สร้างในสมัยพระนางจามเทวี ตุ๊กต้ายเจดีย์กู่กุดของจังหวัดลำพูน โดยเป็นทรงซุ้มสี่เหลี่ยมซ้อนกัน 5

ชั้น แต่ละชั้นประดิษฐานพระพุทธรูปยืนที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะสุโขทัย ต่อมาได้รับการบูรณะอีกครั้งในสมัยพระเจ้าติโลกราช ผู้ครองนครเชียงใหม่ โดยสร้างยอดซุ้มก่ออิฐสูงโค้งขึ้นตามศิลปะแบบล้านนา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเข้ามาอิทธิพลเหนืออาณาจักรน่าน ในพระอุโบสถเป็นที่ประดิษฐาน “พระเจ้าฝนนแสนห้า” หรือ “พระเจ้าสายฝน” ที่ชาวเมืองน่านอัญเชิญมาในคราวที่ต้องการทำพิธีแห่ขอฝน รวมทั้งธรรมเนียมแกะสลักฝีมือช่างสกุลน่านที่มีความเก่าแก่ที่สุดที่เคยค้นพบ โดยสันนิษฐานว่าสร้างในสมัยเจ้าอัตถวรปัญโญในช่วงครึ่งแรกของพุทธศตวรรษที่ 24

ภาพที่ 50 วัดพญาวัด

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6

3) วัดเจดีย์

“บ้านเจดีย์” ในอดีตแม้จะชื่อบ้านเจดีย์แต่ไม่เคยมีเจดีย์อยู่เลย และกลายเป็นที่มาของวัดเจดีย์ เนื่องจากพระราชสุธรรมเมธี เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ได้ถามลูกศิษย์ที่เป็นคนบ้านเจดีย์ว่า “บ้านเจดีย์มีเจดีย์หรือเปล่า” เมื่อพระสงฆ์และคนในชุมชนบ้านเจดีย์มีความเห็นตรงกันว่าควรมีการสร้างเจดีย์ขึ้นภายในวัดของหมู่บ้าน นายเผชิญ เจดีย์วุฒิ เป็นผู้ใหญ่บ้านบ้านเจดีย์ และ พระสมจิตร เจ้าอาวาสวัดบ้านเจดีย์ จึงพาแกนนำชุมชนไปกราบนมัสการพระราชสุธรรมเมธี เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ ซึ่งท่านมีเมตตาอนุเคราะห์เดินทางมาดูสถานที่ด้วยตนเอง จนกระทั่งวันที่ 28 เมษายน 2539 พระราชสุธรรมเมธี เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ได้เป็นประธานวางศิลาฤกษ์ก่อสร้างพระธาตุโสฬสเจดีย์ขึ้น ณ วัดเจดีย์ โดยมีหลวงพ่อเนร วัดศรีสุदारาม กรุงเทพฯ เป็นองค์บรรจองค์แรก ปัจจุบันเจดีย์ที่สร้างขึ้นเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ 3 แผ่นดิน (ไทย อินเดีย ศรีลังกา) และกำหนดจัดงานสงฆ์พระธาตุโสฬสเจดีย์เป็นประจำทุกปี โดยถือเอาวันที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จยกฉัตร เป็นมิ่งมหามงคลแก่พุทธศาสนิกชน คือ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ของทุกปี

ภาพที่ 51 วัดเจดีย์

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6

4) สวนเกษตรอินทรีย์ ตำบลคูใต้

“สวนเกษตรอินทรีย์ ตำบลคูใต้” คือ โครงการของชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ตำบลคูใต้ ที่ดำเนินการในพื้นที่ตำบลคูใต้บริเวณบ้านดอนมูลพัฒนาหมู่ที่ 13 โดยการจัดการสวนเกษตรอินทรีย์ แห่งนี้ ชุมชนบ้านดอนมูลพัฒนาได้น้อมนำหลักการทำเกษตรกรรมวิถีพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาประยุกต์ให้เข้ากับความถนัดและความชอบของชาวบ้านและคนรอบข้าง เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่นักท่องเที่ยวนิยมแวะไปสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนที่อยู่ใกล้เมืองเก่า่าน

ภาพที่ 52 แสดงสวนเกษตรอินทรีย์ ตำบลคูใต้

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6

(4.2) หมู่บ้านที่เป็นเครือข่ายตำบลตุ้ใต้

“พระธาตุเขาน้อยเด่นสง่า สูงค่าแหล่งโบราณคดี รักรักษาเพณีสืบบ้าน เกษตรไร้สารทั้งตำบล คนตุ้ใต้น้ำใจงาม” คำขวัญประจำตำบลตุ้ใต้ ซึ่งนักท่องเที่ยวและประชาชนที่สนใจพิสูจน์ความจริงได้ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ อพท. และภาคีเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน ร่วมกันพัฒนา โดยติดต่อกับผู้ประสานงานเครือข่ายตำบลตุ้ใต้

(5) ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

ตำบลม่วงตึ๊ด เป็นที่ราบลุ่มด้านฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่าน ตั้งอยู่ตรงข้ามกับตัวเมืองน่าน มีแหล่งน้ำธรรมชาติ 5 สาย ประกอบด้วยแม่น้ำน่าน ลำห้วยน้ำเกียน ลำห้วยพะยอม ลำห้วยบึง ลำห้วยกลาง มีบึงและหนองน้ำอื่นๆ อีก 8 แห่ง จึงเป็นพื้นที่ที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ สภาพอากาศโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ปกติ ซึ่งสภาพภูมิประเทศดังกล่าวเหมาะสมต่อการเพาะปลูก ทำให้ประชากรร้อยละ 70 มีอาชีพด้านการเกษตร ตำบลม่วงตึ๊ดประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านป่าหัด หมู่ที่ 2 บ้านร่องตอง หมู่ที่ 3 บ้านหนองเต่า หมู่ที่ 4 บ้านม่วงตึ๊ด และหมู่ที่ 5 บ้านศรีบุญเรือง รวม 1,621 หลังคาเรือน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,288 คน การพัฒนาชุมชนดำเนินการภายใต้วิสัยทัศน์ “ชุมชนน่าอยู่ การท่องเที่ยวเด่น เน้นหลักธรรมาภิบาล สืบสานประเพณีวัฒนธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง” อพท. และภาคีเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน ร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 - 2560) เพื่อให้ตำบลม่วงตึ๊ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รวบรวมเรื่องราวทางพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีความหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติที่มีร่วมกัน ส่งผลให้ชุมชนม่วงตึ๊ดเป็นเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็งเรียนรู้ที่จะอยู่กับความเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย แต่ยังคงตระหนักถึงความเป็นตัวเองอยู่เสมอ มีเสน่ห์บนความเป็นเมืองเก่าที่มีชีวิตในแบบฉบับของตนเอง

(5.1) การส่งเสริมบริการทางการท่องเที่ยว

1) วัดพระธาตุแช่แห้งพระอารามหลวง

เป็นปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์และสำคัญที่สุดของจังหวัดน่าน หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของชาวน่าน ได้รับการยอมรับว่ามีศิลปะการก่อสร้างที่มีความวิจิตรงดงามแห่งหนึ่งของภาคเหนือ สันนิษฐานว่ามีอายุราว 600 ปีมาแล้ว โดยพระบรมธาตุแช่แห้งได้รับอิทธิพลจากการก่อสร้างเจดีย์พระธาตุหริภุญชัย บริเวณโดยรอบองค์พระธาตุไปจนถึงหน้าบันประตูเหนือทางเข้า มีลักษณะการปั้นลายนาคเกี่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ฝีมือเมืองของช่างสกุลน่านอย่างแท้จริง ซึ่งตามคติของชาวล้านนาเชื่อกันว่า พระบรมธาตุแช่แห้งเป็นพระธาตุประจำคนเกิดปีเถาะ ดังนั้น ผู้ที่เกิดปีเถาะหากมีโอกาสเดินทางไปสักการะบูชาองค์พระธาตุแช่แห้ง จะได้รับอานิสงส์อย่างแรงกล้าทำให้ชีวิตอยู่ดีมีสุขปราศจากโรคภัยเบียดเบียน มีความเจริญก้าวหน้าในกิจการงาน

ภาพที่ 53 แสดงวัดพระธาตุแช่แห้ง
ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6

2) วัดศรีบุญเรือง

เป็นวัดเก่าแก่แห่งหนึ่งของตำบลม่วงตึ๊ด ไม่มีหลักฐานยืนยันว่าก่อสร้างเมื่อไร จากพงศาวดารน่านฉบับหอสมุดวชิรญาณบันทึกไว้ว่า เมื่อ พ.ศ.2103 พญานาคคำ เจ้าผู้ครองนครน่านขณะนั้น ร่วมกับมหาสามีเจ้ากัลยาโณ วัดศรีบุญเรือง ไปซ่อมแซมพระธาตุแช่แห้ง จึงคาดการณ์ได้ว่าวัดศรีบุญเรืองสร้างขึ้นก่อนปี พ.ศ.2135 มีอายุเก่าแก่กว่า 450 ปี ซึ่งพระพุทธรูปองค์สำคัญของวัดได้แก่พระพุทธรูปปางมารวิชัย เป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ที่ได้รับการยอมรับจากนักวิชาการว่า มีพุทธศิลป์ที่เป็นเลิศที่สุดของศิลปะสุโขทัย ปัจจุบันชาวชุมชนบ้านศรีบุญเรืองอัญเชิญขึ้นประดิษฐานบนเจดีย์สถาน เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้เข้าสักการะได้โดยสะดวก และป้องกันการโจรกรรมดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นกับพระพุทธรูปองค์อื่นของวัดในครั้งอดีตนักท่องเที่ยวนิยม

ภาพที่ 54 แสดงวัดศรีบุญเรือง
ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6

3) หนองน้ำครก

หนองน้ำครก เป็นน้ำขนาดใหญ่ขนาด 22 ไร่ เดิมมีสภาพกร้างเต็มไปด้วยต้นไมยราพยักษ์ ผักตบชวา วัชพืชต่างๆ ผู้นำชุมชนบ้านม่วงตึ๊ดจึงนำอาสาสมัครชุมชนร่วมกันแผ้วถาง จนมีภูมิทัศน์ตามธรรมชาติที่สวยงาม มีนกประจำถิ่นและนกอพยพหนีอากาศหนาวตามฤดูกาลมาอาศัยหากิน เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่ปริมาณน้ำจะปรับเปลี่ยนไปตามฤดูกาล คือ จะท่วมสูงถึงตลิ่งในฤดูฝน แต่จะลดลงมากจนเกิดเป็นแนวตะกอนขนาดใหญ่ กลายเป็นเกาะให้ฝูงนกนานาพันธุ์ได้อาศัยทำรังและผสมพันธุ์ อพท. และภาคีเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าอนัน ได้พัฒนาหนองน้ำครกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ และพืชผักสวนครัว แปลงเกษตรปลอดภัย เพื่อให้นักท่องเที่ยวประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงได้มาดูนกและปลาตามธรรมชาติ เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน พืชผักต่างๆ ในช่วงฤดูท่องเที่ยว ช่วยสร้างรายจากการท่องเที่ยวเพิ่มเติมจากการประกอบอาชีพประจำให้กับชุมชนอย่างน่าพอใจ ขณะนี้ หนองน้ำครกได้รับเลือกให้เป็นพื้นที่ดำเนินกิจกรรมพัฒนาลำน้ำ ลำคลอง ในโครงการจิตอาสาหน่วยพระราชทานและประชาชนจิตอาสา เราทำความดีด้วยหัวใจ โดยได้รับงบประมาณจากกรมโยธาธิการและผังเมือง เพื่อพัฒนาให้เป็นสวนสาธารณะประจำจังหวัดน่าน

ภาพที่ 55 แสดงหนองน้ำครก

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6

4) ทาดหินสายน้ำใส

อพท. และชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลม่วงตึ๊ด พิจารณาเห็นว่า แม่น้ำน่าน ช่วงที่ไหลผ่านบริเวณระหว่างบ้านป่าหัด ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง กับบ้านภูมินทร์-ท่าลี่ ตำบล

ในเวียง อำเภอเมืองน่าน มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีสันดอนทราย และระดับน้ำที่พอเหมาะที่จะจัดกิจกรรมทางน้ำ ในช่วงฤดูร้อน เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพที่สามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำได้ แต่ต้องมีการบริหารจัดการชุมชนที่เข้ามาร่วมใช้ประโยชน์มิให้มีการก่อสร้างหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ขัดต่อกฎหมาย หรือส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพหรือเป็นอุปสรรคในการดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว จึงขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานขนส่งทางน้ำภูมิภาคสาขาแพร่ จัดทำโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ “หาดหินสวายนน้ำใส” เพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับพักผ่อนหย่อนใจแห่งใหม่ของคนเมืองน่านและนักท่องเที่ยว ในช่วงเดือนมีนาคม – สิ้นสุดเทศกาลสงกรานต์ในเดือนเมษายน ซึ่งนอกจากจะได้รับความสนุกสนานจากการเล่นน้ำที่ใสเย็นแล้ว ยังมีการจัดกิจกรรมตักบาตรพระกลางแม่น้ำน่าน การนั่งเรือเที่ยวชมวิถีชีวิตชุมชนอีกด้วย ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวจัดทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์ยกเว้นวันพระ

ภาพที่ 56 แสดงหาดหินสวายนน้ำใส

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6

5) กิจกรรมเรียนรู้การทำโคมมะเต้า บ้านโคมคำ

โคมมะเต้า เป็น โคมไฟรูปแตงโม อดีตใช้เพื่อการตกแต่งคุ้มเจ้านายหรือชนชั้นสูง และใช้ในการต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองหรือเพื่อการประดับตกแต่งงานประเพณีที่สำคัญ มีลักษณะเป็นเหลี่ยมเหมือนเพชรหรือมีทรงกลมเหมือนแตงโม ถือเป็นโคมเอกลักษณ์ของจังหวัดน่าน ปัจจุบันได้รับการพัฒนาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวและเพื่อถ่ายทอดจิตวิญญาณและสืบสานภูมิปัญญาของบรรพชนชาวน่านแก่เยาวชนและผู้สนใจทั่วไป นักท่องเที่ยวที่สนใจสามารถลงมือทำได้ตั้งแต่ขั้นตอนแรกด้วยการขึ้นรูปโคมไฟด้วยไม้ไผ่ การติดกระดาษสาเพื่อให้เป็นโคมที่สมบูรณ์ และการตกแต่งลวดลายด้วยกระดาษสีทองให้สวยงามยิ่งขึ้น เป็นการฝึกฝนให้มีสมาธิและใจเย็น เพื่อการสร้างสรรค์งานที่ต้องอาศัยความประณีตแบบค่อยเป็นค่อยไป เพราะบางขั้นตอนต้องมีความละเอียดและพิถีพิถันแต่สำหรับนักท่องเที่ยว ที่มีเวลาน้อยก็สามารถเลือกเฉพาะตกแต่งโคมด้วยลวดลายต่างๆ เช่นลายประจำยาม ลายนกษัตริย์ ลายกระต่าย เป็นต้น

ภาพที่ 57 แสดงกิจกรรมเรียนรู้การทำโคมมะเต้า บ้านโคมคำ

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6

6) กิจกรรมแต้มสีหัวเรือจิ๋วเอกลักษณ์น่าน

ชุมชนบ้านม่วงตึ๊ด เป็นชุมชนวิถีริมแม่น้ำน่าน ที่มีความเชื่อความศรัทธาในพญานาคและสายน้ำ ดังจะเห็นได้จากประเพณีการแข่งเรือที่สะท้อนถึงความเชื่อและจิตวิญญาณของคนท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการสืบสานภูมิปัญญาของชาวน่าน อพท. ภาคีเครือข่าย การพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน และ ชุมชนตำบลม่วงตึ๊ด ร่วมกันคิดค้นกิจกรรม “การเขียนหัวเรือจิ๋ว” ที่จะให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ถึงคติที่แฝงอยู่ในประเพณีแข่งเรือ โดยยอขนาดหัวเรือจริง (หัวโถ) ให้มีขนาดเล็กลงเท่าพวงกุญแจ แต่ลวดลายและองค์ประกอบยังคงไว้ตามเอกลักษณ์หัวเรือพญานาคต้นแบบทุกประการ จากนั้นนำไปให้นักท่องเที่ยวระบายสีหัวเรือโดยใช้สีดำ สีแดง สีหมากสุก (ส้ม) สีเหลือง และสีขาว สำหรับไม้ที่นำมาทำ

เป็นหัวเรือจิว จะเลือกสรรจากไม้ขนุน ไม้ค้ำ ที่มีความหมายเป็นสิริมงคล เมื่อสำเร็จเป็นหัวเรือจิวแล้ว นักท่องเที่ยวสามารถนำกลับไปเป็นของที่ระลึกเลย

ภาพที่ 58 แสดงกิจกรรมแต้มสีหัวเรือจิวเอกลักษณ์น่าน

ที่มา: สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6

(5.2) หมู่บ้านที่เป็นเครือข่ายตำบลม่วงตึ๊ด

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน อพท. ภาคีเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน และชุมชนตำบลม่วงตึ๊ด จึงร่วมกันสร้างกระบวนการสื่อสารและจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายชุมชน เพื่อให้การพัฒนาเกิดความสมดุลทั้งในมิติ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำชุมชนไปสู่ความยั่งยืนและเป็นชุมชนแห่งความสุข ที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสได้มาเยือน สัมผัสโดยการลงมือทำ เป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าน่าประทับใจ และควรค่าแก่การบอกต่อ กลับมาเที่ยวซ้ำอีกครั้ง ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวที่ต้องการขอรับบริการการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลม่วงตึ๊ด สามารถติดต่อไปยังผู้นำหมู่บ้านที่เป็นเครือข่ายและชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลม่วงตึ๊ด

3.3.3 ปัญหาและอุปสรรค

แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนา “น่านเมืองเก่าที่มีชีวิต” ประกอบด้วยโครงการพัฒนาตามองค์ประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 6 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 2) ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยว
- 3) ด้านการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว
- 4) ด้านการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว
- 5) ด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว
- 6) ด้านการสร้างจิตสำนึกด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว

จำนวนทั้งสิ้น 73 โครงการ วงเงินงบประมาณ 2,202,450,250 บาท มีหน่วยงาน
รับผิดชอบโครงการทั้งสิ้น 17 หน่วยงาน โดยคณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่
พิเศษเมืองเก่า น่าน เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2558

แผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน มีความสอดคล้องกับ
แผนพัฒนาและอนุรักษ์เมืองเก่า น่าน ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อ พ.ศ. 2548 ในระยะเวลาที่
ผ่านมาไม่สามารถขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน และแผนพัฒนา
และอนุรักษ์เมืองเก่า น่าน ได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ด้วยประเด็นปัญหา ดังนี้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า
น่าน ไม่ให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผนและผังแม่บทการพัฒนาเมืองเก่า น่าน ซึ่ง
คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2548 เนื่องจากไม่สอดคล้องกับนโยบายการ
พัฒนาของหน่วยงานต้นสังกัด

2) ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดความ
ชัดเจน ในแนวทางขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทฯ ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจาก
แผนปฏิบัติการไม่ได้รับการบรรจุไว้เป็นแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน รวมทั้งในแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่ม
จังหวัด

3) ปัญหาการเมืองท้องถิ่น ทำให้เกิดการแย่งชิงผลประโยชน์ในโครงการ ไม่มี
เอกภาพด้านการพัฒนา เป็นเหตุให้การขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติเกิดความล่าช้า

4) ปัญหากลุ่มอิทธิพล เรียกร้องผลประโยชน์อันมิชอบ สร้างกระแสให้กลุ่มคนบาง
กลุ่มคัดค้านโครงการ แม้ว่าจะผ่านการประชาคมของชุมชนแล้วก็ตาม

5) ปัญหาความไม่ต่อเนื่องของผู้บริหารราชการ ทำให้ผู้รับผิดชอบโครงการต้อง
เริ่มต้นโครงการใหม่หรือเปลี่ยนแปลงโครงการอยู่เสมอ

6) ปัญหาทัศนคติของชาวชุมชนท้องถิ่น ที่มองว่ากิจกรรมเพื่อส่วนร่วมเป็นหน้าที่
ของหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตนมีหน้าที่เพียงคอยรับผลประโยชน์ (เงิน หรือ สิ่ง
อำนวยความสะดวก)

7) ปัญหาข้อจำกัดในการปฏิบัติตามกฎหมาย ทำให้การบูรณาการอำนาจหน้าที่
บุคลากร ทรัพยากร งบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ ขาดประสิทธิภาพ

8) ปัญหาชุมชนขาดองค์ความรู้และช่างฝีมือ นักวิชาการเพื่อสังคมมีน้อย

9) ปัญหาค่านิยมของคนรุ่นใหม่ มองประโยชน์ส่วนตนเป็นสำคัญ ขาดความเสียสละ
ไม่มีวินัย เชื้อมั่นตัวเองสูง ขาดสำนึกรักถิ่นเกิด

บทที่ 4

การประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนา

4.1 สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทย

นับตั้งแต่ในช่วงต้นปี 2563 สถานการณ์การแพร่ระบาดของติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ทวีความรุนแรงและขยายขอบเขตไปในหลายประเทศทั่วโลกอย่างรวดเร็ว จนทำให้เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2563 องค์การอนามัยโลก (WHO) ประกาศให้เป็นการแพร่ระบาดครั้งใหญ่ (Pandemic) ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกในภาพรวมและก่อให้เกิดความผันผวนรุนแรงในตลาด การเงินโลก ทำให้เศรษฐกิจในหลายประเทศในช่วงไตรมาสแรกของปี 2563 หดตัวต่อเนื่องจนเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยและหลายประเทศขยายตัวต่ำสุดเป็นประวัติการณ์นับตั้งแต่วิกฤตการเงิน โลกในปี 2552 สำหรับเศรษฐกิจไทยได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่รุนแรงมากขึ้น เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก ดังจะเห็นได้จากเศรษฐกิจไทยในไตรมาสแรก ของปี 2563 ลดลงร้อยละ 1.8 ตามการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ลดลงร้อยละ 38.0 ส่งผลให้ภาคบริการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องได้รับผลกระทบรุนแรงจากการดำเนิน มาตรการควบคุมการระบาดที่เข้มงวดและจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศ

สถานการณ์ท่องเที่ยวของผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยปี 2563 (มกราคม – ธันวาคม)

ในปี 2563 สถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2563 ถือเป็นช่วงวิกฤตของสถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศ เนื่องจากในเดือนมีนาคม – เมษายน ประเทศไทยต้องรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ทำให้มาตรการล็อกดาวน์, พ.ร.ก.ฉุกเฉิน, มาตรการเคอร์ฟิวถูกนำมาใช้ รวมทั้งการยกเลิกกิจกรรมด้านการ

ท่องเที่ยวต่าง ๆ ส่งผลให้เศรษฐกิจทุกภาคส่วนของประเทศหยุดลงแบบฉับพลัน ภาคธุรกิจทยอยปิดกิจการเป็นจำนวนมากและการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศหยุดชะงัก แต่อย่างไรก็ตาม ผลจากการใช้มาตรการต่าง ๆ กอปรกับความร่วมมือจากภาครัฐและประชาชน ทำให้ประเทศไทยสามารถรับมือและควบคุมการแพร่ระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเดือนพฤษภาคมรัฐบาลได้ประกาศมาตรการผ่อนคลายเป็นลำดับขั้นและกิจการ/กิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งออกมาตรการกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นการหมุนเวียนของเศรษฐกิจภายในประเทศ ส่งผลให้ประชาชนทยอยออกเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น

ซึ่งการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศหลังล็อกดาวน์เริ่มฟื้นตัวได้บ้าง เนื่องจากได้รับแรงหนุนจากภาครัฐที่ประกาศให้มีวันหยุดชดเชยเพิ่มขึ้นในช่วง 6 เดือนหลังของปี 2563 และมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศภายใต้ 2 โครงการหลักได้แก่ โครงการเราเที่ยวด้วยกัน และโครงการกำลังใจ ผนวกกับ ททท. สำนักงานน่าน และภาคเอกชนได้ร่วมกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ และโปรโมชั่นแพ็คเกจท่องเที่ยว ทั้งนี้การฟื้นตัวของ การท่องเที่ยวภายในประเทศยังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ โดยภูมิภาคระยะใกล้อย่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาค ตะวันตกจะฟื้นตัวได้เร็วกว่า โดยเฉพาะจังหวัดท่องเที่ยวที่มีระยะทางใกล้กรุงเทพฯ เช่น ชลบุรี ระยอง กาญจนบุรี

ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ จะมีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยสูงกว่าจังหวัดท่องเที่ยวที่ไกลกว่า เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ และคนไทยยังนิยมเดินทางด้วยรถยนต์ถึงร้อยละ 70 (อ้างอิงจากงานสำรวจความคิดเห็นคนไทยออกเดินทางท่องเที่ยวหลัง COVID-19 ของ ททท. สำนักงานน่าน) อย่างไรก็ตาม ภูมิภาคระยะไกลก็มีบางจังหวัดที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยได้แก่ นครศรีธรรมราช ที่ได้รับกระแสแรงศรัทธาความเชื่อ “ไอ้ไข่เต็กวัดเจดีย์” รวมทั้งได้รับแรงหนุนจากการเพิ่มจำนวนเที่ยวบินของสายการบินในประเทศ ส่งผลให้คนไทยเดินทางเข้านครศรีธรรมราชเพิ่มขึ้น และจังหวัดที่มีสภาพอากาศที่หนาวเย็นเหมาะแก่การเดินทางท่องเที่ยวอย่างเชียงใหม่ เชียงราย ยะลา อุบลราชธานีหรือเลย ก็มีอัตราจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยเพิ่มขึ้นเช่นกัน

ดังนั้น ภาพรวมสถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศปี 2563 จึงมีแนวโน้มขยับตัวดีขึ้นแต่ยังต่ำกว่าระดับปกติก่อนเกิด COVID-19 เพราะยังมีแนวโน้มความกังวลต่อความเสี่ยงของการระบาดระลอกใหม่ ทำให้มีจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยอยู่ที่ 90.23 ล้านคน-ครั้งลดลงร้อยละ 48 ขณะที่รายได้ทางการท่องเที่ยวยังไม่กลับคืนมาในระดับปกติเช่นกัน เนื่องจากยังมีความกังวลต่อภาวะเศรษฐกิจในประเทศ นักท่องเที่ยวระมัดระวังการใช้จ่าย และลดจำนวนความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว ส่งผลให้มีรายได้ทางการท่องเที่ยวอยู่ที่ 5.00 แสนล้านบาท ลดลงร้อยละ 54

สถิติจำนวนและรายได้ผู้เยี่ยมชมเยือนคนไทยปี 2563				
ภูมิภาค	จำนวน (ล้านคน-ครั้ง)	อัตราการเติบโต (%)	รายได้ (แสนล้านบาท)	อัตราการเติบโต
รวมทั้งประเทศ	90.23	-48	5.00	-54%
ภาคเหนือ	12.55	-35	0.86	-38%
กรุงเทพมหานคร	22.21	-57	1.33	-64%
ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ)	9.56	-47	0.21	-52%
ภาคตะวันตก	16.41	-34	0.58	-39%
ภาคตะวันออก	9.77	-34	0.71	-45%
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	14.73	-47	0.49	-49%
ภาคใต้	5.01	-77	0.82	-62%

หมายเหตุ :
 1. สถิติ 9 เดือนแรก (ม.ค.-ก.ย.) ปี 2563 โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
 2. สถิติ 3 เดือน (ต.ค.-ธ.ค.) ปี 2563 ประมาณการโดยกองกลยุทธ์การตลาด ททท.

สถิติจำนวนและรายได้ผู้มาเยือนคนไทยปี 2563

สถานการณ์ท่องเที่ยวไทยปี 2564

ปี 2564 คาดว่าภาพรวมการเติบโตของตลาดต่างประเทศมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นจากปี 2563 แต่จะยังไม่ฟื้นตัวกลับมาในระดับเดียวกับปี 2562 ก่อนเกิดวิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 เนื่องจากต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนของปัจจัยต่าง ๆ เช่น การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ระลอกใหม่

โอกาสความสำเร็จในการพัฒนาวัคซีนและการกระจายวัคซีนให้เพียงพอทั่วโลก การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ การกลับมาบินระหว่างประเทศของสายการบินต่าง ๆ รวมถึงทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติและชาวไทยต่อการเดินทางระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่ออุปสงค์และอุปทานการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังประเทศไทย ทั้งนี้ คาดว่าปี 2564 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าประเทศไทยประมาณ 6 – 15.5 ล้านคน และสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยประมาณ 3 – 7 แสนล้านบาท โดยคาดการณ์สถานการณ์ปี 2564 เป็น 3 กรณี (ปรับประมาณการ ณ เดือนตุลาคม 2563)

กรณีฟื้นตัวเร็ว	กรณีฟื้นตัวระดับกลาง	กรณีไม่ฟื้นตัว
<ul style="list-style-type: none"> เริ่มเปิดประเทศอนุญาตให้เที่ยวบินพาณิชย์นำนักท่องเที่ยวต่างชาติบางกลุ่มเข้าไทยตั้งแต่ต้นปี 2564 ไม่มีการระบาดใหญ่ระลอกใหม่ในปี 2564 เริ่มมีวัคซีนใช้ในประเทศลูกค้าหลักของไทยตั้งแต่ต้นปี 2564 จะเริ่มเห็นการฟื้นตัวตั้งแต่ต้นปี 2564 โดยจะเป็นการเดินทางเข้ามาจากตลาดระยะใกล้ (เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือและอาเซียน) เป็นหลัก ขณะที่ตลาดยุโรปจะกลับมาอย่างชัดเจนช่วงปิดภาคเรียนฤดูร้อน (กรกฎาคม - สิงหาคม) 	<ul style="list-style-type: none"> เริ่มเปิดประเทศอนุญาตให้เที่ยวบินพาณิชย์ทั่วไปบินเข้าไทยกลางปี 2564 เริ่มมีวัคซีนใช้ทั่วโลกตั้งแต่กลางปี 2564 จะเริ่มเห็นการฟื้นตัวตั้งแต่กลางปี 2564 โดยจะเป็นการเดินทางของตลาดระยะใกล้ (เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือและอาเซียน) เป็นหลัก ขณะที่ตลาดยุโรปจะฟื้นกลับมาชัดเจนช่วงฤดูท่องเที่ยวปลายปี 2564 เป็นต้นไป 	<ul style="list-style-type: none"> เกิดการระบาดใหญ่ระลอกใหม่ในปี 2564 มีวัคซีนใช้ทั่วโลกปลายปี 2564 เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกในปี 2564 อนุญาตให้เที่ยวบินพาณิชย์ทั่วไปบินเข้าไทยปลายปี 2564 จะเห็นการเดินทางเข้าไทยเพียงบางตลาดในช่วงปลายปี 2564 โดยจะเป็นการเดินทางเข้ามาเฉพาะจากตลาดระยะใกล้ (เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือและอาเซียน) ที่ควบคุมการแพร่ระบาดได้ดี
<p>จำนวนนักท่องเที่ยว 15.5 ล้านคน รายได้ 7 แสนล้านบาท</p>	<p>จำนวนนักท่องเที่ยว 12.5 ล้านคน รายได้ 6 แสนล้านบาท</p>	<p>จำนวนนักท่องเที่ยว 6 ล้านคน รายได้ 3 แสนล้านบาท</p>

วิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน)

สาขาท่องเที่ยวเป็นสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญอีกสาขาหนึ่งของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ซึ่งจากข้อมูลจำนวนผู้เยี่ยมชมและรายได้จากผู้เดินทางมาท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดฯ ปี พ.ศ. 2560 – 2562 พิจารณาจำนวนผู้มาเยี่ยมชมและรายได้การท่องเที่ยวพบว่าแนวโน้มผู้มาเยี่ยมชมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ. 2562 มีผู้เยี่ยมชม จำนวน 6,195,313 คน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 0.99 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 และรายได้จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2562 35,301.30 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 892.87 ล้านบาท ในแง่การเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวพบว่า การเจริญเติบโตของผู้มาเยี่ยมชมอยู่ที่ร้อยละ 0.82 ซึ่งน้อยกว่า ปี พ.ศ. 2561 ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 4.78 แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาอัตราการเจริญเติบโตของรายได้จากการท่องเที่ยวพบว่าในปี พ.ศ. 2562 อยู่ร้อยละ 2.53 ซึ่งลดลงมาเล็กน้อยหากเทียบกับ พ.ศ. 2561 อยู่ที่ ร้อยละ 8.81 ซึ่งจากการวิเคราะห์การเจริญเติบโตของภาคการท่องเที่ยวดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงนโยบายการ ท่องเที่ยวในปีปัจจุบันที่เน้นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีกำลังซื้อสูงมากกว่าเน้นจำนวนนักท่องเที่ยว

จังหวัด	จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือน (คน)			รายได้การท่องเที่ยว (ล้านบาท)		
	2560	2561	2562	2560	2561	2562
เชียงราย	3,442,162	3,676,497	3,726,670	26,053.86	28,617.71	29,398.60
พะเยา	630,725	657,452	656,918	1,286.52	1,397.20	1,419.00
แพร่	817,216	856,088	864,213	1,573.38	1,722.40	1,761.10
น่าน	900,126	943,944	947,512	2,462.93	2,671.12	2,722.60
กลุ่มจังหวัดฯ	5,790,229	6,133,981	6,195,313	31,376.69	34,408.43	35,301.30

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

“การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 สู่ความยั่งยืน” ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากกลายเป็น แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีคุณภาพเพราะขาดการจัดการที่เหมาะสมกับสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวคือ หน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทที่ไม่สมดุลในการวางแผน การบริหารงาน และการตลาด ทั้งนี้ เพราะแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากได้รับ การพัฒนาไปตามนโยบายของรัฐ ซึ่งหน่วยงานส่วนกลางของภาครัฐมักมี บทบาทในการกำหนดนโยบาย วางแผนงาน และดำเนินงาน ในขณะที่ ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมน้อยมาก จึงทำให้ไม่เข้าใจแผน และวิธีการพัฒนาพื้นที่ของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วยเหตุนี้ การมีส่วนร่วมอย่างสมดุลระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ที่สุดในการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ เพื่อความยั่งยืน ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มต้องครอบคลุมเรื่องการวางแผน และการกำหนดเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน ซึ่งแต่ละประเด็นจำเป็นต้องมี ความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน อย่างเป็นวงจร ดังแสดงในแผนภาพต่อไปนี้

กลยุทธ์ “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัด ภาคเหนือตอนบน 2 สู่ความยั่งยืน”

กลยุทธ์ที่ 1 : การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยส่วนใหญ่ ในประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนา นโยบายทางการท่องเที่ยว กำหนดขึ้นโดยผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐหรือนักการเมืองท้องถิ่น จากนั้นหน่วยงานภาครัฐหรือนักการเมืองท้องถิ่นจะนำนโยบายดังกล่าวมา

ใช้ในการกำหนดแผนพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งจะถ่ายทอดไปสู่ผู้ปฏิบัติระดับ ท้องถิ่นในท้ายที่สุด กระบวนการดังกล่าวเป็นการกำหนดนโยบายแบบ เบื้องบนสู่เบื้องล่าง (Top - Bottom) โดยผู้ปฏิบัติและคนท้องถิ่นไม่ได้มี ส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแนวทาง หรือแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ประกอบกับงบประมาณและข้อมูลสำคัญต่าง ๆ จัดทำขึ้นใน ระดับชาติไม่ใช่ระดับท้องถิ่น ผลที่ตามมาคือผู้ปฏิบัติและคนท้องถิ่นใน ชุมชนอาจมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกับผู้บริหารหรือผู้กำหนดนโยบายและแผน ความไม่เข้าใจทำให้ชุมชนไม่สามารถจัดการกับการท่องเที่ยวที่โตขึ้นอย่างรวดเร็วในพื้นที่ของตนได้ ด้วยเหตุนี้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ทั่วโลกจึงส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งครอบคลุม 4 ประเด็นความร่วมมือดังนี้

1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรและกลุ่มคนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย การวางแผน และการตลาด องค์กรและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว นักการเมืองท้องถิ่น นักการศึกษา คนท้องถิ่นที่พำนักอาศัยในชุมชนธุรกิจ โรงแรมและร้านอาหาร ธุรกิจ จัดนำเที่ยว สมาคมการท่องเที่ยว หอการค้า เจ้าของร้านค้าที่เกี่ยวข้อง นักอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้จัดการการขนส่ง ท้องถิ่นทั้งที่เป็นของภาครัฐและเอกชน เกษตรกร ผู้จัดการประชุมและ สัมมนา และผู้บริหารหรือผู้ประกอบการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ การท่องเที่ยว

2. ระบุอย่างชัดเจนว่าองค์กรและกลุ่มคนแต่ละกลุ่มมีหน้าที่ บทบาท และขอบเขตการจัดการ ระดับใด ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน ในด้านอำนาจและกระบวนการการทำงาน นอกจากนี้ทุกฝ่ายต้องตกลง ร่วมกันว่าต้องคำนึงถึงผลได้และผลเสียของคนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เป็นหลัก เพราะหากเกิดภาวะวิกฤติ คนกลุ่มนี้ จะเป็นผู้เผชิญปัญหาและ ได้รับโดยตรง

3. องค์กรและกลุ่มคนทุกฝ่ายต้องตัดสินใจร่วมกันว่าจะใช้มรดก ทางวัฒนธรรมใดของชุมชน เพื่อเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว และกำหนด ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่ในทิศทางความ ยั่งยืนอย่าง ชัดเจน เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องอนุรักษ์หรือคงไว้ซึ่งวิถีชีวิต ของท้องถิ่น เพิ่มพูนคุณค่า ประสพการณ์ ให้แก่นักท่องเที่ยว ให้ความรู้และ ส่งเสริมชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วม คำนึงถึงความสามารถ ในการ รองรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งดำเนินกิจกรรมการตลาดที่สอดคล้องกับ หลักการของการอนุรักษ์

4. องค์กรและกลุ่มคนทุกฝ่ายต้องตัดสินใจและดำเนินงานร่วมกัน ในการวางแผน และ กำหนดเครื่องมือในการพัฒนา มรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินผลการ ดำเนินงานซึ่งต้อง ประชาสัมพันธ์หรือถ่ายทอดผลการดำเนินงานให้แก่ทุกกลุ่มทราบอย่าง ชัดเจนและโปร่งใส ในทางปฏิบัติ

กลยุทธ์ที่ 2 : การวางแผน การให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ใน ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจและมีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผน จะช่วย ลดการต่อต้านการพัฒนา การท่องเที่ยวที่หน่วยงานและกลุ่มคนภายนอก พื้นที่ได้เข้ามา มีบทบาท รวมทั้งเพิ่มความต้านทานต่อแรงกดดัน หรือปัญหา ที่เกิดขึ้น เพราะการวางแผนเป็นกระบวนการในการสรรหาและกำหนด แนวทางรวมทั้งวิธีการที่จะ ควบคุมและพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชน ให้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน และการที่ทุกฝ่ายร่วมกันคิด และวิเคราะห์ อย่างเป็นระบบว่าจะทำอะไร ทำเพื่ออะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อใด และใช้ งบประมาณเท่าไร จะ ช่วยทำให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและ มีทิศทางที่ชัดเจนและตรงกันในการพัฒนาชุมชนให้เป็น แหล่งท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน ดังนั้น การวางแผนโดยชุมชนมีส่วนร่วมจึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ ในการพัฒนา การท่องเที่ยวของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น

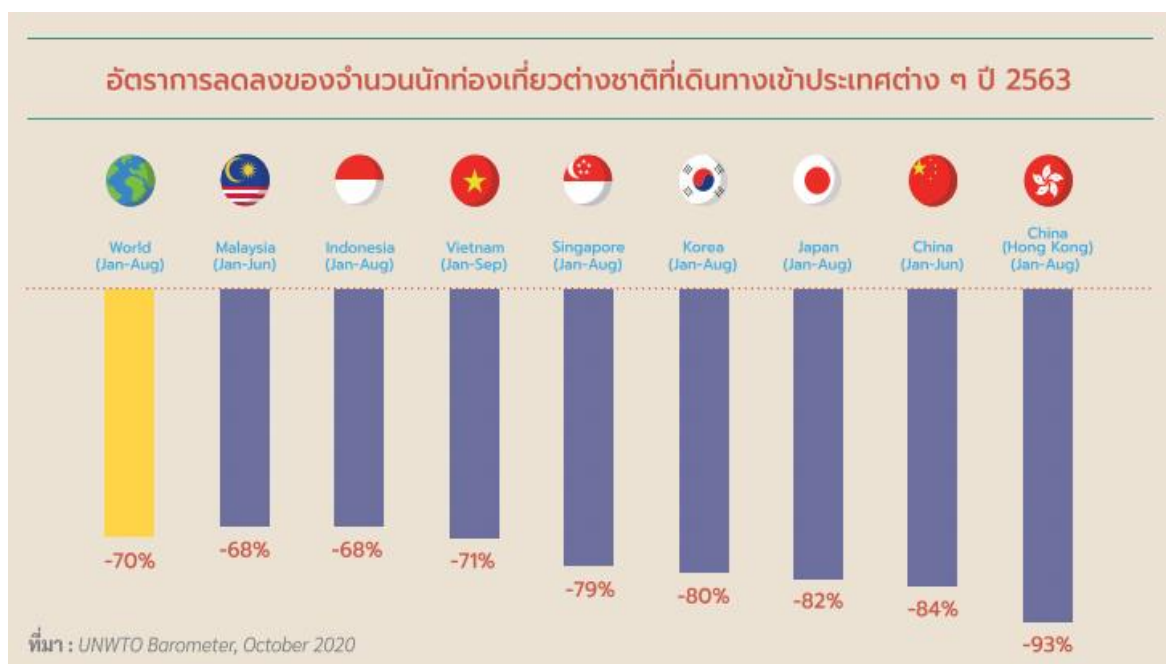
กลยุทธ์ที่ 3 : การกำหนดเครื่องมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม แม้ว่าผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงานตามแผน และติดตามผลการดำเนินงานโดยตลอด แต่หาก เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานไม่สอดคล้องกับลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

และความถนัดของชุมชน ก็จะมี ผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไม่บรรลุวัตถุประสงค์และวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ เครื่องมือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงควรกำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิจัยด้านการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งต้องสอดคล้องกับความต้องการและความสามารถในการดำเนินงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม รวมทั้งสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์และนโยบายของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ ชุมชน นอกจากนี้ เครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมีความชัดเจนและหลากหลายซึ่งควรประกอบด้วย 5 เครื่องมือได้แก่การกำหนดตัวชี้วัดระดับการพัฒนาการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ การท่องเที่ยวการกำหนดมาตรฐานสิ่งก่อสร้าง การพัฒนาคนท้องถิ่น และการตลาด

4.2 สถานการณ์และแนวโน้มนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย

ตลาดต่างประเทศ

ปี 2563 คาดว่า จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าประเทศไทยเพียง 6.7 ล้านคนและสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยว 3.3 แสนล้านบาททั้งจำนวนและรายได้หดตัวร้อยละ 83 (ประมาณการ ณ เดือนตุลาคม 2563) การหดตัวอย่างรุนแรงดังกล่าวเป็นผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ซึ่งประเทศต่าง ๆ ใช้มาตรการขั้นสูงสุดสกัดกั้นการเดินทางเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดฯ เข้าสู่ประเทศ เช่น ยกเลิกวีซ่า ล็อกดาวน์เมือง/ประเทศ ปิดพรมแดน ขณะที่ประเทศไทยใช้มาตรการห้ามทำการบินเข้าประเทศ ตั้งแต่เดือนเมษายน 2563 เป็นต้นมา ส่งผลให้ไม่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าไทยในช่วงดังกล่าวแม้ว่าช่วงปลายปี 2563 จะผ่อนคลายมาตรการอนุญาตนักท่องเที่ยวต่างชาติภายใต้ข้อตกลงพิเศษ เช่น ผู้ถือบัตร Thailand Elite Card, ผู้ได้รับ Special Tourist Visa (STV) เดินทางเข้าประเทศไทย แต่กลุ่มดังกล่าวมีจำนวนที่น้อยมาก

อัตราการลดลงของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศต่างๆ ปี 2563

ทั้งนี้ วิกฤต COVID-19 ยังส่งผลกระทบต่อให้การท่องเที่ยวทั่วโลกหดตัวรุนแรงเช่นเดียวกับประเทศไทย โดยข้อมูลจาก UNWTO ช่วง 8 เดือนแรกปี 2563 พบว่าการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั่วโลกหดตัวลง ร้อยละ 70 โดยประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียต่างได้รับผลกระทบระดับใกล้เคียงกัน เช่น ฮองกง (ลดลงร้อยละ 93), ญี่ปุ่น (ลดลงร้อยละ 82), สิงคโปร์ (ลดลงร้อยละ 79), เวียดนาม (ลดลงร้อยละ 71) โดย UNWTO คาดว่า การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั่วโลกจะกลับเข้าสู่ภาวะปกติอีกครั้งในปี 2566

สถานการณ์รายภูมิภาค				
ภูมิภาค	จำนวน (คน)	อัตรา การเติบโต	รายได้ (บาท)	อัตรา การเติบโต
อาเซียน	1.7 ล้าน	-84 %	4.9 หมื่นล้าน	-86 %
เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ	2.1 ล้าน	-87 %	9.4 หมื่นล้าน	-88 %
ยุโรป	2.0 ล้าน	-69 %	1.4 แสนล้าน	-69 %
อเมริกา	3.0 แสน	-81 %	1.9 หมื่นล้าน	-81 %
เอเชียใต้	3.0 แสน	-87 %	1.3 หมื่นล้าน	-87 %
โอเชียเนีย	1.4 แสน	-84 %	9.9 พันล้าน	-84 %
ตะวันออกกลาง	8.7 หมื่น	-88 %	6.8 พันล้าน	-88 %
แอฟริกา	2.3 หมื่น	-88 %	1.6 พันล้าน	-88 %

หมายเหตุ : แนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ ประมาณการแบบ Country of Residence (ณ ต.ค.63) โดยอ้างอิงจากสถิติรายสัญชาติ ของกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา เดือน ม.ค. - ก.ย. 63

สถานการณ์การท่องเที่ยวแต่ละภูมิภาค

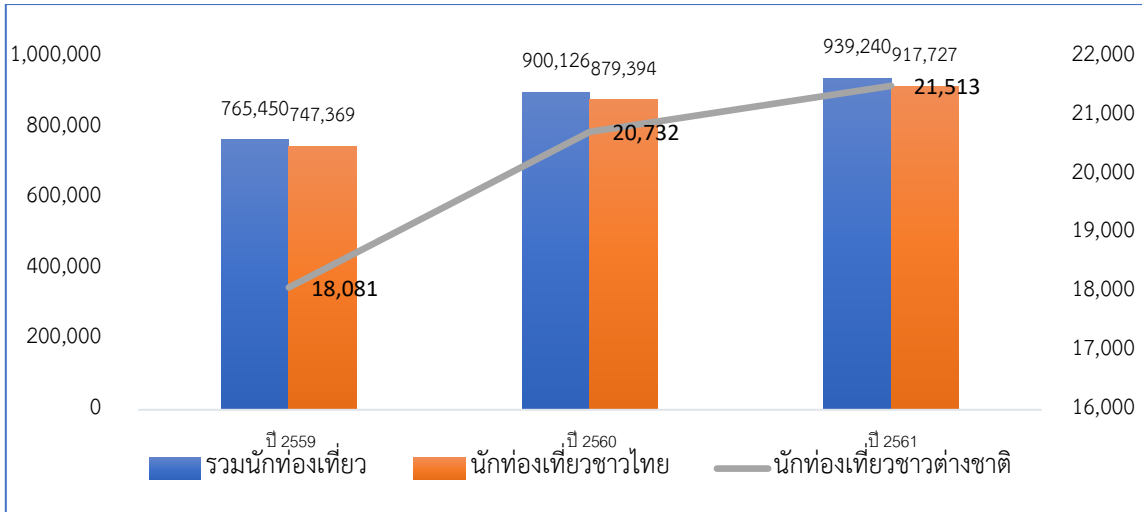
4.3 สถานการณ์การท่องเที่ยวในภาพรวมของจังหวัดน่าน

จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดน่าน

จากข้อมูลสถิติรายงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่าในปี พ.ศ.2561 จังหวัดน่าน มีนักท่องเที่ยวสัญชาติไทยจำนวนทั้งสิ้น 917,727 คน เพิ่มขึ้น 38,333 คน จากปี พ.ศ.2560 หรือคิดเป็นร้อยละ 4.36 และนักท่องเที่ยวต่างชาติมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ.2561 มีจำนวน 21,513 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.76 แสดงได้ตามแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวรายปีของจังหวัดน่าน

ที่มา: กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา(2562)

รายได้จากการท่องเที่ยว

จากการพิจารณารายได้จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาที่จังหวัดน่าน พบว่ามีรายได้จากผู้เยี่ยมเยือน (Visitor) ทั้งสิ้น 2,666.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.25 จากปี พ.ศ.2560 โดยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย เป็นเงิน 2,568.2 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.24 และ รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เป็นเงิน 97.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.46 แสดงได้ตามตารางที่ 8

ตารางที่ 9 แสดงรายได้จากนักท่องเที่ยว ในปี 2559 – 2561

ปี พ.ศ.	จำนวนรายได้ (ล้านบาท)
2559	2,056.88
2560	2,462.9
2561	2,666.1

ที่มา: กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2562)

อุปทานของโรงแรมในจังหวัดน่าน

สถานพักแรมในจังหวัดน่านมีการแข่งขันที่สูงขึ้นหลังจากปี พ.ศ.2559 หากพิจารณาในส่วนของอุปทานสถานพักแรมในจังหวัดน่าน ในช่วงปี พ.ศ.2559 - 2560 พบว่ามีจำนวนสถานพักแรม และจำนวนห้องพักเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ.2560 มีจำนวนสถานพักแรมทั้งสิ้น 208 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 37.75 และจำนวนห้องพักเพิ่มขึ้น ในปี 2560 จังหวัดน่าน มีห้องพักทั้งสิ้น 2,954 ห้อง หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 21.71 จากอุปทานของโรงแรมในจังหวัดน่านดังกล่าวพบว่า มีอัตราการเข้าพักร้อยละ 57.40 เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.11 และมีระยะเวลาการเข้าพัก จำนวน 1.68 วัน แสดงได้ตามตารางที่ 3 - 5

ตารางที่ 11 แสดงอุปทานของโรงแรมในจังหวัดน่าน ในปี 2559-2560

อุปทานของโรงแรม	ปี พ.ศ.2560	ปี พ.ศ.2559	ร้อยละ การเปลี่ยนแปลง
จำนวนที่พัก	208	151	+ 37.75
จำนวนห้องพัก	2,954	2,427	+ 21.71
อัตราการเข้าพัก (%)*	57.40	53.29	+ 4.11
ระยะเวลาการเข้าพัก (วัน)	1.68	1.55	+ 0.13
จำนวนคน / ห้องพัก	1.93	1.93	0.00

ที่มา: กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศของจังหวัดน่าน ในปี พ.ศ.2559 - 2560 พบว่า ปี พ.ศ.2560 ค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวัน เป็นเงิน 1,530.46 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.75 นักท่องเที่ยวชาวไทยมีค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันเป็นเงิน 1,518.65 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.73 และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันเป็นเงิน 1,914.61 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.82

เมื่อจำแนกตามหมวดค่าใช้จ่ายต่างๆ ในเรื่อง ค่าที่พัก ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง ค่าบริการท่องเที่ยวภายในจังหวัด ค่าพาหนะเดินทางในจังหวัด รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายอันดับที่ 1 คือ ค่าที่พัก อันดับที่ 2 คือ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม และอันดับที่ 3 คือ ค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก โดยสามลำดับแรกที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติใช้ค่าใช้จ่ายมากที่สุด คือ ค่าที่พัก ค่าอาหารและเครื่องดื่ม และ ค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก

ตารางที่ 12 แสดงค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยว ในปี 2559-2560

ค่าใช้จ่าย	นักท่องเที่ยว			นักท่องเที่ยวชาวไทย			นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ		
	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2559	ร้อยละการ เปลี่ยนแปลง	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2559	ร้อยละการ เปลี่ยนแปลง	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2559	ร้อยละการ เปลี่ยนแปลง
1. ค่าที่พัก	379.45	364.87	4	376.31	361.99	3.96	481.49	456.7	5.43
2. ค่าอาหารและ เครื่องดื่ม	366.46	345.78	5.98	363.49	342.92	6	463.25	436.93	6.02
3. ค่าซื้อสินค้าและของ ที่ระลึก	322.36	310.5	3.82	322.83	311.12	3.76	307.13	290.78	5.62
4. ค่าใช้จ่ายเพื่อความ บันเทิง	137.8	129.9	6.08	135.88	128.09	6.08	200.16	187.43	6.79

ค่าใช้จ่าย	นักท่องเที่ยว			นักท่องเที่ยวชาวไทย			นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ		
	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2559	ร้อยละการ เปลี่ยนแปลง	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2559	ร้อยละการ เปลี่ยนแปลง	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2559	ร้อยละการ เปลี่ยนแปลง
5. ค่าบริการท่องเที่ยว ภายในจังหวัด	99.92	95.02	5.16	99.3	94.46	5.12	119.87	113.11	5.98
6. ค่าพาหนะเดินทางใน จังหวัด	149.83	142.96	4.81	147.23	140.48	4.8	234.63	221.72	5.82
7. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	74.64	71.96	3.72	73.61	71	3.68	108.08	102.6	5.34
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน	1,530.46	1,460.99	4.75	1,518.65	1,450.06	4.73	1,914.61	1,809.27	5.82

ที่มา: กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ประเทศของนักท่องเที่ยว

สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้าพักในจังหวัดน่าน พบว่าอันดับที่ 1 เป็นนักท่องเที่ยวชาวฝรั่งเศส จำนวน 2,837 คน โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2559 คิดเป็นร้อยละ 42.28 อันดับที่ 2 เป็นนักท่องเที่ยวชาวสหรัฐอเมริกา จำนวน 2,646 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2559 คิดเป็นร้อยละ 46.59 อันดับที่ 3 เป็นนักท่องเที่ยวชาวจีน จำนวน 2,484 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2559 คิดเป็นร้อยละ 50.18 อันดับที่ 4 เป็นนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น จำนวน 1,442 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 52.43 และอันดับถัดมาเป็นนักท่องเที่ยวชาวลาว จำนวน 1,250 คน ลดลง ร้อยละ 16.67 แสดงได้ตามตาราง

ตารางที่ 13 แสดงสัญชาติของผู้เข้าพักในจังหวัดน่าน

สัญชาติ	ผู้เข้าพักชาวต่างประเทศ		ร้อยละการเปลี่ยนแปลง
	2560	2559	
ฝรั่งเศส	2,837	1,994	+42.28
USA	2,646	1,805	+46.59
จีน	2,484	1,654	+50.18
ญี่ปุ่น	1,442	946	+52.43
ลาว	1,250	1,500	-16.67

ที่มา: กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

4.3 การประเมินและวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) การพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า่าน

4.2.1 จุดแข็ง

จังหวัดน่านมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศาสนสถานและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน สถาปัตยกรรม เมืองเก่าที่ทรงคุณค่าและมีชีวิต เส้นท่อนวิถีชนบท มีศิลปวัฒนธรรมหลากหลาย มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ของจังหวัด เช่น งานศิลปหัตถกรรม ผ้าทอบ่อสวก โคมมะเต้าและหัวเรือม่วงตี๊ด เครื่องเงิน ไม้แกะสลัก เครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ พื้นที่บริเวณใจเมืองน่านและเวียงพระธาตุแช่แห้ง ได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า่าน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ศิลปกรรมท้องถิ่น และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานระดับสากล รวมทั้งการจัดการพื้นที่เมืองเก่า่านมีกฎหมายและข้อบังคับการดำรงรักษาไว้ซึ่งแหล่งท่องเที่ยว โดยมีหน่วยงานดูแล โดยเฉพาะกฎหมายผังเมืองที่กำกับดูแลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

1. จังหวัดน่านมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศาสนสถานและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน
2. งานเทศกาลประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ ประเพณีแข่งเรือเอกลักษณ์น่าน งานประเพณีหกเป็งไหว้สาพระมหาธาตุเจ้าภูเพียงแช่แห้ง ประเพณีตักบาตรเทียน
3. การมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของภาคีภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม
4. การจัดการพื้นที่เมืองเก่า่านมีกฎหมายและข้อบังคับการดำรงรักษาไว้ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวโดยมีหน่วยงานดูแล และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น
5. ศิลปวัฒนธรรมหลากหลาย สถาปัตยกรรมเมืองเก่าที่ทรงคุณค่าและมีชีวิต เส้นท่อนวิถีชนบท
6. พื้นที่บริเวณใจเมืองน่านและเวียงพระธาตุแช่แห้ง ได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า่าน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ศิลปกรรมท้องถิ่น และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานระดับสากล
7. กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนที่พร้อมนำมาบริการแก่นักท่องเที่ยวจนเป็นที่ยอมรับและได้รับรางวัล เช่น โฮงเจ้าฟองคำ
8. พื้นที่พิเศษเมืองเก่า่านมีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ของจังหวัด เช่น งานศิลปหัตถกรรม ผ้าทอบ่อสวก โคมมะเต้าหัวเรือม่วงตี๊ด เครื่องเงิน เครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ
9. เมืองน่านเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบการพัฒนาตามเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (GSTC) ของสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก และได้รับรางวัล Sustainable Destination Top 100

10. ประชาชนท้องถิ่นมีวินัยทางการเงิน (NPL ต่ำ) เป็นดัชนีบ่งชี้ถึงการใช้ชีวิตแบบพอเพียงของประชากรส่วนใหญ่
11. ในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่านได้มีการอนุรักษ์ รื้อฟื้นและจัดการมรดกทางวัฒนธรรมประเพณีเป็นอย่างดี
12. การประชาสัมพันธ์เพื่อประโยชน์ด้านการตลาดของการท่องเที่ยวในพื้นที่อยู่บนข้อมูลที่ได้รับการยอมรับจากคนในพื้นที่ ตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยว มีการรับรู้ในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และวิถีชีวิตเมืองเก่า
13. จังหวัดน่าน ส่งพื้นที่กาดบ้านเก่าหัวเวียงใต้และแหล่งผลิตผ้าทอป่อสาวก เป็นเครือข่ายย่านสร้างสรรค์ของประเทศไทย ภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (CEA)
14. จังหวัดน่าน เป็นจังหวัดที่ไม่มีผู้ติดเชื้อไวรัสโควิด19 จึงถือว่ามีมาตรการในการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด 19 อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและชื่อเสียงให้แก่ การท่องเที่ยวจังหวัดน่าน
15. ศักยภาพการท่องเที่ยวทั้งทางทรัพยากร สิ่งดึงดูดใจ ภาควิชาการและการตลาดของจังหวัดน่านมีสูง จึงเป็นที่นิยมของผู้มาเยือนจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง

4.2.2 จุดอ่อน

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเสื่อมโทรมหลายแห่ง ขาดการบำรุงรักษา พื้นที่โบราณสถานพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น ถูกปล่อยให้รกร้างหรือใช้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสม บางแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพยังไม่ได้รับการพัฒนาให้พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว
2. ระบบการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนยังไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร โดยเฉพาะการบูรณาการแผนยุทธศาสตร์องค์กรที่จัดการแหล่งท่องเที่ยว และการติดตามดูแล
3. ขาดการจัดการท่องเที่ยวตามฤดูกาลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวกระจุกตัวเฉพาะฤดูกาลหนาว
4. ชุมชนส่วนใหญ่ขาดองค์ความรู้และการสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการสนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ (Value Added) จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน (CSR) ยังมีน้อยและไม่ทั่วถึง
5. ผู้ประกอบการท่องเที่ยวยังขาดโอกาสในการพัฒนาองค์ความรู้ และขาดการสนับสนุนหลักเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในธุรกิจ
6. ระบบขนส่งสาธารณะไม่ทั่วถึงทำให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ยาก ขาดการเชื่อมโยงโครงข่ายที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ขาดการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับแหล่งผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) รวมทั้งขาดผู้ให้บริการขนส่งที่มีการแจ้งอัตราราคาและจุดรับ-ส่งอย่างชัดเจนกับนักท่องเที่ยว

7. บ้านเก่าอาคารเก่า เรือเอกลักษณ์ ถูกปรับเปลี่ยนให้มีรูปแบบที่ไม่เสริมสร้างเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่น

8. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือไม่เหมาะสมต่อนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัยหรือนักท่องเที่ยวกลุ่มพิเศษ (Universal Design)

9. ขาดการส่งเสริมประโยชน์และลดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม

10. ขาดการปกป้องธรรมชาติ และขาดการจัดการทางด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ มลพิษทางอากาศ การขนส่งที่มีผลกระทบต่ำ การแยกขยะ และการลดการพึ่งพิงเชื้อเพลิงฟอสซิล

11. ขาดแนวทางและการปฏิบัติต่อการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น การใช้วิธีการหรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการปกป้อง Attraction และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อรับมือกับความเสียหายจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

12. คลังข้อมูลสถานที่และทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวซึ่งจัดทำกันหลายหน่วยงานโดยไม่มีกรรวบรวมหรือตรวจสอบให้เป็นปัจจุบัน

13. ขาดระบบป้องกัน รักษาความปลอดภัย และการจัดการตอบรับต่อสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างเป็นระบบ เช่น อุทกภัย แผ่นดินไหว

4.2.3 โอกาส

1. นโยบายทั้งระดับจังหวัด ภูมิภาคและประเทศให้ความสำคัญต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

2. นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองของรัฐบาล และการประกาศเขตพัฒนาการท่องเที่ยว “เมืองเก่ามีชีวิต” (น่าน แพร่ พะเยา และอุดรดิตถ์) ของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ

3. การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

4. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet of things)

5. กระแสความต้องการการท่องเที่ยวเฉพาะ (Niche Market) ขยายตัว เช่น กระแสการท่องเที่ยวแบบนิยามไทย หรือวิถีไทยชนบท การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น

6. จังหวัดน่าน มีเส้นทางการคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและทางอากาศ สามารถเชื่อมโยงได้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

7. มีด่านชายแดนสากลเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน พื้นที่การค้าชายแดน และพื้นที่จัดสร้างสถานีขนส่งผู้โดยสารและคลังสินค้าระหว่างประเทศซึ่งจะส่งผลต่อพื้นที่ด้านคมนาคม โลจิสติกส์

8. การขยายพื้นที่ผิวจราจรบนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข101 เป็น 4 ช่องจราจร จากแยกเด่นชัยจังหวัดแพร่ถึงด่านชายแดนห้วยโก๋น จังหวัดน่าน ถือเป็นเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงในภูมิภาคไทย - สปป.ลาว และจีน จะส่งผลให้การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่านรวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้น

9. นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) ของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งจะเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งและการติดต่อสื่อสารในภูมิภาค โดยเฉพาะการเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟความเร็วสูงจากเมืองคุนหมิงของจีนสู่ท่าเทียบเรืออู่ตะเภาของไทย โดยที่สถานีหลวงพระบางของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จะมีเส้นทางรถไฟเชื่อมต่อมายังเมืองหงสา แขวงไชยบุรี ห่างจากด่านชายแดนห้วยโก๋นของจังหวัดน่านเพียง 40 กิโลเมตร

10. การก่อสร้างเส้นทางภายใต้ความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในการเชื่อมโยงของเส้นทางท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN Tourism Connectivity Corridors) สายน่าน – หลวงพระบาง โดยสำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (สพพ.) หรือ NEDA

11. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) กำหนดเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2570 ยกกระดับเมืองน่านสู่การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ UNESCO

12. มีสถาบันการศึกษาในจังหวัดน่าน และในภูมิภาค ที่สามารถให้การสนับสนุนด้านวิชาการ เทคโนโลยีต่าง ๆ

13. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยความร่วมมือของจังหวัดน่าน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และ อพท. ดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดน่าน ในปี พ.ศ. 2562 - 2565 โดยมีเป้าหมายพัฒนาเส้นทาง การขนส่งผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติ สุขภาพ วัฒนธรรม การเกษตร การประชาสัมพันธ์ ภูมิสารสนเทศการท่องเที่ยว และการจัดการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากสาธารณรัฐประชาชนจีน

14. นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจในการซื้อสินค้าและบริการการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน (Loyalty) สูง มีการเดินทางซ้ำ และผู้ประกอบการท่องเที่ยวมีโอกาสในการเสนอขายสินค้าและบริการใหม่ๆ ได้

4.2.4 อุปสรรค

1. ผลกระทบจากมาตรการบริหารจัดการสภาพวิกฤตทั้งด้านสุขภาพและเศรษฐกิจของประเทศจากการแพร่ระบาดของเชื้ออุบัติใหม่ โควิด19 COVID19

2. กำหนดการให้บริการเที่ยวบินของสายการบินต่างๆ ไม่แน่นอน ราคาค่าโดยสารสูงเมื่อเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และไม่มีเส้นทางบินเชื่อมโยงภูมิภาค

3. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสภาพทรัพยากรในชุมชนเช่น ภาวะภัยแล้ง การเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ ภูมิอากาศ ฤดูกาลที่ป่าไฟล้มตาย

4. ภัยธรรมชาติมีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะภัยจากแผ่นดินไหวและดินโคลนถล่ม และยังไม่มีแผนด้านการรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

5. ปัญหาจากนโยบายแผนงานโครงการของหน่วยงานภาครัฐที่ไม่เหมาะสมกับบริบทด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาจังหวัดน่าน เช่น โครงการที่เน้นตอบโจทย์เฉพาะด้านเศรษฐกิจและพัฒนาโดยไม่มีการศึกษาออกแบบให้ส่งเสริมเอกลักษณ์ของเมืองหรือชุมชน

6. ในพื้นที่พิเศษเกิดกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาหมอกควัน ภัยแล้ง แม่น้ำปนเปื้อนสารเคมีจากภาคการเกษตร

7. การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่น และประเทศ มีผลต่อการพัฒนาในชุมชนงบประมาณที่เข้ามาสนับสนุน และทิศทางการพัฒนา

8. แหล่งท่องเที่ยวหลักแต่ละแห่งมีระยะทางอยู่ไกลจากชุมชนและยังขาดการเชื่อมโยง ให้เป็นโครงข่าย เส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกันทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด

9. ผลกระทบต่อสงครามการค้าของประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา

4.5 การสร้างกลยุทธ์ใหม่จากสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ปัจจุบันของการท่องเที่ยวพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน

4.5.1 กลยุทธ์เชิงรุก (SO)

1. ควรมีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของภาครัฐประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของตำบลในเวียง โดยเน้นการสื่อสารข้อความการเป็นแหล่งเที่ยวในเมือง มีอาหารที่อร่อยและบริการที่ดี

2. การประชาสัมพันธ์ถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่มีทำเลที่ดีและเข้าถึงได้ง่ายของนักท่องเที่ยว

3. ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ถึงสินค้าและบริการ โดยเฉพาะอาหารที่มีคุณภาพและรสชาติที่ดี ผ่าน FB และ สื่อของภาครัฐ

4. การประชาสัมพันธ์ถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่มีทำเลที่ดี และเข้าถึงได้ง่ายของนักท่องเที่ยว

5. ร่วมกันสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อของหน่วยงานที่สนับสนุน

6. พัฒนาเชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนกับนโยบายของรัฐต่างๆ

7. การประชาสัมพันธ์ถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่มีทำเลที่ดี และเข้าถึงได้ง่ายของนักท่องเที่ยว

8. ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ถึงสินค้าและบริการ โดยเฉพาะอาหารที่มีคุณภาพ และรสชาติที่ดี ผ่าน FB และ สื่อของภาครัฐ

4.5.2 กลยุทธ์การแก้ไข (WO)

1. ควรมีการจัดรูปแบบของการท่องเที่ยว ให้มีความหลากหลายเหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าที่มีความแตกต่างกัน ทั้งอายุและรายได้
2. เน้นการประชาสัมพันธ์ถึงคุณค่าและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า
3. เน้นการท่องเที่ยวแบบไม่ใช้รถหรือใช้รถสาธารณะแทนรถยนต์ส่วนตัวบนพื้นฐานเมืองที่มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และปลอดภัย
4. ให้ความสำคัญกับแนวคิดที่ว่า “แม้จะเที่ยวในตัวเมืองนานแต่ก็สามารถเที่ยวได้ครบทั้ง สถานที่ท่องเที่ยว วัฒนธรรม
5. พัฒนาแพ็คเกจการท่องเที่ยวที่เน้นกลุ่มที่มีรายได้สูง เน้นการเพิ่มมูลค่า
6. ควรมีการจัดรูปแบบของการท่องเที่ยว ให้มีความหลากหลายเหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าที่มีความแตกต่างกันทั้งอายุและรายได้
7. เน้นการประชาสัมพันธ์ถึงคุณค่าและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า
8. ควรมีการจัดรูปแบบของการท่องเที่ยว ให้มีความหลากหลายเหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าที่มีความแตกต่างกันทั้งอายุและรายได้
9. เน้นการประชาสัมพันธ์ถึงคุณค่าและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า
10. เน้นการท่องเที่ยวแบบไม่ใช้รถหรือใช้รถสาธารณะแทนรถยนต์ส่วนตัว บนพื้นฐานเมืองที่มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และปลอดภัย
11. สร้างกลุ่ม/เพิ่มผู้มีส่วนร่วมในชุมชนโดยและพัฒนาฝีมือแรงงานด้านการท่องเที่ยว โดยเน้นแหล่งทุนและเงินสนับสนุนจากภาครัฐ
12. การท่องเที่ยวระยะเริ่มต้นใช้ฐานของการท่องเที่ยวของหน่วยงานราชการ เช่น การอบรมศึกษาดูงาน
13. ควรมีการจัดรูปแบบของการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายเหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าที่มีความแตกต่างกันทั้งอายุและรายได้
14. เน้นการประชาสัมพันธ์ถึงคุณค่าและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

4.5.3 กลยุทธ์การป้องกัน (ST)

1. หาแนวทางรักษาลูกค้าให้เข้ามาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ควรมีความร่วมมือในการพัฒนาพีคเคจการท่องเที่ยวให้สามารถจองล่วงหน้าได้ง่ายและสะดวก
2. รักษาฐานลูกค้ากลุ่มเดิมที่มีอยู่ให้ได้และขยายฐานการท่องเที่ยวของคนกลุ่มนี้
3. พัฒนาทักษะของแรงงานในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน
4. รักษาฐานลูกค้ากลุ่มเดิมที่มีอยู่ให้ได้และขยายฐานการท่องเที่ยวของคนกลุ่มนี้

4.5.4 กลยุทธ์เชิงรับ (WT)

1. เน้นการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เรียนรู้ กลุ่มวัยรุ่น และเริ่มต้นทำงาน
2. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมื่อนานที่ไม่มีรถส่วนตัวก็เที่ยวเมื่อนานได้ง่าย สะดวก และประหยัด
3. เน้นการพัฒนาฝีมือแรงงานด้านการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะได้ผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างกิจกรรมการท่องเที่ยวและชุมชน
4. สร้างกิจกรรมหรือประชันสัมพันธ์กิจกรรมของชุมชนให้มากขึ้น
5. เน้นการพัฒนาฝีมือแรงงานได้การท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะได้ผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างกิจกรรมการท่องเที่ยวและชุมชน
6. เน้นการพัฒนาฝีมือแรงงานได้การท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะได้ผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างกิจกรรมการท่องเที่ยวและชุมชน

บทที่ 5

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า่าน (พ.ศ.2566 - 2570)

จากการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค และจากการบูรณาการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อ ทบทวนแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า่าน ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ในการ พัฒนาเมืองเก่า่าน และให้ความคุ้มครองพื้นที่เมืองมรดกสำคัญของชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ เกิดการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการอยู่ร่วมกันของคน ในชุมชนอย่างสงบสุขควบคู่กันไป ในบริเวณเมืองเก่า่านและพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมโดยรอบใน เขตอำเภอเมือง่าน 4 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลในเวียง ตำบลตุ๊ใต้ ตำบลนาชาว และตำบลบ่อสวก เขต อำเภอภูเพียง 1 ตำบล คือ ตำบลม่วงตึ๊ด จังหวัด่าน มีเนื้อที่รวมกันประมาณ 139.37 ตารางกิโลเมตร ตาม มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2555 นำมาสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และ ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

5.1 วิสัยทัศน์

“่าน เมืองเก่าที่มีชีวิตอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน”

“Living old city with creativity and sustainability”

5.2 พันธกิจ

1. พัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อสร้างการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. พัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. ส่งเสริมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ เสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน
4. บูรณาการร่วมกับทุกภาคีเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

5.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้แผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า่าน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยวสร้างสรรค์และวัฒนธรรม
2. เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีกลไกและกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม
3. เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถวางแผนบริหารจัดการงบประมาณตามแผนแม่บท การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า่านในแต่ละปี

4. เพื่อให้พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าแก่นาน สามารถยกระดับการพัฒนาไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ และผ่านการประเมินตามเกณฑ์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับสากล

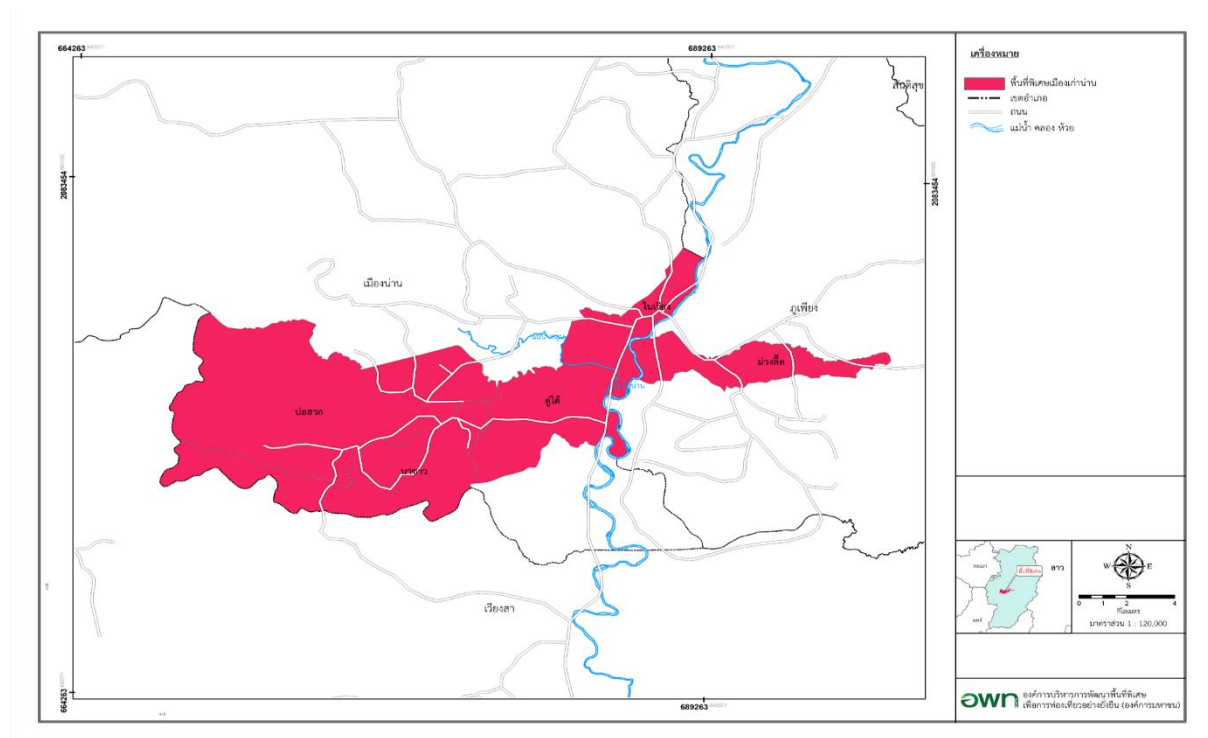
5. เพื่อให้ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าแก่นาน ได้รับการเพิ่มผลประโยชน์เชิงบวกและลดผลกระทบเชิงลบจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่นตน ทั้งด้านการบริหารจัดการ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม

5.4 เป้าหมาย

เพื่อการบูรณะฟื้นฟู และการอนุรักษ์พื้นที่เมืองเก่าแก่นานเพื่อยกระดับและเพิ่มมูลค่า แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการบริหารการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าแก่นาน ให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล

5.5 ขอบเขตพื้นที่

พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าแก่นาน ประกอบด้วย ตำบลในเวียง ตำบลคูใต้ ตำบลนาซาว และตำบลบ่อสวก อำเภอเมืองน่าน และตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน มีเนื้อที่รวมกันประมาณ 139.37 ตารางกิโลเมตร ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2555

5.6 ประเด็นยุทธศาสตร์

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่
สร้างสรรค์และยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างผลประโยชน์ให้แก่ชุมชน นักท่องเที่ยว บนพื้นฐานการ
อนุรักษ์วัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการพัฒนาการ
ท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสื่อสารองค์ความรู้ด้านการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์และยั่งยืน

5.7 เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด

เพื่อให้การดำเนินการตามแผนขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษ
เมืองเก่ามีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ สามารถบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ จำเป็นจะต้องมีการกำหนด
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องรวมถึงตัวชี้วัดความสำเร็จในระดับแผนงาน โดยประเด็นยุทธศาสตร์ 5 ด้าน
แบ่งเป็น 11 กลยุทธ์ และมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 31 ตัวชี้วัด โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่
สร้างสรรค์และยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 1.1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า นาน เพื่อการ
ท่องเที่ยวของคนทั้งมวลที่ได้มาตรฐานสากล

ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของจำนวนแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นไปตามเกณฑ์ของ GSTC มีไม่
น้อยกว่าร้อยละ 75 ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดที่ได้รับการประเมิน

ตัวชี้วัดที่ 2 พื้นที่ตำบลในเวียงได้รับมาตรฐาน Green Destination
ระดับเหรียญทองแดง (GD Gold) และได้รับรางวัล 100 แหล่งท่องเที่ยวยั่งยืนโลก (TOP 100) ตามเกณฑ์การ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก รอบที่ 4

ตัวชี้วัดที่ 3 พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า นาน ผ่านการประเมิน
จาก UNESCO ในการเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ ระยะ 4 ปี

ตัวชี้วัดที่ 4 ร้อยละของแหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาให้ทุกคนเข้าถึง

กลยุทธ์ที่ 1.2 การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสภาวะวิกฤตและเหตุฉุกเฉินของแหล่ง
ท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า นาน รวมทั้งการติดตามและบรรเทาผลกระทบจากการพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยว

ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของแหล่งท่องเที่ยวได้รับการฟื้นฟู ปกป้อง และอนุรักษ์
ทรัพยากร

ตัวชี้วัดที่ 2 แหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 80 ได้รับการเตรียมความพร้อมรองรับ
สภาวะวิกฤตและเหตุฉุกเฉิน

ตัวชี้วัดที่ 3 นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวไม่น้อยกว่าร้อยละ 85

ตัวชี้วัดที่ 4 ร้อยละของแหล่งท่องเที่ยวได้รับการติดตามประเมินผล

แนวทางดำเนินการ

- 1) สร้างกลไกการบริหารจัดการเมืองเก่า
- 2) พัฒนาระบบการการระดมการมีส่วนร่วมของทุกภาคที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารการ
พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 3) พัฒนาองค์ความรู้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และถ่ายทอดสู่ประชาชนชุมชนท้องถิ่น
และภาคที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการรับรู้ เข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืน
- 4) สร้างจิตสำนึกความเป็นเจ้าของ รู้สึกรัก และหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่
ประชาชนและชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการอนุรักษ์ฟื้นฟู พัฒนา และดูแลรักษา
ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน
- 5) วางผังเมืองให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นไปตามทิศทางของการขยายตัวของเมือง
เก่า
- 6) จัดฝึกอบรมผู้ให้บริการการท่องเที่ยวทุกระดับ ทุกภาคที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้
ความสามารถและความเข้าใจในงานบริการตามมาตรฐานสากล
- 7) การศึกษาและติดตามประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า
เก่า

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

กลยุทธ์ที่ 2.1 การฝึกอบรมและพัฒนาผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความ
ตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อแหล่งท่องเที่ยวและดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า
เก่าด้วยความรับผิดชอบและมีธรรมาภิบาล

ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของแหล่งท่องเที่ยวได้รับการติดตามประเมินผล

ตัวชี้วัดที่ 2 ร้อยละของการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวโดย
ชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 3 ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม มีธรรมาภิบาล และมีการบังคับใช้กฎหมายในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 95

ตัวชี้วัดที่ 4 ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2.2 การติดตามผลกระทบด้านเศรษฐกิจ และการบริหารจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า

ตัวชี้วัดที่ 1 นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 95

ตัวชี้วัดที่ 2 จำนวนโครงการที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวได้รับการติดตาม และประเมินผล

แนวทางดำเนินการ

- 1) สร้างกลไกการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการผลิตสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับคุณภาพมาตรฐานสากล
- 2) กระจายผลการพัฒนาและผลประโยชน์การท่องเที่ยวสู่ประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการจ้างงาน เพิ่มรายได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น
- 3) ปรับปรุงเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ให้มีความสะดวกและปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงปรับปรุงป้ายสัญลักษณ์การจราจร และป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว ให้มีทั้งปริมาณที่เพียงพอและมีมาตรฐานเดียวกัน
- 4) ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นในอนาคต
- 5) เร่งรัดการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว และสร้างมูลค่าทางการท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น
- 6) พัฒนาแนวคิดการสร้างสรรคัทรพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน
- 7) ส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชน เพื่อการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 8) สร้างมูลค่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม และสิ่งแวดล้อม ให้เป็นรูปธรรมในรูปแบบสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างผลประโยชน์ให้แก่ชุมชน นักท่องเที่ยว และวัฒนธรรม

กลยุทธ์ที่ 3.1 การเพิ่มคุณค่า การปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า

ตัวชี้วัดที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่านคงคุณค่าแห่งอัตลักษณ์เมืองเก่า ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

ตัวชี้วัดที่ 2 จำนวนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่เมืองเก่า น่านได้รับการปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 95

กลยุทธ์ที่ 3.2 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการสร้างความตระหนักเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน

ตัวชี้วัดที่ 1 จำนวนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่เมืองเก่า น่านได้รับการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ 2 นักท่องเที่ยวร้อยละ 90 ปฏิบัติตามคำแนะนำในการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน

แนวทางดำเนินการ

- 1) ส่งเสริมการศึกษาวิจัยองค์ความรู้และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก
- 2) ปรับปรุงระบบจราจร เพื่อมิให้ปริมาณจราจรส่งผลกระทบต่อโบราณสถานต่างๆ ในพื้นที่เมืองเก่า น่าน
- 3) จัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัด เป็นประโยชน์ในการติดตามความเป็นไปและความเคลื่อนไหว
- 4) พัฒนากิจกรรมอารยะสถาปัตยกรรม "CBT Aging Friend" เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การจัดการห้องน้ำสาธารณะสำหรับผู้พิการที่มีมาตรฐานอย่างเพียงพอในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
- 5) บริหารจัดการความปลอดภัย เพื่อจัดการสภาวะวิกฤติเหตุฉุกเฉิน แหล่งท่องเที่ยวมีแผนการรับมือกับสภาวะวิกฤติที่เหมาะสมให้แก่นักท่องเที่ยว
- 6) จัดทำระบบเตือนภัยเพื่อแจ้งภัยต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 4.1 การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน

ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของโครงการการใช้พลังงานทดแทนเพื่อการท่องเที่ยวที่ถูกนำไปปฏิบัติ

ตัวชี้วัดที่ 2 จำนวนผู้ประกอบการพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่านไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ได้รับการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีคุณค่า

ตัวชี้วัดที่ 3 จำนวนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่เมืองเก่ามีระบบบำบัดน้ำเสียและใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ 4 แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่เมืองเก่า ร้อยละ 80 มีมาตรการลดโลกร้อนและการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 4.2 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดที่ 1 จำนวนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่เมืองเก่าได้รับการส่งเสริมการกำจัดขยะและของเสียอย่างถูกวิธี

ตัวชี้วัดที่ 2 พืชและสัตว์ป่าได้รับการคุ้มครอง และไม่ถูกนำมาใช้เพื่อการท่องเที่ยว

ตัวชี้วัดที่ 3 ร้อยละของทรัพยากรน้ำได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างมีคุณค่าและเหมาะสมกับการท่องเที่ยว

ตัวชี้วัดที่ 4 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางมลภาวะแสง และการใช้เสียงที่เหมาะสมกับสภาพเมืองเก่า

กลยุทธ์ที่ 4.3 การติดตามประเมินผลความเสี่ยงและผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า

ตัวชี้วัดที่ 1 จำนวนผลการศึกษาผลกระทบการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม และการนำผลการศึกษาไปดำเนินการ

แนวทางดำเนินการ

1) ส่งเสริมการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างสมดุลของระบบนิเวศเมือง ให้ดำรงอยู่ในสภาพที่ยั่งยืน

2) จัดระบบการกำจัดขยะ และการบำบัดน้ำเสีย ตามมาตรฐานสากลให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายอย่างทั่วถึง

3) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์เมืองเก่าอย่างรู้คุณค่า โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมและภูมิทัศน์ของเมืองเก่า

4) การพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

5) จัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อการสร้างสรรค์มูลค่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน บนฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสื่อสารองค์ความรู้ด้านความสร้างสรรค์และยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 5.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสื่อต่าง ๆ เพื่อการสร้างความเข้าใจกับทุกภาคส่วน

ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพได้รับการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ อย่างเป็นระบบ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

ตัวชี้วัดที่ 2 มีการจัดทำระบบข้อมูล และมีระบบการติดตามประเมินผลที่ครอบคลุม ตาม ยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ด้าน

กลยุทธ์ที่ 5.2 การผลิตและพัฒนาบุคลากร และการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน

ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และนำไปใช้ประโยชน์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

ตัวชี้วัดที่ 2 ร้อยละของนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีความพึงพอใจต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวมีไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

แนวทางดำเนินการ

- 1) การส่งเสริมการพัฒนาเรื่องราว (Story Telling) เพื่อสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน
- 2) การสื่อสารภาพลักษณ์เชิงคุณค่าของไทย (ท้องถิ่น น่าน) สู่จิตใจของนักท่องเที่ยวด้วยเอกลักษณ์ของพื้นที่
- 3) การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผ่านทางสื่อหลายรูปแบบ
- 4) การสื่อสารสร้างความเข้าใจแก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- 5) การรณรงค์การประชาสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวคุณภาพ ให้มาท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน
- 6) การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 14 แสดงความเชื่อมโยง ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และตัวชี้วัด ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ. 2566 – 2570)

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์และยั่งยืน	กลยุทธ์ที่ 1.1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน เพื่อการท่องเที่ยวของคนทั้งมวลที่ได้มาตรฐานสากล	ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของจำนวนแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นไปตามเกณฑ์ของ GSTC มีไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดที่ได้รับการประเมิน

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
		ตัวชี้วัดที่ 2 พื้นที่ตำบลในเวียงได้รับมาตรฐาน Green Destination ระดับเหรียญทองแดง (GD Gold) และได้รับรางวัล 100 แหล่งท่องเที่ยวยั่งยืนโลก (TOP 100) ตามเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก รอบที่ 4
		ตัวชี้วัดที่ 3 พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าล้าน ผ่านการประเมินจาก UNESCO ในการเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ ระยะ 4 ปี
		ตัวชี้วัดที่ 4 ร้อยละของแหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาให้ทุกคนเข้าถึง
	กลยุทธ์ที่ 1.2 การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสภาวะวิกฤตและเหตุฉุกเฉินของแหล่งท่องเที่ยวใน	ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของแหล่งท่องเที่ยวได้รับการฟื้นฟู ปกป้อง และอนุรักษ์ทรัพยากร
	เขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าล้าน รวมทั้งการติดตามและบรรเทาผลกระทบจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ตัวชี้วัดที่ 2 แหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 80 ได้รับการเตรียมความพร้อมรองรับสภาวะวิกฤตและเหตุฉุกเฉิน
		ตัวชี้วัดที่ 3 นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวไม่น้อยกว่าร้อยละ 85
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ	กลยุทธ์ที่ 2.1 การฝึกอบรมและพัฒนาผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อแหล่งท่องเที่ยวและดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าล้านด้วยความรับผิดชอบและมีธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้รับการพัฒนาศักยภาพไม่น้อยกว่าร้อยละ 95

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
		ตัวชี้วัดที่ 2 ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบ มีธรรมาภิบาล และมีการบังคับใช้กฎหมายในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 95
		ตัวชี้วัดที่ 3 ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
	กลยุทธ์ที่ 2.2 การติดตามผลกระทบด้านเศรษฐกิจ และการบริหารจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า	ตัวชี้วัดที่ 1 นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 95
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างผลประโยชน์ให้แก่ ชุมชนนักท่องเที่ยว บนพื้นฐานการอนุรักษ์วัฒนธรรม	กลยุทธ์ที่ 3.1 การเพิ่มคุณค่า การปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และอัตลักษณ์ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า	ตัวชี้วัดที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่ามีคุณค่าแห่งอัตลักษณ์เมืองเก่า ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90
		ตัวชี้วัดที่ 2 จำนวนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่เมืองเก่าได้รับการปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 95
	กลยุทธ์ที่ 3.2 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการสร้างความตระหนักเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า	ตัวชี้วัดที่ 1 จำนวนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าได้รับการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ร้อยละ 100

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
		ตัวชี้วัดที่ 2 นักท่องเที่ยวร้อยละ 90 ปฏิบัติตามคำแนะนำในการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว	กลยุทธ์ที่ 4.1 การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า	ตัวชี้วัดที่ 1 โครงการการใช้พลังงานทดแทนเพื่อการท่องเที่ยวที่นำไปปฏิบัติไม่น้อยกว่า ร้อยละ 90
		ตัวชี้วัดที่ 2 จำนวนผู้ประกอบการพื้นที่พิเศษเมืองเก่าไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ได้รับการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีคุณค่า
		ตัวชี้วัดที่ 3 จำนวนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่เมืองเก่ามีระบบบำบัดน้ำเสีย และใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
		ตัวชี้วัดที่ 4 แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า ร้อยละ 80 มีมาตรการลดโลกร้อนและการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
	กลยุทธ์ที่ 4.2 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ตัวชี้วัดที่ 1 จำนวนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่เมืองเก่าได้รับการส่งเสริมการกำจัดขยะและของเสียอย่างถูกวิธี
		ตัวชี้วัดที่ 2 พืชและสัตว์ป่าได้รับการคุ้มครอง และไม่ถูกนำมาใช้เพื่อการท่องเที่ยว
		ตัวชี้วัดที่ 3 ร้อยละของทรัพยากรน้ำได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างมีคุณค่าและเหมาะสมกับการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
		ตัวชี้วัดที่ 4 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางมลภาวะแสง และการใช้เสียงที่เหมาะสมกับสภาพเมืองเก่า
	กลยุทธ์ที่ 4.3 การติดตามประเมินผลความเสี่ยงและผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน	ตัวชี้วัดที่ 1 จำนวนผลการศึกษผลกระทบการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม และการนำผลการศึกษาไปดำเนินการ
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสื่อสารองค์ความรู้ด้านการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์และยั่งยืน	กลยุทธ์ที่ 5.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ในรูปแบบ สื่อต่าง ๆ เพื่อการสร้างความเข้าใจกับทุกภาคส่วน	ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพได้รับการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
		ตัวชี้วัดที่ 2 มีการจัดทำระบบข้อมูล และมีระบบการติดตามประเมินผลที่ครอบคลุมตาม ยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ด้าน
	กลยุทธ์ที่ 5.2 การผลิตและพัฒนาบุคลากร และการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน	ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และนำไปใช้ประโยชน์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
		ตัวชี้วัดที่ 2 ร้อยละนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีความพึงพอใจต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

5.8 การจัดลำดับความสำคัญของโครงการ

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของโครงการ ประเมินจากตัวแปรหลัก 2 มิติ คือ ระดับความพร้อมในการปฏิบัติ และระดับผลดีของการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ โดยมีหลักการพื้นฐาน 3 ข้อ ได้แก่

1) **หลักประสิทธิผล** ซึ่งมีความสำคัญที่สุด โดยพิจารณาว่าหากมีการดำเนินโครงการดังกล่าวแล้ว จะเกิดผลผลิตและผลลัพธ์สุดท้ายตามวัตถุประสงค์ของโครงการและเป้าประสงค์ของประเด็นยุทธศาสตร์หรือไม่ หรือตอบโจทย์ในการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนหรือเพิ่มขีดความสามารถของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมืองเก่าแก่นานเพื่อสร้างโอกาสใหม่ๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหรือไม่

2) **หลักประสิทธิภาพ** คือ การตรวจสอบว่าผลที่ได้จากการดำเนินโครงการจะคุ้มค่างบประมาณที่ใช้จ่ายหรือไม่ ซึ่งบางโครงการสามารถประเมินเป็นตัวเลขได้ชัดเจน เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยวที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้น จำนวนรายได้และผลกระทบเชิงเศรษฐกิจที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อชุมชนในพื้นที่ เมื่อเทียบกับกรณีที่ไม่ได้ดำเนินการโครงการ เป็นวงเงินปีละประมาณเท่าไร เมื่อเทียบกับวงเงินลงทุนทั้งโครงการแล้วคุ้มค่างบประมาณหรือไม่

หลักความพร้อมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติและช่วยให้การดำเนินโครงการสำเร็จตามเป้าหมาย เช่น ความพร้อมของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำโครงการไปปฏิบัติ ความพร้อมของอาคาร สถานที่ หรือที่ดินที่เป็นที่ตั้งโครงการ การยอมรับจากกลุ่มคนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ

ในการแบ่งกลุ่มโครงการสามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (แผนภูมิที่ 5.2-1)

สูง ↑ ระดับ ความ พร้อม ในการ ปฏิบัติ ↓ ต่ำ	กลุ่มที่ 3 มีความพร้อมในการปฏิบัติในระดับสูง และมีผลดีต่อการพัฒนาปานกลาง พิจารณาเป็นรายโครงการ	3	กลุ่มที่ 1 มีความพร้อมในการปฏิบัติในระดับสูง และมีผลดีต่อการพัฒนาสูง ควรดำเนินการเป็นลำดับแรก (Quick win)	1
	กลุ่มที่ 4 มีความพร้อมในการปฏิบัติในระดับต่ำ และมีผลดีต่อการพัฒนาน้อย พิจารณาทบทวนเงื่อนไข และกลยุทธ์ในการดำเนินการให้เหมาะสม	4	กลุ่มที่ 2 มีความพร้อมในการปฏิบัติในระดับสูง แต่มีผลดีต่อการพัฒนาปานกลาง หรือมีความพร้อมในการปฏิบัติในระดับปานกลาง แต่มีผลดีต่อการพัฒนาสูง จำเป็นต้องวางแผนดำเนินการระยะยาว	2
	ต่ำ	ระดับผลดีต่อการพัฒนา	สูง	

แผนภูมิที่ 5.2-1 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของโครงการ

กลุ่มที่ 1 โครงการที่มีลำดับความสำคัญสูงสุด ควรดำเนินการเป็นลำดับแรก (Quick win) เนื่องจากมีความต้องการในการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน มีความพร้อมนำไปปฏิบัติได้ง่าย และมีผลดีต่อการพัฒนาสูง

กลุ่มที่ 2 โครงการที่มีลำดับความสำคัญรองลงมาจากกลุ่มที่ 1 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) มีความพร้อมในการปฏิบัติสูง แต่มีผลดีต่อการพัฒนาปานกลาง คือ มีความเร่งด่วนหรืออยู่ในพื้นที่ที่สำคัญรองลงมาจากกลุ่มที่ 1 หรือ 2) มีผลดีต่อการพัฒนาสูง แต่มีความพร้อมในการปฏิบัติปานกลาง ซึ่งจะต้องเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินการ เช่น การศึกษาความเป็นไปได้ และวางแผนการดำเนินการเป็นระยะยาว ซึ่งเมื่อดำเนินการแล้วจะก่อให้เกิดการกระจายรายได้และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนในพื้นที่มากขึ้น ดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพที่มีการใช้จ่ายสูงและส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีระยะเวลาท่องเที่ยวและพำนักเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีกิจกรรมที่หลากหลายในพื้นที่ แต่ต้องมีการเตรียมความพร้อมในการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับพื้นที่ และการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรที่จะเข้ามาบริหารจัดการ เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 โครงการที่ควรพิจารณาในรายละเอียด เป็นโครงการที่มีความพร้อมในการปฏิบัติในระดับหนึ่ง แต่จะส่งผลดีต่อการพัฒนาปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับโครงการอื่น ซึ่งควรพิจารณาเป็นรายโครงการ ขึ้นอยู่กับความเพียงพอของทรัพยากร และผลการดำเนินงานที่จะช่วยหนุนเสริมหรือเป็นเงื่อนไขสำหรับการดำเนินโครงการอื่นต่อไป

กลุ่มที่ 4 โครงการที่ควรทบทวนเงื่อนไข เป็นโครงการที่ขาดความพร้อมในการปฏิบัติและมีผลดีต่อการพัฒนาน้อย เช่น หน่วยงานที่รับผิดชอบขาดความพร้อมที่จะดำเนินงาน ขาดสถานที่ดำเนินการขาดการยอมรับจากชุมชนในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการที่ยังไม่มีการประเมินผลประโยชน์และความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการโครงการให้มีประสิทธิภาพได้อย่างชัดเจน สามารถพิจารณาถอดโครงการออก หรือทบทวนเงื่อนไขในการดำเนินการ เช่น การปรับกลยุทธ์หรือแนวทางการทำงาน

ในการจัดโครงการเข้าในแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งมีการกำหนดระยะเวลาดำเนินการและหน่วยงานที่รับผิดชอบ จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์เพิ่มเติม ดังนี้

1) หลักการกระจายงบประมาณให้สม่ำเสมอในแต่ละปีของแผนปฏิบัติการฯ โดยให้มีวงเงินในระดับที่ใกล้เคียงกันเพื่อให้สอดคล้องกับขีดความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณของหน่วยงานเจ้าของโครงการและความง่ายในการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานเจ้าของงบประมาณ

2) หลักการกระจายงานให้หน่วยงานดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งหน่วยงานจะต้องดำเนินการภายในระยะเวลาของแผนอย่างสมดุลในแต่ละปี ซึ่งจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและความต่อเนื่องในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

5.9 โครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า่านาน (พ.ศ. 2566 – 2570)

โครงการและงบประมาณตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า่านาน (พ.ศ.2566 - 2570) ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์และยั่งยืน มีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 20 โครงการ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 10 โครงการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างผลประโยชน์ให้แก่ชุมชน นักท่องเที่ยว บนพื้นฐานการอนุรักษ์วัฒนธรรมมีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 30 โครงการ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว มีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 20 โครงการ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสื่อสารองค์ความรู้ด้านการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์และยั่งยืน มีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 7 โครงการ

รวมโครงการทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 87 โครงการ เป็นวงเงินทั้งสิ้น 5,523.29 ล้านบาท รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 15 โครงการและงบประมาณตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าอนัน (พ.ศ.2566 - 2570)

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์และยั่งยืน			
รวม		20	567.23
	กลยุทธ์ที่ 1.1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าอนัน เพื่อการท่องเที่ยวของชนทั้งมวล	7	362.75
	กลยุทธ์ที่ 1.2 การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสภาวะวิกฤตและเหตุฉุกเฉินของแหล่งท่องเที่ยว	13	204.48
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ			
รวม		10	361.69
	กลยุทธ์ที่ 2.1 การฝึกอบรมและพัฒนาผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อแหล่งท่องเที่ยวและดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าอนันด้วยความรับผิดชอบต่อและมีธรรมาภิบาล	9	325.78
	กลยุทธ์ที่ 2.2 การติดตามผลกระทบด้านเศรษฐกิจ และการบริหารจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าอนัน	1	35.9
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างผลประโยชน์ให้แก่ ชุมชน นักท่องเที่ยว บนพื้นฐานการอนุรักษ์วัฒนธรรม			

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
รวม		30	3,968.55
	กลยุทธ์ที่ 3.1 การเพิ่มคุณค่า การปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า	26	3,845.71
	กลยุทธ์ที่ 3.2 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการสร้างความตระหนักเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า	4	122.84
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว			
รวม		20	667.67
	กลยุทธ์ที่ 4.1 การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า	8	312.4
	กลยุทธ์ที่ 4.2 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	10	304.57
	กลยุทธ์ที่ 4.3 การติดตามประเมินผลความเสี่ยงและผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า	2	50.7
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสื่อสารองค์ความรู้ด้านการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์และยั่งยืน			
รวม		7	98.16
	กลยุทธ์ที่ 5.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจกับทุกภาคส่วน	2	24.7
	กลยุทธ์ที่ 5.2 การผลิตและพัฒนาบุคลากร และการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า	5	73.46
รวมทั้งหมด		87	5,663.29

5.10 รายละเอียดโครงการแผนงานและงบประมาณตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า (พ.ศ.2566 - 2570)

โครงการแผนงานและงบประมาณจำแนกตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า (พ.ศ.2566 - 2570) โดยมีรายละเอียด ดังตารางที่ 16 ต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม		งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		2566	2567	2568	2569	2570			
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์และยั่งยืน									
กลยุทธ์ที่ 1.1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าแก่นาน เพื่อการท่องเที่ยวของคนทั้งมวล									
1.	โครงการเสริมสร้างมาตรฐานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวตามเกณฑ์ GSTC ในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าแก่นาน						46.48		
1.1	การพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวทาง SDG โดยมุ่งเป้า Green Destinations Program	1.1	1.1	1.1	1.0	1.0	5.3		อพท.
1.2	การนำสถานประกอบการที่ปักเข้าสู่โปรแกรม Green Hotel	0.89	1.0	1.5	0.5	0.5	4.39		อพท.
1.3	ส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานทดแทนของสถานประกอบการ	0.89	1.0	1.5	0.5	0.5	4.39		อพท.
1.4	ส่งเสริมผู้ประกอบการนำเที่ยวเข้าสู่มาตรฐานระดับนานาชาติยกระดับสถานประกอบการนำเที่ยวเข้าสู่มาตรฐานระดับสากล	1.4	2.0	1.1	1.0	1.1	6.6		อพท.

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			(ล้านบาท)							
			2566	2567	2568	2569	2570			
1.5	เสริมสร้างมาตรฐานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวตามเกณฑ์ GSTC ในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าเมืองเก่า	2.1	3.0	3.0	1.4	1.3	10.8		อพท.	
1.6	พัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเมืองน่านเพื่อรองรับการเข้าสู่ระบบรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1.4	2.0	1.6	0.7	0.9	6.6		อพท.	
1.7	พัฒนาเมืองอัจฉริยะ (smart city) ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	2.0	3.0	1.2	1.2	1.0	8.4		เทศบาลเมืองน่าน	
2.	โครงการพัฒนากลไกการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าเมืองเก่า							41.87		
2.1	จัดตั้งหน่วยประสานการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเมืองน่าน	4.3	2.8	2.8	2.3	2.3	14.5		อพท.	
2.2	การพัฒนาเครือข่ายภาคีพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทุกมิติโดยเฉพาะเครือข่ายธุรกิจ/ภาคเอกชนทางการท่องเที่ยว	0.42	0.42	0.42	0.42	0.42	2.1		อพท.	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			(ล้านบาท)							
			2566	2567	2568	2569	2570			
2.3	พัฒนากลไกการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน	1.5	1.6	1.5	1.0	1.0	6.6		อพท.	
2.4	ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	0.87	0.5	0.5	0.4	0.3	2.57		อพท.	
2.5	พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	0.8	0.9	0.9	0.7	0.7	4		สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดน่าน	
2.6	อบรมหลักสูตร Sustainable Tourism Training Program (STTP) และ Creative Tourism แก่ภาคีเครือข่าย	0.8	0.9	0.8	0.8	0.7	4		อพท.	
2.7	ศึกษาและพัฒนาการจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน	2.0	1.8	1.8	1.3	1.2	8.1		อพท.	
3.	โครงการศึกษาคุณค่าด้านการท่องเที่ยวของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน พร้อมทั้งจัดทำคลังข้อมูลสถานที่และทรัพยากรจังหวัดน่าน							11.2		
3.1	ศึกษาคุณค่าด้านการท่องเที่ยวของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน	1.0	1.1	1.0	1.1	0.5	4.7		สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			(ล้านบาท)							
			2566	2567	2568	2569	2570			
	3.2	จัดทำคลังข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน	1	2.5	1.5	0.64	0.86	6.5		สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดน่าน
4.	โครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวบนฐาน ความถูกต้อง								71	
	4.1	จัดทำสื่อการประชาสัมพันธ์ทรัพยากรด้าน วัฒนธรรม และอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้าน วัฒนธรรมของเมืองน่าน	2.7	2.2	2.2	1.8	0.8	9.7		องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน
	4.2	เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวบนฐาน ความถูกต้อง	0.7	1.0	1.6	0.8	0.6	4.7		สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัด น่าน
	4.3	สร้างการรับรู้การขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์และการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดน่าน	2.0	1.5	1.0	1.0	1.0	6.5		อพท.
	4.4	จัดประชุมวิชาการนานาชาติ ด้านศิลปวัฒนธรรมเชิง สร้างสรรค์	11	14.8	11.0	6.6	6.7	50.1		องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน
5.	โครงการบริหารจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อลด ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงฤดูท่องเที่ยว และส่งเสริมการ ท่องเที่ยวนอกฤดูกาล								17.2	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			(ล้านบาท)							
			2566	2567	2568	2569	2570			
5.1	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงฤดูท่องเที่ยว	1.4	2.0	1.1	1.1	1.0	6.6		ททท. สำนักงานน่าน	
5.2	ส่งเสริมการท่องเที่ยวนอกฤดูกาล	2.3	2.3	2.3	2.1	1.6	10.6		ททท. สำนักงานน่าน	
6.	โครงการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ							13.2		
6.1	ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	2.2	2.3	2.2	1.6	1.4	9.7		อพท.	
6.2	ปรับปรุงและพัฒนาสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	3.5		อพท.	
7.	โครงการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล							161.8		
7.1	ออกแบบและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน	22.1	20.5	19.7	17.4	20.3	100		สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดน่าน	
7.2	ออกแบบและพัฒนาพื้นที่การสร้างสรรค์ผลงานและแสดงผลงานทางวัฒนธรรมสำหรับคนทั้งมวล	2.1	1.8	2.9	1.9	1.5	36.3		สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดน่าน	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570			
7.3	ส่งเสริมอาสาสมัครดูแลนักท่องเที่ยวสูงอายุ โดยมี การจัดตั้งอาสาสมัครดูแลนักท่องเที่ยวสูงอายุ	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	5.5		อพท.	
7.4	ยกระดับพื้นที่เมืองเก่าผ่านสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยว เพื่อคนทั้งมวล (ย่านอยู่ดีหรือ Universal Design Zone)	5	6	3	3	3	20		อพท.	
กลยุทธ์ที่ 1.2 การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสภาวะวิกฤตและ สถานการณ์ฉุกเฉินของแหล่งท่องเที่ยว										
8.	โครงการกำหนดมาตรการเพื่อการฟื้นฟู ปกป้อง และอนุรักษ์ ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน							55.08		
8.1	ออกมาตรการเพื่อการฟื้นฟู ปกป้อง และอนุรักษ์ ทรัพยากร เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1.4	1.3	1.6	1.4	0.9	6.6		สำนักศิลปกรที่ 7 เชียงใหม่	
8.2	สำรวจออกแบบการบูรณะและขึ้นทะเบียน โบราณสถาน	0.9	0.9	1.0	0.8	0.29	3.89		สำนักศิลปกรที่ 7 เชียงใหม่	
8.3	จัดทำระบบการติดตามดูแลแหล่งท่องเที่ยว เพื่อ รองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	0.5	0.5	0.39	0.8	0.4	2.59		อพท.	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี					งบประมาณ		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			(ล้านบาท)							
			2566	2567	2568	2569	2570			
8.4	จัดทำสื่อมาตรการสร้างความตระหนักรู้และจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวในการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว	1	1	1	1	1	5.0		อพท.	
8.5	สร้างการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม และโบราณสถาน	1.6	1.8	1.8	1.0	0.8	7.0		อพท.	
8.6	พัฒนาระบบขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	7.7	4.8	8.9	4.6	4.0	30.0		สำนักงานขนส่งจังหวัดน่าน อพท.	
9.	โครงการพัฒนาและการใช้ประโยชน์ที่ดินตามการจัดโซนเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าแก่น่านเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1.0	1.0	1.2	1.0	0.8		5.0	อพท	
10.	โครงการจัดเตรียมความพร้อมในการรองรับสภาวะวิกฤตและสถานการณ์ฉุกเฉินของแหล่งท่องเที่ยว							17.5		
10.1	ยกระดับมาตรการการป้องกันภัยและช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าแก่น่าน	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	3.5		สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดน่าน	
10.2	พัฒนาศักยภาพสายตรวจจักรยานเพื่อยกระดับมาตรฐานให้เป็นสากล	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	3.5		สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			(ล้านบาท)							
			2566	2567	2568	2569	2570			
10.3	การจัดตั้งอาสาสมัครดูแลสถานที่ท่องเที่ยวริมน้ำ เพื่อความปลอดภัยทางน้ำ โดยเฉพาะริมแม่น้ำ่าน เขตตำบลในเวียงและตำบลม่วงตึ๊ด	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	3.5		องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงตึ๊ด / เทศบาลเมืองน่าน	
10.4	กิจกรรมรณรงค์ประชาชนและผู้มาเยือนร่วมใจ ตระหนักเรื่องความปลอดภัยในท้องถนน เช่น สวมใส่หมวกนิรภัย เมาไม่ขับกลับพร้อมเพื่อน	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	3.5		สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	
10.5	จัดตั้งอาสาสมัครป้องกันชุมชน โดยเฉพาะอาสาสมัครในแหล่งท่องเที่ยว	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	3.5		องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า่าน	
11.	โครงการเสริมสร้างการป้องกันภัยและช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า่าน เช่น ติดตั้งกล้อง CCTV							54.7		
11.1	เสริมสร้างการป้องกันภัยและช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า่าน	1.0	1.2	1.4	0.7	0.4	4.7		สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดน่าน	
11.2	พัฒนาระบบไฟฟ้าส่องสว่างโบราณสถาน Light up และไฟฟ้าส่องสว่างพื้นที่เมืองเก่า่าน เพื่อความปลอดภัย	13.2	11.4	12.6	9.6	3.2	50		องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน	
12.	โครงการเพิ่มศักยภาพการรับมือภัยพิบัติในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า่าน							17.5		

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม		งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		2566	2567	2568	2569	2570			
		12.1	สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสัญญาณบอกเหตุภัยพิบัติให้แก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว	1.0	1.0	0.5			
12.2	กิจกรรมซ่อมแผนรับมือภัยพิบัติ อัคคีภัย, อุทกภัย, แผ่นดินไหว, ดินถล่ม และ PM 2.5 แก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยว	2.0	2.0	1.0	1.0	1.0	7	สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดน่าน	
12.3	ติดตั้งสัญญาณเตือนเหตุภัยพิบัติในสถานที่ท่องเที่ยว	2.0	2.0	1.0	1.0	1.0	7	สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดน่าน	
13.	โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการทักษะการฟื้นคืนชีพ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การใช้เครื่องกระตุกหัวใจ (AED) ในสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน	3.0	3.0	3.0	3.0	2.0	14	สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดน่าน	
14.	โครงการยกระดับสถานประกอบการสู่มาตรฐานความปลอดภัย	2.0	2.0	2.0	2.0	1.0	9	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน	
15.	โครงการอบรมให้ความรู้ด้านสุขาภิบาลอาหารแก่ผู้ประกอบการร้านอาหาร พร้อมทั้งตรวจสอบมาตรฐานร้านอาหารในแหล่งท่องเที่ยว	2.0	2.0	2.0	1.0	1.0	8	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน	
16.	โครงการพัฒนาระบบ อินเทอร์เน็ต Wifi สาธารณะ	1.5	2.2	1.8	1.7	0.5	7.7	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม		งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		2566	2567	2568	2569	2570			
		17.	โครงการประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน	0.8	0.8	0.8			
18.	โครงการพัฒนาระบบการเข้าถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเมืองเก่าน่าน (Application)	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	4	อพท.	
19.	โครงการประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดน่าน	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	4	อพท.	
20.	โครงการติดตาม ประเมินผล และแก้ไขปัญหาจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	4	อพท.	
ยุทธศาสตร์ ที่ 2 การสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ									
กลยุทธ์ที่ 2.1 การฝึกอบรมและพัฒนาผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อแหล่งท่องเที่ยวและดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่านด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและมีธรรมาภิบาล									
21.	โครงการปกป้อง ป่าชุมชน และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน						24.99		

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570			
21.1	ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	0.19						0.19		สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน
21.2	อบรมเชิงปฏิบัติการการปกป้อง ปันฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1.0	1.4	1.2	0.7	0.4		4.7		สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน
21.3	ศึกษาและพัฒนาแหล่งผลิตเครื่องมือหินโบราณดอยภูซาง และพื้นที่ใกล้เคียง	5.5	6.1	4.3	2.4	1.8		20.1		สำนักศิลปกรที่ 7 เชียงใหม่
22.	โครงการเสริมสร้างทักษะและพัฒนาฝีมือแรงงานด้านการท่องเที่ยว พร้อมทั้งพัฒนาคุณภาพบริการสำหรับพนักงานและผู้ประกอบการ							14.7		
22.1	ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างทักษะและพัฒนาฝีมือแรงงานด้านการท่องเที่ยว	1.0	1.4	1.2	0.7	0.4		4.7		สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดน่าน
22.2	พัฒนาคุณภาพบริการสำหรับพนักงานและผู้ประกอบการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0		5		สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดน่าน
22.3	อบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร STTP (Sustainable Tourism Program) หรือ GSTC และ UCCN แก่	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0		5		อพท.

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม		งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		2566	2567	2568	2569	2570			
		ภาคีเครือข่ายพื้นที่พิเศษเมืองเก่าผ่านสู่การนำไป ดำเนินการจริง							
23.		โครงการส่งเสริมโอกาสในการประกอบอาชีพของคนท้องถิ่น ในแหล่งท่องเที่ยว						161.5	
23.1		พัฒนาผู้ประกอบการใหม่ (startup) ในภาคธุรกิจ บริการที่รองรับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของ ชุมชน	7.4	7.4	7.4	7.4	7.4	37	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน
23.2		พัฒนาศักยภาพและให้โอกาสคนทั้งมวล (เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ) ได้เข้าร่วมมาประกอบอาชีพ ทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	8.45	8.4	7.4	7.4	7.4	39	สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดน่าน
23.3		พัฒนาศักยภาพการผลิตของอุตสาหกรรมแปรรูป การเกษตรและอาหารเพื่อเชื่อมโยงตลาดท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์	7.1	7.1	7.1	7.1	7.1	35.5	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดน่าน
23.4		ยกระดับอุตสาหกรรมเครื่องเงินและผ้าทอน่านสู่ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์	8.2	9.2	8.2	7.2	7.2	40	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดน่าน

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570			
	23.5	ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรปลอดภัยได้มาตรฐานอย่างครบวงจรโดยเพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปน่าสู่ความยั่งยืน	3.0	3.0	2.0	1.0	1.0	10		สำนักงานเกษตรจังหวัดน่าน
24.	โครงการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชนอย่างรับผิดชอบต่อและมีธรรมาภิบาล								19.7	
	24.1	จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะกลุ่มผ้าทอ เครื่องเงินและหัตถกรรมงานฝีมือพื้นบ้าน	2.0	2.4	5.9	1.6	0.8	9.7		อพท.
	24.2	พัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อและมีธรรมาภิบาล	2.0	3.0	3.0	1.0	1.0	10		อพท.
25.	โครงการส่งเสริมผู้ประกอบการท่องเที่ยวบนาร่องธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม (ที่พัก ร้านอาหาร ของที่ระลึก)								70.5	
	25.1	ส่งเสริมความร่วมมือและพัฒนาเครือข่ายทางการตลาดเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1.6	2.5	2.0	1.3	0.7	8.1		อพท.
	25.2	ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างมีธรรมาภิบาลสำหรับผู้ประกอบการท่องเที่ยว	1.0	1.4	1.0	0.9	0.4	4.7		อพท.

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี					งบประมาณ		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			(ล้านบาท)							
			2566	2567	2568	2569	2570			
25.3	ส่งเสริมผู้ประกอบการเพื่อดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม (ที่พัก ร้านอาหาร ของที่ระลึก)	2.0	2.4	2.9	1.6	0.8	9.7		อพท.	
25.4	พัฒนาและส่งเสริมให้สถานประกอบการมีมาตรฐานการบริการระดับสากล	8.0	10.0	8.0	7.0	7.0	40		อพท.	
25.5	ศึกษาความต้องการและความคาดหวังของชุมชนในการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่า	2.0	2.0	2.0	1.0	1.0	8.0		อพท.	
26.	โครงการสนับสนุนการขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยวโดยกองทุนสาธารณะเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0		10	อพท.	
27.	โครงการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบในธุรกิจการท่องเที่ยว การค้ามนุษย์	1.0	1.0	1.7	1.0	1.0		5.7	ตำรวจภูธรจังหวัดน่าน	
28.	โครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่พิเศษเมืองเก่าจากทุกภาคส่วน	1.0	1.4	1.2	0.7	0.4		4.7	อพท.	
29.	โครงการพัฒนาจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน							13.99		
29.1	รณรงค์ให้ประชาชนอนุรักษ์อาคารเก่า	0.20	0.27				0.47		สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			(ล้านบาท)							
			2566	2567	2568	2569	2570			
29.2	ประชาสัมพันธ์งานอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า เชิงสร้างสรรค์และยั่งยืน (จัดพิมพ์หนังสือ น่านเมือง เก่าที่มีชีวิต)		0.23				0.23		สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน	
29.3	พัฒนาจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีของชุมชนท้องถิ่นต่อ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (เป็นมิตรต่อผู้ มาเยือน)	1.0	1.4	1.2	0.7	0.4	4.7		อพท.	
29.4	พัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเมืองน่านเพื่อรองรับการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน และการเป็นเจ้าของ บ้านที่ดี	0.89	1.0	0.9	0.5	0.3	3.59		อพท.	
29.5	ฝึกอบรมและนำร่องการจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัส วัฒนธรรมเมืองน่าน	1.0	1.4	1.2	0.7	0.7	5		อพท.	
กลยุทธ์ที่ 2.2 การติดตามผลกระทบด้านเศรษฐกิจ และการบริหาร จัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า										
30.	โครงการพัฒนาระบบติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าทุกมิติ ทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน						35.9			

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			(ล้านบาท)							
			2566	2567	2568	2569	2570			
30.1	ประเมินผลความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่านและรายงานผลต่อสาธารณชน	3.5	4.54	3.5	3.5	3.84	18.8		อพท.	
30.2	ประเมินความคิดเห็นและสุขภาพจิตของคนในชุมชนท่องเที่ยวด้วยดัชนีความสุขแห่งชาติ GNH (Gross National Happiness) หรือดัชนีความสุขมวลรวม	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	3.0		อพท.	
30.3	ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน						14.1		อพท.	
	30.3.1 ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน	1.0	1.4	1.2	0.7	0.4	4.7			
	30.3.2 ติดตาม ประเมินผลทวีคูณ (Multiplier Effect) จากการเชื่อมต่อกับธุรกิจท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม	1.0	1.4	1.2	0.7	0.4	4.7			
	30.3.3 ประเมินความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากผลกระทบของการท่องเที่ยว	1.0	1.4	1.2	0.7	0.4	4.7			

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม		งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		2566	2567	2568	2569	2570			
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างผลประโยชน์ให้แก่ชุมชน นักท่องเที่ยวและวัฒนธรรม									
กลยุทธ์ที่ 3.1 การเพิ่มคุณค่า การปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าเมืองเก่า									
31.	โครงการพัฒนาพื้นที่กลุ่มบ้านพักข้าราชการ (ย้ายศูนย์ป่าไม้ น่าน) เพื่อเป็นพื้นที่สนทนาการเชิงสร้างสรรค์	59	180	61	31	17.2	348.2	ศูนย์ป่าไม้จังหวัดน่าน (กรมป่าไม้)	
32.	โครงการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณกำแพง เมืองน่าน คูเมืองน่าน โดยเฉพาะบริเวณกำแพงเมือง และวัด มงคล						163.21		
32.1	ฟื้นฟูย่านประวัติศาสตร์เขตเมืองเก่าวัดมงคล	34.21					34.21	สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดน่าน	
32.2	ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณกำแพงเมืองน่าน คู เมืองน่าน บริเวณบ้านมงคล	30	30	20	10	10	110	เทศบาลเมืองน่าน	
32.3	พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และ ยั่งยืนบริเวณกำแพงเมืองน่าน คูเมืองน่าน เช่น กาด กำแพงเมืองเชิงสร้างสรรค์	4.0	5.5	4.5	3.0	2.0	19	อพท.	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม		งบประมาณรายปี					งบประมาณ		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		(ล้านบาท)							
		2566	2567	2568	2569	2570			
33.	โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณเขตเทศบาลเมืองน่าน (นำสายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ลงใต้ดิน)	40	60	50	50	20		220	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดน่าน
34.	โครงการพัฒนาห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติ (ย้ายเรือนจำ โดยก่อสร้างเรือนจำจังหวัดน่าน พร้อมระบบป้องกันโทรศัพท์ระบบรักษาความปลอดภัย และสาธาดูปโภค 1 แห่ง และปรับปรุงอาคารพื้นที่เรือนจำจังหวัดน่าน (เดิม) เป็นอาคารห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติ และสวนสาธารณะเพื่อสร้างบรรยากาศของเมืองเก่าที่มีชีวิต)	149.3	230.3	190	210	169.7		949.3	เรือนจำจังหวัดน่าน
35.	โครงการสร้างสรรค์ถนนสายศิลปะด้วยภาพวาดบรรยากาศเมืองเก่าน่านเพื่อการท่องเที่ยว Street Art	3	3	2	1	1		10	อพท./ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน
36.	โครงการประดับตกแต่งแสงสว่างสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเวลากลางคืนในเขตเมืองเก่าน่าน Night Light	4.5	6.7	5.5	3.7	2.2		22.6	เทศบาลเมืองน่าน
37.	โครงการปรับปรุงโบราณสถานและแหล่งท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน							105	
37.1	ซ่อมแซมอาคารร้อยปี “โอสถสภา” สู่พิพิธภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	15	15	15	5	5	55		สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองน่าน

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			(ล้านบาท)							
			2566	2567	2568	2569	2570			
	37.2	ออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์พื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมของเมืองเก่า น่าน ย่านหัวเวียงใต้ และชุมชนพระเกิด			25	25		50	สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดน่าน	
38.		โครงการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกริมถนนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	5.1	5.3	11.2	6.1	5.7	33.4	สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดน่าน	
39.		โครงการปรับปรุงถนนโครงสร้างพื้นฐานให้เป็นถนนที่สวยงาม (scenic road)	26.1	42.3	13.3	11.6	6.4	99.7	แขวงทางหลวงน่านที่ 1	
40.		โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตเมืองวรรณคร สู่เมืองเก่า น่าน	15	15	15	10	5	60	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน	
41.		โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ในบริเวณศาสนสถานและโบราณสถาน ทั้งในและนอกเขตใจเมืองน่านเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนเมืองเก่า น่าน	20	25	10	10	10	75	องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน	
42.		โครงการส่งเสริมงานศิลป์ ดนตรีและวรรณศิลป์เมืองเก่า น่าน เพื่อการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์	5	7	5	2	2	21	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน	
43.		โครงการอนุรักษ์ ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณบ้านเรือนของประชาชนในเขตเมืองเก่า น่านให้เป็นชุมชนน่าอยู่น่าเที่ยว น่าน		15	17	15		47	สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดน่าน	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม		งบประมาณรายปี					งบประมาณ		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		(ล้านบาท)							
		2566	2567	2568	2569	2570			
44.	โครงการจัดตั้งโรงเรียนสาธิตปั้นานผู้สร้างเครื่องช่างงานศิลปวัฒนธรรม	1.6	3.0	1.2	1.0	0.8		7.6	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน
45.	โครงการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์ถนนในแหล่งท่องเที่ยวให้มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น	10	30	30	20	10		100	สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดน่าน
46.	โครงการก่อสร้างทางหลวงสี่ช่องจราจรทางเลี้ยวเมืองน่าน (ผ่าน ต.ตุ๊ใต้ ต.นาขาว ต.บ่อสวก)	500	500					1,000	แขวงทางหลวงน่านที่ 1
47.	โครงการการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อสัมผัสเอกลักษณ์ชุมชนเมืองเก่า่านตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน							210	
47.1	ออกแบบและก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเอกลักษณ์ชุมชน (โคมมะเต่า) โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ในพื้นที่ตำบลม่วงตึ๊ด วัดศรีบุญเรือง พร้อมทั้งจัดทำพิธีภัณฑ์เรือแข่งอัตลักษณ์ชุมชนริมน้ำ่าน	20	20	20	20		80		องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงตึ๊ด
47.2	ปรับปรุงสถานที่จัดแสดงเรือแข่ง ริมน้ำ่าน			10	10	10	30		สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดน่าน
47.3	ออกแบบและจัดภูมิทัศน์เพื่อกิจกรรมขันโตก ริมน้ำ่าน		10	5	5		20		องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงตึ๊ด

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี					งบประมาณ		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			(ล้านบาท)							
			2566	2567	2568	2569	2570			
47.4	ออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์ จัดทำเส้นทางท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกเรื่อง ไหว้พระธาตุแช่แห้งของเจ้าหลวงเมืองน่าน	5	10	5	5	5	30		องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงตึ๊ด	
47.5	พัฒนาสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวธรรมชาติวิถีชุมชน “หนองน้ำครก”	5	15	15	15		50		อพท.	
48.	โครงการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อสัมผัสเอกลักษณ์ชุมชน ตำบลคูใต้							101.5		
48.1	ออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อสัมผัสเอกลักษณ์ชุมชนเกษตรกรรมริมน้ำ่าน	5	5	5	3	2	20		เทศบาลตำบลคูใต้	
48.2	อนุรักษ์และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตำบลคูใต้	1	1	2	1	1	6		เทศบาลตำบลคูใต้	
48.3	ปรับปรุงภูมิทัศน์ลานวัฒนธรรมหน้าวัดดอนมูล	0.3	0.7	20	10		31		เทศบาลตำบลคูใต้	
48.4	ชุมชนน่าอยู่น่ามอง	0.5	0.5	1	1	1	4		เทศบาลตำบลคูใต้	
48.5	พัฒนากลุ่มอาชีพเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว	1.0	1.0	1.0	0.8	0.7	4.5		อพท.	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570			
48.6	ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวปั่นจักรยานชมวิถีเกษตรชุมชนริมน้ำ	0.5	0.5	1	1	1	4		อพท.	
48.7	ออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อสร้างสิ่งดึงดูดใจเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน	5	8				13		เทศบาลตำบลคูใต้	
48.8	พัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวล่องเรือชมวิถีชีวิตริมแม่น้ำน่าน	1	1	1			3		อพท.	
48.9	ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเรียนรู้งานฝีมือใบตองเพื่อพุทธบูชา	0.2	0.3	0.5	2	2	5		อพท.	
48.10	พัฒนาตลาดชุมชน “กาดผักพื้นบ้านปลอดภัย”	2	3	0.5	0.5	0.5	6.5		เทศบาลตำบลคูใต้	
48.11	อนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาปราชญ์ชุมชนสู่พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดดอนมูล	1	1.5	1.2	0.5	0.3	4.5		อพท.	
49.	โครงการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อสัมผัสเอกลักษณ์ชุมชนเมืองเก่าด่านตำบลบ่อสวก							107		
49.1	พัฒนาลานวัฒนธรรมบ่อสวกเชิงสร้างสรรค์	12	10	8			30		องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสวก	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570			
49.2	ออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์โรงทอผ้าบ้านชาวหลวง				1	5	6		องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสวก	
49.3	ปรับปรุงพื้นที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอตำบลบ่อสวก (บ้านชาวหลวง)		1	5	1		7		องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสวก	
49.4	ออกแบบและก่อสร้างศูนย์เรียนรู้ผ้าทอบ้านชาวหลวง				2	20	22		องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสวก	
49.5	พัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนแห่งใหม่ และงานจักสานบ้านด้าม	1	10	3	0.5	0.5	15		องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสวก	
49.6	พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกกลุ่มจักสานบ้านด้าม			0.5	0.5		1		อพท.	
49.7	พัฒนาแหล่งเรียนรู้การผลิตน้ำอ้อยโบราณรักษิโลก		1	0.5	0.5		2		อพท.	
49.8	พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารเซฟชุมชน	3	0.5	0.5	0.5	0.5	5		อพท.	
49.9	พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	1	1.5	1.5	0.5	0.5	5		อพท.	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			(ล้านบาท)							
			2566	2567	2568	2569	2570			
	9.10	ออกแบบและพัฒนาห้องน้ำสำหรับคนทั้งมวลในแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ชุมชน			2	3	5	10		องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสวก
	9.11	พัฒนาแหล่งเรียนรู้ใหม่ในชุมชนบ่อสวก เช่น การทำน้ำมันไบโอดีเซล การวาดแผนโบราณ งานหัตถกรรมพื้นบ้านเชิงสร้างสรรค์	1	1	1	0.5	0.5	4		องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสวก
50.	โครงการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อสัมผัสเอกลักษณ์ชุมชน ตำบลนาขาว							55.5		
	50.1	พัฒนาลานวัฒนธรรมตำบลนาขาว	1.5	10	10	10	1.5	33		องค์การบริหารส่วนตำบลนาขาว
	50.2	ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้เชิงเกษตรวิถีนาขาว	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	2.5		อพท.
	50.3	ออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์กลุ่มชะป๊ะส้มไก่	5	2.5	2.5	2.5	2.5	15		องค์การบริหารส่วนตำบลนาขาว
	50.4	พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบ้านนาขาว	1	1.5	1.5	0.5	0.5	5		อพท.
51.	โครงการอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน		0.8	1.6	0.6	0.61	0.39	4.0		อพท.

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม		งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		2566	2567	2568	2569	2570			
		52.	โครงการเทศกาลศิลปะพื้นบ้านเมืองน่านอย่างสร้างสรรค์ (NAN Craft And Folk Art) สู่อสากล	12	19.4	7.6			
53.	โครงการพัฒนาระบบบริหารงานอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า น่านแบบมีส่วนร่วม	1	2	2	1	1	7.0	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน	
54.	โครงการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	8	8	8	8	8	40	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน	
55.	โครงการอนุรักษ์การแต่งกายดั้งเดิมน่าน	1	1	1	0.5	0.5	4.0	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน	
56.	โครงการส่งเสริมการป้องกันและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1.0	1.2	1.4	1.0	0.4	5.0	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน	
กลยุทธ์ที่ 3.2 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการสร้างความตระหนักเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน									
57.	โครงการจัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและการพัฒนาระบบสื่อความหมายให้มีประสิทธิภาพ						34.94		
57.1	พัฒนาศักยภาพนักสื่อความหมายชุมชนท่องเที่ยว	0.068	0.068	0.068	0.068	0.068	0.34	สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดน่าน	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			(ล้านบาท)							
			2566	2567	2568	2569	2570			
57.2	จัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและการพัฒนาระบบสื่อความหมายให้มีประสิทธิภาพ	1.4	2.0	1.6	1.1	0.5	6.6		สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดน่าน	
57.3	ฝึกอบรมหลักสูตรภาษาเพื่อการบริการท่องเที่ยวและการสื่อสารระหว่างประเทศ	1.0	1.2	1.4	0.7	0.7	5.0		สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดน่าน	
57.4	จัดทำคู่มือการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ	1.0	1.2	1.4	0.7	0.7	5.0		อพท.	
57.5	พัฒนาสื่อเล่าเรื่องอัตลักษณ์ชุมชนท่องเที่ยว	2	5	5	3	3	18		อพท.	
58.	โครงการพัฒนาเครือข่ายรักษ์วัฒนธรรม วิถีชุมชนเมืองเก่า น่าน							23.2		
58.1	จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ท้องถิ่นเมืองน่าน	4.0	5.9	4.2	3.8	1.2	19.1		องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน	
58.2	จัดทำระบบสื่อความหมายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	1.4	1	0.9	0.5	0.3	4.1		องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน	
59.	โครงการจัดทำมาตรการสร้างความตระหนักรู้และจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวในการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว							60.7		

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570			
59.1	จัดทำระบบรวบรวมข้อมูลการเดินทางมาเยือนของนักท่องเที่ยว	1.4	2.0	5.0	2.0	0.7	11.1		ททท. สำนักงานน่าน	
59.2	พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ตามผลการศึกษาศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว	1	3	2	1	1	8		อพท.	
59.3	กิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระดับชาติและนานาชาติในเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์	9.0	14.8	5.7	3.2	2.2	34.9		องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน	
59.4	เสริมสร้างพฤติกรรมนักท่องเที่ยวให้มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม	1.0	1.4	1.2	2.5	0.6	6.7		อพท.	
60.	โครงการสืบสานวัฒนธรรมชุมชนสู่ความยั่งยืน	1	1	1	0.5	0.5		4.0	อพท.	
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว										
กลยุทธ์ที่ 4.1 การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า										

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม		งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		2566	2567	2568	2569	2570			
		61.	โครงการส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการใช้พลังงานทดแทนในภาคการท่องเที่ยว						
61.1	ส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการใช้พลังงานทดแทนในภาคการท่องเที่ยว	10.4	17.8	6.0	4.8	2.7	41.7		องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน
62.2	พัฒนาและส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด	5	10	1	1	1	18		องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน
62.	โครงการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพในธุรกิจการท่องเที่ยว							47.4	
62.1	ศึกษาปริมาณความต้องการน้ำของภาคการท่องเที่ยวและแนวทางในการรองรับและควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่	1.1	0.9	0.9	0.5	0.3	3.7		อพท.
62.2	ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพในธุรกิจการท่องเที่ยว	9.8	4.4	4.7	10.4	5.4	34.7		การประปาส่วนภูมิภาคสาขาน่าน
62.3	ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวให้มีการประเมิน water footprint ตามมาตรฐาน ISO14046	2	2	2	2	1	9		อพท.

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม		งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		2566	2567	2568	2569	2570			
		63.	โครงการจัดการน้ำเสียในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าอย่างยั่งยืน						
63.1	พัฒนาศักยภาพระบบจัดการน้ำเสียในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าอย่างยั่งยืน	11.8	12	14.5	6	4.3	48.6	เทศบาลเมืองน่าน	
63.2	ปรับปรุงระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวมพื้นที่พิเศษเมืองเก่า	11.6	7.5	14.8	10.6	5.2	49.7	เทศบาลเมืองน่าน	
64.	โครงการศึกษาแนวทางจัดการยกระดับคุณภาพน้ำน่านสู่การปฏิบัติโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อคุณภาพน้ำน่านที่ดี	1	2	2	2	1	8.0	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน	
65.	โครงการนักสืบสายน้ำ รักษาคุณภาพน้ำน่าน (ตรวจวัดคุณภาพน้ำครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงหลักของน้ำน่าน และ จัดทำข้อมูลแหล่งกำเนิดน้ำเสียหลักที่มีผลต่อคุณภาพน้ำน่าน)	5	7	5	2	1	20.0	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน	
66.	โครงการส่งเสริมมาตรการลดโลกร้อนจากธุรกิจการท่องเที่ยวสู่การเป็น low carbon destination	4.0	2.5	3.1	7.7	1.6	18.9	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน	
67.	โครงการท่องเที่ยวปลอดภัย PM2.5 ด้วย Safe zone ได้แก่ การจัดทำและอบรมการจัดทำห้องอากาศสะอาดพร้อมระบบตรวจวัด PM2.5 real time และ พัฒนาระบบสารสนเทศ เวป/แอปพลิเคชัน Clean air @ Nan)						12		

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม			งบประมาณรายปี					งบประมาณ		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
			(ล้านบาท)							
			2566	2567	2568	2569	2570			
67.1	ติดตั้งเครื่องวัดปริมาณฝุ่น PM 2.5 AQI ในสถานที่ท่องเที่ยว และพัฒนาระบบสารสนเทศ เว็บไซต์/ แอปพลิเคชัน Clean air @ Nan	2	1	1	1	1	6.0		สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน	
67.2	พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอากาศสะอาด	2	1	1	1	1	6.0		อพท.	
68.	โครงการพัฒนาระบบขนส่งและยานพาหนะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งส่งเสริมท่องเที่ยวเดินทางมลพิษต่ำในเมืองน่าน	11.8	6.1	6.3	19.3	4.6		48.1	กรมการขนส่ง	
กลยุทธ์ที่ 4.2 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน										
69.	โครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่จังหวัดน่านอย่างบูรณาการและมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน	30	30	30	30	30		150	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน	
70.	โครงการจัดการขยะที่เหมาะสมมุ่งสู่เมืองปลอดขยะ (Zero waste) เพื่อเมืองน่านท่องเที่ยวยั่งยืน	5.6	5.6	5.6	5.6	5.6		28	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน / องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	
71.	โครงการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากขยะรีไซเคิลต้นแบบ	2.5	2.5	4	3	2		14	องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน / เทศบาลเมืองน่าน	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม		งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		2566	2567	2568	2569	2570			
		72.	โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและคุ้มครองสัตว์ป่าในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน	2.6	4.1	2.3			
73.	โครงการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยเฉพาะการแก้ภัยแล้ง	7	6.2	14.1	6.6	6.1	40	กรมทรัพยากรน้ำ	
74.	โครงการสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นต่อการรักษาคุณภาพน้ำ						9.7		
74.1	กิจกรรมสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นต่อการรักษาคุณภาพน้ำ	1.3	0.7	0.9	1.4	0.7	4.7	กรมทรัพยากรน้ำ	
74.2	ส่งเสริมการตรวจสอบคุณภาพน้ำกินและน้ำใช้เพื่อการท่องเที่ยว	1.3	0.7	0.9	1.4	0.7	5.0	การประปาส่วนภูมิภาคจังหวัดน่าน	
75.	โครงการสำรวจความพึงพอใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1	1	0.5	0.5	0.5	3.5	อพท.	
76.	โครงการ อนุรักษ์ป่าให้เป็นทรัพย์ของชุมชน ลดการเผาป่า	0.5	1.5	1	0.5	0.5	4	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน	
77.	โครงการ Green challenge ประหยัดน้ำ ลดขยะ เมืองน่าน	1	2	2	2	1	8	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน	

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม		งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		2566	2567	2568	2569	2570			
		78.	โครงการควบคุมมลภาวะทางแสงและเสียงจากประกอบกิจกรรมและให้บริการท่องเที่ยว	9.0	14.6	5.3			
กลยุทธ์ที่ 4.3 การติดตามประเมินผลความเสี่ยงและผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า									
79.	โครงการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวและการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว	1.0	1.2	1.4	0.7	0.4	4.7	อพท.	
80.	โครงการประเมินและจัดการความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว						46.0		
80.1	ประเมินและจัดการความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว	8.56	5.281	5.24	13.65	3.16	35	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน	
80.2	สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	5.5	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน	
80.3	ประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมจากผลกระทบของการท่องเที่ยว	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	5.5	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน	
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสื่อสารองค์ความรู้ด้านการสร้างสรรค์และยั่งยืน									

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม		งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		2566	2567	2568	2569	2570			
กลยุทธ์ที่ 5.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสื่อต่าง ๆ เพื่อการสร้างความเข้าใจกับทุกภาคส่วน									
81.	โครงการจัดทำสื่อสารสนเทศสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	2.0	1.2	1.4	3.8	1.3		9.7	อพท.
82.	โครงการจัดสร้างศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (เกิดระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ (big data) ในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน)	5	1	6	2	1		15	อพท.
กลยุทธ์ที่ 5.2 การผลิตและพัฒนาบุคลากร และการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน									
83.	โครงการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน							18.4	
83.1	พัฒนาบุคลากรด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	4	3.6	5	0.7	0.4	13.7		อพท.

ยุทธศาสตร์/โครงการ/กิจกรรม		งบประมาณรายปี (ล้านบาท)					งบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		2566	2567	2568	2569	2570			
		83.2	จัดทำหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในทุกระดับ	1.0	0.7	0.9			
84.	โครงการเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	7.0	6.5	13	6.9	6.6	40	อพท.	
85.	โครงการสำรวจความพึงพอใจของผู้มาเยือนในการเดินทางท่องเที่ยวพื้นที่เมืองเก่าน่าน	1.3	1.4	1.2	0.5	0.6	5.0	อพท.	
86.	โครงการสำรวจ และศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนเมืองเก่าน่าน	1.36	1.4	1.2	0.2	0.6	5.06	อพท.	
87.	โครงการศูนย์ประสานงานบูรณาการในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	2	1	1	0.5	0.5	5.0	องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน	
รวมงบประมาณทั้งสิ้น (ล้านบาท)							5,663.29		

5.11 การวิเคราะห์และมูลค่าทางด้านการเศรษฐกิจและสังคม

5.11.1 การวิเคราะห์มูลค่าทางเศรษฐกิจจากรายได้รวมจากการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ทางด้านการท่องเที่ยว

(1) จำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน

จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดน่านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นคนไทยมากกว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เนื่องจากรัฐบาลมีมาตรการสนับสนุนการเดินทางท่องเที่ยวของคนในประเทศ เช่น มาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง มาตรการ “ชิม ช้อป ใช้” ที่มีการปรับหลักเกณฑ์จ่ายเงินคืนผู้มีสิทธิที่ใช้จ่ายผ่าน G - Wallet 2 ได้รับเงินคืน (Cash Back) สูงสุดไม่เกิน 8,500 บาท จำนวนนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2552 – 2561 แสดงได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดน่าน จำแนกตามประเภทการท่องเที่ยว และประเภทผู้เยี่ยมเยือน พ.ศ. 2552 – 2561

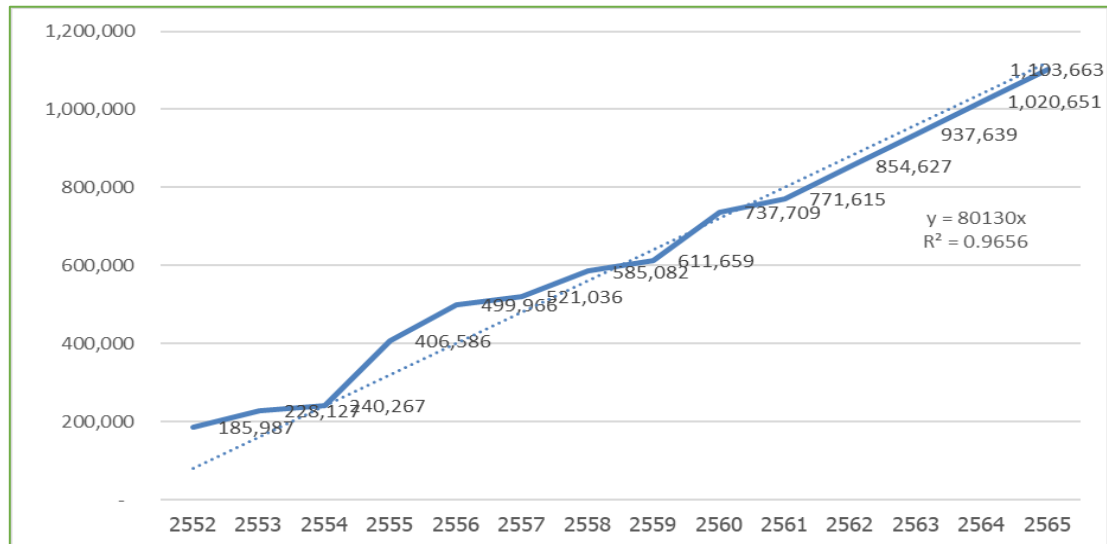
ประเภทการท่องเที่ยว	ประเภทผู้เยี่ยมเยือน	พ.ศ. 2552	พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2554	พ.ศ. 2555	พ.ศ. 2556	พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2558	พ.ศ. 2559	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2561
รวม	รวม	224,931	275,390	293,976	520,835	626,690	652,992	732,446	765,450	900,126	943,944
	ชาวไทย	220,510	270,952	288,080	503,468	609,967	636,774	714,641	747,369	879,394	922,059
	ชาวต่างประเทศ	4,421	4,438	5,896	17,367	16,723	16,218	17,805	18,081	20,732	21,885
จำนวนนักท่องเที่ยว	รวม	185,987	228,127	240,267	406,586	499,966	521,036	585,082	611,659	737,709	771,615
	ชาวไทย	182,660	224,735	235,220	391,878	486,046	507,650	570,378	596,748	720,348	753,294
	ชาวต่างประเทศ	3,327	3,392	5,047	14,708	13,920	13,386	14,704	14,911	17,361	18,321
จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ	รวม	38,944	47,263	53,709	114,249	126,724	131,956	147,364	153,791	162,417	172,329
	ชาวไทย	37,850	46,217	52,860	111,590	123,921	129,124	144,263	150,621	159,046	168,765
	ชาวต่างประเทศ	1,094	1,046	849	2,659	2,803	2,832	3,101	3,170	3,371	3,564

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563

ในปี พ.ศ.2552 - 2565 โดยพบว่าน่านมีจำนวนนักท่องเที่ยว 185,987 คน/ปี ในปี พ.ศ. 2552 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็น 771,615 คน/ปี ในปี พ.ศ.2561 โดยเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.00 ต่อปี และจากการคาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคตโดยใช้วิธีพหุคูณถดถอย (Regression) คาดว่าจะมีการเพิ่มขึ้นของ

นักท่องเที่ยวร้อยละ 10.08 ต่อปี โดยประมาณการคาดว่าในสถานการณ์ปกติที่ไม่มีเหตุการณ์แทรกซ้อนทางการเมืองและการระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง จังหวัดน่านจะมีนักท่องเที่ยวรวมกันถึง 1,103,663 คน/ปี ในปี พ.ศ.2565 แสดงได้ตามแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 - 2565

ที่มา: แนวโน้มทางการท่องเที่ยวและผลตอบแทนด้านเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดน่าน และพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน, ดร.ปิยะพงษ์ แสงแก้ว และ รองศาสตราจารย์ ดร.ฤทัยภัทร พิมลศรี, มหาวิทยาลัยพะเยา, พฤษภาคม 2563

หมายเหตุ : ข้อมูลปี พ.ศ.2562 - 2565 เป็นข้อมูลประมาณการ

จากแผนภูมิ ข้างต้น ข้อมูลในอดีตจนถึงในปี พ.ศ.2563 ซึ่งให้เห็นว่านักท่องเที่ยวของจังหวัดน่านเกือบทั้งหมดเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยคิดเป็นร้อยละ 98 และเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพียงร้อยละ 2 เท่านั้น จำนวนนักท่องเที่ยวแม้จะเพิ่มขึ้นทุกปีแต่อย่างไรก็ตามอัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวจังหวัดน่านคาดว่าจะเพิ่มในอัตราลดน้อยถอยลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 8 - 10 ต่อปี โดยพบว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวจังหวัดน่านจะมีการพักค้างคืนเฉลี่ย 2 - 3 คืน โดยการเพิ่มขึ้นของจำนวนวันค้างคืนของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นจาก 1-2 คืน ในปี 2552 เป็น 2-3 คืนอย่างมีนัยสำคัญ ดังแสดงได้ตามตารางต่อไปนี้

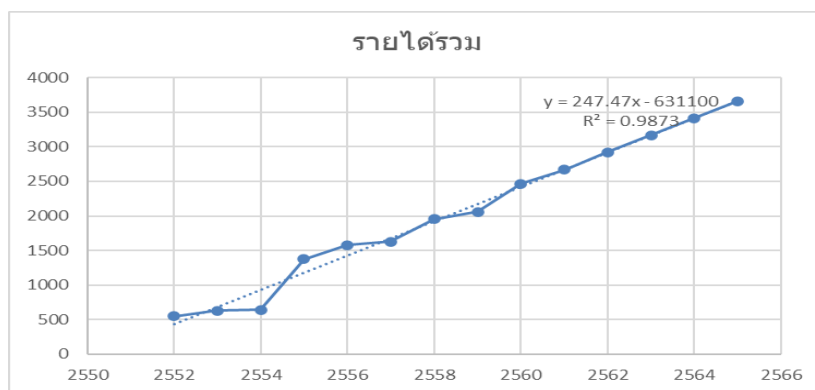
ตารางที่ 18 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดน่าน จำแนกตามประเภทระยะเวลาพำนัก โดยเฉลี่ย และรายได้การท่องเที่ยว พ.ศ.2552 – 2561

รายการย่อย	ประเภท ผู้ เยี่ยม เยือน	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.
		2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
ระยะเวลา พำนักโดย เฉลี่ย (วัน)	รวม	2.74	2.54	2.41	2.61	2.26	2.15	2.19	2.14	2.04	2.03
	ชาว ไทย	2.75	2.53	2.41	2.60	2.25	2.14	2.18	2.13	2.03	2.02
	ชาว ต่างประ เทศ	1.98	3.39	2.37	2.98	2.80	2.71	2.74	2.68	2.59	2.56
รายได้การ ท่องเที่ยว (ล้านบาท)	รวม	547.3 6	632.7 7	642.0 5	1,377. 39	1,580. 16	1,627. 28	1,956. 02	2,056. 88	2,462. 93	2,671. 12
	ชาว ไทย	536.3 3	613.6 8	622.1 0	1,303. 30	1,513. 47	1,563. 61	1,882. 03	1,980. 86	2,372. 66	2,572. 40
	ชาว ต่างประ เทศ	11.03	19.09	19.95	74.09	66.69	63.67	73.99	76.02	90.27	98.72

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

จากตาราง ข้างต้นจะเห็นว่า ในช่วงเวลาเดียวกัน (พ.ศ.2552 – 2565) ก็พบว่ารายได้จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2562 เท่ากับ 547.36 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 2,671.62 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2561 จากการคาดโดยใช้วิธีการประมาณการแบบถดถอย (Regression) คาดว่ารายได้จากการท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นเป็น 3,909.20 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2566 (ดูภาพที่ 6-1) โดยเป็นการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณร้อยละ 9 - 10 ต่อปี แสดงได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 4 แสดงรายได้รวมจากการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน พ.ศ.2552 - 2566

หมายเหตุ: ข้อมูลปี พ.ศ.2562 - 2566 เป็นข้อมูลประมาณการ

แนวโน้มด้านการท่องเที่ยวจังหว็ดน่าน ปี พ.ศ.2566 – 2570

จากปัจจัยแวดล้อมทั้งกระแสความนิยมท่องเที่ยวในเมืองรองที่มีเอกลักษณ์ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานของจังหว็ดน่าน รวมถึงความพร้อมในการเป็นประตูไปสู่เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมถึงผลของการสร้างทางรถไฟความเร็วสูงจากจีนยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศเวียดนามจะแล้วเสร็จในปี พ.ศ.2564 จึงคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ.2566 – 2570 รวมทั้งการเปิดใช้เส้นทางถนนสายใหม่จากเมืองหงสา – บ้านเชียงแมน เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระยะทาง 114 กิโลเมตร จะเพิ่มความสะดวกในการเดินทางระหว่างด่านพรมแดนห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหว็ดน่าน เชื่อมโยงบ้านนาปู่ เมืองหงสา แขวงไซยะบุรี ถึงบ้านเชียงแมน เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง และเชื่อมโยงโครงข่ายถนนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในการเดินทางจากไทยไปยังกรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม ผ่านถนนหมายเลข 4 และ 6 และต่อไปยังมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นยอดนักท่องเที่ยวของทั้งสองประเทศ อีกทั้งดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ อาทิ ชาวจีน ชาวเวียดนามและชาวยุโรป ประเมินการว่าจังหว็ดน่านจะมีผู้เยี่ยมชมเยือนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 9 – 10 ต่อปี

เพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านการท่องเที่ยวดังกล่าว การลงทุนตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน (พ.ศ.2566 – 2570) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการวางแผนการลงทุนอย่างต่อเนื่องในระยะเวลา 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ.2566 -2570) รวมงบประมาณในการลงทุนทั้งสิ้น 5,663,290,000 ล้านบาท ผลจากการลงทุนจะสนับสนุนการเติบโตของรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหว็ดน่านถึงร้อยละ 25 ต่อปี โดยงบลงทุนจะทยอยเพิ่มขึ้นและสูงสุดในปี 2566 จำนวน 1,531.98 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 27.05 ของงบประมาณทั้งหมดในช่วง พ.ศ.2566 - 2570 และลดลงในปีต่อๆ ไป จนถึงร้อยละ 12.77 ในปีสุดท้าย พ.ศ.2570 ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 19 แสดงการลงทุนของในการท่องเที่ยวจังหว็ดน่านตั้งแต่ปี 2566 – 2570

ลำดับที่	พ.ศ.	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
1	2566	1,531.98	27.05
2	2567	1,369.43	24.18
3	2568	1,203.12	21.24
4	2569	835.23	14.74
5	2570	723.53	12.77
รวมทั้งสิ้น		5,663.29	100

5.11.2 การวิเคราะห์มูลค่าทางสังคม

ผลตอบแทนด้านสังคม

ผลตอบแทนทางสังคมสุทธิ(Net Indirect benefits) ที่เกิดขึ้นจากโครงการตามแผนปฏิบัติการภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าอนัน (พ.ศ. 2566 - 2570) คาดว่าจะมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับศูนย์ นั่นก็หมายความว่าโครงการนี้ให้ผลประโยชน์ทางด้านบวก(Positive impacts) มากกว่า ผลกระทบด้านลบ (Negative impacts) โดยผลกระทบด้านบวกและด้านลบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากโครงการมีดังนี้

ผลทางด้านบวก

- 1) ประชาชนในจังหวัดน่าน ได้รับการบริการด้านสาธารณสุขไปรษณีย์ขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และเพียงพอต่อความต้องการที่เพิ่มมากขึ้น
- 2) ประชาชนในจังหวัดน่าน ได้รับความสะดวกสบายในเรื่องของการเดินทาง และการให้บริการสาธารณะ
- 3) ประชาชนในจังหวัดน่าน มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น
- 4) ประชาชนในจังหวัดน่าน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากที่มีระบบสาธารณสุขไปรษณีย์ และสาธารณสุขขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ และมีคุณภาพ
- 5) เกิดการสร้างสรรคความเจริญสู่สังคม ยกมาตรฐานการครองชีพและทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น
- 6) พื้นที่สาธารณะได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 7) เกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมามีให้สูญหาย
- 8) สร้างเสริมการศึกษาและความปลอดภัยแก่ชุมชน และป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของคนในชุมชน

ผลทางด้านลบ

- 1) มีผลทำให้การดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ มีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ทำให้คนในสังคมมีลักษณะต่างคนต่างอยู่มากขึ้น
- 2) การรวมกลุ่มทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ของประชาชนในพื้นที่ ลดน้อยลง
- 3) ประชาชนบางส่วนที่ไม่ได้รับประโยชน์จากโครงการหรือไม่เข้าใจประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการต่อส่วนรวม อาจไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการ

ผลตอบแทนด้านสิ่งแวดล้อม

ผลทางด้านบวก

- 1) เกิดระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการดูแลเอาใจใส่เพิ่มมากขึ้น

2) ประชาชนหรือนักท่องเที่ยวได้รับความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น

3) ประชาชนและชุมชนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ สงวนรักษา และเห็นคุณค่าของโบราณสถาน สถานที่สำคัญทางศาสนา จิตรกรรม สถาปัตยกรรม และศิลปกรรม รวมถึงอาคาร บ้านเรือนของเมืองเก่า และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น

4) เกิดการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียในพื้นที่เมืองเก่า การจัดเก็บ และการจัดการอย่างถูกสุขลักษณะอย่างทั่วถึง

ผลทางด้านลบ

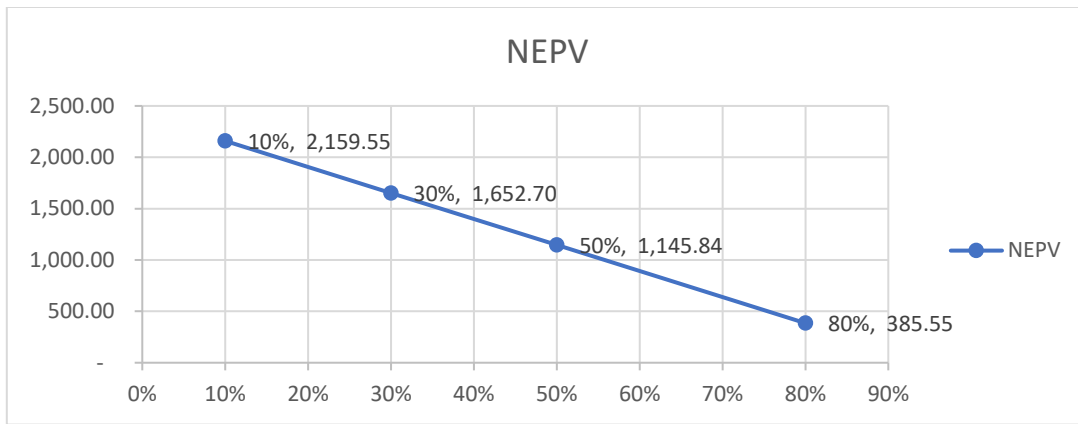
1) โครงการตามแผนปฏิบัติการภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า (พ.ศ.2566 - 2570) บางโครงการ โดยเฉพาะโครงการที่ต้องมีการก่อสร้างขนาดใหญ่ อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โบราณสถาน ศาสนสถานหรือสิ่งปลูกสร้างบริเวณพื้นที่โครงการ ทั้งในเรื่องของฝุ่นละอองจากการก่อสร้าง หรือทรัพยากรทางธรรมชาติบริเวณพื้นที่ก่อสร้างที่อาจจะต้องถูกเคลื่อนย้ายหรือถูกทำลายในบางส่วนได้

2) เกิดการปรับเปลี่ยนประเภทการใช้พื้นที่จากการกระจายการท่องเที่ยวออกไปยังแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบที่ขาดการวางแผนอย่างรอบคอบ หรือขาดการกำหนดทิศทางการใช้พื้นที่อย่างเหมาะสมเป็นรูปธรรม ทำให้เกิดการรุกรานและทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทำให้เกิดความเสื่อมโทรมจากการใช้ผิดประเภท

การวิเคราะห์ความอ่อนไหว(Sensitivity Analysis)

การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis) เป็นการ พิจารณาผลกระทบของปัจจัยต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากความเสี่ยงและความไม่แน่นอนของสถานะของเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นโดยจะมีผลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนของโครงการนั้นๆ (กนกพล จันทะรักษา และ ธีระวัฒน์ จันทิก, 2559) จากสถานการณ์ในปีที่ผ่านมา Covid-19 นับว่ามีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของประเทศและจังหวัดน่านเป็นอย่างมาก จากรายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว 1/2563 พบว่าการท่องเที่ยวของไทยได้รับผลกระทบจาก Covid-19 ผ่านการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ประมาณร้อยละ 30 (สำนักงานปรัศกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา,2563) อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ต่อไปว่าหากผลกระทบของ Covid-19 มีความรุนแรงมากขึ้นเป็นร้อยละ 50 และ 80 ตามลำดับนั้นจะมีผลต่อความคุ้มค่าของโครงการลงทุนอย่างไร

แผนภูมิที่ 5 ภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงของ NEPV อันเนื่องมาจากปัญหา Covid-19

ในการศึกษาความอ่อนไหว(Sensitivity) นี้อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นของ Covid-19 มีผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดน่านลดลงร้อยละ 30, 50 และ 80 ใน ปี 2563 2564 และ 2565 ตามลำดับ โดยหลังจากนั้นภาวะการท่องเที่ยวก็จะกลับสู่ภาวะปกติในปี 2566 2567 2568 2569 และ 2570 ผลการศึกษาความอ่อนไหวพบว่าค่า NEPV ของโครงการยังคงมีค่าเป็นบวก แม้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจาก Covid-19 มากถึงร้อยละ 80 โดย ณ ระดับที่ Covid-19 มีผลทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านลดลงร้อยละ 80 นั้น ค่า NEPV ก็ยังคงมีค่าเท่ากับ 385.55 ล้านบาท และโครงการก็ยังคงมีความคุ้มค่าต่อการลงทุนอยู่นั่นเอง

5.11.3 มูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม และอัตราผลตอบแทนทางสังคม

(1) การวิเคราะห์ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ

ในส่วนของการวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐกิจ เป็นการวิเคราะห์ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน โดยพิจารณาจากการลงทุนและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในกรณีที่มีโครงการพัฒนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1.1) แนวทางและวิธีการศึกษาใช้ตัวชี้วัดความเหมาะสมทางด้านเศรษฐกิจเป็นเกณฑ์การพิจารณา โดยการเปรียบเทียบต้นทุนการใช้ทรัพยากร และผลประโยชน์ที่จะได้รับกลับคืนระหว่างสถานการณ์ที่มีโครงการ (With Project Situation) และไม่มีโครงการ (Without Project Situation) เพื่อประเมินผลประโยชน์ส่วนเพิ่ม (Incremental Net Benefit) ที่จะเกิดแก่สังคมจากการมีโครงการร้อยละ 30 ที่เปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากโครงการท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบกระแสคิดลดมูลค่าของการใช้ทรัพยากร และกระแสคิดลดมูลค่าของผลประโยชน์ที่แท้จริงที่เกิดขึ้นจากโครงการ (Discounted Cash Flow Technique)

(1.2) ในการวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจของโครงการเป็นการวิเคราะห์ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นจึงจำเป็นต้องตั้งสมมติฐานบางประการเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ โดยในการศึกษาได้ใช้ สมมติฐานหลักในการวิเคราะห์ ดังนี้

1) ระยะเวลาในการวิเคราะห์ คือ พ.ศ.2563 - 2570 ตามงบประมาณที่ตั้งไว้เพื่อ
การลงทุน

2) อัตราค่าเสียโอกาสเงินลงทุน (Discount Rate) ร้อยละ 10 ตามแนวทางและ
หลักเกณฑ์การวิเคราะห์โครงการของสำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สพช.) ซึ่ง
กำหนดไว้ระหว่างร้อยละ 9 ถึงร้อยละ 12

(2) ผลตอบแทนของการลงทุน มี 4 ประการ ดังนี้

1) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Economic Present Value: NEPV) ที่ค่าเสียโอกาสเงินทุน
ร้อยละ 10 ต่อปี

การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจตามแนวทางข้างต้น สามารถนำเสนอเป็น 3 ด้าน คือ การ
ประเมินต้นทุนของโครงการ การประเมินผลประโยชน์ของโครงการ และผลวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐกิจ สรุปดังนี้

1) การประเมินต้นทุนของโครงการ

ประกอบด้วยราคาค่าลงทุนในโครงการในระยะ 5 ปี พ.ศ.2566 - 2570 และค่าใช้จ่าย
ในการดำเนินการ (O&M) โดยโครงการตามแผนปฏิบัติการภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อ
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน (พ.ศ.2566 - 2570) มีค่าลงทุนในโครงการทั้งสิ้น 5,800.00 ล้านบาท

2) การประเมินผลประโยชน์ของโครงการ

การประเมินผลประโยชน์ของโครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการภายใต้แผนแม่บท
การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน (พ.ศ.2563 - 2570) โดยตั้งสมมติฐานในกรณีที่มี
และไม่มีการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ว่าจะสร้างรายได้หรือผลประโยชน์ให้กับ
เมืองเก่าน่านเป็นจำนวนเท่าไร ผลประโยชน์ที่เมืองเก่าน่านจะได้รับมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5 - 3 จาก
การคาดการณ์รายได้จากการท่องเที่ยวในกรณีที่มีการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งได้ตั้งสมมติฐานการเติบโตของรายได้เท่ากับ
ร้อยละ 10 ต่อปี ทำให้ในปี พ.ศ.2570 คาดว่ารายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวเท่ากับ 4,895.56 ล้านบาท ในปี พ.ศ.
2570 หลังจากที่ได้คำนวณรายได้จากการท่องเที่ยวที่คาดว่าจะได้รับจากการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่านแล้ว
สามารถนำมาคำนวณเป็นผลประโยชน์ที่จะได้รับ แสดงได้ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 20 แสดงกระแสเงินสดจ่ายลงทุน รายได้จากการท่องเที่ยว และผลประโยชน์เพิ่มจากโครงการ (หน่วย: ล้านบาท)

ปี พ.ศ.	กระแสเงินสดจ่ายลงทุน*	รายได้จากการท่องเที่ยว	ผลประโยชน์เพิ่มจากโครงการ**
2566	1,531.98	3,906.92	1,172.08
2567	1,369.43	4,154.08	1,246.22
2568	1,203.12	4,401.24	1,320.37
2569	835.23	4,648.40	1,394.52
2570	723.53	4,895.56	1,468.67

หมายเหตุ: *0.10 ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน, **ประมาณการว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการลงทุนด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดร้อยละ 30 (ผลประโยชน์ส่วนเพิ่มทั้งหมดยังไม่ได้ปรับค่าปัจจุบันเท่ากับ 9,673.20)

(3) การวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐกิจ

จากข้อมูลค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ของโครงการข้างต้นเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ที่วางไว้พบว่า โครงการตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ. 2566 - 2570) ระยะ 5 ปี (คิดตามจำนวนปีของการที่ได้รับงบประมาณเท่านั้น) เป็นโครงการที่มีความเหมาะสมด้านเศรษฐกิจ โดยให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุน ซึ่งจากผลดังกล่าวพบว่า จากการลงทุนของโครงการ 5,663.29 ล้านบาท ภายในระยะดำเนินงานโครงการ ปี พ.ศ.2566 - 2570 รวม 5 ปี โครงการดังกล่าวจะสร้างรายได้รวม(เมื่อยังไม่ปรับมูลค่าปัจจุบัน)จากการท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 9,673.20 ล้านบาท โดยเมื่อปรับเป็นมูลค่าปัจจุบัน(Present value) มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ดังนี้

(3.1) มูลค่าเศรษฐกิจปัจจุบันสุทธิ (Net Economic Present Value : NEPV)

ค่าผลต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละปีกับมูลค่าปัจจุบันของเงินที่จ่ายออกมา ภายใต้โครงการที่พิจารณา ณ อัตราลดค่า (Discount Rate) หรือค่าของทุน (Cost of Capital) ที่ร้อยละ 10 มีค่า 2,412.98 ล้านบาท (มากกว่าศูนย์ ดูตารางที่ 6-6 ประกอบ) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโครงการที่กำลังพิจารณาตามแผนปฏิบัติการภายใต้แผนปฏิบัติการภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ.2566 - 2570) ระยะ 5 ปี เป็นโครงการที่สมควรลงทุน

(3.2) อัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit Cost Ratio : BCR)

BCR คือ มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์รวมหารด้วยมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนรวม โดยถ้าโครงการมีความเหมาะสม และมีความคุ้มค่าต่อการลงทุนค่าที่ได้จะต้องมีค่ามากกว่า 1 ซึ่งเมื่อคำนวณอัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) ของโครงการตามแผนปฏิบัติการภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ.2566 - 2570) แล้วพบว่ามีค่าเท่ากับ 1.63 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโครงการมีความเหมาะสมและมีความคุ้มค่าสะท้อนถึงผลประโยชน์ของโครงการหลังปรับเป็นมูลค่าปัจจุบันมากกว่าเงินลงทุนของโครงการฯ ทั้งหมดที่ได้ลงทุนไป

(3.3) อัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ(Economic Internal of Return : EIRR)

เป็นอัตราที่แสดงถึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นหลังจากดำเนินโครงการ ซึ่งจากการคำนวณผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของโครงการตามแผนปฏิบัติการภายใต้แผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน (พ.ศ.2566 - 2570) แล้วพบว่า โครงการดังกล่าว มีอัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (EIRR) ร้อยละ 30.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโครงการให้ผลตอบแทนอยู่ใน เกณฑ์ที่ดีเหมาะแก่การลงทุน ผลการวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 21 แสดงผลการวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐกิจแนวโน้มทางการท่องเที่ยวและผลตอบแทนด้าน เศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดน่าน และพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน

ผลการวิเคราะห์	
1. มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NEPV) (บาท)	2,412.98
2. อัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR)	1.63
3. อัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (EIRR)	30%
4. ระยะเวลาในการคืนทุน (ปี)	4.05

5.11.4 การประเมินผลที่มีต่อเศรษฐกิจของจังหวัดในภาพรวม

การประเมินผลตอบแทนของโครงการ(Project assessment) ปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน (พ.ศ.2566 - 2570) ซึ่งมีการบูรณาการแผนงาน โครงการกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง พร้อมมอบหมายให้ขับเคลื่อนจังหวัดน่านเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับ มาตรฐานในระดับสากลเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (The UNESCO Creative Cities Network: UCCN) และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ตามเกณฑ์ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Criteria: GSTC) ให้ได้รับรางวัลและมาตรฐาน แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับโลก (The Sustainable Tourism Certification and Award) หรือ สุดยอด 100 แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับโลก (Sustainable Destinations Top 100) ในปี พ.ศ. 2563 และให้เกิด ความยั่งยืนสืบไปนั้น จึงได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคือ “น่าน เมืองเก่าที่มีชีวิตอย่างสร้างสรรค์ และยั่งยืน (Nan: Living old city with creativity and sustainability)” โดยได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม อันเป็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของพื้นที่ 5 ตำบล ที่ประกาศเป็นพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่านเพื่อการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่ามีแผนงานโครงการที่ต้องขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมติคณะรัฐมนตรี จำนวน 87 โครงการ งบประมาณรวมทั้งสิ้น 5,663,290,000 บาท

การพัฒนาตามแผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทที่กระทบกับการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และสังคม จังหวัด น่านในภาพรวมในปี พ.ศ 2562 ขยายตัวร้อยละ 2.5 เป็นการขยายตัวที่ชะลอลงซ้ำเติมจากปัญหาการแพร่ ระบาดของไวรัส Covid-19 ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 แต่อย่างไรก็ตามคาดการณ์ว่าเมื่อสถานการณ์แพร่ระบาด และมีการใช้วัคซีนป้องกันแพร่หลายมากขึ้นจะทำให้ การท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีการมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่อง สูงขึ้นในปีต่อไป ผนวกกับปัจจัยส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว การบริโภคภาคเอกชน การลงทุนภาคเอกชน การใช้

จ่ายภาครัฐ และการค้าชายแดน เป็นสำคัญ ดัชนีผลผลิตภาคบริการที่คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 1.9 ตามมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ “ชิม ช้อป ใช้” โดยมีประชาชนเข้าร่วมมาตรการลงทะเบียนนักท่องเที่ยวจังหวัดน่านจำนวน 26,581 คน (รายงานประมาณการเศรษฐกิจจังหวัดน่าน, สำนักงานคลังจังหวัดน่าน, 2563) อีกทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและอื่นๆ ของทุกภาคส่วน เช่น การจัดงานแข่งเรือประเพณี งานสืบสานตำนานไตลื้อจังหวัดน่านที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมพื้นถิ่นกับเพื่อนบ้าน เช่น “จากสิบสองปันนาสู่นครน่านนคร” ผลักดันให้เศรษฐกิจของเทศบาลเมืองน่านซึ่งเป็นศูนย์กลางการบริหารราชการแผ่นดินด้านการเงินมีธนาคารเพื่อรับฝากเงินและให้กู้ยืมมากกว่า 10 ธนาคาร ศูนย์กลางการค้าที่มีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่หลายแห่ง และมีสถานประกอบการร้านค้าขนาดกลางและเล็กเปิดให้บริการจำหน่ายสินค้าอุปโภคและบริโภคหรือ SMEs เป็นจำนวนมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจังหวัดน่านเป็นเมืองที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง จึงมีจำนวนสถานประกอบการที่ให้บริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามจังหวัดน่านก็ยังมีสถานประกอบการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและจะเป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่เทศบาลเมืองน่านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหาทางแก้ไขต่อไป สำหรับพื้นที่ในตำบลอื่นๆ โดยรอบเทศบาลเมืองน่าน ประชาชนส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำน่านจะมีลักษณะเศรษฐกิจแบบชานเมือง เนื่องจากอยู่ใกล้กับตัวเมืองน่าน และมีธุรกิจร่วมทั้งสถานประกอบการต่างๆ เสริมธุรกิจที่มีในเมือง ตำบลคูใต้ซึ่งเป็นที่ตั้งห้างสรรพสินค้า ในขณะที่ตำบลผาลิงหมีประเพณีและจำนวนธุรกิจน้อยกว่าตำบลคูใต้ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ดอนลาดชัน และเป็นภูเขา มีสถานที่ประกอบกิจการ โรงแรม และเกสต์เฮาส์อยู่จำนวนหนึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และมีโรงงานขนาดเล็กตั้งอยู่ในพื้นที่ ตำบลทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่าน ได้แก่ พื้นที่ในเขตตำบลฝายแก้ว ตำบลม่วงดีดี และตำบลท่านาว เป็นลักษณะเศรษฐกิจแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบทที่ยังดำรงชีพด้วยการเกษตรกรรม และมีสถานประกอบการขนาดเล็กบริการคนในชุมชน

5.12 การวิเคราะห์ความต้องการและขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ (Carrying Capacity) ในระดับตำบลเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า

การทบทวนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า (พ.ศ.2566 - 2570) เพื่อนำไปสู่กลไกและกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ประกอบกับนโยบายประเทศไทยที่ต้องการผลักดันให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย พร้อมทั้งต้องการยกระดับมาตรฐานธุรกิจที่เชื่อมโยงภูมิภาค ดังนั้น องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. และจังหวัดน่าน จึงคาดหวังว่าการดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการดังกล่าว จะช่วยในการกระตุ้นและส่งเสริมเศรษฐกิจของจังหวัดในอัตราร้อยละ 20 รวมทั้งการจ้างงาน โดยเน้นการพัฒนาตามแนวทางการจัดการขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว การพัฒนาอัตลักษณ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว และลดการแข่งขันในมิตราคา อย่างไร

ก็ตามบริบทของการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ก็มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า南市ทั้ง 5 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลในเวียง ตำบลบ่อสวก ตำบลนาซาว ตำบลคูใต้ อำเภอเมืองน่าน และตำบลตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ผลรวมของการท่องเที่ยว แสดงได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 22 แสดงภาพรวมของผลของการท่องเที่ยวใน 5 ตำบล ตามมิติ ครม. ที่ประกาศให้เป็นพื้นที่พิเศษเมืองเก่า南市

พื้นที่	ในเวียง	บ่อสวก	ม่วงตึ๊ด	นาซาว	คูใต้	ค่าเฉลี่ย
ค่าตัวทวี	4.21	4.99	3.27	4.33	3.83	4.13

หมายเหตุ: Multiplier = ((Direct + Indirect + Induced Effects) / Direct Effects)

จากตารางข้างต้น ตัวทวีของการท่องเที่ยวใน 5 ตำบลของพื้นที่พิเศษเมืองเก่า南市ในจังหวัดน่านมีค่าอยู่ระหว่าง 3.83 - 4.99 (เฉลี่ย 4.13) นั่นก็หมายความว่าทุก 1 บาท ที่เป็นรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน จะสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจถึง 4.13 บาท ซึ่งนับว่าค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ซึ่งเป็นเพราะกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน มีสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตในพื้นที่ค่อนข้างมาก (Indirect effects) ทำให้เกิดการหมุนเม็ดเงินหมุนเวียนจากการท่องเที่ยวในพื้นที่มากขึ้น และการมีลงทุนเพิ่มขึ้นของภาคเอกชนและประชาชน(Induced Effects)ตามไปด้วย ดังนั้น สิ่งที่ต้องการท่องเที่ยวของจังหวัดน่านที่ควรทำคือ เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวให้มากขึ้น ผ่านจำนวนนักท่องเที่ยว รายจ่ายต่อคนของนักท่องเที่ยว และระยะเวลาในการอยู่ในพื้นที่ของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 23 แสดงภาพรวมการจ้างงานของชุมชนท่องเที่ยว 5 ตำบลของจังหวัดน่าน

	ในเวียง	บ่อสวก	ม่วงตึ๊ด	นาซาว	คูใต้	รวมเฉลี่ย
รวมเฉลี่ย	8.18	2	3	7.14	13	6.66
ชั่วคราว	2	-	1	1	6	2.5
ชาย/หญิง	1:1	1:1	1.1	1:6	4:1	-
การจ้างงานกลุ่มใหญ่	31-35 และ <25	31-35 และ 46-60	46-60 และ >60	31-45 และ >60	31-45 และ 26-35	-
การศึกษาต่ำกว่า ม.6	70.03	55.55	60.67	100	56.50	68.55

จากตารางข้างต้น ในด้านการจ้างงานพบว่า ธุรกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดน่านมีการจ้างงานเฉลี่ย 6.66 คน มีการจ้างงานค่อนข้างมากในตำบลในเวียง และ ตำบลคูใต้ ที่มีค่าเฉลี่ยถึง 8 - 13 คน สัดส่วนการจ้างงานระหว่างชายและหญิงใกล้เคียงกัน โดยเป็นการจ้างงานของกลุ่มวัยแรงงานเป็นส่วนใหญ่ (อายุ 31 - 60 ปี) และอีกส่วนหนึ่ง คือ อายุมากกว่า 60 ปี โดยร้อยละ 68.55 เป็นการจ้างงานของคนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมจังหวัดน่าน การจ้างงานสามารถดึงคนทุกกลุ่มภายในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

สรุปและอภิปรายผล: จากนโยบายปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าล้าน (พ.ศ.2566 - 2570) ซึ่งเป็นแผนที่มีการบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนจังหวัดน่านเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับมาตรฐานในระดับสากล โดยพยายามผลักดันให้จังหวัดน่านเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (UCCN) และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ตามเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (GSTC) ผ่านการยกระดับพื้นที่จังหวัดน่านให้เป็นสุดยอด 100 แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับโลก (Sustainable Destinations Top 100) ในปี พ.ศ. 2563

ภายใต้แผนงานโครงการจำนวน 87 โครงการ ใช้งบประมาณรวมทั้งสิ้น 5,523,200,000 บาท ในระยะเวลา 5 ปี จากการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากโครงการฯ พบว่า ชุดโครงการฯ มีความเหมาะสมด้านเศรษฐกิจ ณ อัตราลดค่า (Discount Rate) ที่ร้อยละ 10 มีมูลค่าทางด้านเศรษฐกิจสุทธิที่เกิดขึ้นเท่ากับ 2,412.98 ล้านบาท อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน(BCR) มีค่าเท่ากับ 1.63 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโครงการมีผลประโยชน์หลังปรับเป็นมูลค่าปัจจุบันมากกว่าเงินลงทุนของโครงการฯ ทั้งหมดที่ได้ลงทุนไป ยิ่งไปกว่านั้นโครงการนี้ยังมีอัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (EIRR) ถึงร้อยละ 30.00 มากกว่าค่าเสียโอกาสของเงินทุน(ร้อยละ 10)

สำหรับผลตอบแทนด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมพบว่าโครงการฯ มีค่ามากกว่าศูนย์ นั่นก็หมายความว่าโครงการนี้ให้ผลประโยชน์ทางด้านบวก(Positive impacts) มากกว่า ผลกระทบด้านลบ (Negative impacts) โดยผลกระทบด้านบวกและด้านลบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากประชาชนในจังหวัดน่าน ได้รับการบริการด้านสาธารณสุขปลอดภัยขั้นพื้นฐาน มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น ยกมาตรฐานการครองชีพและทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น เกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมามิให้สูญหายไป ถึงแม้จะมีผลกระทบทางด้านลบคือ ทำให้การดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ทำให้คนในสังคมมีลักษณะต่างคนต่างอยู่มากขึ้นนั่นเอง และประชาชนบางส่วนที่ไม่ได้รับประโยชน์จากโครงการหรือไม่เข้าใจประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการต่อส่วนรวม อาจไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการนั่นเอง

ด้านสิ่งแวดล้อมพบว่าผลกระทบทางด้านบวกเกิดจากระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ในขณะที่ด้านลบคาดว่าจะเกิดการปรับเปลี่ยนประเภทการใช้พื้นที่จากการกระจายการท่องเที่ยวออกไปยังแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบ หากขาดการวางแผนอย่างรอบคอบ หรือขาดการกำหนดทิศทางการใช้พื้นที่อย่างเหมาะสมเป็นรูปธรรม อาจจะทำให้เกิดการรุกรานและทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทำให้เกิดความเสื่อมโทรมจากการใช้งานผิดประเภท

การวิเคราะห์ผ่านตัวทวีของการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าล้านในจังหวัดน่านนั้น มีค่าตัวทวีเท่ากับ 4.13 นั่นก็หมายความว่าทุก 1 บาท ที่เป็นรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน จะสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจถึง 4.13 บาท ซึ่งนับว่าค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ซึ่งเป็นเพราะกิจการกรรมทางด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน มีสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตในพื้นที่ถิ่นค่อนข้างมาก (Indirect effects) ทำให้เกิดการหมุนเม็ดเงินหมุนเวียนจากการท่องเที่ยวในพื้นที่มากขึ้น และการมีลงทุนเพิ่มขึ้นของภาคเอกชนและ

ประชาชน(Induced Effects)ตามไปด้วย ในด้านการจ้างงานพบว่า ธุรกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดน่านมีการจ้างงานเฉลี่ย 6.66 คน โดยเป็นการจ้างงานของกลุ่มวัยแรงงานเป็นส่วนใหญ่ (อายุ 31 - 60 ปี) และอีกส่วนหนึ่ง คือ อายุมากกว่า 60 ปี โดยร้อยละ 68.55 เป็นการจ้างงานของคนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมชุดโครงการฯ นี้ จะสนับสนุนการเติบโตเศรษฐกิจในพื้นที่ เกิดการจ้างงาน และสามารถดึงคนทุกกลุ่มภายในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการได้ค่อนข้างสูงนั่นเอง

บทที่ 6

การขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล

6.1 การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่า (พ.ศ.2566 –2570) ไปสู่การปฏิบัติ

การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านานตามนโยบายรัฐบาล ในการมุ่งสู่การเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (The UNESCO Creative Cities Network: UCCN)และเป็นไปตามเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Criteria: GSTC) ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) แผนระดับนโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ เพื่อบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษสู่ความเป็นต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีทิศทางและกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนเมืองเก่านานอย่างเป็นรูปธรรมที่มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ในการขับเคลื่อนพื้นที่พิเศษเมืองเก่านาน รวม 5 ตำบล ซึ่งประกอบด้วย ตำบลในเวียง ตำบลคูใต้ ตำบลนาซาว ตำบลบ่อสวก อำเภอเมืองน่าน และตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านาน เนื้อที่ประมาณ 139.37 ตารางกิโลเมตร ให้อำเภอภูเพียง อำเภอเมืองน่าน รับผิดชอบ และพัฒนาเมืองเก่านานที่เหมาะสม อันจะส่งผลให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการกระจายรายได้สู่ครัวเรือนอย่างแท้จริง และทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ทั้งศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังคงได้รับการสืบสาน รักษา และอนุรักษ์ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้นโยบายของรัฐบาลบรรลุผลสัมฤทธิ์ อพท. ส่วนราชการ ภาคีเครือข่าย ภาคประชาสังคม มีความเห็นร่วมกันว่าในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ควรเร่งรัดให้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านานได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นมาตรฐานสากล ได้วิเคราะห์เหตุผลความจำเป็น ความพร้อมของพื้นที่ดำเนินการ ความพร้อมของแบบรูปรายการ ว่า มีความพร้อมเรียบร้อยแล้วทุกด้าน รวมทั้งได้พิจารณาเงื่อนไขการสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (The UNESCO Creative Cities Network: UCCN) ตามเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Criteria: GSTC) พบว่า มีโครงการเสริมสร้างคุณค่าและอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่พิเศษเมืองเก่านานที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ควรได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็นกรณีเร่งด่วนเป็นจำนวนมาก จึงควรมีกระบวนการประสานบูรณาการทุกหน่วยงานเพื่อขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการให้เกิดเป็นรูปธรรมตามเป้าหมาย

เพื่อให้การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านานเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีที่พิจารณาให้ความเห็นชอบการประกาศพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านาน สำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองเก่านานจึงกำหนดแนวคิดการขับเคลื่อนแผนแม่บทไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

- 1) สร้างสรรค์การดำเนินงานจากต้นทุนความสำเร็จที่มีอยู่เดิมในพื้นที่และภายใต้
แนวนโยบาย Co – Creation

2) ปรับปรุงจัดทำแผนแม่บทที่มุ่งสร้างสมดุล 3 ด้าน (สังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ) แก่ชุมชนในเขตพื้นที่พิเศษ

3) สร้างการรับรู้และยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึง

โดยแบ่งขั้นตอนการขับเคลื่อนแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่านไปสู่การปฏิบัติ 5 ขั้นตอน ตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2555 ภายหลังจากที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการประกาศพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2555 สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ นร 0506/11562 ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2555 แจ้งให้รองนายกรัฐมนตรี ผู้กำกับดูแล อพท. ทราบว่า คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบการประกาศพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือและสนับสนุน อพท. ในการจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน เพื่อให้การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่านบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรม และให้ อพท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวัฒนธรรม และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้ถูกต้องเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบูรณาการให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับโครงการของหน่วยราชการอื่นที่จะดำเนินการในพื้นที่พิเศษด้วย ตลอดจนการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมตั้งแต่ปี พ.ศ.2555 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่านได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และได้มีการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองเก่าน่านอย่างเป็นรูปธรรม โดยล่าสุดนี้ได้มีการแต่งตั้ง “คณะทำงานประสานและบูรณาการเพื่อบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน” ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเพื่อให้การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบูรณาการให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับโครงการของหน่วยงานอื่นที่ดำเนินการในพื้นที่ โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่ ดังนี้

1. ที่ปรึกษาคณะทำงาน ประกอบด้วย

1.1 เจ้าคณะจังหวัดน่าน

1.2 ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน

1.3 ผู้อำนวยการ อพท.

1.4 ประธานที่ปรึกษาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน

1.5 ประธานศูนย์ประสานงานประชาคมจังหวัดน่าน

๒. คณะทำงาน ประกอบด้วย

2.1	รองผู้ว่าราชการจังหวัดน่านที่กำกับดูแลด้านท่องเที่ยว ประธานคณะทำงาน	
2.2	รองผู้อำนวยการ อพท. กำกับดูแล สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6	รองประธาน คณะทำงาน
2.3	ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.4	ปลัดจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.5	หัวหน้าสำนักงานจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.6	นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.7	ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.8	วัฒนธรรมจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.9	โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.10	ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.11	พัฒนาการจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.12	หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.13	อุตสาหกรรมจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.14	พาณิชย์จังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.15	ศึกษาธิการจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.16	ขนส่งจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.17	ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.18	ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาราษฎรบนพื้นที่สูงจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.19	ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนน่าน	คณะทำงาน
2.20	ประชาสัมพันธ์จังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.21	ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.22	ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ 7 เชียงใหม่	คณะทำงาน
2.23	ผู้อำนวยการแขวงทางหลวงน่านที่ 1	คณะทำงาน
2.24	ผู้อำนวยการแขวงทางหลวงชนบหน่าน	คณะทำงาน
2.25	ผู้อำนวยการท่าอากาศยานน่านนคร	คณะทำงาน
2.26	ธนารักษ์พื้นที่น่าน	คณะทำงาน
2.27	ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดน่าน	คณะทำงาน

2.28	สารวัตรสถานีตำรวจท่องเที่ยว 3 กก.2 บก.ทท.2	คณะทำงาน
2.29	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.30	นายกเทศมนตรีเมืองน่าน	คณะทำงาน
2.31	นายกเทศมนตรีตำบลคูใต้	คณะทำงาน
2.32	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาขา	คณะทำงาน
2.33	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสวก	คณะทำงาน
2.34	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงตึ๊ด	คณะทำงาน
2.35	ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานน่าน	คณะทำงาน
2.36	ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.37	ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.38	ประธานหอการค้าจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.39	ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.40	ประธานชมรมที่พักจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.41	นายกสมาคมสื่อมวลชนจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
2.42	ผู้แทนวัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง	คณะทำงาน
2.43	ผู้จัดการสำนักงานพื้นที่พิเศษ 6 อพท.	คณะทำงานและ เลขานุการ
2.44	ผู้อำนวยการฝ่ายปฏิบัติการ สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6 อพท.	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ

3. หน้าที่

3.1 ให้คำแนะนำ เสนอแนะ และความเห็น แก่ อพท. ในการจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน

3.2 ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ไปสู่ภาคการปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ตามอำนาจหน้าที่ของตน

3.3 ร่วมดำเนินการ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ตามแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ในความรับผิดชอบของหน่วยงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

3.4 บูรณาการโครงการในความรับผิดชอบของหน่วยงาน ที่จะดำเนินการในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน ให้เกิดความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าน่าน

3.5 ให้สำนักงานพื้นที่พิเศษ ๖ ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการคณะทำงาน และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมคณะทำงาน โดยให้เป็นไปตามระเบียบและข้อบังคับที่ อพท. กำหนด

3.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ เพื่อให้การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมืองเก่า น่าน บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรม

ขั้นตอนที่ 2 แปลงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเมืองเก่า น่าน เป็นแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ.2566 - 2570)

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ.2566 - 2570) คือ หัวใจสำคัญใน การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่านไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการ ประกาศเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน ทั้งนี้ จากระยะเวลาที่ผ่านมาสภากรรมการ การท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีปัญหาใหม่ๆ ที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเกิดขึ้นที่ สำคัญ อาทิเช่น สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่(โควิด19) สภาพเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อม ทั้งปัญหาขยะ น้ำเสีย ภัยธรรมชาติ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเรื่องเหล่านี้ ประกอบกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความหลากหลายขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มนักลงทุนที่เพิ่งเริ่ม เข้ามาประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ สำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน จึงได้มีการสร้างการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน โดยเริ่มจากการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ และภาคี การพัฒนาเมืองเก่า น่าน ดังนี้

- (1) คณะที่ปรึกษาพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ
- (2) คณะกรรมการเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนเครือข่ายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน 7 เขตพื้นที่ชุมชน
- (3) คณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน ภาคชุมชนท้องถิ่น
- (4) ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 17หน่วยงานที่ ร่วมจัดทำบันทึกข้อตกลง และหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ.2566 - 2570) สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จทัน ต่อกำหนดการนำเสนอ คณะรัฐมนตรีตามกรอบระยะเวลาที่ อพท.กำหนด และมีการจัดการข้อมูลที่เป็นระบบและนำเสนอให้มีส่วน เกี่ยวข้องได้รับทราบ ในรูปแบบที่ทันสมัย จึงสมควรดำเนินการจัดจ้างที่ปรึกษาดำเนินการจัดทำรายละเอียด แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่านให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ภายใต้การกำกับดูแลของอนุกรรมการอำนวยการจัดทำแผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่านที่ได้รับการแต่งตั้งจาก กพท.

ขั้นตอนที่ 3 ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน (พ.ศ.2566 - 2570) ละสร้าง ความเข้าใจในกระบวนการขับเคลื่อนแผนฯ ไปสู่การ ปฏิบัติ แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยว และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ทราบ

รายละเอียดของแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า นาน และให้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการดังกล่าวเกิดความเข้าใจในขั้นตอนการ ขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติในวงกว้าง จำเป็นต้องจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทาง ประชาสัมพันธ์ต่างๆ ดังนี้

3.1 เว็บไซต์ประชาคมระดับตำบล ประกอบด้วย ตำบลในเวียง ตำบลคู้ใต้ ตำบลนาชาว ตำบลบ่อสวก และตำบลม่วงตึ๊ด

3.2 ที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาค ธุรกิจ และองค์กรชุมชนในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า นาน

3.3 สื่อสิ่งพิมพ์และหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3.4 สื่อวิทยุในท้องถิ่นและหอกระจายข่าวหมู่บ้าน

3.5 การจัดเวทีเสวนา

3.6 การจัดนิทรรศการในงานประเพณีของท้องถิ่น

ทั้งนี้ จัดให้มีการประเมินผลความรู้ความเข้าใจของหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็น การวัดประสิทธิภาพในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมืองเก่า นาน ให้ กพท. พิจารณาให้ความเห็นชอบ

เนื่องจากพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พ.ศ.2556 กำหนดให้การจัดทำ และเสนอนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อคณะรัฐมนตรี เป็นอำนาจหน้าที่ของ กพท.

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า นาน (พ.ศ.2566 - 2570) ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ

การนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า นาน (พ.ศ.2566 - 2570) ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนเป็นการดำเนินการเพื่อให้สามารถขอรับการ จัดสรร งบประมาณประจำปี ที่จะทำการขับเคลื่อนแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมือง เก่า นานให้เกิดผลในการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม แม่บทและแผนปฏิบัติการดังกล่าวแล้ว อพท. จะสามารถ นำแผนปฏิบัติการมาจัดทำเป็นข้อเสนอโครงการเพื่อขอรับการ จัดสรรงบประมาณประจำปี ทั้งนี้ คาดว่าจะ สามารถได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2565 เป็นต้นไป ทั้งนี้ สำนักงานพื้นที่ พิเศษเมืองเก่า นานจะจัดทำร่างหนังสือเสนอให้ประธาน กพท. ลงนามเพื่อนำเสนอแผนแม่บทและแผนปฏิบัติ การพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่า นาน ไปยังรัฐมนตรีผู้กำกับดูแล อพท. พิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า นาน (พ.ศ.2566 - 2570)

เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่ามาแล้ว อพท. และภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้องจะร่วมกันจัดทำคำขอของงบประมาณประจำปีตามแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ โดยต้องพิจารณาจัดลำดับความสำคัญโครงการต่างๆ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของชาติ นโยบายของรัฐบาลและความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อให้ได้มาซึ่งงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ

6.2 การบริหารจัดการงบประมาณ

ปัจจุบันเมืองครุฑที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าหลายองค์การที่มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน แม้ว่าเมืองเก่าจะมีองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือ อพท. และคณะอนุกรรมการอนุรักษ์เมืองเก่าทำหน้าที่ในการจัดทำแนวทางมาตรการแผนปฏิบัติการและระเบียบปฏิบัติต่างๆ และประสาน กำกับ ติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีคณะทำงานยกร่างกรอบ ขอบเขต และแนวทางวางผังเมืองและภูมิทัศน์ วัฒนธรรมเมืองเก่ามาแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมืองเก่าเมืองครุฑและการบริหารจัดการอนุรักษ์เมืองเก่าอยู่ในระดับที่ดี แต่ก็พบปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือ ขาดการประสานงานระหว่างองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และองค์กรที่มาจากนอกพื้นที่ และขาดบุคลากรที่จะสนับสนุนด้านเทคนิคและวิชาการ นอกจากนั้นแล้ว องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือ อพท. และคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ายังควรได้ทำหน้าที่ประมวลแผนงานและโครงการเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า (พ.ศ.2566 - 2570) เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการแผนพัฒนาและงบประมาณระดับจังหวัด (ก.พ.จ) เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณต่อไป

ด้านการสรรหางบประมาณแม้ว่างบประมาณจากส่วนกลางของภาครัฐนับวันจะลดลงตามแนวโน้มการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น แต่งบประมาณหลักที่ใช้ในการปฏิบัติตามแผนผังปฏิบัติการอนุรักษ์เมืองเก่าส่วนใหญ่ก็ยังมาจากงบประมาณของรัฐ โดยการ

1) **ตั้งงบประมาณโดยจังหวัด** ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2550 ให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดในการตั้งงบประมาณ ในโครงการการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด เมื่อการจัดทำแผนผังปฏิบัติการอนุรักษ์เมืองเก่าแล้วเสร็จ สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนเพื่อของบประมาณ ได้ดังนี้

1. ผู้ว่าราชการจังหวัดน่านเสนอให้โครงการเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่า นาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 - 2570) เป็นวาระจังหวัดประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นถึงผลดีของโครงการตามวิสัยทัศน์ "น่าน เมืองเก่าที่มีชีวิต"

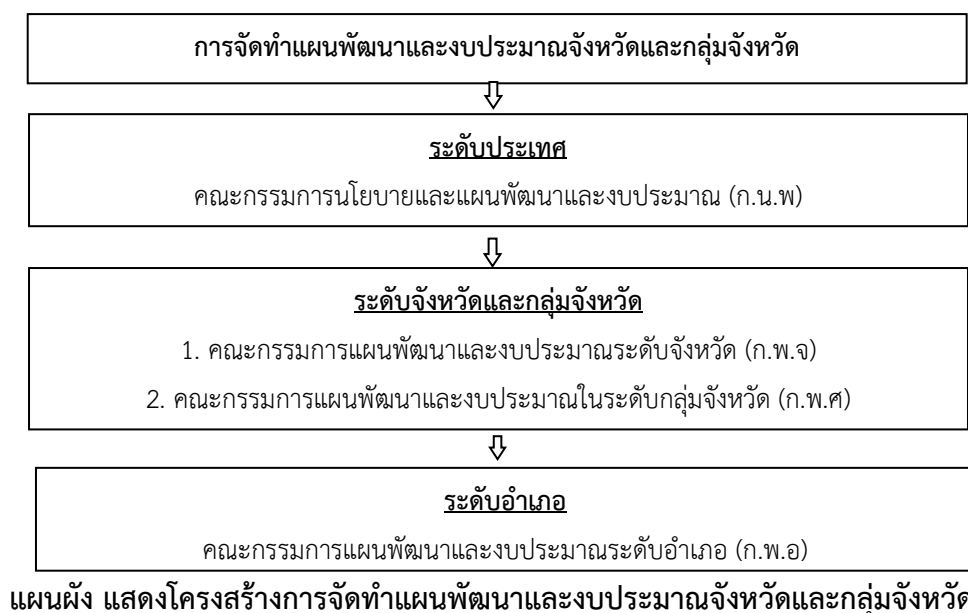
2. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือ อพท. และ คณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า นาน ประมวลแผนและโครงการอนุรักษ์เมือง นานต่อที่ประชุม คณะกรรมการแผนพัฒนาและงบประมาณระดับจังหวัด (ก.พ.จ.)

3. คณะกรรมการแผนพัฒนาและงบประมาณระดับจังหวัด (ก.พ.จ.) บรรจุแผนผังปฏิบัติการ อนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า นาน เป็นส่วนหนึ่งของการเสนอของงบประมาณจากรัฐบาล

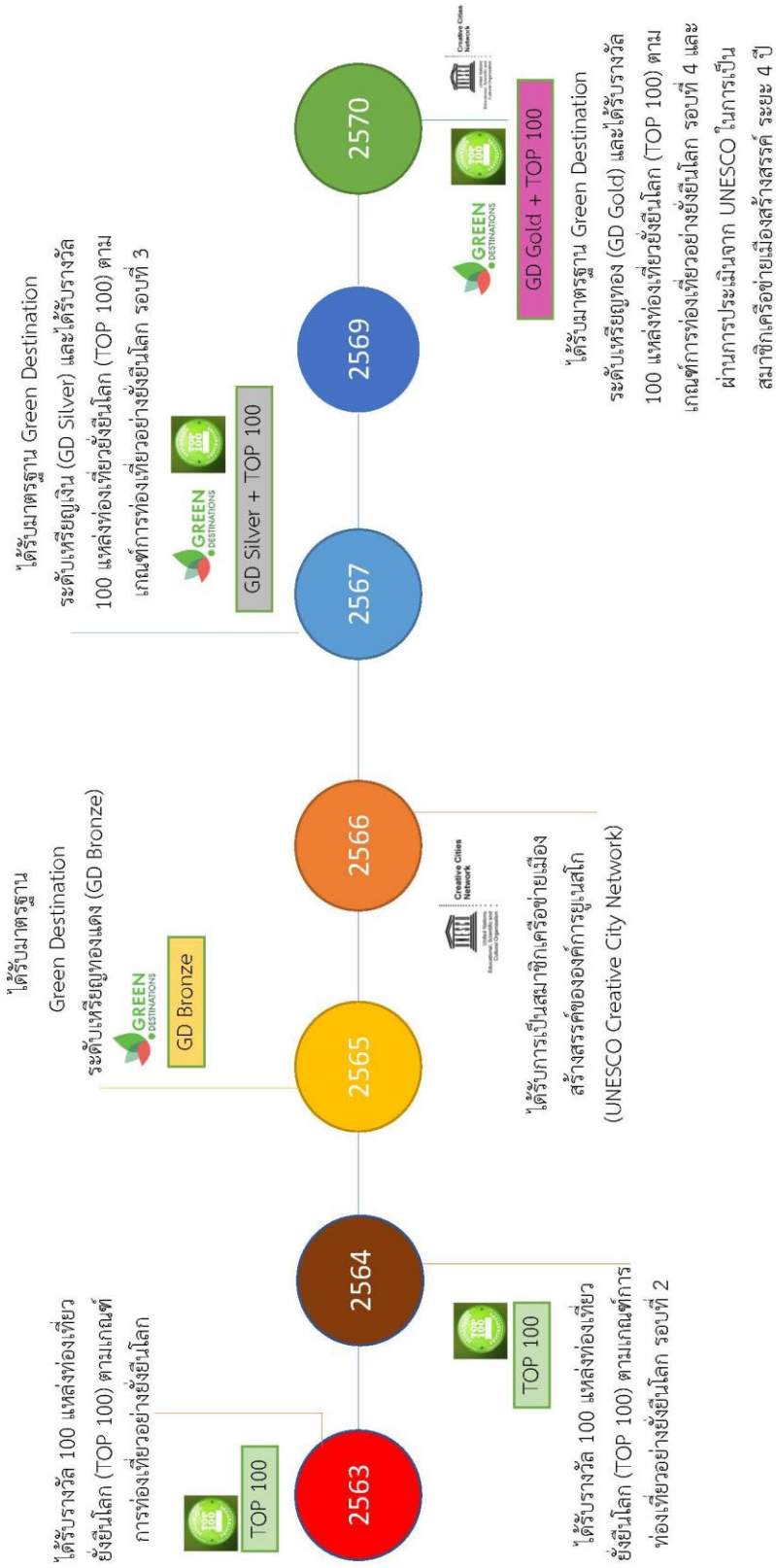
4. เมื่อได้รับงบประมาณ จังหวัดน่านจะจัดสรรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการตามแผนซึ่ง วิธีนี้จะได้รับงบประมาณสำหรับการดำเนินการในเชิงบูรณาการ อันจะทำให้โครงการเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ ตามแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า นาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2563 - 2570) บรรลุถึงเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) **ตั้งงบประมาณโดยองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง** เสนอแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า นาน (พ.ศ.2566 - 2570) แก่องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลเมืองน่าน องค์การบริหารส่วนจังหวัด จังหวัดน่าน กรมศิลปากร กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานพระพุทธศาสนา ฯลฯ ให้พิจารณานำแผนงานโครงการที่เกี่ยวข้องบรรจุไว้ในแผนประจำปี ทั้งนี้โดย การเลือกโครงการที่มีความสำคัญน้อยกว่าโครงการ ที่เสนอให้จังหวัดตั้งงบประมาณ และใช้เงินไม่มาก และไม่ ต้องประสานกับองค์กรหลายองค์กร

3) **ขอรับการสนับสนุนงบประมาณผ่านสำนักนายกรัฐมนตรี** โดยให้ องค์การบริหารการพัฒนา พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือ อพท. และคณะอนุกรรมการอนุรักษ์พัฒนาเมืองเก่า นาน เสนอ โครงการเพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณผ่านคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า สำนักนายกรัฐมนตรี และเมื่อได้รับงบประมาณแล้วก็ผ่านไปสู่งานที่เกี่ยวข้อง พร้อมติดตามตรวจสอบให้ ปฏิบัติตามแผนและเวลาที่กำหนดไว้ วิธีนี้จะได้งบประมาณพร้อมกันและสามารถดำเนินการ ตามแผนได้ในเชิง บูรณาการ

6.3 แผนที่นำทาง (Road map) ในการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านาน

6.4 การติดตามประเมินผล

การบริหารจัดการแผนยุทธศาสตร์การบริการการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่า (พ.ศ. 2566-2570) ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในพื้นที่ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ การวางแผน การปฏิบัติ และการตรวจสอบการดำเนินงาน โดย อพท. 6 เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่ และประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ซึ่งจะมีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน โดยคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง ต้องเป็นคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วน และมีการจัดตั้งหน่วยงานภายนอกที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหลังจากที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้ว เป็นประจำทุกปี เพื่อการปรับปรุงแผนงาน/โครงการให้มีความเหมาะสมต่อไป

6.5 กลไกและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้

กลไกและมาตรการด้านต่างๆ ที่ได้กล่าวถึงแล้วจำเป็นต้องดำเนินการทุกๆ ด้าน ควบคู่กันไป เพื่อให้แผนปฏิบัติการฯ ได้รับการดำเนินการให้บรรลุถึงเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนการดำเนินการควรเริ่มจากมาตรการด้านสังคม โดยเน้นไปที่การให้ข้อมูล ข่าวสารและขอความร่วมมือในการดำเนินการตามโครงการที่ตั้งไว้ มีมาตรการบริหารที่โปร่งใสมีการจัดองค์กรที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีมาตรการด้านการเงินที่สนับสนุนและมีมาตรการด้านกฎหมายที่เหมาะสมชัดเจน

ทั้งนี้เมื่อมีแผนยุทธศาสตร์การบริการการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่า 5 ปี (พ.ศ.2566 - 2570) แล้วองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือ อพท. และคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าดำเนินการพิจารณา และเลือกโครงการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการแผนพัฒนาและงบประมาณจังหวัด (ก.พ.จ) เพื่อบรรจุไว้ในแผนดำเนินการของจังหวัดและจัดสรรงบประมาณให้ นอกจากนี้แล้ว องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือ อพท. และคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ดำเนินการเสนอแผนยุทธศาสตร์การบริการการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่า 5 ปี (พ.ศ.2566 - 2570) ต่อกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงเทพมหานครและเมืองเก่าเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณต่อไป

6.6 ค่าเป้าหมายระดับพื้นที่เพื่อการถอนตัว (Exit Criteria) ในอนาคต

การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า (พ.ศ.2566 – 2570) ในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า ประกอบด้วย ตำบลในเวียง ตำบลคู้ใต้ ตำบลนาซาว ตำบลบ่อสวก อำเภอเมืองน่าน และตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ตามตัวชี้วัดแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว และดำเนินการตามค่าเป้าหมายรายปีตามตัวชี้วัดองค์กร โดยมีค่าเป้าหมายระบุที่ชัดเจนซึ่งเป็นแนวทางในการถอนตัวออกจากพื้นที่ ในปี พ.ศ.2570 สามารถแยกตัวชี้วัดได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ค่าเป้าหมายรายปี แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่าท่าน
(พ.ศ.2566 – 2570) ตามตัวชี้วัดองค์กร

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายรายปี (พ.ศ.2566 – 2570)				
	2566	2567	2568	2569	2570
1. จำนวนประชาชนในพื้นที่พิเศษผ่านเกณฑ์ประเมินระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในชุมชน	ร้อยละ 60	ร้อยละ 60	ร้อยละ 65	ร้อยละ 70	ร้อยละ 75
2. ระดับความสุขของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชน	ร้อยละ 60	ร้อยละ 60	ร้อยละ 65	ร้อยละ 70	ร้อยละ 75
3. รายได้เสริมจากการท่องเที่ยวของประชาชนในชุมชน	ร้อยละ 10	ร้อยละ 10	ร้อยละ 12.5	ร้อยละ 12.5	ร้อยละ 15
4. ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ (Gini Coefficient) ของประชาชนในชุมชน	ต่ำกว่า 0.4	ต่ำกว่า 0.39	ต่ำกว่า 0.39	ต่ำกว่า 0.36	ต่ำกว่า 0. 6
5. การจ้างแรงงานในชุมชน	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 30	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 35	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 40	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 45	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50
6. มูลค่าเศรษฐกิจศาสตร์ (Economics Value) ของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มขึ้น	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 2	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 2.25	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 2.50	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 2.75	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 3
7. การขยายผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบ	3 ชุมชน	-	4 ชุมชน	-	5 ชุมชน
8. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน GSTC	ร้อยละ 70	ร้อยละ 75	ร้อยละ 80	ร้อยละ 85	ร้อยละ 90
9. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชน	ร้อยละ 60	ร้อยละ 65	ร้อยละ 70	ร้อยละ 75	ร้อยละ 80

ค่าเป้าหมายตามตัวชี้วัดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า
(พ.ศ.2566 – 2570) ตามแนวทางการถอดตัวออกจากพื้นที่

การ ดำเนินการ ตัวชี้วัด	พ.ศ. 2566	พ.ศ.2567	พ.ศ.2568	พ.ศ.2569	พ.ศ.2570
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่ม ประสิทธิภาพ ด้านการบริหาร จัดการแหล่ง ท่องเที่ยวที่ สร้างสรรค์และ ยั่งยืน					
1. พื้นที่แหล่ง ท่องเที่ยวใน พื้นที่พิเศษเมือง เก่าฯ ได้รับ การประเมินตาม เกณฑ์ GSTC ไม่ น้อยกว่า ร้อยละ 75 อย่างน้อย 4 ตำบล	ผ่านการ ประเมินตาม เกณฑ์ GSTC ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 25 จำนวน 3 ตำบล	ผ่านการ ประเมินตาม เกณฑ์ GSTC ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 40 จำนวน 4 ตำบล	ผ่านการ ประเมินตาม เกณฑ์ GSTC ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 จำนวน 4 ตำบล	ผ่านการ ประเมินตาม เกณฑ์ GSTC ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 จำนวน 4 ตำบล	ผ่านการ ประเมินตาม เกณฑ์ GSTC ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 จำนวน 4 ตำบล
2. พื้นที่ตำบลใน เวียงได้รับ มาตรฐาน Green Destination ระดับเหรียญ ทองแดง (GD	-	พื้นที่ตำบลใน เวียงได้รับ มาตรฐาน Green Destination ระดับเหรียญ เงิน (GD	-	-	พื้นที่ตำบลใน เวียงได้รับ มาตรฐาน Green Destination ระดับเหรียญ ทอง (GD

<div style="text-align: center;">การ ดำเนินการ</div> <div style="text-align: center;">ตัวชี้วัด</div>	<div style="text-align: center;">พ.ศ. 2566</div>	<div style="text-align: center;">พ.ศ.2567</div>	<div style="text-align: center;">พ.ศ.2568</div>	<div style="text-align: center;">พ.ศ.2569</div>	<div style="text-align: center;">พ.ศ.2570</div>
<p>Gold) และได้รับรางวัล 100 แห่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโลก (TOP 100) ตามเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก รอบที่ 4</p>		<p>Silver) และได้รับรางวัล 100 แห่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโลก (TOP 100) ตามเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก รอบที่ 3</p>			<p>Gold) และได้รับรางวัล 100 แห่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโลก (TOP 100) ตามเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก รอบที่ 4</p>
<p>3. พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน ผ่านการประเมินจาก UNESCO ในการเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ ระยะ 4 ปี</p>	<p>ได้รับการเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก (UNESCO Creative City Network)</p>				<p>พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน ผ่านการประเมินจาก UNESCO ในการเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ ระยะ 4 ปี</p>
<p>4. จำนวนแหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาให้ทุกคนเข้าถึง</p>	<p>จำนวน 4 แห่ง</p>	<p>จำนวน 5 แห่ง</p>	<p>จำนวน 6 แห่ง</p>	<p>จำนวน 8 แห่ง</p>	<p>จำนวน 10 แห่ง</p>

การ ดำเนินการ ตัวชี้วัด	พ.ศ. 2566	พ.ศ.2567	พ.ศ.2568	พ.ศ.2569	พ.ศ.2570
5. จำนวนแหล่ง ท่องเที่ยวได้รับ การฟื้นฟู ปกป้อง และ อนุรักษ์ ทรัพยากร	จำนวน 4 แห่ง	จำนวน 7 แห่ง	จำนวน 9 แห่ง	จำนวน 12 แห่ง	จำนวน 15 แห่ง
6. จำนวนแหล่ง ท่องเที่ยว ได้รับ การเตรียมความ พร้อมรองรับ สภาวะวิกฤต และเหตุฉุกเฉิน	จำนวน 4 แห่ง	จำนวน 7 แห่ง	จำนวน 9 แห่ง	จำนวน 12 แห่ง	จำนวน 15 แห่ง
7. นักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจ ในแหล่ง ท่องเที่ยวไม่น้อย กว่าร้อยละ 85	ร้อยละ 75	ร้อยละ 80	ร้อยละ 80	ร้อยละ 85	ร้อยละ 85
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้าง ผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจ					

<div style="text-align: center;">การ ดำเนินการ</div> <div style="text-align: center;">ตัวชี้วัด</div>	พ.ศ. 2566	พ.ศ.2567	พ.ศ.2568	พ.ศ.2569	พ.ศ.2570
1. ร้อยละของ การพัฒนา บุคลากรด้านการ ท่องเที่ยวใน แหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชน ได้รับ การพัฒนา ศักยภาพไม่น้อย กว่าร้อยละ 95	ร้อยละ 75	ร้อยละ 80	ร้อยละ 85	ร้อยละ 90	ร้อยละ 95
2. ผู้ประกอบการ ดำเนินธุรกิจด้วย ความรับผิดชอบต่อ มีธรรมาภิบาล และมีการบังคับ ใช้กฎหมายใน แหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 95	ร้อยละ 75	ร้อยละ 80	ร้อยละ 85	ร้อยละ 90	ร้อยละ 95
3. ชุมชนใน แหล่งท่องเที่ยว ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 มีส่วน ร่วมในการ บริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยว	ร้อยละ 60	ร้อยละ 65	ร้อยละ 70	ร้อยละ 75	ร้อยละ 80

<div style="text-align: center;">การ ดำเนินการ</div> <div style="text-align: center;">ตัวชี้วัด</div>	พ.ศ. 2566	พ.ศ.2567	พ.ศ.2568	พ.ศ.2569	พ.ศ.2570
4. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 95	ร้อยละ 75	ร้อยละ 80	ร้อยละ 85	ร้อยละ 90	ร้อยละ 95
5. แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่านคงคุณค่าแห่งอัตลักษณ์เมืองเก่า ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90	ร้อยละ 70	ร้อยละ 75	ร้อยละ 80	ร้อยละ 85	ร้อยละ 90
7. จำนวนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่านได้รับการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ร้อยละ 100	ร้อยละ 80	ร้อยละ 85	ร้อยละ 90	ร้อยละ 95	ร้อยละ 100

<div style="text-align: center;">การ ดำเนินการ</div> <div style="text-align: center;">ตัวชี้วัด</div>	พ.ศ. 2566	พ.ศ.2567	พ.ศ.2568	พ.ศ.2569	พ.ศ.2570
<p>8. นักท่องเที่ยว ร้อยละ 90 ปฏิบัติตาม คำแนะนำในการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่พิเศษเมืองเก่า</p>	ร้อยละ 70	ร้อยละ 75	ร้อยละ 80	ร้อยละ 85	ร้อยละ 90
<p>ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว</p>					
<p>1. โครงการการใช้พลังงานทดแทนเพื่อการท่องเที่ยวที่ถูกนำไปปฏิบัติ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 90</p>	ร้อยละ 70	ร้อยละ 75	ร้อยละ 80	ร้อยละ 85	ร้อยละ 90
<p>2. จำนวนผู้ประกอบการในพื้นที่พิเศษเมือง</p>	ร้อยละ 65	ร้อยละ 70	ร้อยละ 75	ร้อยละ 80	ร้อยละ 85

<div style="text-align: center;">การ ดำเนินการ</div> <div style="text-align: center;">ตัวชี้วัด</div>	พ.ศ. 2566	พ.ศ.2567	พ.ศ.2568	พ.ศ.2569	พ.ศ.2570
เก่ากว่าไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ได้รับการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีคุณค่า					
3. จำนวนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่เมือง เก่ากว่ามีระบบบำบัดน้ำเสียและใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	จำนวน 1 แห่ง	จำนวน 2 แห่ง	จำนวน 3 แห่ง	จำนวน 4 แห่ง	จำนวน 5 แห่ง
4. แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่านาน ร้อยละ 80 มีมาตรการลดโลกร้อนและการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	ร้อยละ 60	ร้อยละ 65	ร้อยละ 70	ร้อยละ 75	ร้อยละ 80
5. จำนวนแหล่งท่องเที่ยวโดย	จำนวน 1 แห่ง	จำนวน 2 แห่ง	จำนวน 3 แห่ง	จำนวน 4 แห่ง	จำนวน 5 แห่ง

<div style="text-align: center;">การ ดำเนินการ</div> <div style="text-align: center;">ตัวชี้วัด</div>	พ.ศ. 2566	พ.ศ.2567	พ.ศ.2568	พ.ศ.2569	พ.ศ.2570
<p>ชุมชนพื้นที่เมือง เก่าแก่ได้รับ การส่งเสริมการ กำจัดขยะและ ของเสียอย่างถูก วิธี</p>					
<p>ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสื่อสารองค์ ความรู้ด้านการ พัฒนาเชิง สร้างสรรค์และ ยั่งยืน</p>					
<p>1. ร้อยละของ แหล่งท่องเที่ยว คุณภาพได้รับ การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ อย่างเป็นระบบ ไม่น้อยกว่าร้อย ละ 80</p>	ร้อยละ 60	ร้อยละ 65	ร้อยละ 70	ร้อยละ 75	ร้อยละ 80
<p>2. มีการจัดทำ ระบบข้อมูล และมีระบบการ ติดตาม ประเมินผลที่ ครอบคลุมตาม</p>	1 ยุทธศาสตร์	2 ยุทธศาสตร์	3 ยุทธศาสตร์	4 ยุทธศาสตร์	5 ยุทธศาสตร์

<div style="text-align: center;">การ ดำเนินการ</div> <div style="text-align: center;">ตัวชี้วัด</div>	พ.ศ. 2566	พ.ศ.2567	พ.ศ.2568	พ.ศ.2569	พ.ศ.2570
ยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ด้าน					
3. ร้อยละของการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และนำไปใช้ประโยชน์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	ร้อยละ 60	ร้อยละ 65	ร้อยละ 70	ร้อยละ 75	ร้อยละ 80
4. ร้อยละนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีความพึงพอใจต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวมีไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	ร้อยละ 60	ร้อยละ 65	ร้อยละ 70	ร้อยละ 75	ร้อยละ 80

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2564). *สถิตินักท่องเที่ยว*. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=630

กรมควบคุมมลพิษ. 2561. **แนวทางการพิจารณาคัดเลือกรูปแบบเทคโนโลยีการจัดการขยะที่เหมาะสมสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พ.ศ.2561)**

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2521. **ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 332 (พ.ศ.2521)**

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **มาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้ง** สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2562, จาก http://www.pcd.go.th/info_serv/reg_std_water04.html

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **คู่มือระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน** สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2562, จาก

<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3 / DRAWER0 5 6 / GENERAL /DATA0000/00000973.PDF>

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2560. **รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย (พ.ศ.2560)**

กรมชลประทาน. **คู่มือปฏิบัติงาน ด้านจัดสรรน้ำ** สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2562, จาก <http://idi.rid.go.th/training/2558/Volume%2008.pdf>

กรมพัฒนาที่ดิน. "ความรุนแรงของการสูญเสียดินตามรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละช่วงอัตราที่กำหนดเป็นรายภาคของประเทศไทย". กรมพัฒนาที่ดินกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2544.

กรมส่งเสริมคุณภาพและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2555. **อัตราการใช้น้ำประปา** สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2562, จาก http://local.environnet.in.th /explain_detail.php?id=161

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2558. **การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา จังหวัดพังงา**

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2553. กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 69ง. วันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ.2553

กัลยาณี กูลชัยและทีมวิจัยชุมชนบางน้ำผึ้ง. 2557. การจัดการขีดความสามารถในการรองรับ (carrying capacity) การท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.2563. ระบบออนไลน์

<https://www.tourismthailand.org/fileadmin/downloads/pdf>

การประปาส่วนภูมิภาค. 2558. มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาคตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก (WHO) ปี 2011

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. 2537. กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน ตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 111 ตอนที่ 16ง. วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2537

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. 2538. กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 112 ตอนที่ 52ง. วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2538

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. 2540. ประกาศกระทรวงคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 15 (พ.ศ.2540)

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. 2540. กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 58ง. วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ.2540

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. 2553. กำหนดมาตรฐานฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ในบรรยากาศโดยทั่วไป ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 37ง. วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2553

จิตรกร รัมมันพงษ์. 2558. การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการในพื้นที่ลานกางเต็นท์ลานสน อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว

ชวิทย์ มิตรชอบ .2562.เกณฑ์การท่องเที่ยวโลก GSTC ระบบออนไลน์

<https://www.m2fnews.com/news/money/34492>

ฐิติ ฐิติจำเริญพรและคณะ. 2557. การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับ (carrying capacity) การท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านแม่กำปอง อำเภอแม่เอน จังหวัดเชียงใหม่

ดร.ชนันท์ เอมพันธ์. 2546. เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.
ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ดร.ชนันท์ เอมพันธ์. 2549. เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.
ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ทวีพงษ์ วิชัยดิษฐ .2562. นโยบายและแผนการพัฒนาทางการท่องเที่ยวตามเกณฑ์ GSTC
ระบบออนไลน์ <https://siamrath.co.th/n/64137>

บริษัท เอเชียแอสปแอนด์ คอนซัลแตนท์ จำกัด. 2548. การสำรวจภาคสนาม เบญจมาศ ณ ทองแก้ว
และคณะ. 2557. การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) การ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนของเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

ประกาศกฎกระทรวง ฉบับที่ 39 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522

ประกาศกฎกระทรวง ฉบับที่ 41 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522

พงษ์ศักดิ์ วัฒนสินธุ์และคณะ. 2545. โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติ
ตะรุเตา

พิพัฒน์ เหลืองนฤมิตร.(2562). การท่องเที่ยวเกี่ยวกับเศรษฐกิจไทย.

<https://www.the101.world/author/pipat-luengnaruemitchai>

พัฒนา มูลพฤกษ์. "อนามัยสิ่งแวดล้อม". กรุงเทพมหานคร:เอ็น เอสแอลพริ้นติ้ง, 2541.

รายงานฉบับสมบูรณ์ การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับโดยชุมชน คณะวนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ฤทัยภัทร พิมลศรี.2559.การประเมินวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว. คณะวิทยาการจัดการและ
สารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

ฤทัยภัทร พิมลศรี.2562. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาความสามารถในการรองรับ
นักท่องเที่ยวของพื้นที่ (Carrying Capacity)

ฤทัยภัทร พิมลศรี.2563. รายงานฉบับสมบูรณ์ กิจกรรมศึกษาพื้นที่ท่องเที่ยว (Zoning) สำหรับการพัฒนา
และบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเมืองเก่าแก่เพื่อให้สอดคล้องกับการ
พัฒนาเมืองสร้างสรรค์และเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก โครงการบริหาร
จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเพื่อการ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563

รายงานฉบับสมบูรณ์ แผนแม่บทการขับเคลื่อนเมืองน่าสู่การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ

องค์การ UNESCO ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน โครงการจัดทำแผนแม่บทการ
ขับเคลื่อนเมืองน่าสู่การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การ UNESCO
รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทการพัฒนา พื้นที่พิเศษ
เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองเก่า น่าน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2556 - 2560)
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 - 2564
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยว (พ.ศ.2561 - 2580)
แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2560 - 2564
แผนขับเคลื่อนองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในระยะ 4 ปี (พ.ศ.
2562 - 2565)
แผนพัฒนาภาคเหนือ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)
แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงใหม่ พะเยา แพร่ น่าน)
วีระศักดิ์ โควสุรัตน์ .2560. รายงานการประชุมเพื่อมอบนโยบายด้านการท่องเที่ยวกระทรวงการ
ท่องเที่ยวและกีฬา วันที่ 1 ธันวาคม 2560 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรุงเทพฯ
ส่วนการศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติ. 2547. **โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับ
ได้ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี**
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2535. **พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535**
สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร .2559. คู่มือการ
ประเมินวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพฯ
สำนักงานสถิติจังหวัดเลย.(2562).
[http://loei.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=245:tou
rist&catid=80:2011-10-11-07-20-43&Itemid=558](http://loei.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=245:tourist&catid=80:2011-10-11-07-20-43&Itemid=558)
สำนักงานอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2552. **คู่มือเพื่อการศึกษาถ้ำ
ในอุทยานแห่งชาติ**
สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน .2557. คู่มือเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน
องค์การบริหารการพัฒนา พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)
กรุงเทพฯ
สุภาวดี ทรงพรวาณิช และคณะ. 2557. การศึกษารูปแบบ (model) การจัดการขีดความสามารถใน
การรองรับ (carrying capacity) การท่องเที่ยวโดยชุมชน

- สุรีพร สุรินธ์รังษี และคณะ. 2557. การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ของบ้านถ้ำปลา ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืน. 2562. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2562,
จาก <http://www.dasta.or.th/th>
- องค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(มหาชน)(2559) Global Sustainable
Tourism Criteria(GSTC).
- อารีรัตน์ ภาคพิชญเจริญ. 2548. ขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน
กรณีศึกษา หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทย จังหวัดสมุทรสงคราม
- Bastmeijer, J.D., T. Idei & N. Jacobsen, 2010. Notes on *Cryptocoryne* (Araceae) of
Thailand, including a new species from Loei Province. *Thai Forest Bulletin (Bot.)*
38: 179-183
- Bramwell, B., Henry, I., Jackson, G., Prat, A.G. Richards, G. and van der Straaten, J., eds.
1996. *Sustainable Tourism Management: Principles and Practice*. Tilburg,
Netherlands: Tilburg University Press.
- Butler, R.W. 1996. The concept of carrying capacity for tourism destinations: dead or
merely buried? In: Butler, R.W. 1999. *Sustainable tourism: A State-of-the-art-*
review, *Tourism Geographies*. Available at:
<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14616689908721291>. Access
date: 31 Dec 2017.
-